

EUSKADIKO **GORROTO-GERTAKARIEI** BURUZKO 2023ko TXOSTENA

EUSKADIKO
GORROTO-GERTAKARIEI
BURUZKO 2023ko TXOSTENA

EUSKADIKO GORROTO-GERTAKARIEI BURUZKO 2023ko TXOSTENA

Giza Eskubideen eta Botere Publikoen UNESCO
Katedra/Euskal Herriko Unibertsitatea (UPV/EHU)

Zuzendaritza eta Koordinazioa:

Jon-Mirena LANDA GOROSTIZA Irak. Dk. (Zuz.)
Enara GARRO CARRERA Irak. Dk.(Koord.)

Lan taldea:

Mikel ANDEREZ BELATEGI Dk.
Bertha GAZTELUMENDI CABALLERO
Iñigo GORDON BENITO Irak. Dk.

Segurtasun Saila
Eusko Jaurlaritza

Vitoria-Gasteiz/Leioa,
2024ko martxoa

AURKIBIDEA

LABURDURAK	5
SARRERA	6
I. GORROTO-GERTAKARIAK 2023an	7
1.1. GORROTO-DELITUEN BANAKETA	9
1.1.1 Gorroto delituen sailkapena babestutako-kolektiboaren arabera	9
1.1.2 Gorroto delituen sailkapena delitu-tipologiaren arabera.....	14
1.1.3. Gorroto delituen banaketa espaziala.....	17
1.1.4. Gorroto delituen denbora-banaketa	22
1.2. EGOZPENEN BANAKETA	27
1.3. ATXILOKETEN BANAKETA.....	36
1.4. BIKTIMIZAZIOEN BANAKETA	40
1.5. ADMINISTRAZIOKO ARAU-HAUSTEEN BANAKETA.....	50
1.6. ONDORIOAK.....	50
1.6.1. Gertakarien kopurua, guztira.....	50
1.6.2. Gertakarien xede-kolektiboen mapa.....	51
1.6.3. Delitu-tipologiak	52
1.6.4. Espazio-denboren banaketa, ikertutako pertsonak, atxilotuak eta gorroto-delituen biktimak	53
1.6.5. Euskadiren gorroto mapa Estatuko testuinguruan.....	53
II. DATU OFIZIAL EGUNERATUEN ESPARRU KONPARATUA	56
2.1. ERRESUMA BATUA	57
2.1.1. Errealitate enpirikoa, OSCEtik ateratako datuen arabera	57
2.1.2. Beste datu batzuen eguneratzea: Eskozia	59
2.1.3. Beste datu batzuen eguneratzea: Ipar Irlanda	62
2.1.4. Beste datu batzuren eguneratzea: Ingalaterra eta Gales.....	65
2.2. FRANTZIA	68
2.2.1. Errealitate enpirikoa, OSCEtik ateratako datuen arabera.....	68
2.2.2. Errealitate enpirikora hurbilketa: beste datu batzuk.....	69
2.3. ALEMANIA.....	73
2.3.1. Errealitate enpirikoa, OSCEtik ateratako datuen arabera.....	73
2.3.2. Errealitate enpirikora hurbilketa: beste datu batzuk.....	75
2.4. LABURPENA ETA HAUSNARKETA KONPARATUAK	77
2.4.1. Erresuma Batua.....	77
2.4.2. Frantzia	79
2.4.3. Alemania.....	80
III. ERABEREAN SAREAREN TXOSTENAK	82
IV. LABURPENA ETA AZKEN ONDORIOAK	86
BIBLIOGRAFIA	91
IRUDIEN AURKIBIDEA	96
II. ERANSKINA. PRENTSAN NABARMENDU DIREN KASUAK 2023an	98
ARRAZISMOA / XENOFOBIA	102
SEXU-ORIENTAZIOA / IDENTITATEA.....	112
IDEOLOGIA.....	119
SEXUA-GURTARRILAA.....	125
APOROFOBIA	134
SINISMEN EDO PRAKTIKA ERLIJIOSOAK	137
DESGAITASUNA / ANIZTASUN FUNTZIONALA.....	138
II. ERANSKINA. EAE-ko FISKAL NAGUSIAREN ETA ESTATUKO FISKALTZA NAGUSIAREN 2023ko MEMORIEN LABURPENAK (2022ko EKITALDIA)	139
ESTATUKO FISKALTZA NAGUSIAREN 2023ko MEMORIA [2022ko EKITALDIA]	140
EAE-KO FISKALTZAREN 2023ko MEMORIA [2022ko EKITALDIA]	144

LABURDURAK

art.	Artikulu(k)
Bol.	Bolumena
CHS	Criminal History System (Eskozia)
CNCDH	Commission Nationale Consultative des Droits de l'Homme (Frantzia)
COPFS	Crown Office and Procurator Fiscal Service (Eskozia)
CPS	Crown Prosecution Service (Ingalaterra eta Gales)
CRMS	Contact Record Management System (Ipar Irlanda)
CSEW	Crime Survey for England and Wales (Ingalaterra eta Gales)
DILCRAH	Arrazakeriaren, antisemitismoaren eta LGBTI kolektiboaren kontrako gorrotoaren aurkako ministerio-arteko ordezkariak (Frantzia)
Dk.	Doktorea
EAE	Euskal Autonomia Erkidegoa
ECRI	Arrazakeria eta Intolerantziaren aurkako Europako Batzordea
OSCE	Europako Segurtasun eta Lankidetzarako Erakundea/Organization for Security and Co-operation in Europe
FRA	Europar Batasuneko Oinarrizko Eskubideen Agentzia
Ibid.	Ibidem
INE	Espainiako Estatistika Institutua/Instituto Nacional de Estadística
Irak.	Irakaslea
IVDP	Interim Vulnerable Persons Database (Eskozia)
Koord.	Koordinatzailea(k)
KPMD-PMK	Polizia kriminalaren politikoki motibatutako kriminalitateari buruzko informazio-zerbitzua (Alemania)
LGTB(I)	Lesbiana, Gay, Transexual, Bisexual eta Intersexualak
LO	Lege Organikoa
M	Milioiak
n	Kasu kopurua
OCLCTIC/SDLC	Informazioaren eta komunikazioaren teknologietan oinarritutako kriminalitatearen aurkako bulego nagusia (Frantzia)
ODIHR	Erakunde Demokratiko eta Giza Eskubideetarako Bulegoa
ONDRP	Delinkuentziaren eta Erantzun Penalen Behatoki Nazionala (Frantzia)
op. cit.	Goian zitatuta
or.	Orrialdea(k)
OSR	Office for Statistics Regulation (Erresuma Batua)
PHAROS	Salaketak harmonizatzeko, aztertze, berreskuratzeko eta orientatzeko plataforma (Frantzia)
PKL	Prozedura Kriminaleko Legea (Espainia)
PPS(NI)	Public Prosecution Service for Northern Ireland (Ipar Irlanda)
PSNI	Police Service of Northern Ireland (Ipar Irlanda)
Rec.	Helegitea
RJ	Aranzadi Jurisprudentzia Biltegia
SCRT	Servicio Central de Información Territorial (Frantzia)
SSMSI	Servicio Estadístico Ministerial de la Seguridad Interior (Frantzia)
zk.	Zenbakia
ZK	1995eko Zigor Kodea (Espainia)
Zuz.	Zuzendaria(k)

SARRERA

Txosten hau dagoeneko zazpigarrena da 2018ko ekainaren 4an Eusko Legebiltzarrean (Erakunde, Segurtasun eta Gobernantza Publikoaren Batzordea) Euskadiko gorroto-gertakariei buruzko lehen txosten ofiziala aurkeztu zenetik. Beraz, segidako 8 urtekoren datuak aztertu ditugu (2016-2023), eta horrek tresna kontsolidatu bihurtzen du txostena, hurrengo edizioetan ematen diren emaitzen balorazioari buruzko nolabaiteko ikuspegi ere ematen duena.

Txostenak, beti da komenigarria hori errepikatzea; lehenik eta behin, epe ertain eta luzean gorroto-kriminalitatea hobeto ezagutzea, prebenitzea eta modu eraginkorragoan desagerraraztea lortu nahi du. Gainera, bigarrenik, eragile juridikoekiko koordinazioa erraztu nahi da, eta Txostena elementu lagungarri bihur dadin sustatu, gorroto-delituarekin izandako lan-esperientzia estatuko eta nazioarteko instantzietara eramateko. Nolanahi ere, azpimarratu behar da azterketa-oinarria polizia-gertakaria dela, eta ez prozedura judicial baten eta epai irmo baten ondoren egiaztatutako delitu bat. Beraz, delitu-fenomeno horri buruzko informazio zehatza eta partziala ematen du, eta horrek ez du baztertzeko, aitzitik, beste informazio-iturri batzuetara jotzeko beharra, batez ere, estatistika judizialera edo iturri akademikoetara. Nolanahi ere, gure inguruko esperientziagatik, poliziaren estatistika ona funtsezko informazioa da, trazio-elementu estrategiko gisa balio izan duena, gorroto-kriminalitateari seriotasunez eta erabakitazunez aurre egitea erabaki den herrialdeetan.

Euskadiko gorroto-gertakariei buruzko txosten hau **2023ko urtarrilaren 1etik ABENDUAREN 31ra** bitarteko aldiari dagokio, eta delituzkoak izan daitezkeen gertakariak ez ezik, administrazioako arau-hauste izan daitezkeenak ere hartzen ditu barnean, eta haien ixaeragatik eta inguruabarragatik Ertzaintzak haien berri izan zuen. Era berean, nabarmendu behar da aurten Ertzaintzak polaritate-adierazleak berrikusi eta egokitu dituela, bere ustez Euskadin gertatzen diren gorroto-gertakarien errealitate zehatzagoa ematen baitute.

2023 Txostenak dagoeneko finkatuta dagoen egitura du. Lehenik eta behin, azken urteetan egin den bezala, 2023ko delitu izan daitezkeen gorroto-gertakariei buruzko informazioari eta azterketari ekiten zaizkio (lehenengo puntua). Lehen zati hau, azken urteko bilakaerarekin eta Estatuko eremuarekin alderatu diren ondorioen multzo batekin ixten da, eta txostenaren azken ondorioetan (4. atala) laburpen bat eta Europako ikuspegi konparatuarekin alderatu diren ondorioak ematen dira. Bigarrenik, Europako eremuarekin alderatutako azterlanaren berri eman da (bigarren puntua). Bigarrenik, Europako eremuarekin alderatutako azterlanaren berri eman da (bigarren puntua). Aurten, aurrekoetan bezala, atal honetan gure kultura juridikoaren eremuko herrialde Irlandaren datuak eguneratu dira. Horrela, konparazio-ikuspegia bateratzen eta eguneratzen da, bai gai horretan tradizio handia duten herrialdeekin, bai guretik hurbilago dagoen esperientzia federala ordezkatzeko dutenekin. Horrela, herrialde horietako datuen bilakaeraren jarraipena egin daiteke, aurreko txostenetan adierazitako ahaleginen arabera.

Hirugarrenik, aurten kolektibo babestuekin lan egiten duten elkarten txostenak ere aipatzen dira. Eraberean Sareak 2023an heldu dio 2021ean eta 2022an garatutako jarduerari buruzko txosten bateratuari, eta dagokion atalean aztertuko da hori.

Azkenik, txostena amaitzeko, sintesiaren eta adierazitako ondorioen ohiko azken blokea dago. Horren ondoren, tresna izaera (bibliografia, irudien aurkibidea) eta informazio izaera (I. eta II. eranskinak: prentsan nabarmendutako kasuak; memoriaren laburpena, EAEko fiskal nagusiarena eta Estatuko Fiskaltza Nagusiarena, hurrenez hurren) duten atalak datoz.

1 • GORROTO- GERTAKARIAK 2023AN

1. GORROTO-GERTAKARIAK 2023AN

2023an¹ delituzkoak izan daitezkeen **281 gorroto-gertakari** erregistratu dira Euskadin. Arau-hauste administratibo bakarra erregistratu da.

Orain, 2023an erregistratutako gorroto-delituen² azterketan murgilduko gara. Ildo horretan, hurrengo grafikoak azken 8 urteetan gorroto-delituak izan duten bilakaera erakusten du. Ikus daitekeenez, delitu-gertakarien kopuruak nabarmen egin du gora azken hiru urteetan, baina nabarmen egin du behera azken urte horretan. Zehazki, gertakarien kopuru orokorra % 35 jaitsi da 2022aren aldean (n = 435), eta 2021eko mailara iritsi da ia. Nolanahi ere, gertakarien kopuruak handia izaten jarraitzen du, ia hirukoitza, pandemiaren aurreko azken urtearekin alderatuz gero, 2019 (n = 105). Euskadin erregistratutako gertakariak izaten jarraitzen duen lurzoru altu samarra azal daiteke, beste txosten batzuetan adierazi den bezala, datu-bilketan eta -erregistroan metatutako esperientziaren, Ertzaintzaren eta Unibertsitatearen arteko baterako lanaren eta prestakuntzaren areagotzearen ondorioz, azken batean, mota horretako gertakariak buruzko informazioaren detekzioa eta zentralizazioa aldatzea eta hobetzea ahalbidetu baitute. Bestalde, gURTARRILA-arrazoien agerpena kolektibo babestu gisa, bereziki garrantzitsua 2022an (gertakarien % 15), moteldu egin zen 2023an, eta erregistratutako gertakarien % 6 baino ez zen izan.

Pandemiaren aurreko garaiarekin alderatuta, gertakarien kopuruak nahiko altua izaten jarraitzeaz gain, komeni da berrikuntza operatibo garrantzitsu bat aipatzea, neurri batean azal dezakeena kopuru horren murrizketa absolutua ia % 35koa izan dela iazkoarekin alderatuta, eta, bereziki, "gURTARRILA-arrazoiei" buruzko gertakarien murrizketa. Izan ere, 2023an beste aldaketa bat gertatu da³ Ertzaintzan bertan gorroto-delituak eta -gertakariak aztertzeari eta kudeatzeari dagokionez, Ertzaintzaren Koordinazio eta Lankidetzaren Unitateko den Ikerketako Koordinazio Operatibo eta Teknikoko Atala, (SCOTI) arduratuko da lehen aldiz horretaz. Ertzaintzaren Ikerketa Kriminalen Atalaren organigramaren barruan horrelako jokabideen tratamenduaren jauzi kualitatibo hori erabaki estrategikoa da fenomeno kriminal horren aurkako borroka eta prebentzioa indartzeko.

SCOTI bere gain hartu zuen lan hori, eta horrekin batera doikuntza-irizpide batzuk hartu zituen gorroto-gertakariak ikertzeko eta erregistratzeko orduan, helburu bikoitza zutenak: alde batetik, iraganean hautemandako gertakari batzuk, itxuraz gorrotozkoak soilik zirenak, kontuan ez hartzea; eta, bestetik, bereziki gURTARRILA-arrazoiei dagokienez, koordinazio lan bat hastea talde horretako gorroto-delituen erregistroa, eta gURTARRILA-indarkeriako kasuetara zentzu hertsian bideratu behar diren ustezko delituen artean. Iazko txostenean ohartarazi genuen, gURTARRILA-arrazoientzako gertakariak, biztanleriaren erdiari potentzialki eragiten dioten neurrian eta larritasun-eredu oso serioak diren heinean, Euskadiko gorroto-mapa desitxuratzeko arriskua zutela.

Txosten honetan jasotako gertakariak 2023an erregistratutako gertakariak dira, urte horretan gertatu diren edo ez kontuan hartu gabe. Izan ere, 7 delitu aurreko urteetan egin ziren, 2 2019an, 1 2021ean eta 4 2022an.

² Sarreran adierazi dugunez, txosten osoan «delituzko gertakaria» eta «gorroto-delitua» terminologia erabili dira baliokidetzat, diskurtso-arintasuna errazteko. «Gorroto-delitua», ordea, ez da inoiz halakotzat hartu behar zentzu hertsian, ez baita egiaztatzen, prozedura judizialaren ondoren, dago-kion kondena irmoa izan den fase batean.

³ Komeni da gogoratzea 2020. urtean erregistro-sistemaren lehen berrantolaketa eta doikuntza egin zela, eta horrek aukera eman zuela guztizko zifretan goranzko jauzi kualitatiboa egiteko: txosten hau lurzoru berri horrekin jarraitutasun-ildoan mantentzen da, eta 2020ra arteko tartetik urrun.

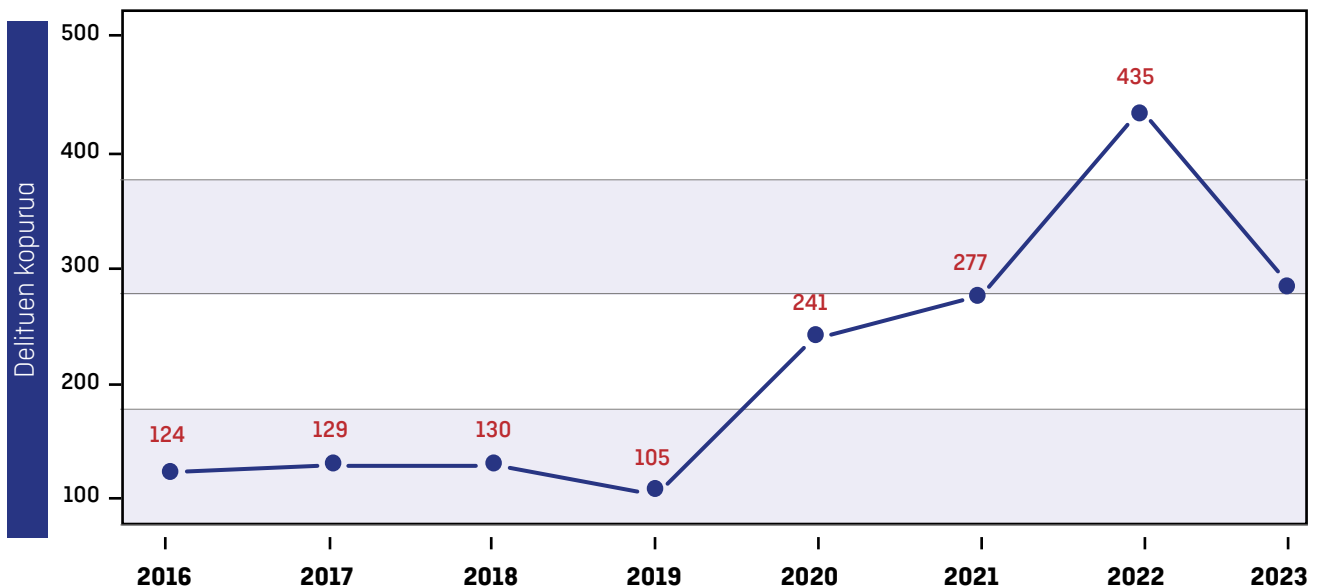

Nolanahi ere, aurtengo zifra (n = 281) aurreko hamarkadaren amaieran erregistratu ziren mailen gainetik dago (n = 105-130), eta goranzko joera globala erakusten du, zifra beltza⁴ pixkanaka gutxitzen joateko helburuarekin bat egiten duena. Hala ere, zifra horrek, ikuspegi orokor batetik, zerra-hortzak erakuts ditzake⁵.

1.1. GORROTO-DELITUEN BANAKETA

1.1.1. GORROTO DELITUEN SAILKAPENA BABESTUTAKO KOLEKTIBOAREN ARABERA

GORROTO DELITUAK (2016-2023)

- 1 Irudia -

⁴ Gorroto-delituen zifra beltza salatzen ez diren delituek osatzen dute, eta, beraz, Segurtasun Indar eta Kidegoek ez dituzte delitu horiek ezagutzen. VOZMEDIANO SANZ, L./SAN JUAN GUILLÉN, C., *Criminología ambiental: ecología del delito y de la seguridad*. UOC argitaletxea: Bartzelona, 2010, *passim*. Ikerketa batzuek, Oinarritzko Eskubideen Europako Agentziaren datuetan oinarrituta (FRA ingelesezko sigletan), zifra beltz hori % 80-90 inguruan kokatzen dute, erreferentziazko kolektiboen artean aldeak dauden arren. EUROPEAN UNION AGENCY FOR FUNDAMENTAL RIGHTS, "Encouraging hate crime reporting – The role of law enforcement and other authorities", FRA, Viena, 2021. Online sarbidea: <https://fra.europa.eu/en/publication/2021/hate-crime-reporting>. Zifra beltz handi hori, hainbat txostenetan adierazi den bezala, hainbat arazoirengatik izan daiteke: biktimek mesfidantzagatik eta salatzeke beldurragatik, hala nola organo publikoek gorroto-delituei buruzko prestakuntzarik ez izateagatik, horiek arduratzen baitira delituak biltzeaz eta sailkatzeaz. Aurrekoari gehitu behar zaizkio poliziaren aurrean salatzen ez diren gorabeherak, baina bai beste instantzia batzuen aurrean, hala nola fiskaltzaren edo guardiako epaitegien aurrean. Horregatik, kontuan hartu behar dira zifra beltza pixkanaka argitzeko aukera ematen duten beste tresna batzuk, hala nola biktimizazio-inkestak edo GKEek egindako txostenak, hala nola Eraberearen txostena (ikus txosten honen 3. atalaren infra), iturri desberdinetako datuak ematen dituztenak eta polizia-estatistiken osagarri direnak. ACHUTEGUI OTALAUURRUCHI, P., "Victimización de los delitos de odio. Aproximación a sus consecuencias y a las respuestas institucional y social", *Revista de Victimología/Journal of Victimology*, 5, 2017, 36. or. eta hurrengoak. Ikus, halaber, LANDA GOROSTIZA, J.M., "El mapa de odio,... op. cit., 6. or. eta hurrengoak.

⁵ Ezin da alde batera utzi polizia-estatistikek Espainiako kriminalitatearen ezagutza-iturri gisa duten balio mugatua. Izan ere, azken txostenetan aipatu den bezala, badirudi gertakarien eta gorroto-delituen bilketari dagokionez gaiaren egoeraren eskastasuna zifra beltz handi baten adierazle dela. Horrenbestez, kausa anitzeko azalpenak bilatu behar dira gorroto-gertakarien erregistroko gorabeherari buruz, hala nola xede-taldeek Segurtasun Indar eta Kidegoekiko duten konfiantza handitzea edo kolektibo horien salaketak jasotzen dituzten Segurtasun Indar eta Kidegoetako agenteen prestakuntza hobetzea, besteak beste.

LANDA GOROSTIZA, J.M., "El mapa de odio en el País Vasco. A la vez una reflexión sobre delitos de odio y violencia política en Euskadi, Catalunya e Irlanda del Norte", *InDret: Revista para el Análisis del Derecho*, 4ena, 2018, 17. or. Polizia-estatistikek kriminalitatearen benetako irismena ezagutzeko iturri bakar gisa duten balio mugatuari buruz, ikus GARCÍA ESPAÑA, E./DÍEZ RIPOLLÉS, J.M./PÉREZ JIMÉNEZ, F./BENITEZ JIMÉNEZ, M.J./CEREZO DOMÍNGUEZ, A.I./ [2010], "Evolución de la delincuencia en España: Análisis longitudinal con encuestas de victimización", *Revista Española de Investigación Criminológica*, 8ena, *passim*.

Ikusiko den bezala, kolektiboen mapa nabarmen aldatzen da 2022. urtearekin alderatuta, arraza-xenofobiaren gorakada nabarmenarekin. Izan ere, kategoria horrek gorrotoaren maparen ia bi heren hartzen ditu, batez ere gURTARRILAarenaren, eta, neurri txikiagoan, sexu-orientazioarenaren eta -identitatearenaren kontura. Nolanahi ere, azpimarratu behar da, termino absolutuetan, erregistratutako gorroto-gertakariak behera egiten dutela kategoria guztietan, arrazismo-xenofobia barne. Era berean, babestutako kolektibo bakoitzeko datuak xehetasunez aztertu aurretik, komeni da gogoraraztea gertakari bera biktimak talde kaltebera bat baino gehiagotan egote kontutan hartzen dela, eta horri bereizkeria anizkoitza edo interseksionalitatea esaten zaio⁶. Beste era batera esanda, kontuan hartu da gertakari bat aurreiritziko arrazoi bat baino gehiagoen ondoriozkoa izatea.

Beraz, egia da gehienetan babestutako ezaugarri bakar batek eragingo duela gorroto-gertakaria, baina hori ez da beti horrela izaten. Izan ere, batzuetan, biktimei zaila egiten zaie erasoaren "eragilea" zein izan den aukeratzea, eta, baimentzen zaienean, bat baino gehiago aipatzen dituzte. Horrela, ezin da automatikoki onartu erasotzaileek biktimei eraso egiten dietela talde babestu bakar bateko kide izateagatik⁷. Gorrotoak eragindako biktimizazio-esperientziaren errealitatea ezagutzeko, beraz, kontuan izan behar da gorroto-delitua erasotzaileak hainbat identitate-ezaugarriren aurkako aurreiritziak bateratzetik etor daitekeela⁸.

Txosten honetan, **19 kasutan** erregistratu da honelako gorrotoaren ondoriozko biktimizazio bat. 262 kasu erregistratu direnez, erreferentzia gisa hartzen den 281 gertakariko zifra motibazio anizkoitza sartzearen emaitza da. Zehazki, babestutako kolektibo hauen arteko elkargunea aurkitu da: arrazakeria eta sexu-orientazioa (n = 9), arrazakeria eta gURTARRILAa (n = 2), arrazakeria eta antisemitismoa (n = 1); arrazakeria eta ideologia (n = 1), sexu-orientazioa eta gURTARRILAa (n = 1), gURTARRILAa eta adina (n = 1), gURTARRILAa eta ideologia (n = 1), ideologia eta sexu-orientazioa (n = 1), desgaitasuna eta aporofobia (n = 1), desgaitasuna eta beste batzuk (n = 1)⁹. Beraz, diskriminazio anizkoitzeko kasuen erdiak (n = 9) izaera arrazista-xenofoboa duten gertakarietan gertatzen dira, eta horiek ere motibazio homofoboa edo transfoboa dute.

Orain bai, gorroto-delituen sailkapenari erreparatzen badiogu, erosotutako kolektibo babestuaren arabera, izaera arrazista edo xenofoboa duten delituek, aurreko urteen ildotik, erregistratutako delitu gehienak biltzen jarraitzen dute (n = 180; % 64), eta intzidentzia erlatiboa aurreko urtekoa baino nabarmen handiagoa da, eta erregistratutako gertakarien ia bi herenak dira.

Ondoren, sexu-orientazioaren eta -identitatearen aurkako delituak datoz (n = 45; % 16), biktimizatuena den bigarren kolektibo gisa duen posizioa sendotzen dutenak, baina delitu arrazista eta xenofoboekiko distantzia handiagoarekin, aurreko urtealdiekin alderatuz gero ehuneko askoz txikiagoa baita (% 26 2021ean, % 22 2022an).

⁶ MASON, G./MAHER, J./MCCULLOCH, J./PICKERING, S./WICKERS, R./MCKAY, C., *Policing hate crime. Understanding communities and prejudice*, Routledge, Oxon, 2017, 120 or.; PERRY, B./SCRIVENS, R. "The Maturation of Hate Crime Scholarship", BEAN, P., *Hate Crime: Critical Concepts in Criminology*, Routledge, Oxon, 2017, *passim*-ean.

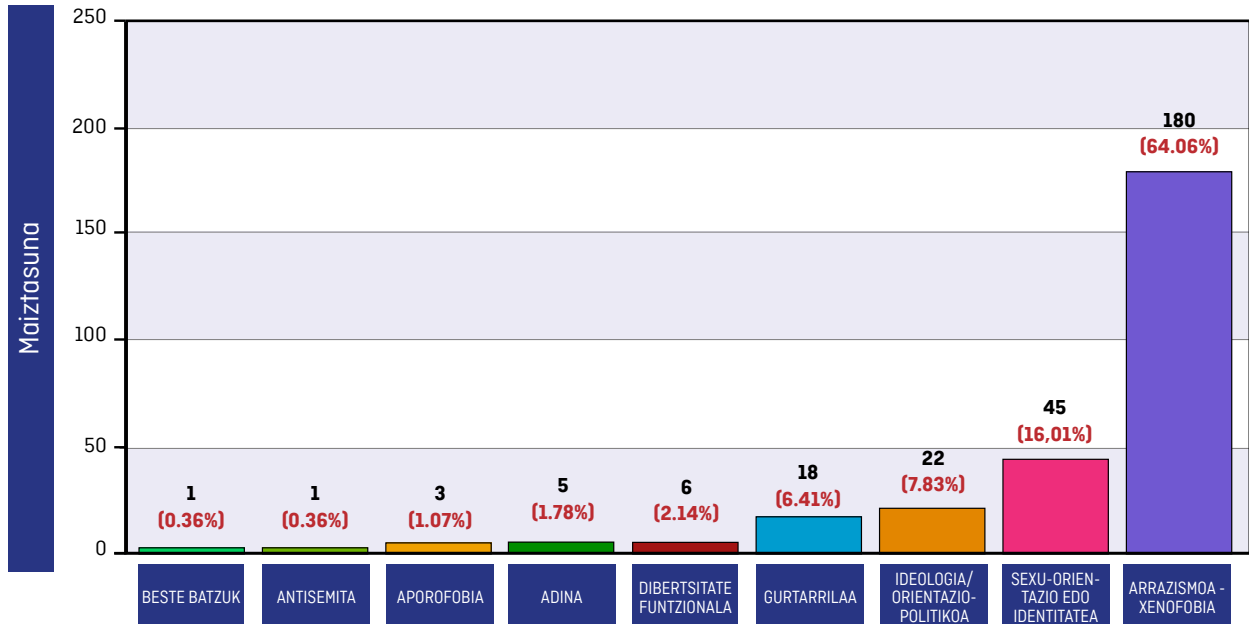
⁷ CHAKRABORTI, N., "Framing the boundaries of hate crime", HALL, N./CORB, A./GIANNASI, P./GRIEVE, J., *The Routledge International Handbook on Hate Crime*, ean. Routledge, Oxon, 2015, 13-23. or.; LEVIN, J./MCDEVITT, J., *Hate Crimes. The Rising Tide of Bigotry and Bloodshed*, Plenum Press: New York, 1993, *passim*; PERRY, B./SCRIVENS, R. "The Maturation of Hate...", *op. cit.*, *passim*.

⁸ CHAKRABORTI, N./GARLAND, J. "Reconceptualising hate crime victimisation through the lens of vulnerability and 'difference'", *Theoretical Criminology*, 16. Bol. 4ena., 2012, 499-514 or.

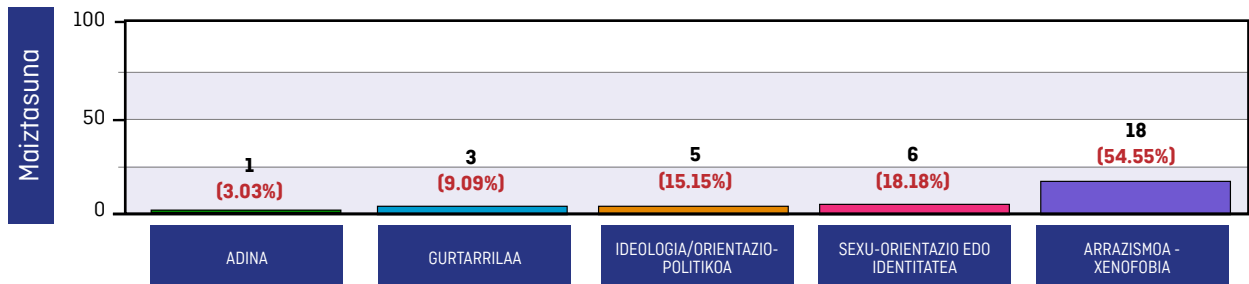
⁹ Gertakari bakoitzerako arrazoi nagusitzat hartu da polizia-atestatuan aipatutako lehenengo gertaera.

DELITUAK BABESTUTAKO KOLEKTIBOAREN ARABERA (2023, N=281)

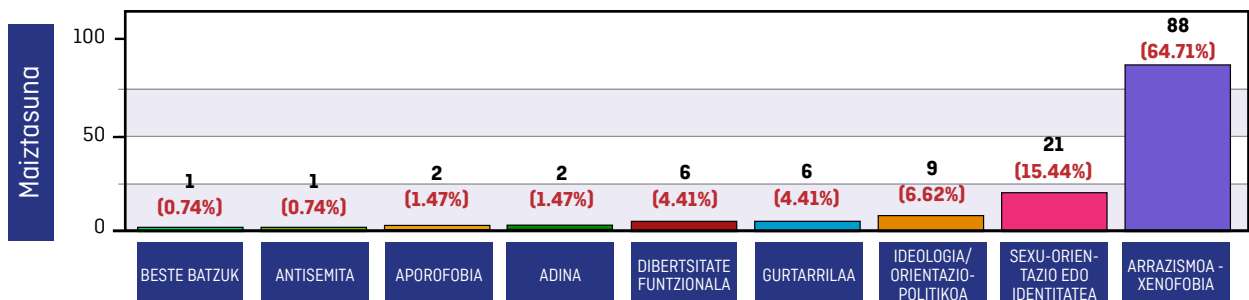
Euskadi (N=281)

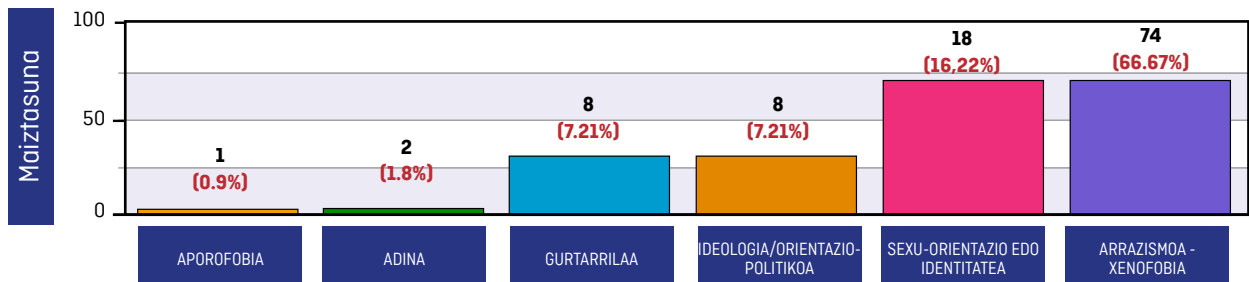
Araba (N=33)

Bizkaia (N=136)

Gipuzkoa (N=111)

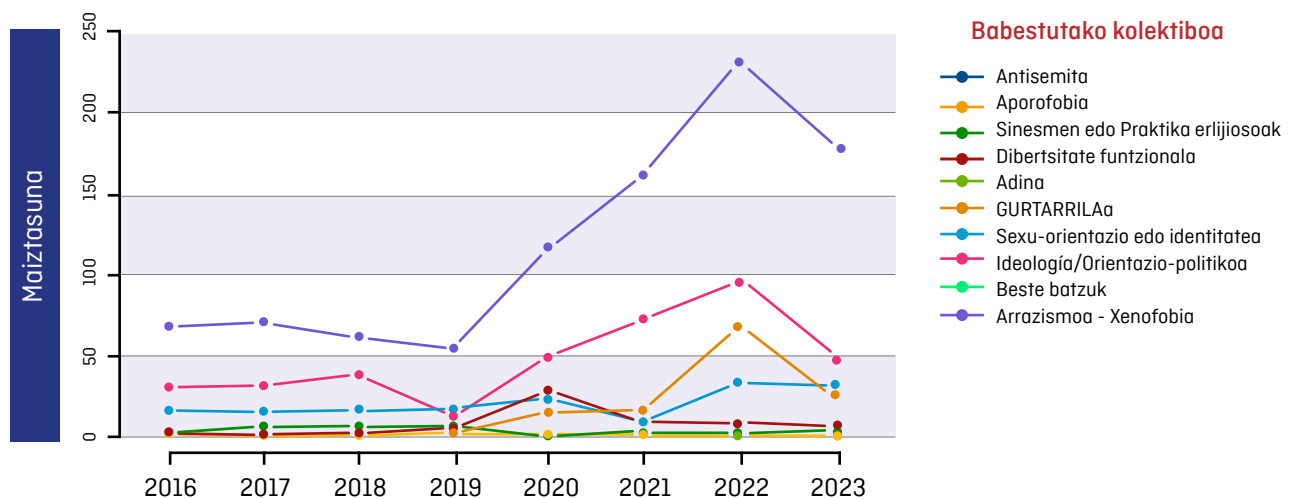

Hirugarrenik, ideologia dugu (n = 22; % 8), eta horren ehunekoa 2022koaren berdina da, maila ertainetan mantenduz, serie historiko osoarekin alderatuz gero¹⁰.

Biktimaren sexuan edo gURTARRILAan oinarritutako gorroto-delituak nabarmen jaitsi dira aurreko urtearen aldean¹¹, 2022an erregistratutako gertakarien % 15etik % 6ra (n = 18; % 6). Horrela, gURTARRILAak hirugarren postu nabarmena galdu du, 2022an lortu zuena, eta erregistro-maila moderatuagoetara itzuli da, ideologiatik zertxobait atzetik, laugarren postuan kokatuz.

Bestalde, modu urriagoan (gutzizkoaren ia % 6), dibertsitate funtzionaleko kolektiboen (n = 6), aporofobiaren (n = 3), antisemitismoaren (n = 1) eta beste kategoriatzuen (n = 1) aurkako gertakariak erregistratu dira. Adina erregistroetan agertzen hasten da (n = 5). Aldiz, deigarriki, sinesmen eta praktika erlijiosoen kategoriak ez du inolako gertakaririk erregistratu.

DELITUAK BABESTUTAKO KOLEKTIBOAREN ARABERA (2016-2023)

- 3. Irudia -

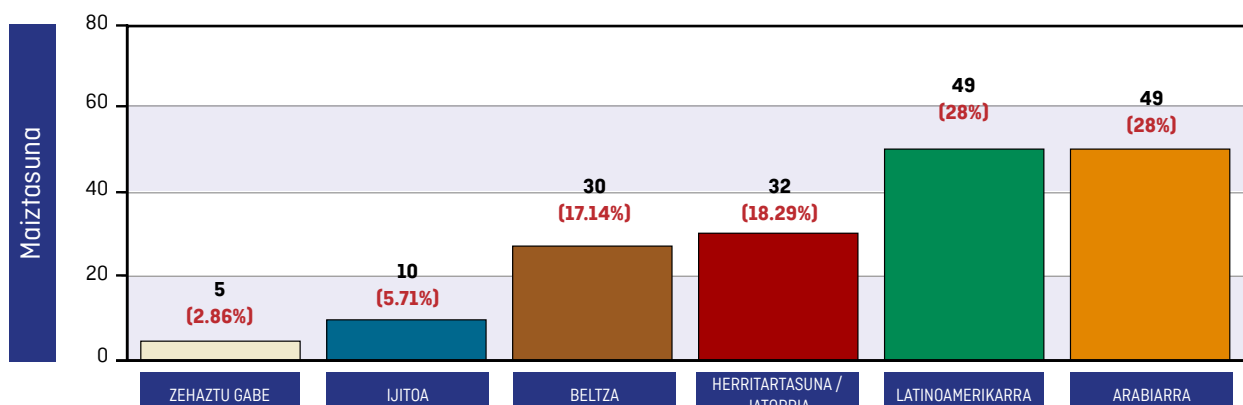
Erregistratutako gertakariak (n = 281) behera egin dute, termino absolutuetan, kategoriatzuetan. Beherakada horren zatirik handiena gURTARRILAagatik intzidentzia-kopuru txikiagoari (-%73) eta sexu-orientazio eta -identitateari (-%54) egotz dakieke. Aldiz, zenbaki absolutuetan ere behera egin duten arren (-%22ko intzidentziak), arraza-xenofobiaren kolektiboak handitu egin du bere pisu global erlatiboa gorrotoaren mapan (+%12), eta mapa horren ia bi heren hartzen ditu.

¹⁰ Nolanahi ere, ideologia eta orientazio politikoko kolektiboak aldakortasun handia du; oro har, % 5 inguruan mugitzen da, baina igoera nabarmena izan du 2019an (% 17ko gorabeherak) eta 2020an (% 10eko gorabeherak).

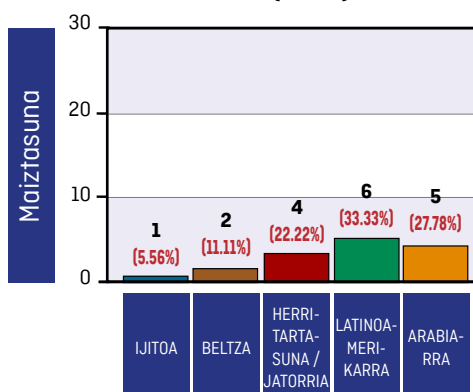
¹¹ Aldagai hori duela lau urte jasotzen hasi zenetik, kolektibo horren aurkako gorroto-delituen gorakada handiena izan zen; izan ere, ordura arte (2022) ez zen ia aldaketarik izan delitu horien kopuruan.

ARRAZISMO - XENOFOTIAKO DELITUAK KOLEKTIBOAREN ARABERA (2023, N=175)

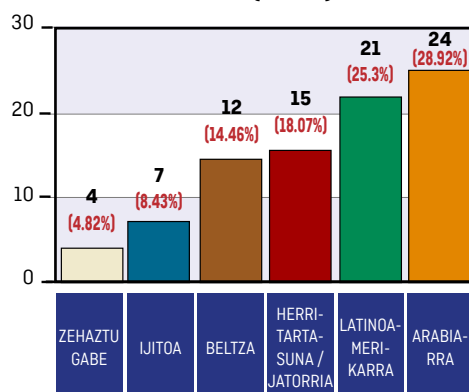
Euskadi (N=175)

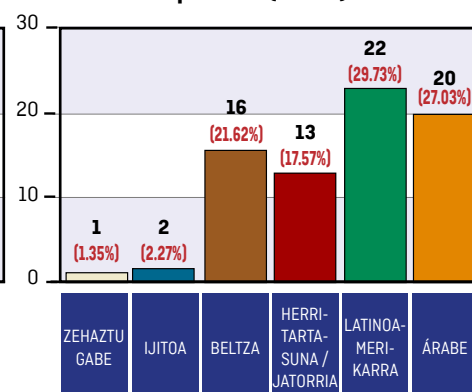
Araba (N=18)

Bizkaia (N=83)

Gipuzkoa (N=74)

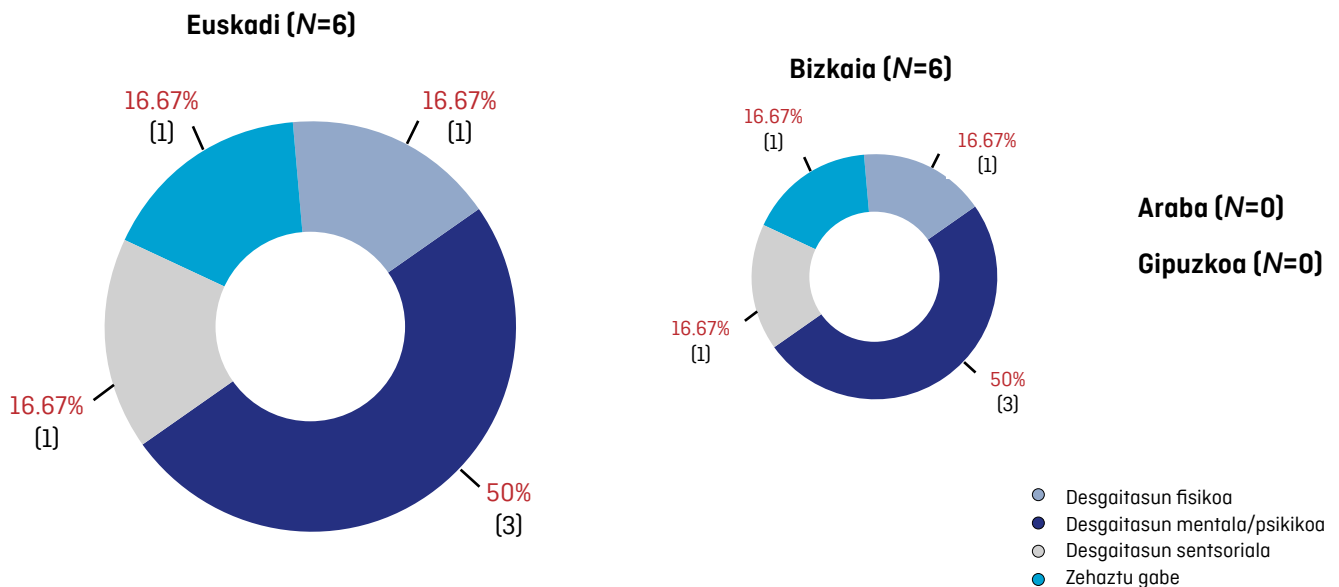
- 4. Irudia -

Arrazakeria- eta xenofobia-delituei buruzko datuak ikusten badira, datu horiek xede-talde hauetan bana daitezke¹²: arabiarra (n = 49; % 28), ijittoa (n = 10; % 6), beltza (n = 30; % 17), latindarra/latinoamerikarra (n = 49; % 28), nazionalitatea/jatorria (n = 32; % 18), eta identifikatu gabea (n = 5; % 2). Kolektiboen banaketak, beraz, ez du aldaketa handirik izan, Latino/Latinoamerikar kolektiboak izan ezik; izan ere, talde horrek ia 10 ordezkartza-puntu irabazi ditu mapan, eta kolektibo arabiarren pare dago, erregistratutako gertakari arrazista-xenofoboen laurdena baino gehiagorekin.

Azkenik, dibertsitate funtzionalagatik erasotzen zaien pertsonen dagokienez (n = 6), biktimizazioa honako kategorian hauen artean banatzen da: dibertsitate funtzional psikikoa eta mentala (n = 3), dibertsitate funtzional fisikoa (n = 1), dibertsitate funtzional sensoriala (n = 1) eta identifikatu gabea (n = 1).

¹² 2023an ez da gertakari xenofoborik erregistratu Asiako kolektiboaren aurka, aurreko urteetan arraza-xenofoboen % 2 inguru izan baitzen. Era berean, ez da gertakari arrazista-xenofoborik erregistratu kategoriaz zuzenean; izan ere, 2022an, salbuespenez, 3 gertakari erregistratu ziren.

ANIZTASUN FUNTZIONALA DUTEN PERTSONAK BANAKETA KATEGORIAREN ARABERA (2023, N=6)

- Figura 5 -

1.1.2 GORROTO DELITUEN SAILKAPENA DELITU-TIPOLOGIAREN ARABERA

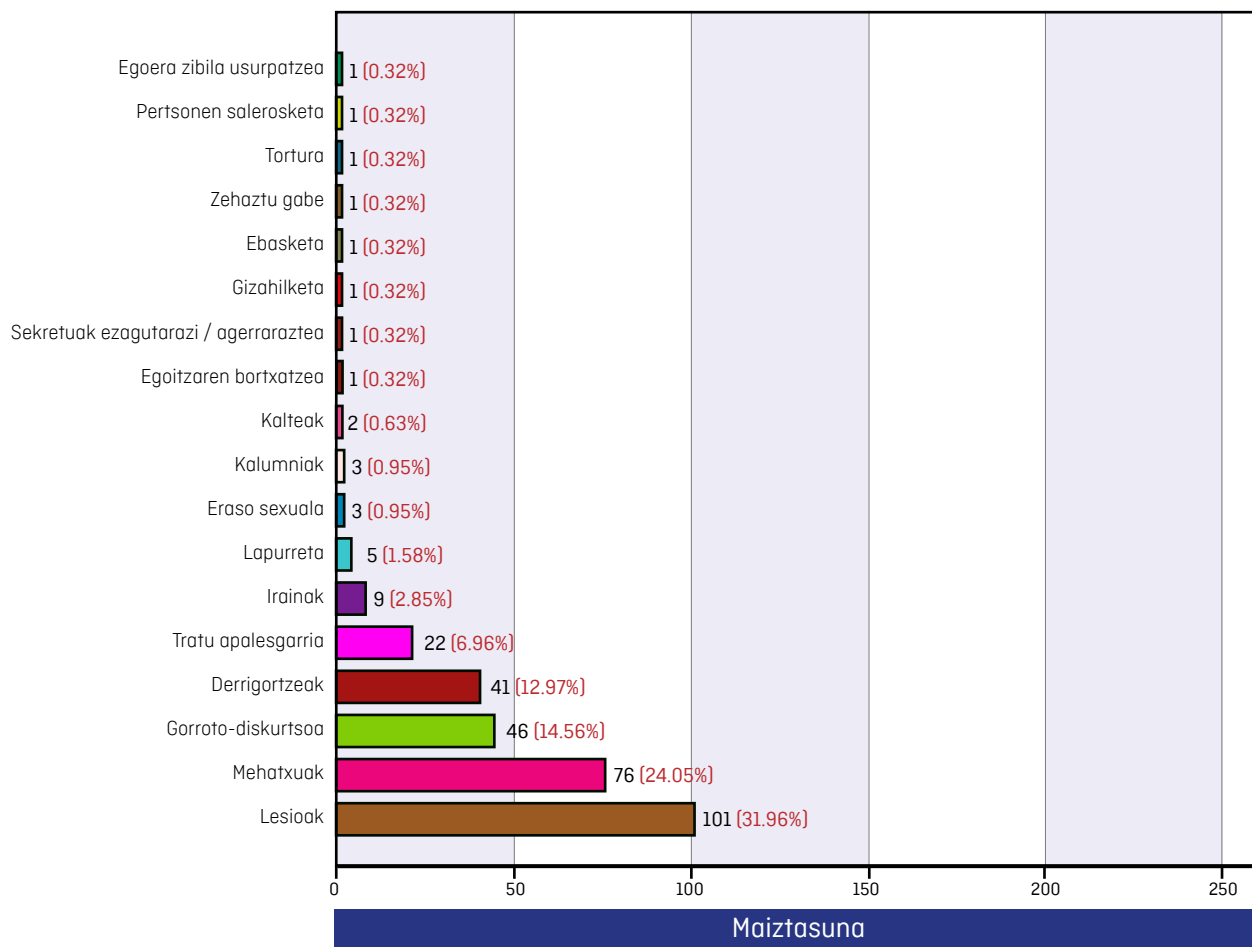
Delitu-tipologia nagusienei dagokienez, hurrengo grafikoan adierazten da lesioak direla nagusi, gainerako tipologiaren gaineratik (n = 101, % 32), eta horien atzetik datoz mehatxuak (n = 76, % 24), gorroto-diskurtsoa (n = 46, % 15), derrigortzeak (n = 41, % 13) eta tratu apalesgarria (n = 22, % 7)¹³.

Bestalde, gorroto-diskurtsoari dagokionez, deigarria da aurreko urteetako prebalentzia berreskuratu izana, 2021ean hautemandako joera sendotuz. Izan ere, aurreko urtean laugarren postuan zegoen delitu-tipologia nagusiaren artean (% 8 2022an), eta une honetan hirugarrenean dago (% 15 2023an). Era berean, eraso sexuarekiko 3 delitu eta homizidio-saiakuntzako kasu bat (burutu gabeko delitua) nabarmendu behar dira.

¹³ Hala ere, kontuz hartu behar dira lesioak delitu larriagoen prebalentzizkoak bezala; izan ere, ikerketa batzuen arabera, hain larriak ez diren gorroto-delitu biktima askok uste dute poliziak "ezingo duela askorik egin" horrelako delituetan, eta, ondorioz, ez dituzte salatzen. MASON, G./MAHER, J./MCCULLOCH, J./PICKERING, S./WICKERS, R./MCKAY, C., Policing hate crime,... op. cit., 89. or.

DELITU-TIPOLOGIAK (2023, N=316)

- 6. Irudia -

Taula honek delitu-kategoriak nola taldekatu diren erakusten du:

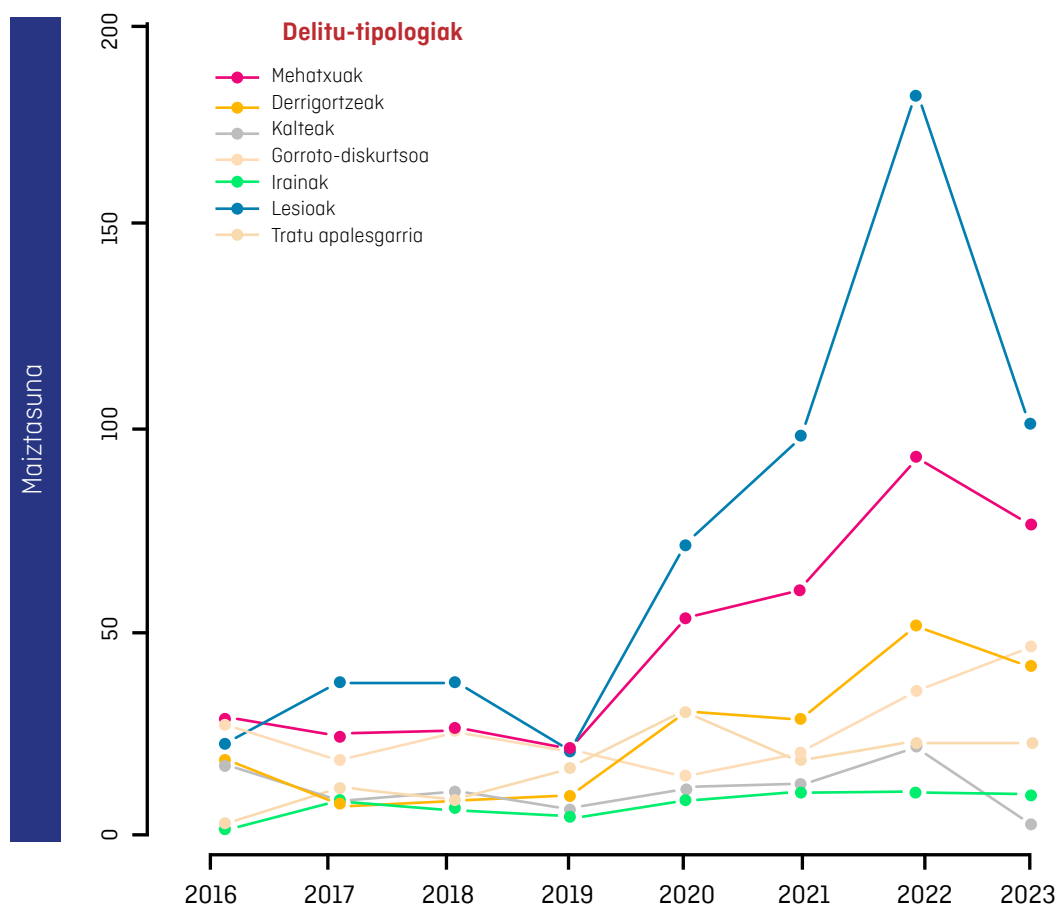
- **Derrigortzeak:** ZK-ko 172 artikulua
- **Ebasketa:** ZK-ko 234 artikulua
- **Eraso sexualak¹⁴:** ZK-ko 179 y 181 artikulua
- **Egoera zibila usurpatzea:** ZK-ko 401 artikulua
- **Egoitzaren bortxatzea:** ZK-ko 202 artikulua
- **Gizahilketa:** ZK-ko 138 artikulua
- **Gorrotodiskurtsoa:** ZK-ko 510 artikulua
- **Irainak:** ZK-ko 209 artikulua
- **Kalteak:** ZK-ko 263 artikulua
- **Kalumniak:** ZK-ko 206 artikulua
- **Lapurreta:** ZK-ko 242 artikulua
- **Lesioak:** ZK-ko 147 artikulua
- **Mehatxuak:** ZK-ko 169, 170 y 171 artikulua
- **Pertsonen salerosketa:** ZK-ko 177 bis artikulua
- **Sekretuak ezaguratazi / agerraraztea:** ZK-ko 197 artikulua
- **Tortura:** ZK-ko 175 artikulua
- **Tratu apalesgarria:** ZK-ko 173 artikulua

¹⁴ Jakinaenez, sexu-askatasunaren berme integralari buruzko irailaren 6ko 10/2022 Lege Organikoak ezabatu egin du eraso sexualaren eta sexu-abusuaren arteko bereizketa, eta eraso sexualtzat hartu ditu sexu-askatasunaren aurka egiten duten jokabide guztiak, beste pertsonaren baimenik gabe. Horrela, Espainiak bere gain hartutako betebeharrak bete ditu 2014an Istanbulgo Hitzarmena berretsi zuenetik.

Hurrengo grafikoak erakusten du delitu-tipologiek zer bilakaera izan duten 2016tik gaur egun arte¹⁵. Delitu mota ohikoena lesioena izaten jarraitzen du, eta historian aldaketa handiak izan dituen delitu-kategoria da, nabarmen jaitsi baita 2022ko puntuarekin alderatuta (n = 180, delituen % 41), eta berriz ere ehunen inguruan kokatzen da 2023an (n = 101, delitu guztien % 32). Beraz, lesioen jaitsiera deigarria izan da termino absolutuetan (%-44), baina ez hainbeste termino erlatiboetan (%-9). Mehatxu-delituek bigarren lekuari eusten diote (n = 76% 24), eta apur bat igo dira aurreko urtearen aldean (+%3)¹⁶.

Aldaketarik esanguratsuena gorrotoaren diskurtsoaren kategorian gertatzen da, 2023an delituen ia % 15era iristen baita (n = 46), hau da, gorakada nabarmena 2022aren aldean (n = 34, % 8). Beraz, termino absolutuetan presentzia irabazi duen delitu-kategoria bakarra da, nahiz eta gertakarien kopuru globalak behera egin duen. Ondoren datozen delitu-tipologiei dagokienez, egoera nahiko egonkor mantentzen da derrigortze-delituetarako (n = 41, +% 2) eta tratu apalesgarri delituetarako (n = 22, +% 2); hala ere, deigarria da kalteen delituaren beherakada, delituen ia % 5 baitzen, eta orain hondar-postuan dago (n = 2, % 0,6).

DELITU-TIPOLOGIAK (2016-2023)

- 7. Irudia -

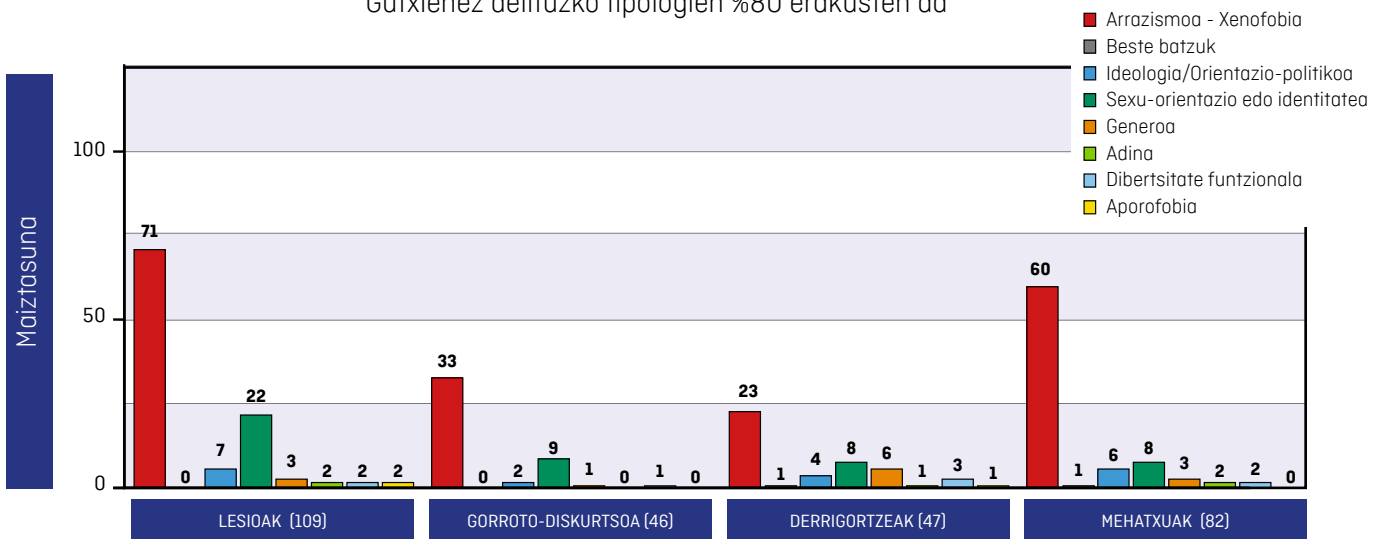
¹⁵ Grafikoan urteetan zehar jarraitutasuna izan duten delitu-tipologiak baino ez dira islatu, hau da, aztertutako urte guztietan agertu diren tipologiak, urte bat edo gehiagotan bakarrik agertzen zirenak alde batera utzita. Delitu-kategorien banaketan gertatzen diren ehuneko-aldaketen erreferentzia termino erlatiboetan ulertu behar da beti.

¹⁶ Lesio delituek nabarmen egin zuten gora 2017an, eta mantendu egin ziren 2018an, et beherakada handia izan zuten 2019an, eta etengabe handitu ziren 2020, 2021, eta 2022an.

Jarraian, kolektibo desberdinei lotutako delitu-tipologia nagusienak jasotzen dira – lesioak, mehatxuak, gorroto-diskurtsoa eta derrigortzeak –, kolektibo batzuek delitu mota jakin batzuk pairatzeko joera handiagoa duten jakiteko. Hala, datuek erakusten dute lesio-delituek neurritz kanpo eragiten dutela sexu-orientazio eta -identitatearen kolektiboan (delituen % 20 gertakarien % 16 ordezkatzen duen kolektibo batean), eta mehatxuek eta gorrotoaren diskurtsoak, berriz, eragin handiagoa dutela arraza-kolektiboan (% 73 eta % 72, hurrenez hurren, delitu-intzidentzien % 64 ordezkatzen duen kolektibo batean).

DELITU-TIPOLOGIAK BABESTUTAKO KOLEKTIBOAREN ARABERA (2023)

Gutxienez delituzko tipologiaren %80 erakusten da

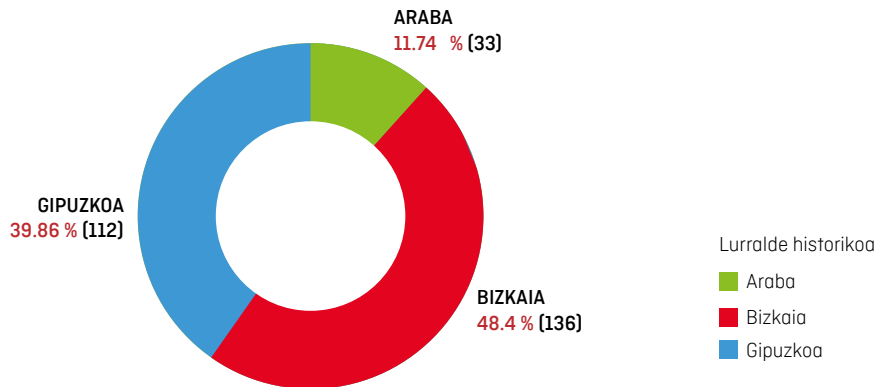

- 8. Irudia -

1.1.3. GORROTO DELITUEN BANAKETA ESPAZIALA

Lurralde historikoetako 281 delituen banaketari dagokionez, hurrengo grafikoan ikusten da Bizkaian biltzen direla gorroto-delituen erdiak baino pixka bat gutxiago (n = 136, % 48); Gipuzkoan, berriz, hamar delitutik ia lau metatzen dira (n = 112, % 39), eta Araban, berriz, hamarren bat baino apur bat gehiago (n = 33, % 12). Lurralde historikoen arabera, beraz, antzekoa da: igoera nabarmena izan da Gipuzkoan eta jaitsiera korrelatiboa Bizkaian.

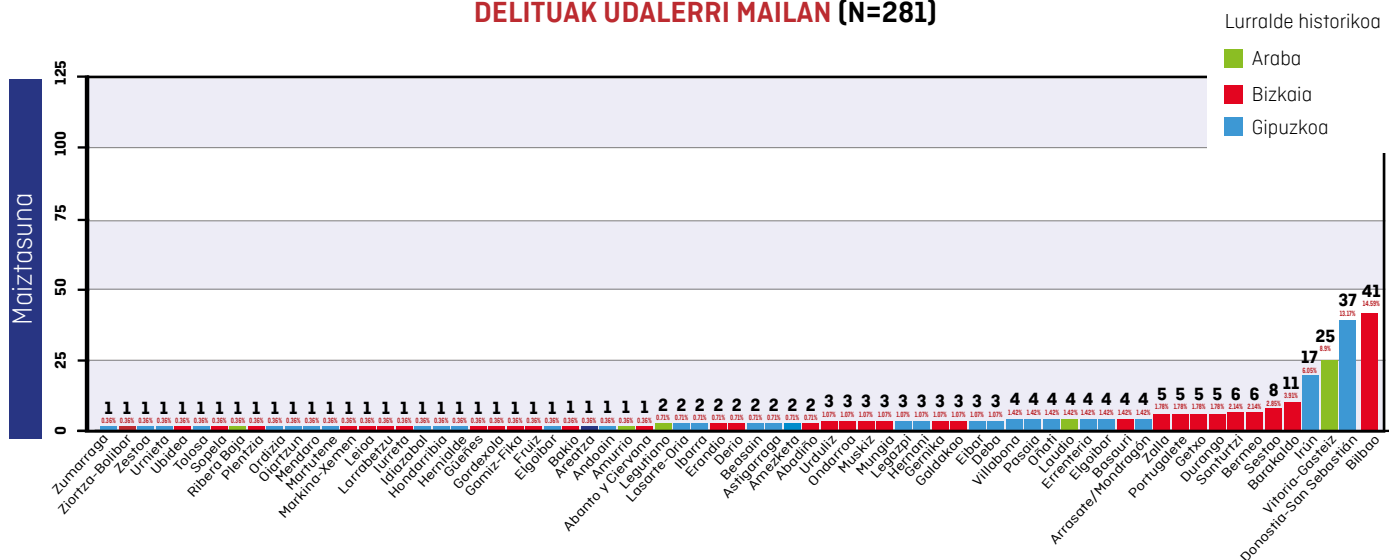
DELITUAK LURRALDE HISTORIAKOAREN ARABERA (2023, N=281)

- 9. Irudia -

Jarraian, gorroto-delituen banaketa aurkeztu da Euskadiko udal-mailan¹⁷. Seigarren urtez jarraian, lurralde historikoetako hiriburuak nabarmentzen dira: Bilbo (n = 41, % 15), Gasteiz (n = 25, % 9) eta Donostia (n = 37, % 13). Azpimarratzekoa da Bilboko gertakarien jaitsiera, 2022ko kopuruaren erdia erregistratzen baitu (n = 83, % 19), baita Donostiako hazkundera ere, aurreko urtearen aldean, gertakari guztien % 7tik % 13ra igoz, Vitoria-Gasteiz gaituz, hirugarren postuan geratuz. Nabarmentzekoak dira, halaber, Barakaldo (n = 11, % 4), Bizkaian, eta Irun (n = 17, % 6), Gipuzkoan. Udalerrri horien prebalentzia ez da harritzekoa; izan ere, INE-ren datuen arabera (2023), Barakaldo da Bizkaiko bigarren udalerrri populatuena (% 8,77), eta, Bilborekin batera (% 29,98), lurralde historiko horretako biztanleriaren % 38,75 biltzen dute¹⁸. Gauza bera esan daiteke Iruni dagokionez, Gipuzkoako bigarren udalerrri populatuena baita (% 8,64), Donostiarekin batera (% 25,93) lurralde historiko horretako biztanleriaren % 34,57 biltzen baitu, eta, gainera, igarobide handiko gunea da, Frantziako Estatuaren mugan baitago¹⁹. Aurrekoa bat dator delitu horiek pertsonen bolumen, dentsitate edo mugimendu handia edo trafikoa handia biltzen den lekuetan egiten direla ondorioztatu duten ikerketekin²⁰.

DELITUAK UDALERRI MAILAN (N=281)

10. Irudia

Arazismo/xenofobia delituei soilik erreparatzen badiegu, ikusten da, aurreko urteetan bezala, Bizkaian metatzen direla, zazpigarren urtez jarraian, kasu gehienak, erregistratutako 175 kasuetatik 83rekin (% 47), eta Gipuzkoan erregistratutako kasuen ehunekoa apur bat handitzen dela, 74 kasurekin (% 42). Arabak, bestalde, 18 kasu erregistratu ditu (% 10), aurreko urtean baino apur bat gutxiago.

¹⁷ Grafiko honetan, EAEn gertatu diren delituak soilik islatzea erabaki da, eta kanpoan utzi dira, bertan erregistratu arren, lurralde horretan bakarrik salatu direnak, eta ez dira benetan Euskadin egin.

¹⁸ Informazio gehiago nahi izanez gero, ikus Estatistikako Instituto Nazionalaren webgunea, Bizkaiko biztanleriaren zifra ofizialak biltzen dituen, kontsultatu ahal izateko: <https://www.ine.es/jaxiT3/Datos.htm?t=2905>.

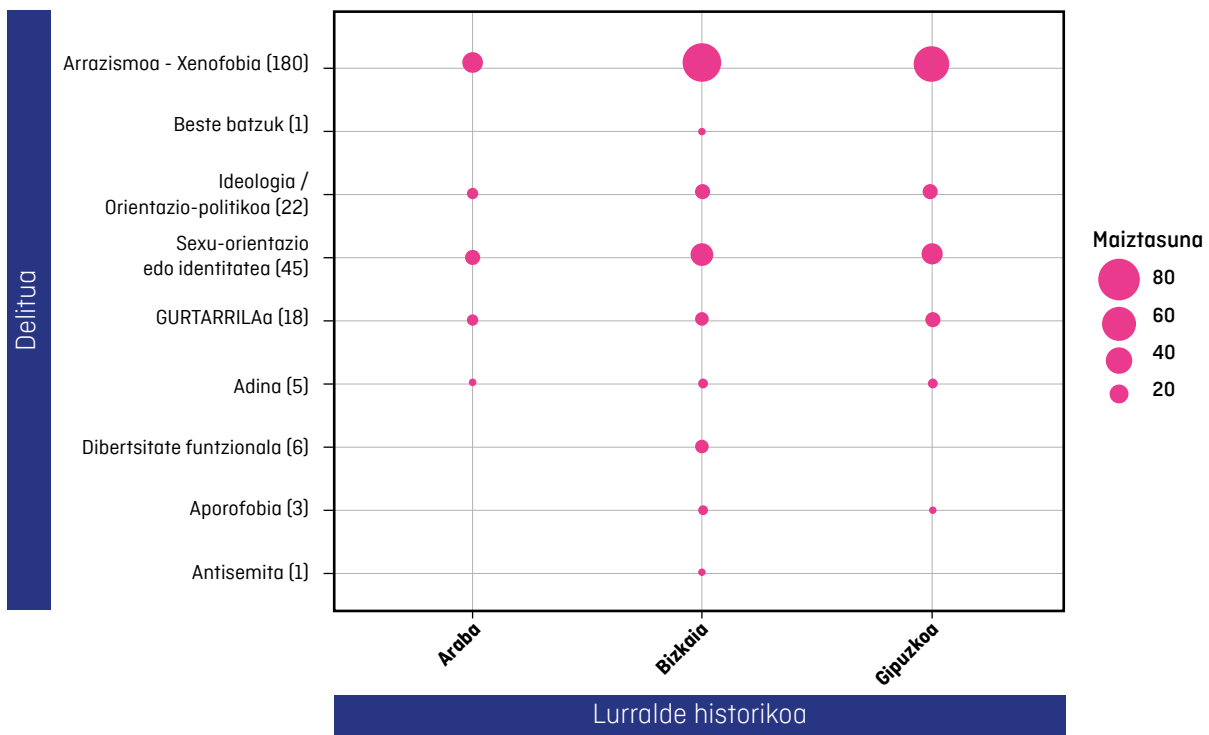
¹⁹ Informazio gehiago nahi izanez gero, ikus Estatistikako Instituto Nazionalaren webgunea, Gipuzkoako biztanleriaren zifra ofizialak biltzen dituen: <https://www.ine.es/jaxiT3/Datos.htm?t=2873#!tabs-tabla>.

²⁰ IGANSKI, P., Hate crime and the city, Policy Press, Bristol, 2008, *passim*.

Biktimaren orientazio eta identitate sexualean oinarritutako delituei dagokienez (n = 45), gehienak, 21, Bizkaian erregistratu ziren, 6 Araban eta 18 Gipuzkoan. Biktimaren sexua/gURTARRILAa dela-eta egindako gorroto-delituetatik 6 Bizkaian gertatu ziren, 3 Araban eta 9 Gipuzkoan. Horrela, sexuak/gURTARRILAak eragindako delituak nabarmen jaitsi dira Bizkaian 2022. urtearekin alderatuta (n = 47).

Ertzaintzak erregistratutako ideologiaren eta/edo orientazio politikoaren aurkako 22 delituei dagokienez, 9 Bizkaian gertatu ziren, 5 Araban eta 8 Gipuzkoan. Biktimaren dibertsitate funtzionalean oinarrituta egindako 6 kasuei dagokienez, aurten guztiak Bizkaian bildu dira.

DELITUAK LURRALDE HISTORIKO ETA KOLEKTIBOAREN ARABERA (2023)

- 11. Irudia -

Hurrengo grafikoa, gorroto-delituen banaketa ere aztertzen da, ikuspegi espazialek, baina, kasu honetan, delitu horien lekuan jartzen da arreta. Ikus daitekeenez, bide publikoek komisio-lekuen herena baino gehiago biltzen dute, zehazki, kasuen % 38an.

Nolanahi ere, "bide publiko" gisa sailkatutako agertokiaren kokapen zehatza galde genezake. Izan ere, nahiz eta, stricto sensu, jarduketara-leku batzuk espazio publiko gisa etiketatuta daitezkeen (kaleak, bidezidorrak, parkeak, etab.), hainbat ikerketak erakutsi dute polizia-estatistikek horrela deitzen dutena askotan biktimaren etxetik oso hurbil dauden agertokiak direla²¹. Gertaera hori, hau da, gorroto-delituen ehuneko handi bat biktimaren etxebizitzan edo inguruan gertatzea, erabakigarria da, gainera, kasu horietan erasoaren ondoriozko inpaktu psikologikoa handiagoa izan baitaiteke²², biktimaren familiari ere eragin diezaiokete²³.

²¹ Ikus, zentzu honetan, MASON, G., "Being hated: Stranger or familiar?", *Social & Legal Studies*, 14. Bol. 4ena, 2005, 593-594 or.; MCDEVITT, J./BALBONI, J./GARCIA, L./GU, J., "Consequences for victims: A comparison of bias- and non-bias-motivated assaults", *American Behavioral Scientist*, 4. Bol. 4 ena. 2001, *passim*.

²² SCHEPPELE, K. L./ BART, P. B., "Through women's eyes: Defining danger in the wake of sexual assault", *Journal of Social Issues*, 39. Bol. 2ena, 1983, *passim*.

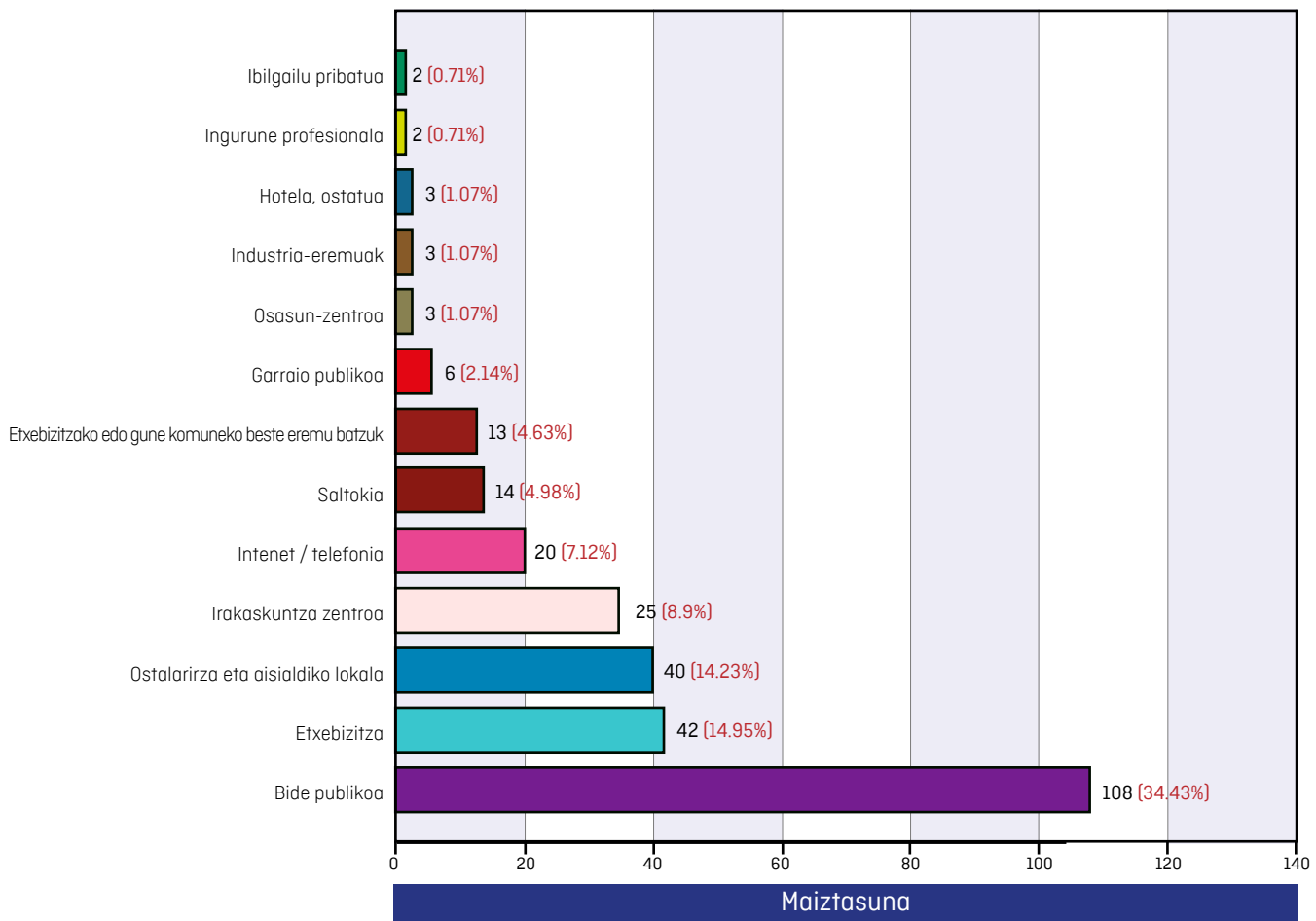
²³ CHAKRABORTI, N./GARLAND, J./HARDY, S. J., *The Leicester hate crime project: Findings and conclusions*, University of Leicester, Leicester, 2014, *passim*.

Etxebizitzak, ordea, komisio-lekuen % 15 dira. Aurrekoari "beste etxebizitza edo eremu komun" gisa izendatutako espazioak gehitzen bazaizkio²⁴, eremu horietan gertatutako gorroto-delituak ia % 20 dira. Aurrekoari buruzko azalpen posible bat biktimek ohiko jardueretan aurki daiteke; izan ere, biktimek beren eguneroko bizitzan gehien erabiltzen dituzten lekuek, hala nola beren etxearen ingurukoek edo normalean erabiltzen dituzten merkataritza- edo elikadura-establezimenduetakoek, aukera handiagoa dute gorroto-delituaren agertoki izateko²⁵.

Hirugarrenik, ostalaritzako, aisialdiko eta antzeko lokalak daude, pandemiaren aurreko mailetara itzultzeko jarraitzen dutenak eta erregistratutako gertakarien % 14 hartzen dutenak²⁶.

IKTen bidez egindako gertakariak dagokienez, deigarria da Internet bidez edo telefonoz egindako 20 delitu soilik erregistratzea, delituen % 7 metatuta, 2021 eta 2022ko antzeko ehunekoarekin²⁷.

DELITUAK LEKUAREN ARABERA (2023, N=281)

- 12. Irudia -

²⁴ Atal hau zentzu zabalean ulertu behar da, etxebizitzatik gertu dauden espazioak hartzen baititu, hala nola eraikinaren ataria, eskailerak eta eskailera-buruak, postontzia, etab.

²⁵ MCNEELEY, S./OVERSTREET, S. M., "Lifestyle-routine activities, neighborhood context, and ethnic hate crime victimization", Violence and Victims, 33. bol., 2018, 16. or. eta hurrengoak.

²⁶ Ostalaritzako, aisialdiko eta antzeko lokaletan izandako intzidentek % 15 ingurukoak izan ziren 2019an, eta % 8-9ra jaitsi ziren 2020an eta 2021ean.

²⁷ Termino erlatiboetan, online gertaeren kopurua apur bat jaitsi da 2022. urtearekiko (n = 26) Termino erlatiboetan, online gertaeren kopurua apur bat jaitsi da 2022. urtearekiko (n = 26)

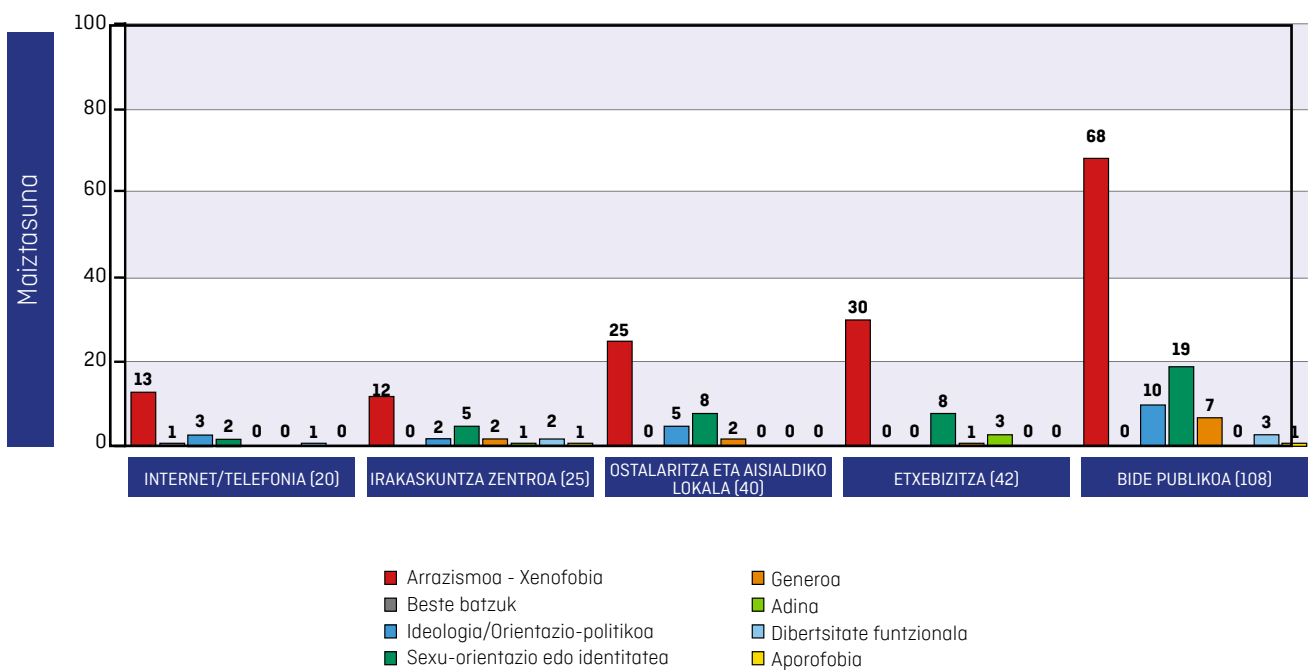

Jarraian, jarduketa egiteko lekuei buruzko datuak aurkezten dira, biktimizatutako kolektiboaren arabera. Horretarako, lehenetsua eman zaie komisio-leku ohikoenei, hau da, bide publikoari eta etxebizitzari. Bide publikoari eta etxebizitzari dagokienez, ondorioztatzen da bi lekuetan gorroto-delitu ohikoena arrazistak eta xenofoboak direla (% 63 bide publikoan eta % 71 etxebizitzetan). Era berean, nabarmendu behar da sexu-orientazio edo -identitateagatiko delituen % 45 bide publikoan gertatzen direla.

DELITUAK LEKUA ETA KOLEKTIBOAREN ARABERA (2023)

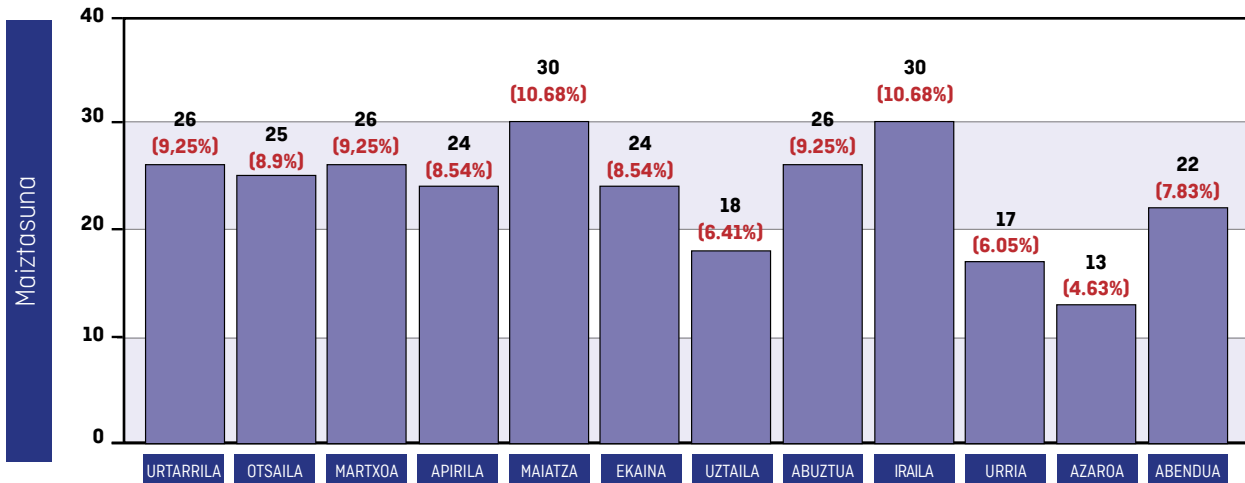
Gutxienez tokien %80 erakusten da

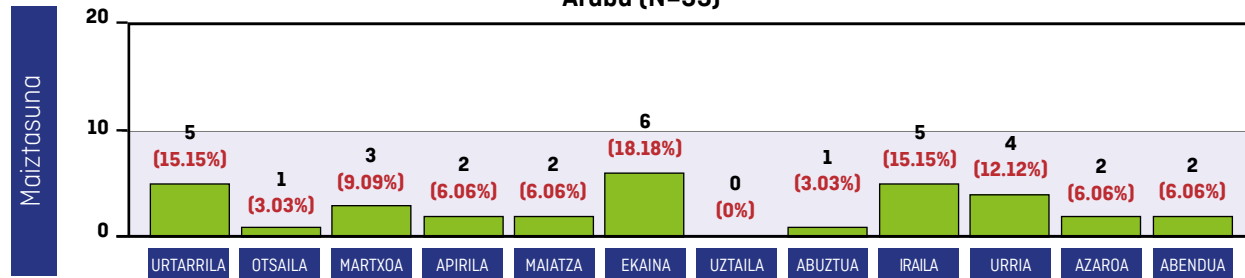
1.1.4. GORROTO DELITUEN DENBORA-BANAKETA

Jarraian, delituen hileko banaketa aurkezten da, urtaroen, astearen eta ordutegiaren arabera. Gorroto-delitu gehien maiatzean (% 30) eta irailean (% 30) gertatu dira; ondoren, martxoan (% 9,25), abuztuan (% 9,25) eta urtarrilean (% 9,25).

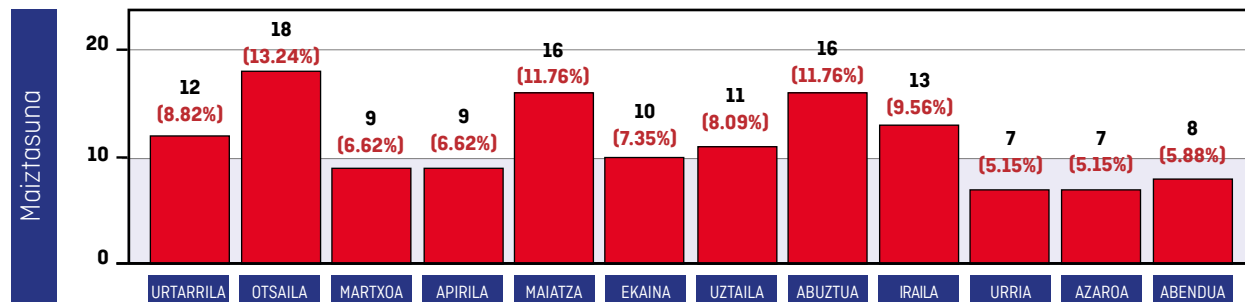
DELITUAK HILABETEAREN ARABERA (2023, N=281)
Euskadi (N=281)

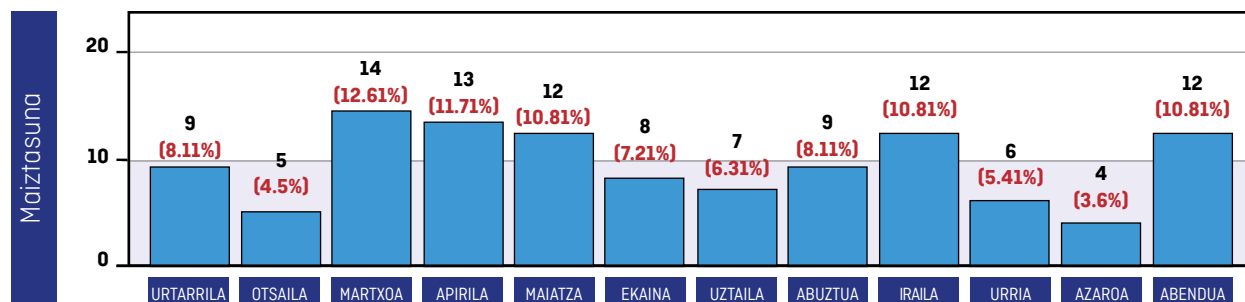
Araba (N=33)

Bizkaia (N=136)

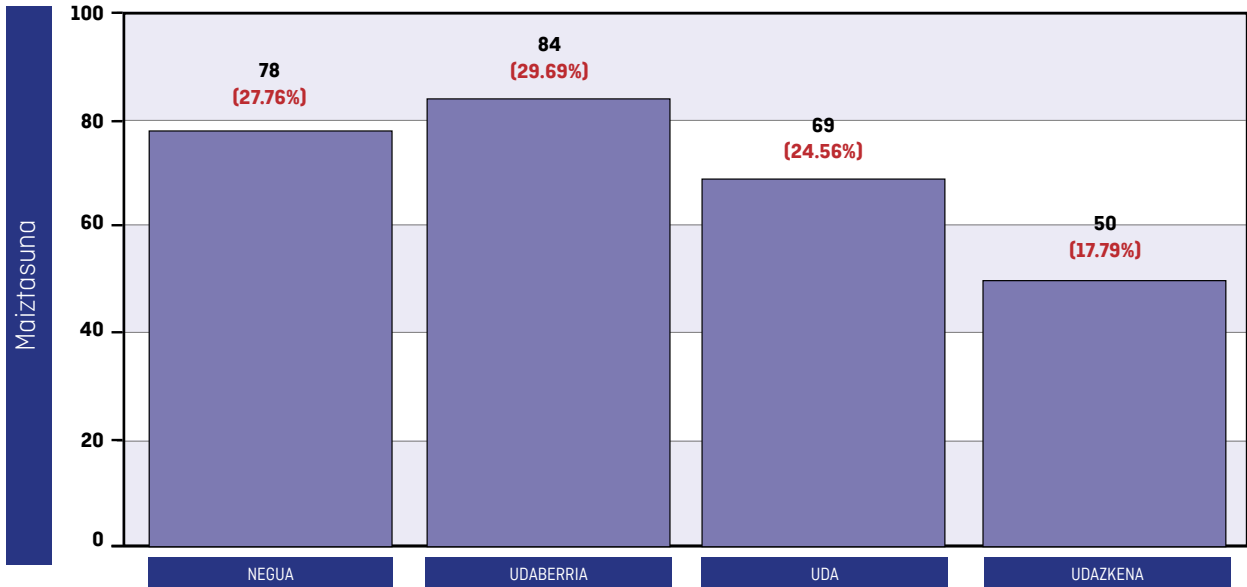
Gipuzkoa (N=111)

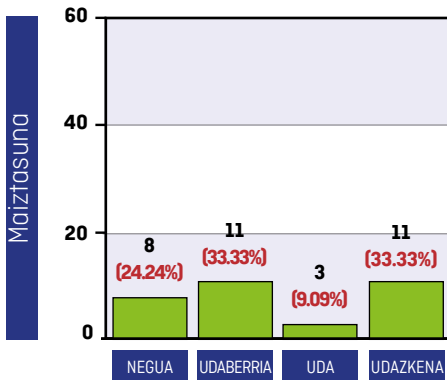
- 14. Irudia -

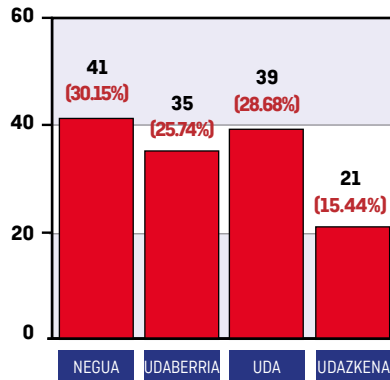
DELITUAK URTAROAREN ARABERA (2023, N=281) Euskadi (N=281)

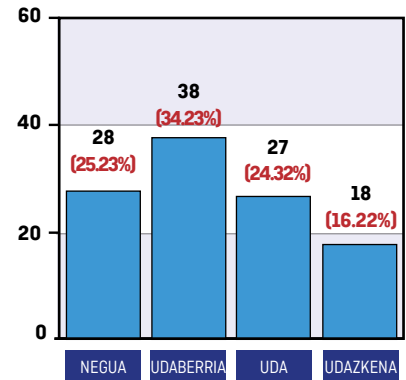
Araba (N=33)

Bizkaia (N=136)

Gipuzkoa (N=111)

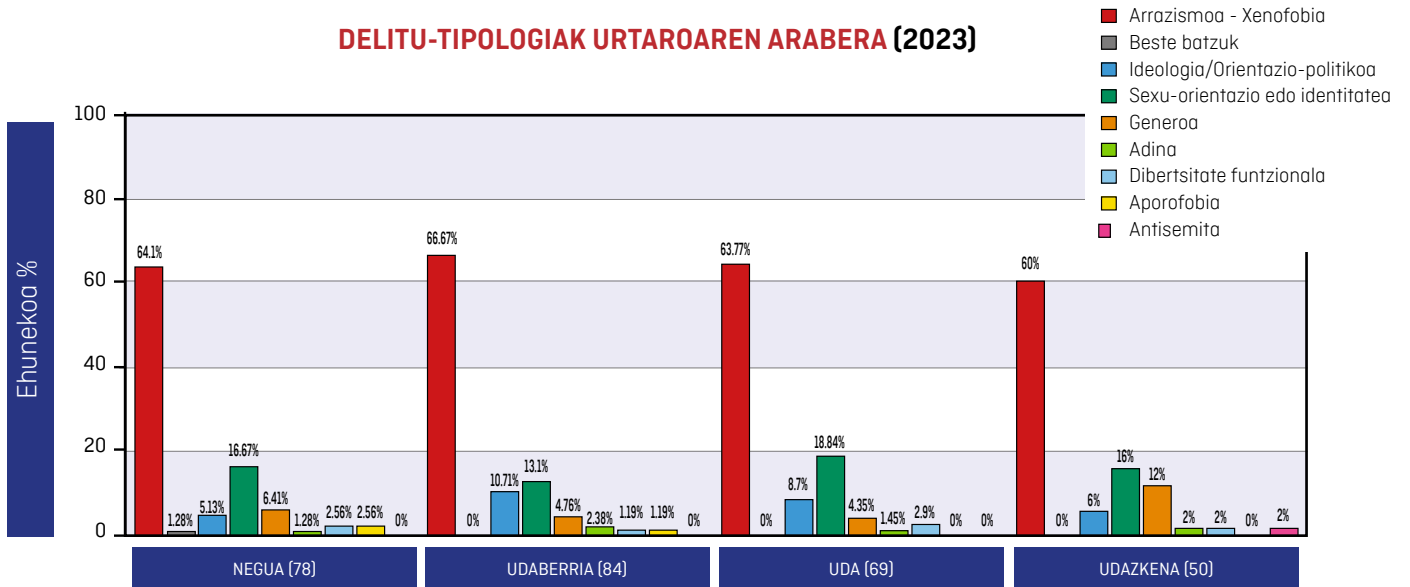

- 15. Irudia -

Bigarrenik, delituen banaketa aztertzen da, delituak egin ziren urtaroaren eta erreferentziako kolektiboaren arabera. Ikus daitekeenez, gorrato-delitu arrazistak edo xenofoboak nagusi dira urtaro guztietan, ehuneko nahiko homogeneo batekin. Nolanahi ere, badirudi estazioa erreferentzia-unitate gisa aztertzeak ez duela eragin handiegirik, salatutako gertakariei dagokienez behintzat.

DELITU-TIPOLOGIAK URTAROAREN ARABERA (2023)

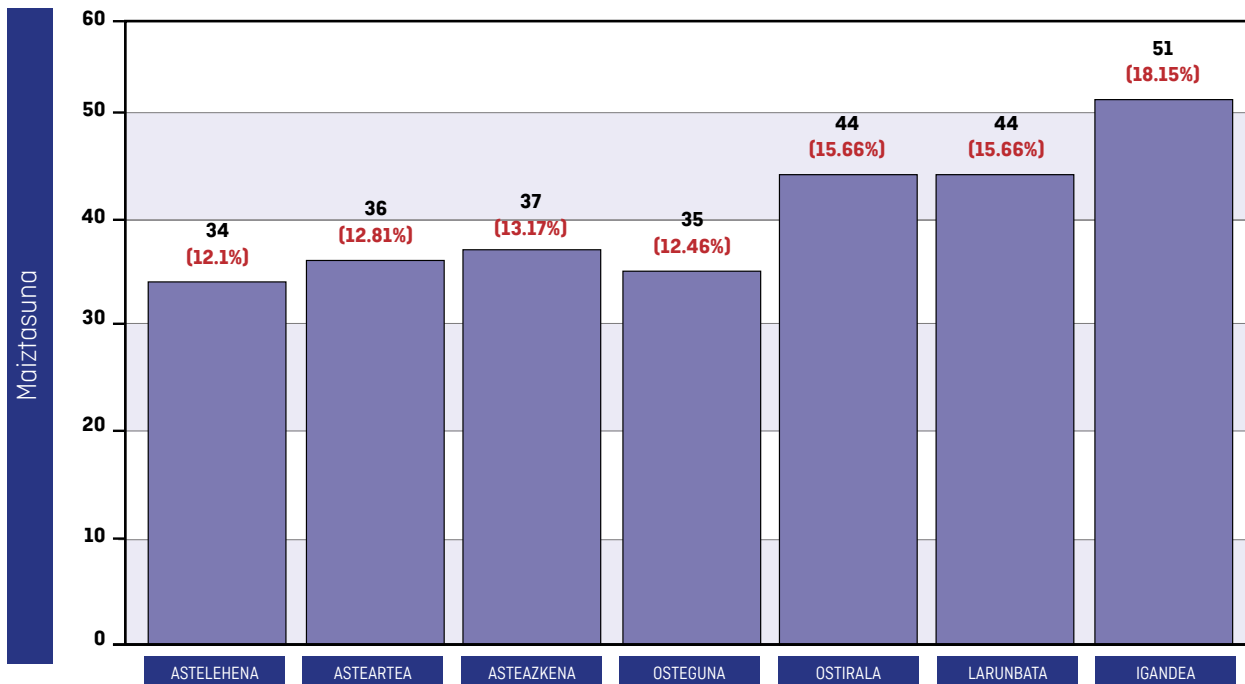

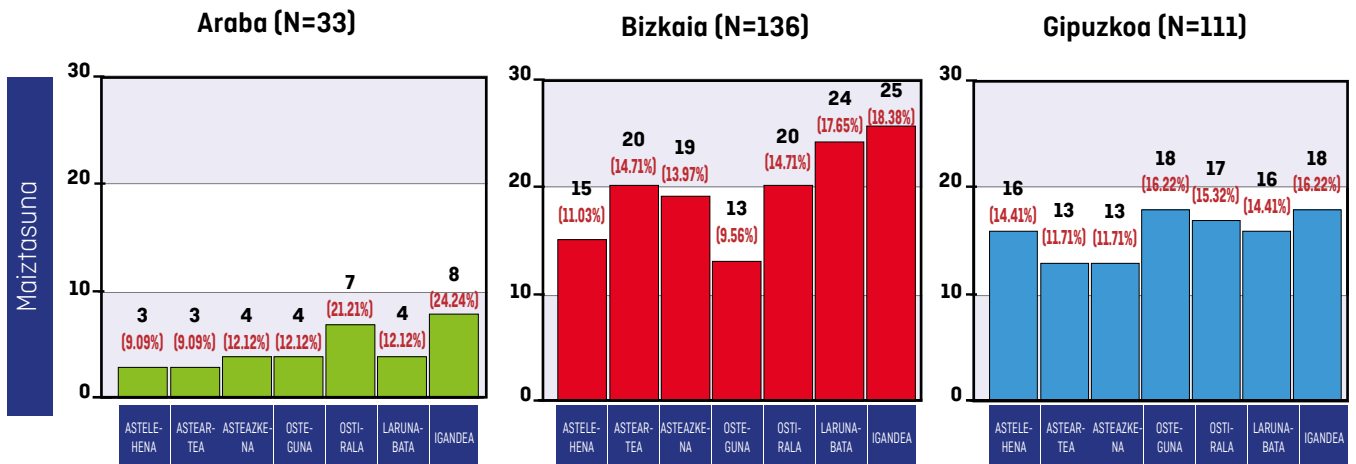
- 16. Irudia -

Hirugarrenik, asteko banaketari buruzko datuek adierazten dute gorroto-delitu gehienak igandean (% 18), ostiralean (% 16) eta larunbatean (% 16) izaten direla. Aurreko horretatik ondorioztatzen da gorroto-delituen ia erdia asteburuetan (igande-partea) erregistratzen direla. Horren arrazoia izan daiteke egun horietan jendeak denbora askoz gehiago igarotzen duela etxetik kanpo eta merkataritza- eta aisialdi-guneak maiz bisitatzen dituela, eta horrek areagotu egiten ditu biktimak eta erasotzaile potentzialak egoteko aukerak.

DELITUAK ASTEKO EGUNAREN ARABERA (2023, N=281)

Euskadi (N=281)

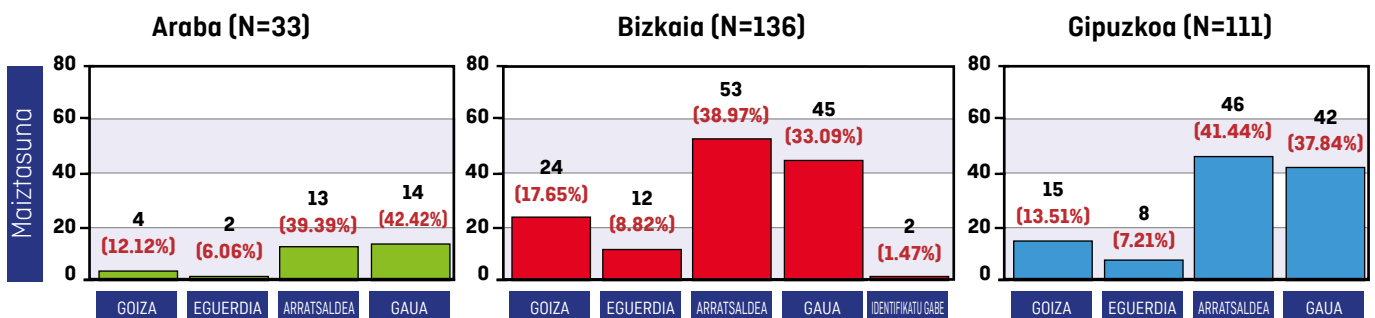
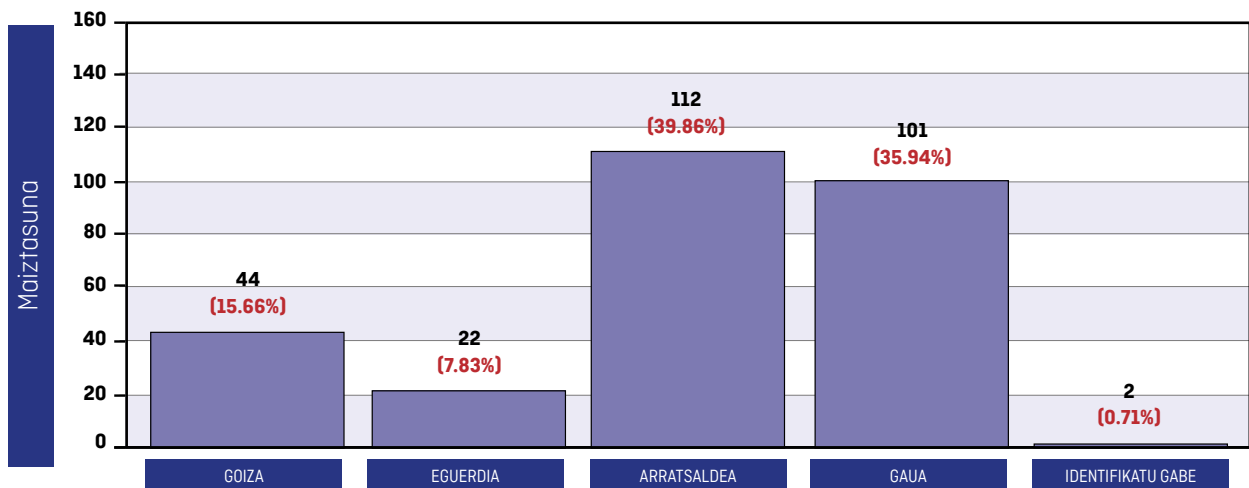

- 17. Irudia -

Azkenik, ordutegi-banaketari dagokionez, hurrengo grafikoetan ikus daitekeenez, gorrato-delitu gehienak arratsalde-gauean gertatzen dira (% 76 18:00etatik 06:00etara). Hala ere, nabarmentzekoa da eguerdiko zerrenda (12:00-18:00) nabarmen jaitsi dela, 2022an % 32 izatetik 2023an % 8 eskasera igaro baita.

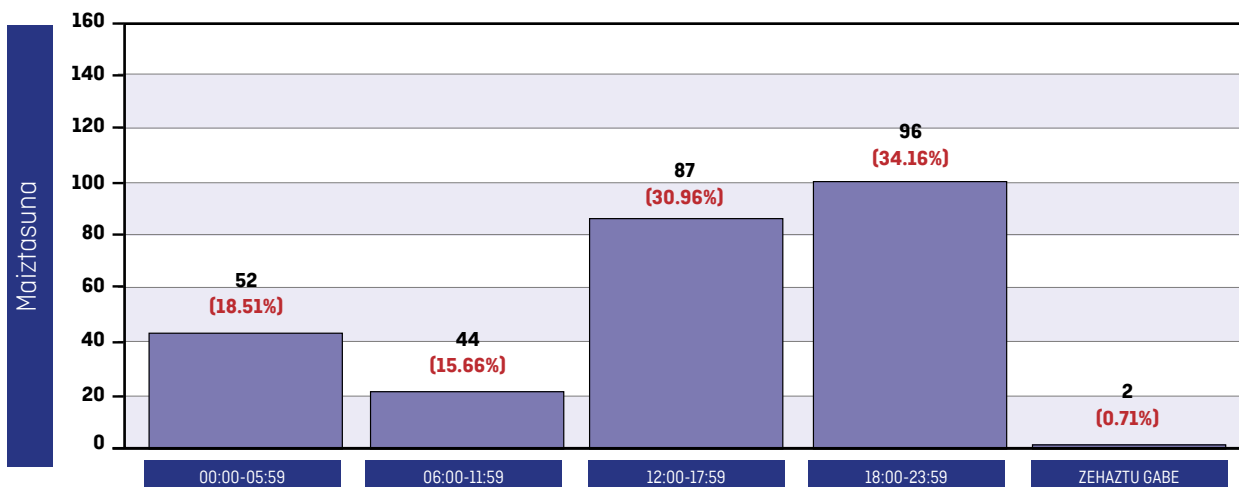
DELITUAK EGUNEKO ALDIAREN ARABERA (2023, N=281)
Euskadi (N=281)

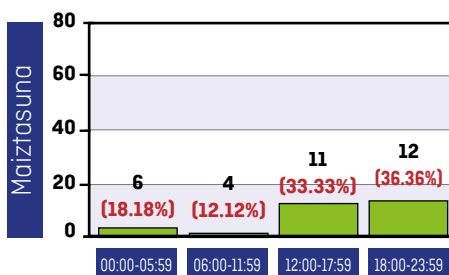
- 18. Irudia -

DELITUAK ORDUAREN ARABERA (2023, N=281)

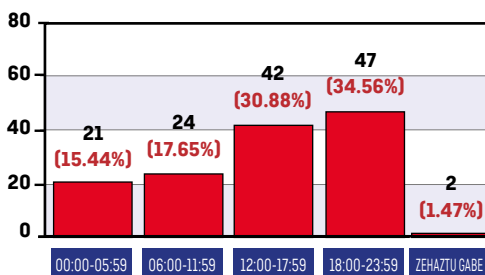
Euskadi (N=281)

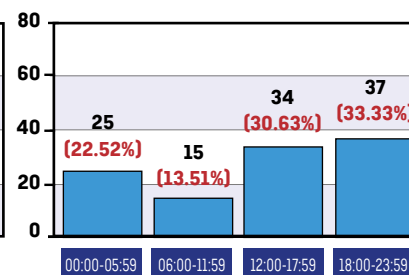
Araba (N=33)

Bizkaia (N=136)

Gipuzkoa (N=111)

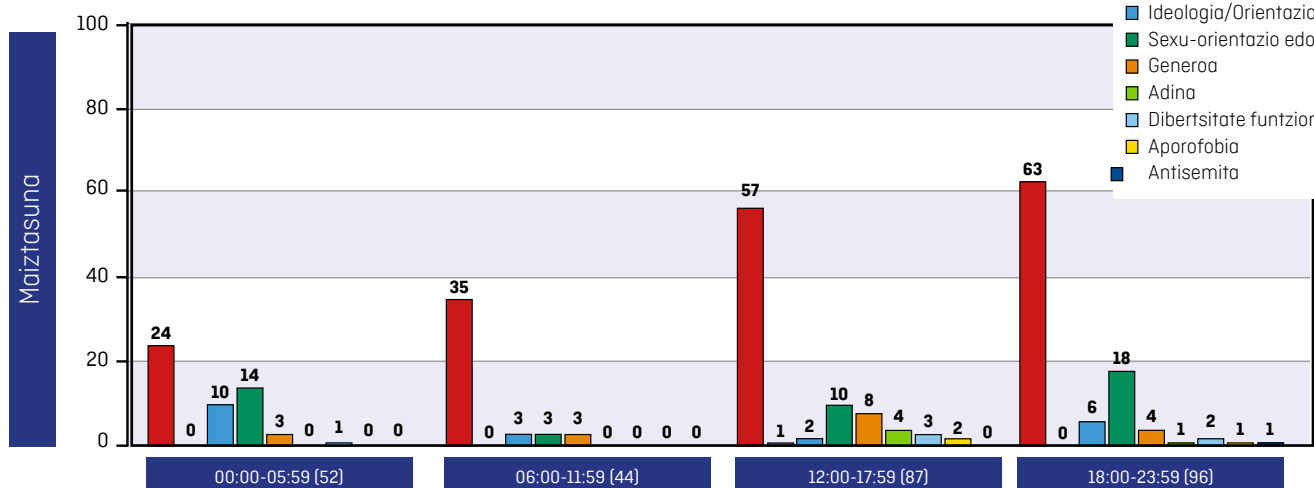

- 19. Irudia -

Ordu-tarteak erreferentziazko kolektiboaren arabera banakatzen badira, ikusten da tarte gehienetan arrazoi arrazista/xenofoboengatik egindako delituak direla nagusi, nahiz eta kolektibo horren aurkako gertakari gehienak (% 67) arratsaldean eta gauean gertatzen diren. Ikus daiteke, halaber, motibazio ideologikoko eta sexu-orientazio eta -identitateko delituen proportzio esanguratsu bat goizaldean gertatzen dela, 00:00-05: 59 tartean, eta ordu horretan erregistratutako gertakarien ia erdia hartzen duela. Era berean, genero-arrazoiengatik gertakarien erdiak arratsaldean gertatzen dira, 12:00-17: 59 tartean.

DELITU-TIPOLOGIAK ORDUAREN ARABERA (2023)

- Arrazismoa - Xenofobia
- Beste batzuk
- Ideologia/Orientazio-politiko
- Sexu-orientazio edo identitatea
- Generoa
- Adina
- Dibertsitate funtzionala
- Aporofobia
- Antisemita

- 20. Irudia -

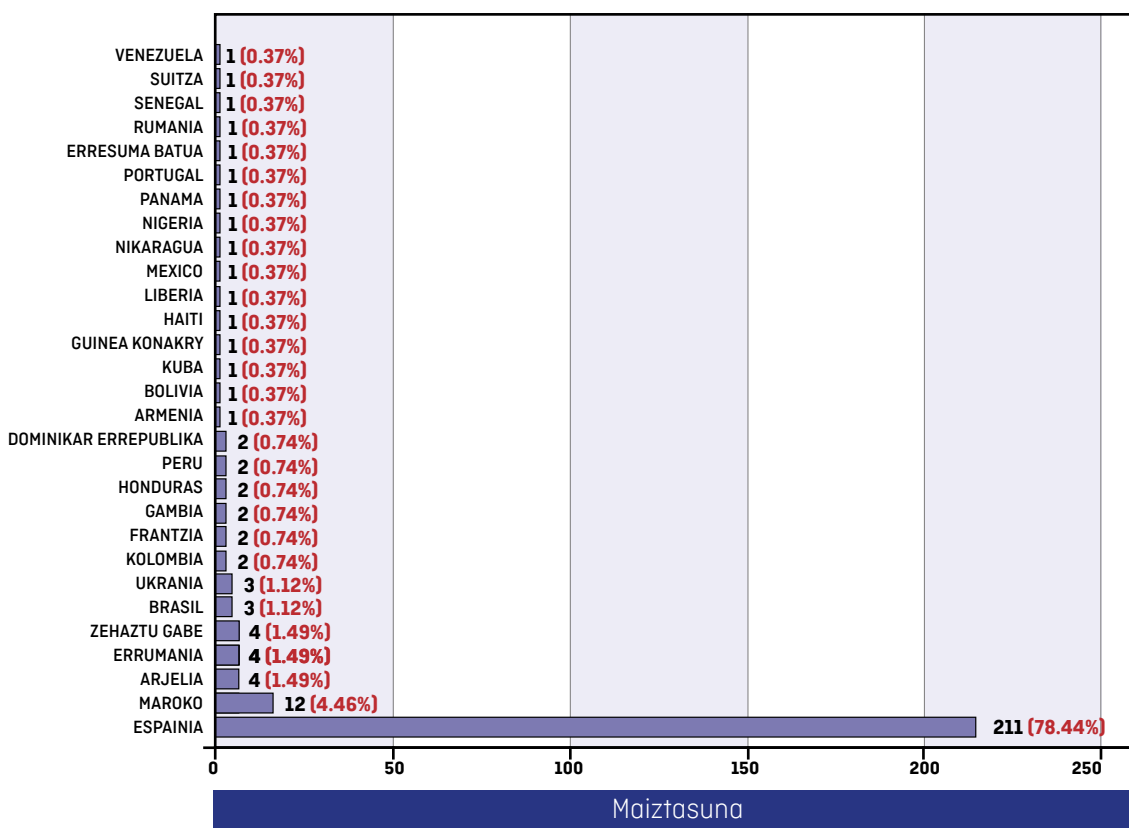

Azken batean, atal honetan adierazitakotik ikus daitekeenez, gertakarien hileko, asteko eta eguneko banaketa deskribatzailea da, eta, oro har, oraingoz, ez du ematen estatistikoki esanguratsua den daturik, horri buruzko azalpen-ereduak ezartzeko aukera emango diguna.

1.2. EGOZPENEN BANAKETA²⁸

Inputatuko pertsonen buruz²⁹, hurrengo grafikoan ikus daitekeenez, hiru laurden baino gehiago espainiarrak dira (% 78), hau da, aurreko urtean baino pixka bat gehiago. Zehazki, inputatutako 269 pertsonetatik 211k nazionalitate espainiarra dute, eta horietatik 176 Euskadikoak dira (% 83). Gainerako egozpenak, 54, atzerritarrak dira (% 20)³⁰, horietatik gehienak Afrikatik datoz (% 41), eta, neurri txikiagoan, Erdialdeko Amerikatik eta Hegoaldetik (% 33).

IKERTUTAKO PERTSONAK HERRIALDEAREN ARABERAKO BANAKETA (2023, N=269)

- 21. Irudia -

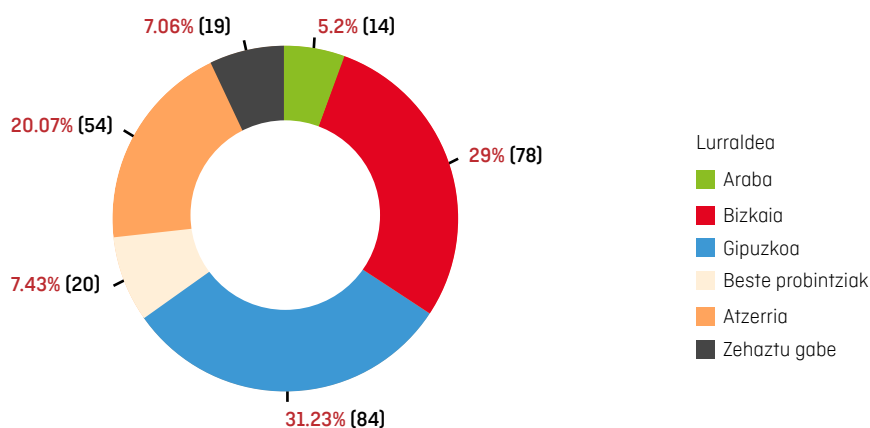
²⁸ Inputatuak -edo ikertuak, 13/2015 Lege Organikoak LeCrim legea erreformatu ondoren - delitu bat egin izana egozten zaien pertsonak dira, eta Ertzaintzak haiei buruzko polizia-eginbideak hasi ditu.

²⁹ Aurkezten diren zifrak Ertzaintzak identifikatu zituen inputatutako pertsonen dagozkien jatorria edozein dela ere. Kontuan izan behar da 76 gertakarietan erasotzailea ezin izan zela identifikatu, eta, beraz, ez zela inputatu gisa ez atxilotu gisa sailkatu. Bestela esanda, 186 gertakarietan erasotzailea identifikatu ahal izan zuten. Era berean, kasu askotan inputatu/atxilotu bat baino gehiago egon dira delitu bakoitzeko. Bestalde, ikerketa honen ondorioetarako, ez dira kontuan hartuko gorroto-delituak egin eta jatorria Euskadin izan arren EAEn gorroto-deliturik egin ez duten pertsonak.

³⁰ Ezin izan da inputatuaren jatorria identifikatu 4 kasutan.

Jatorrizko lurralde historikoari dagokionez, Gipuzkoatik etorritako inputatuen kopuruak biltzen ditu kasu gehienak (% 31, n = 84), eta Bizkaiaren aurretik dago lehen aldiz, lurralde horretatik baitator inputatuen % 29 (n = 78). Arabari dagokionez, 2023an erregistratutako gertakariengatik inputatutakoen hogeiren bat baino ez du jasotzen (% 5, n = 14). Inputatuen % 7 beste probintzia batzuetatik datoz Espainiako estatuan (n = 20). Azkenik, kasuen % 7an ezin izan da inputatuaren jatorrizko probintzia identifikatu.

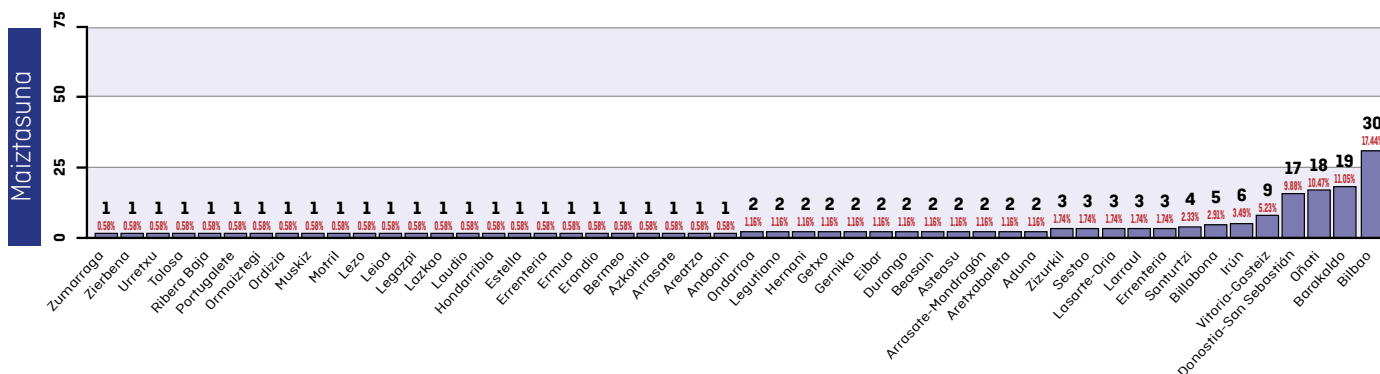
IKERTUTAKO PERTSONAK LURRALDE HISTORIKOAREN ARABERAKO BANAKETA (2023, N=269)

- 22. Irudia -

Jarraian, udal-mailako ikerketen banaketa erakusten da. Ohikoa den bezala, lurralde historikoetako hiriburuak nabarmentzen dira: Gasteiz (n = 9), Bilbo (n = 30) eta Donostia (n = 17). Hala ere, 2023an Oñatiren kasua nabarmendu behar da; udalerrri horretatik zetorren inputatuen % 10 (n = 18)³¹. Bestalde, ohikoa den bezala, nabarmentzekoa da Barakaldon (n = 19) inputatu gehiago egon direla probintzia-hiriburu guztietan, Bilbon izan ezik.

IKERTUTAKO PERTSONAK JATORRIKO UDALERRIAREN ARABERA EUSKADIN (2023, N=172)

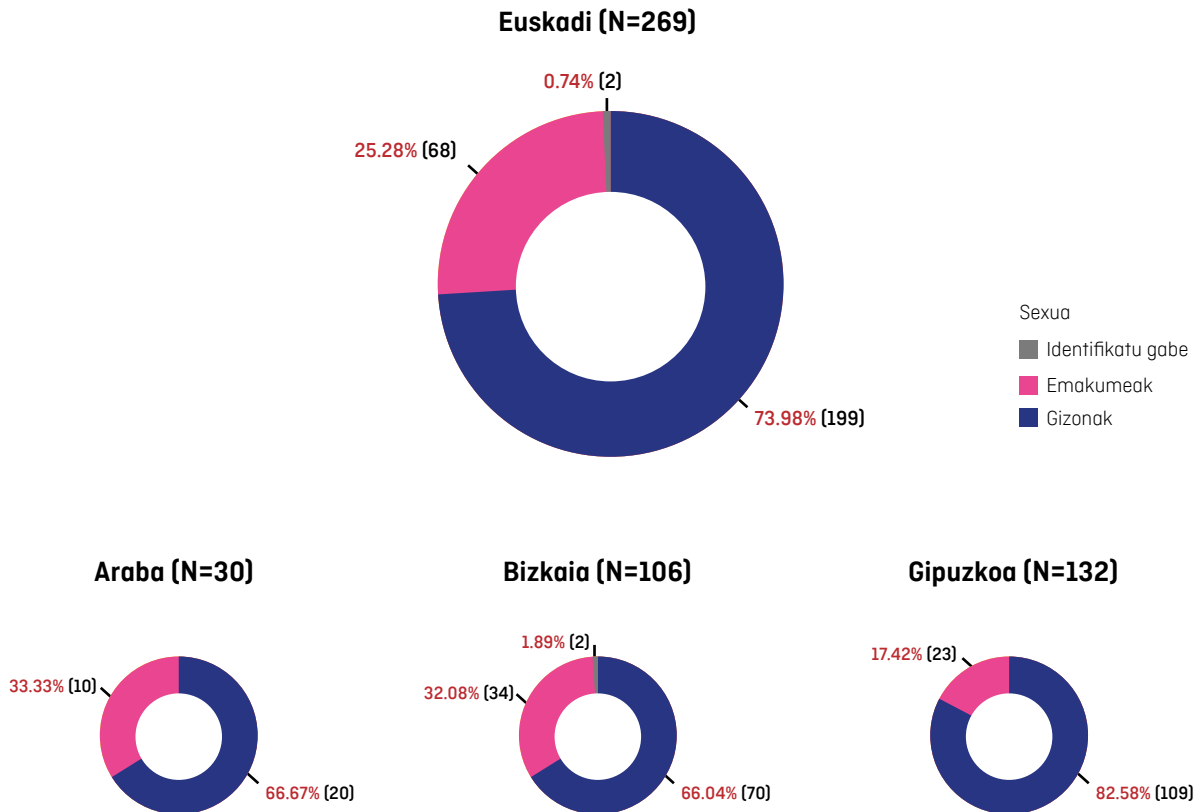

- 23. Irudia -

³¹ Gainordezkaritza hori udalerrri horretako bi gertakari azal dezakete, eta horiek hainbat egozpenetan gertatu ziren.

Sexuaren araberako banaketari dagokionez, hurrengo grafikoak adierazten du 2023an zenbatekoak aurreko urteetako oso antzekoak direla: inputatutako gizonen ia hiru laurden (n = 199, % 74) eta gainerako laurdena (n = 68, % 25) emakumeak dira. Ezin izan da ikertutako bi pertsonaren sexua identifikatu (% 1). Nabarmentzekoa da inputatutako emakumeen ehunekoa egonkortu egin dela 2020tik etengabe behera egin ondoren, 2019an gorenera iritsi ondoren (inputatuen % 35).

IKERTUTAKO PERTSONAK SEXUAREN RABERA (2023, N=269)

- 24. Irudia -

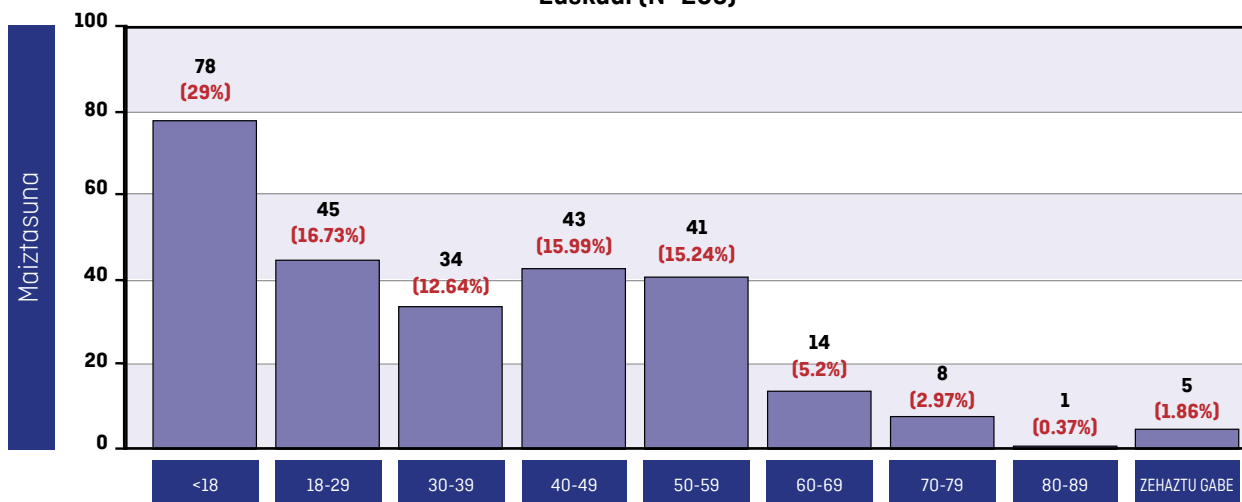
Inputatutako pertsonen batez besteko adina 34 urtekoa da, 2022an erregistratutako 38 urteen azpitik. Inputatuen adin-mediana 31 urtekoa da, eta adin-tartea, berriz, 11-81 urtekoa. Egozpenak nahiko modu homogeneoan banatzen dira tarte hauetan: 18-29 urte (% 17), 30-39 urte (% 13), 40-49 urte (% 16) eta 50-59 urte (% 15), hau da, kasuen % 61. Gainerako tarteei dagokienez, 60 urtetik gorako pertsonak gainerako % 9a biltzen dute, aurreko urteetan bezala. Era berean, nabarmentzekoa da 18 urtetik beherako tarteak, 2022an nabarmen murriztu ondoren, hirukoiztu egin dela 2023an, eta 2023ko egozpenen ia herena dela (n = 78, % 29).

Hori da daturik altuena serie historikoan, bai termino erlatiboetan, bai absolutuetan³².

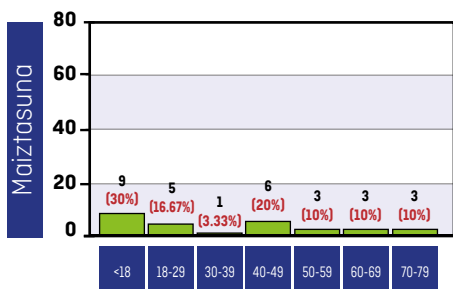
³² Izan ere, inputatutako adingabeen ehuneorik handiena 2019an erregistratu zen, egozpenen % 19 izan baitziren (n = 20). Aldiz, 2022an egozpenen % 8 baino ez ziren (n = 21).

**IKERTUTAKO PERTSONAK
ADIN-TARTEAREN ARABERA (2023, N=269)**

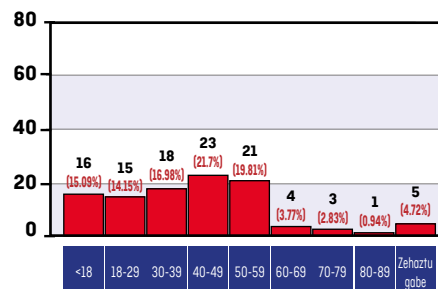
Euskadi (N=269)

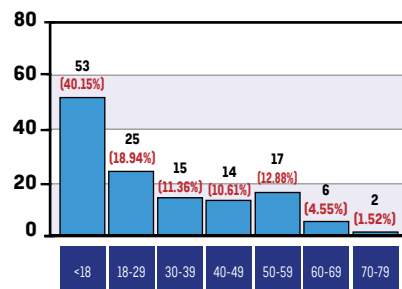
Araba (N=33)

Bizkaia (N=106)

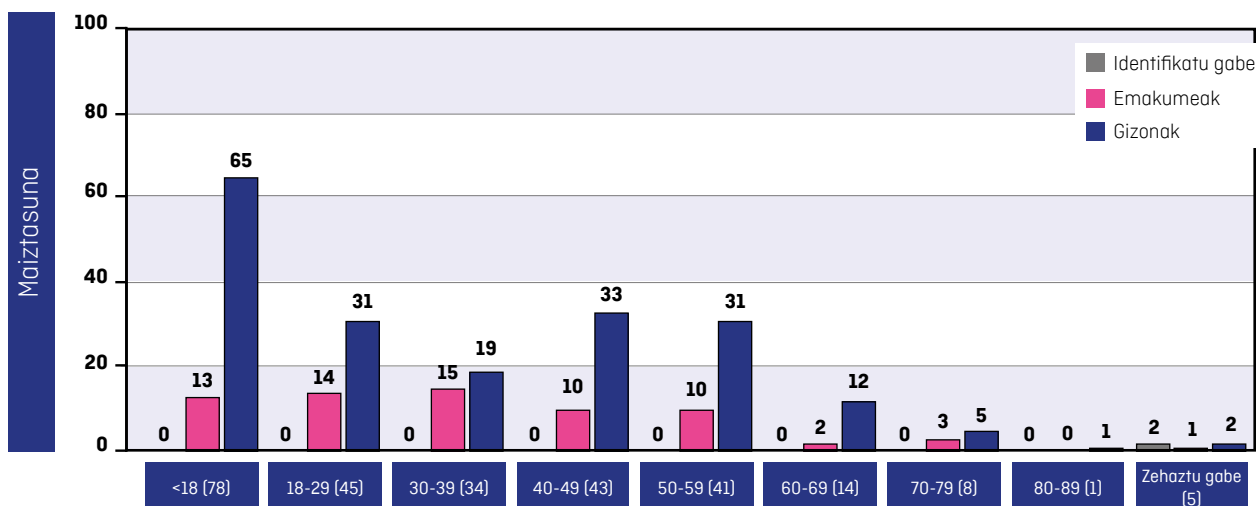
Gipuzkoa (N=132)

- 25. Irudia -

Aldiz, inputatuen adinari buruzko datuak sexuaren arabera banakatzen baditugu, ikus dezakegu, ohikoa den bezala, gizonak direla nagusi adin-tarte guztietan. Aldea txikiagoa da 30-39 eta 70-79 adin-tarteetan, inputatutako emakumeen proportzioa % 44ra eta % 37ra iristen baita, hurrenez hurren. Aitzitik, gizonen nagusitasuna bereziki nabarmena da 18 urtetik beherakoen (% 83) eta 60-69 urtekoen (% 86) adin-tartean.

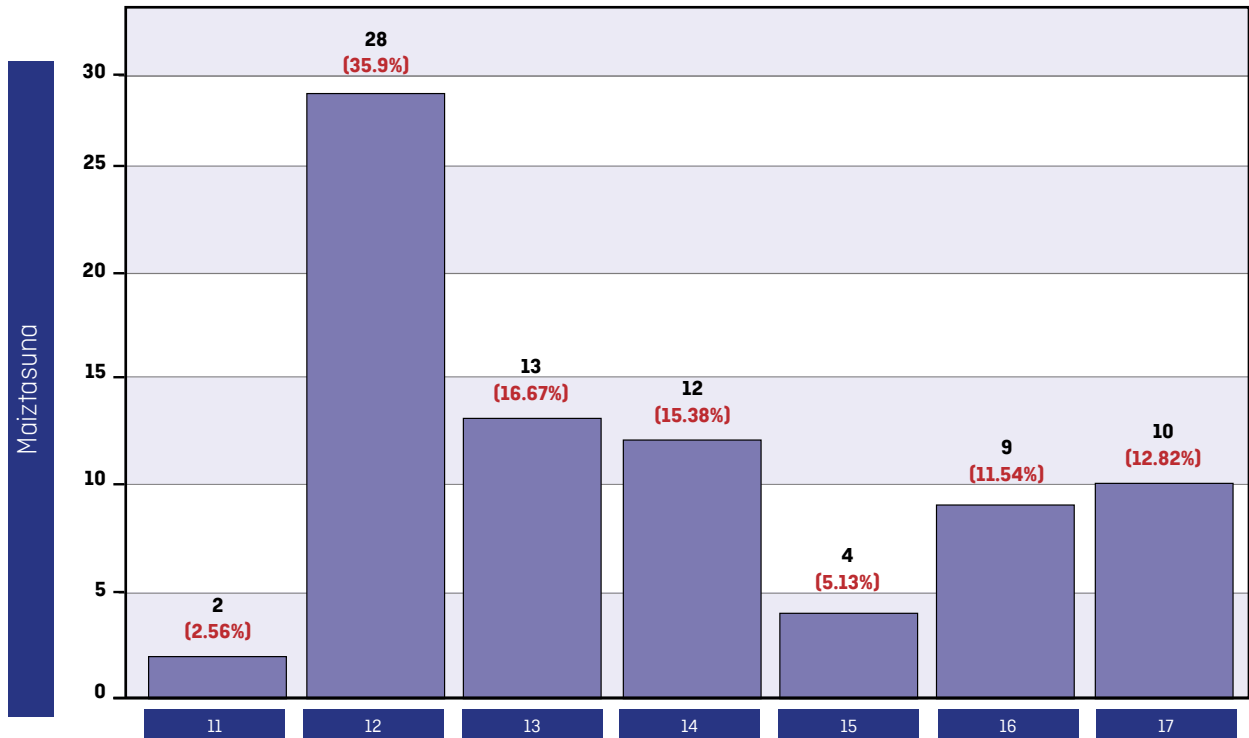
**IKERTUTAKO PERTSONAK
ADIN-TARTEAREN ETA SEXUAREN ARABERA (2023, N=269)**

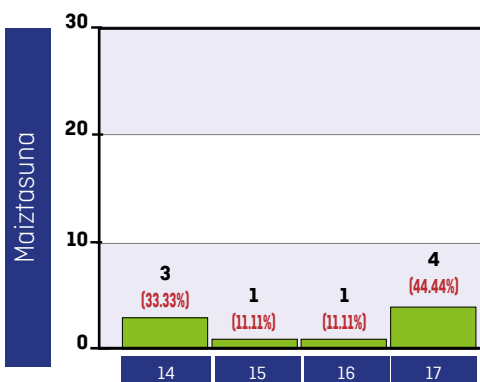
- 26. Irudia -

Egotzitako adingabeei arreta handiagoa eskainiz gero (n = 78), ikus daiteke hiru laurden 16 urtetik beherakoak zirela (% 76), eta gainerakoak (% 24) 16-18 urteko tartean zeudela. Adierazi behar da, hala ere, zifra nabarmen altu horri eragiten diola gertakari gutxi batzuek ohiko inputatuak baino askoz ere gehiago izatea, adin-tarte txikiagoetakoak³³.

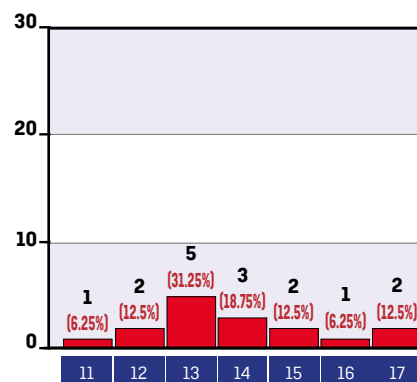
**IKERTUTAKO PERTSONAK
ADINGABEAK (2023, N=78)
Euskadi (N=78)**

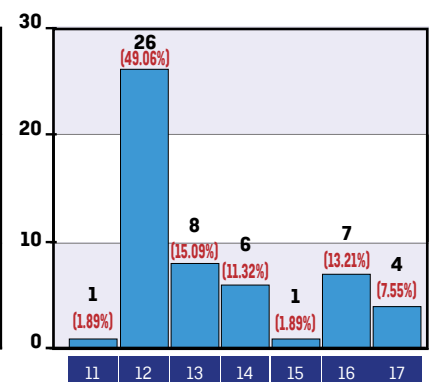
Araba (N=9)

Bizkaia (N=16)

Gipuzkoa (N=53)

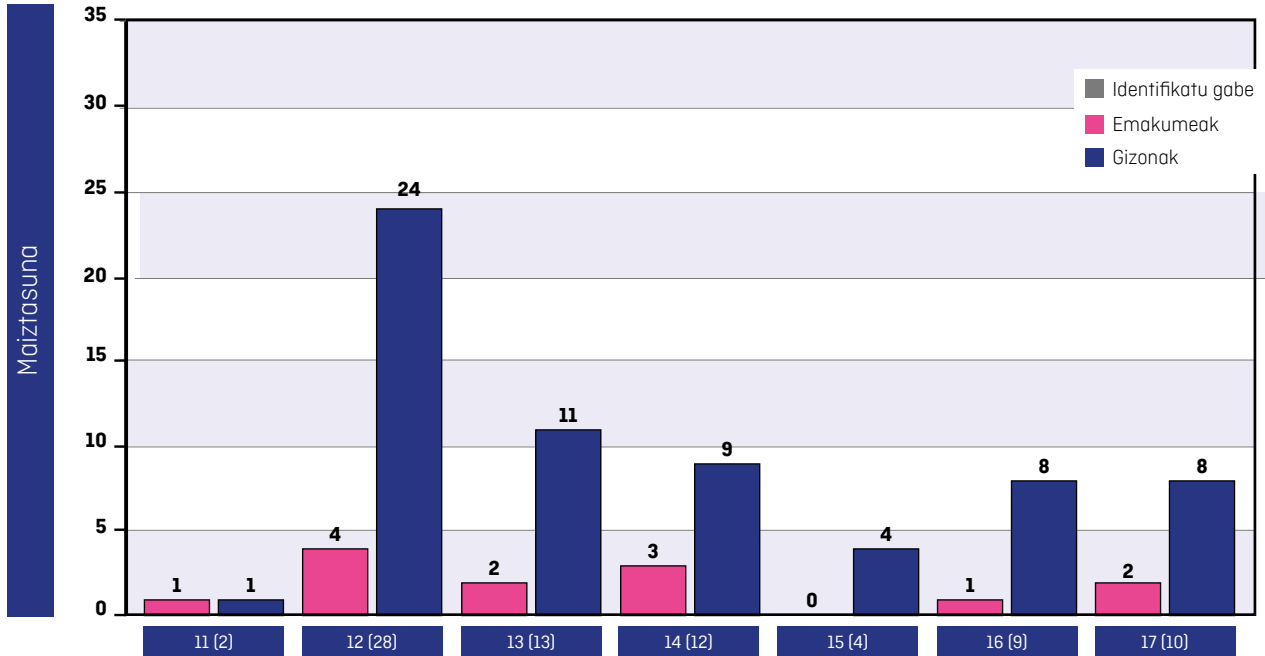

- 27. Irudia -

Hurrengo grafikoan ikus daitekeenez, gorroto-gertakariengatik inputatutako adingabe gehienak gizonak dira (n = 65, % 83), eta egozpenen % 17 baino ez dira emakumeak (n = 13). Zehazki, emakumeen presentzia oso txikia da 15 eta 16 urteko adinetan (% 7), eta handiagoa 11 eta 15 urte bitartekoetan (% 18).

³³ Bereziki, arrazoi arrazista eta homofoboengatik gertakari bat (16 inputatu 12 eta 13 urte bitartean) eta antzeko beste gertakari bat (18 inputatu 12 eta 14 urte bitartean).

IKERTUTAKO ADINGABEAK SEXUAREN ARABERA (2023, N=78)

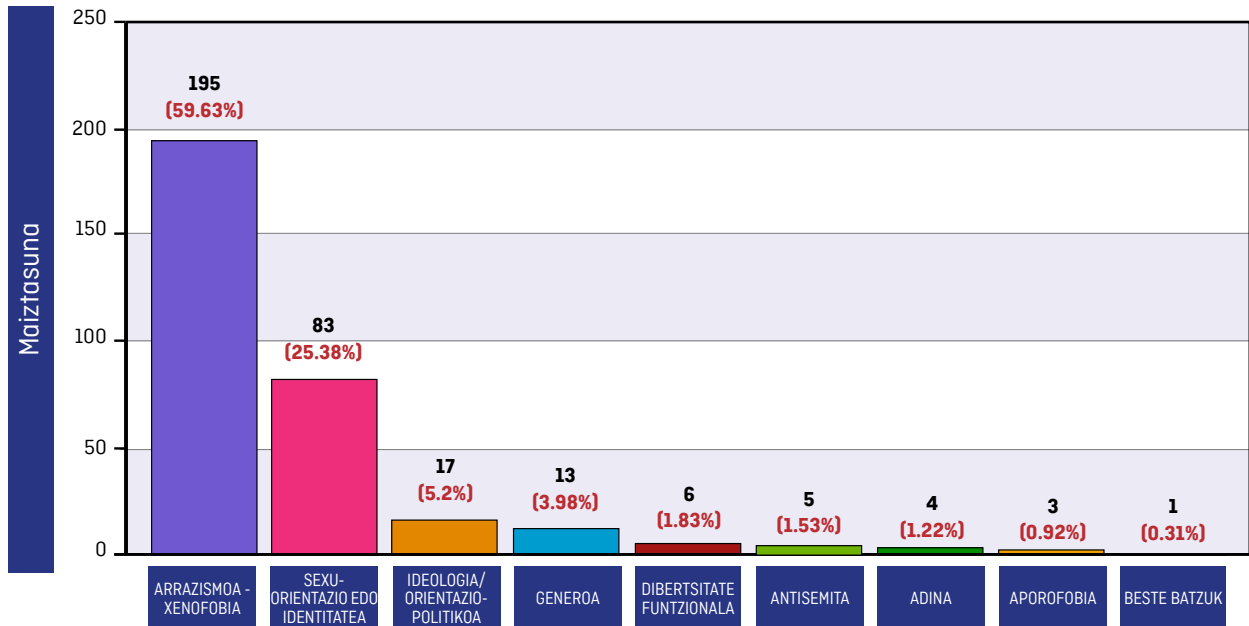

- 28. Irudia -

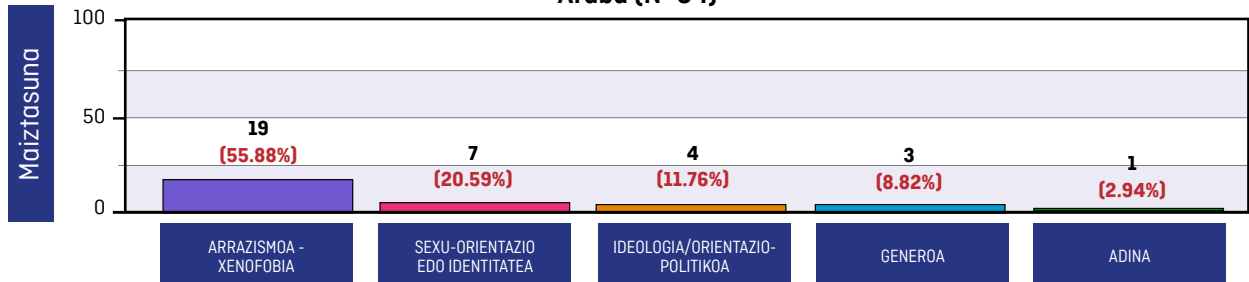
Era berean, hurrengo grafikoan ikus dezakegu egozpen gehienak arrazakeriaren eremuan gertatu direla ($n = 195$, % 60), baina hori ez da harrizkoa, kontuan hartzen badugu gorroto-gertakari gehienek motibazio hori dutela (% 64). Jarraian, biktimaren sexu-orientazioagatik eta sexu-identitateagatik egindako gorroto-delituetan oinarritutako egozpenak daude ($n = 83$, % 25), eta kolektibo hori gertakarien mapan duen pisuaren oso gainerik dago (% 16). Orientazio politikoko eta ideologiako kolektiboei eta genero-kolektiboei dagokienez, egozpen gutxi egin dira, gertakarien mapan duten pisuarekin alderatuta. Lurrealde araberako banaketari erreparatuz gero, ikus daiteke Gipuzkoan biltzen direla egozpen gehienak (% 53), Euskadiko gertakarien mapan duten pisuaren oso gainerik (% 36). Lurrealde historiko horretan egozpen kopuru handi samarra (% 33) biktimaren sexu-orientazioak edo -identitateak eragindako gertakariak eragin zuten.

**EGOZPENAK
DELITU-TIPOLOGIAREN ARABERAKO BANAKETA (2023, N=327)**

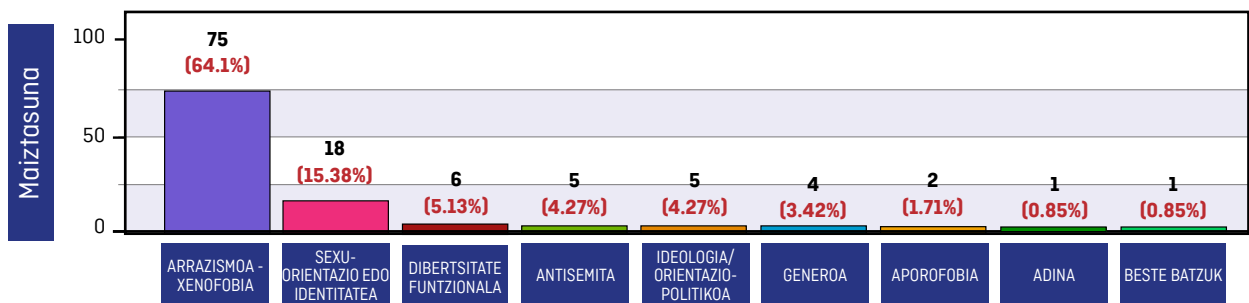
Euskadi (N=327)

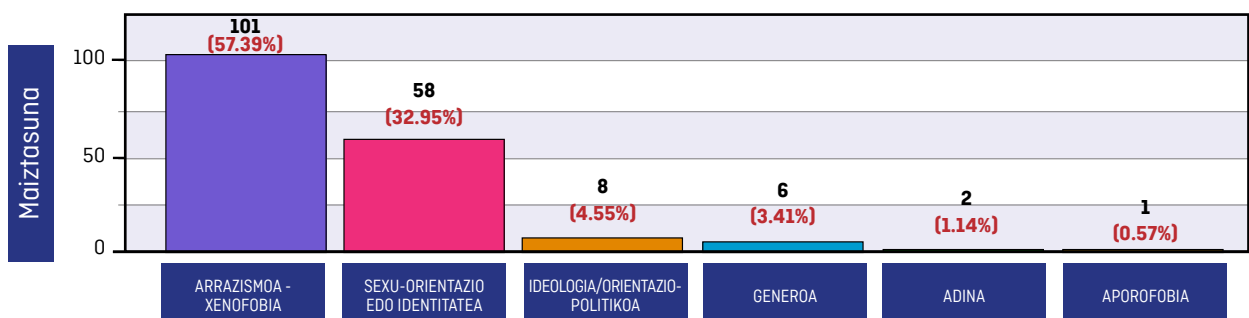
Araba (N=34)

Bizkaia (N=117)

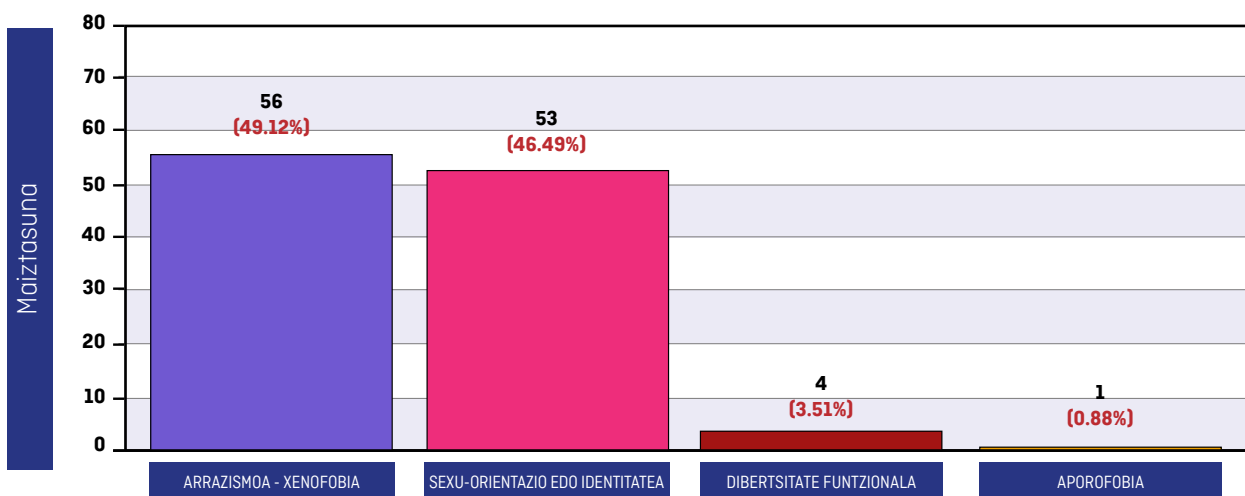
Gipuzkoa (N=176)

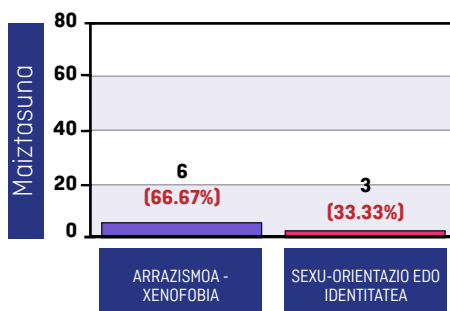
Adingabeen egozpenei dagokienez, argi ikus daiteke ia kasu guztietan arraza- edo xenofobia-arrazoiengatik edo sexu-orientazio edo -identitategatik gertakariak direla, nahiz eta Bizkaian unean uneko egozpenak agertzen diren dibertsitate funtzionalarengatik (% 3) eta aporofobiarengatik (% 1). Bi kategoriek antzeko pisua dute: xenofobiak egozpenen % 50 hartzen du, eta sexu-orientazioak, berriz, % 46. Beraz, sexu-orientazioak edo -identitateak eragindako gertakarien ondoriozko egozpenen proportzioa, adingabeen artean, inputatuen multzoaren ia bikoitza da.

EGOZPENAK - ADINGABEAK BABESTUTAKO KOLEKTIBOAREN ARABERAKO BANAKETA (2023, N=114)

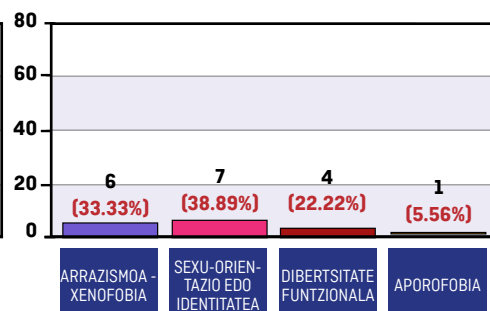
Euskadi (N=114)

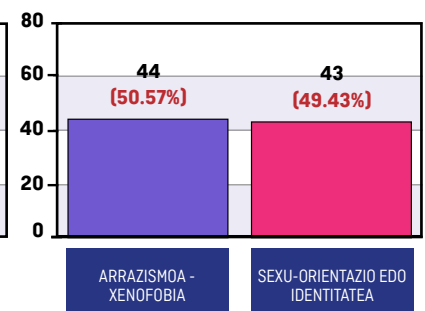
Araba (N=9)

Bizkaia (N=18)

Gipuzkoa (N=87)

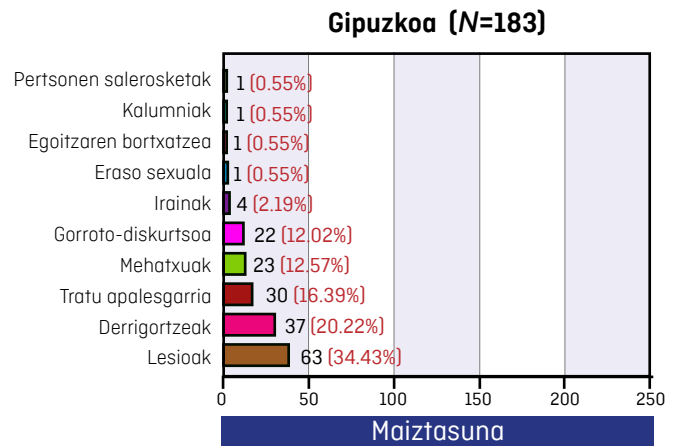
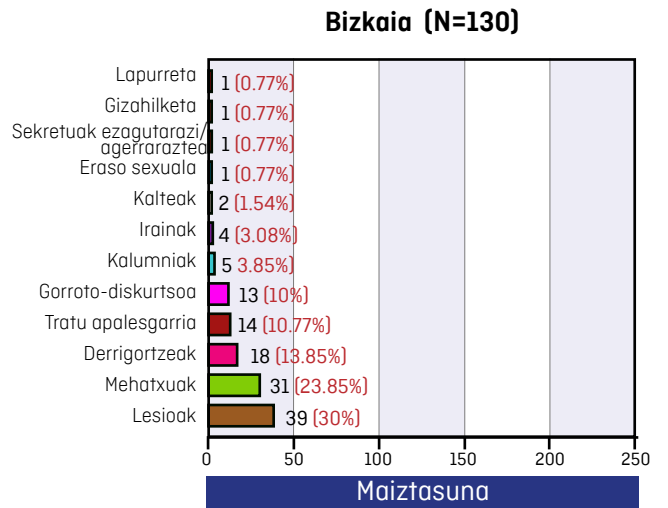
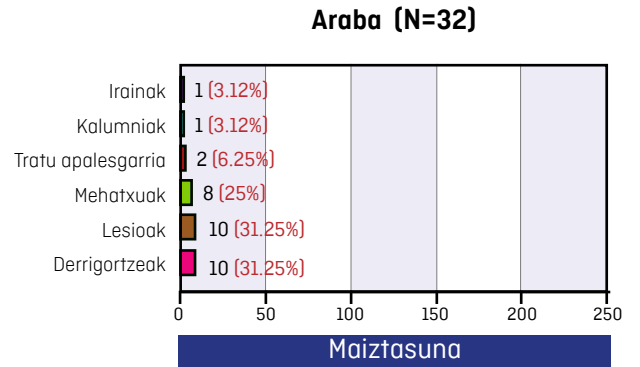
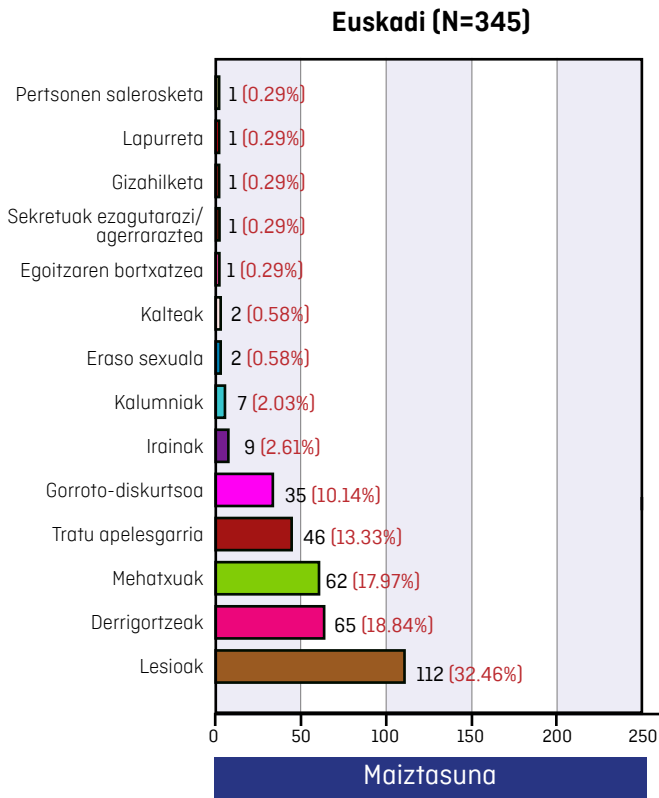
- 30. Irudia -

Azkenik, inputatuaren banaketari dagokionez, delitu-tipologiaren arabera³⁵, aurreko urtean bezala, egozpen gehienak lesioekin lotuta gertatu dira (% 32). Goian adierazi den bezala, lesioa da delitu-kategoria nagusia, eta erregistratutako gertakarien % 32 dira. Bigarrenik eta hirugarrenik, derrigortzeagatik (% 19) eta mehatxuengatik (% 18) egotzitako pertsonak daude. Urrunago daude tratatu apalesgarriagatik (% 13) eta gorroto-diskurtsoagatik (% 10) egozpenak. Nabarmentzekoa da derrigortzeak gertakarien mapan duten pisuari egozten zaizkion proportzio handiagoan gertatzen diren bitartean, mehatxuak eta gorroto-diskurtsoa nabarmen beherago daudela.

³⁵ Delitu-tipologiaren arabera erasotzaileen kopuruari buruzko ikuspegi orokorra izateko, beharrezkoa da atxilotutako pertsonen buruzko grafikoa ere kontuan hartzea.

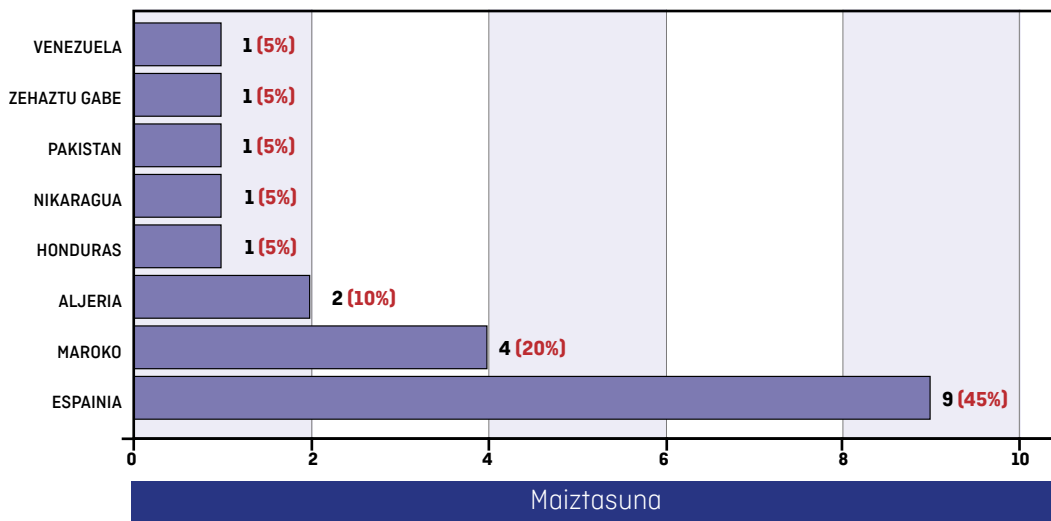
**EGOZPENAK
DELITU-TIPOLOGIEN BANAKETA (2023, N=345)**

1.3. ATXILOKETEN BANAKETA

2023an Ertzaintzak 20 pertsona atxilotu zituen, 2022. urtean izandakoen erdia baino gutxiago³⁶. Jatorriari dagokionez, atxilotuen erdiak atzerritarra dira (n = 10, %50) eta % 45 espainiarrak³⁷. Atzerritarren artean, gehienak Marokotik eta Aljeriatik datoz (gutzizkoaren % 20 eta % 10, hurrenez hurren), eta atzetik datoz latinoamerikar jatorriko pertsonak (gutzizkoaren % 15).

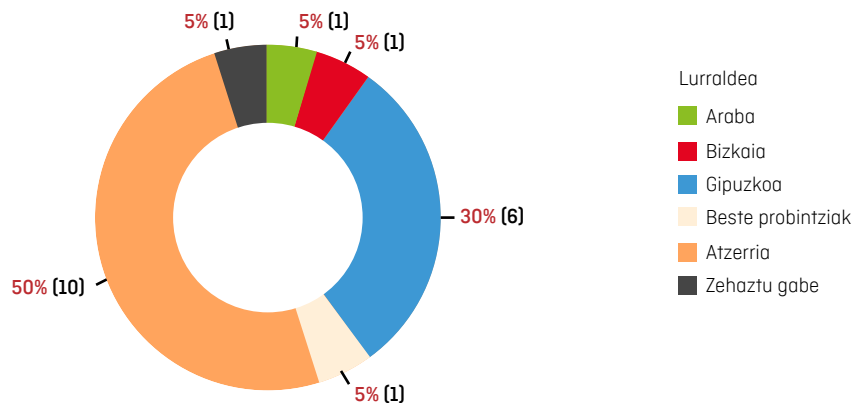
**ATXILOTUTAKO PERTSONAK
JATORRIKO HERRIALDEAREN ARABERAKO BANAKETA (2023, N=20)**

- 32. Irudia -

Espainiako nazionalitatea duten 9 atxilotuetatik 8 Euskadikoak dira. Euskal jatorriko atxilotu gehienak Gipuzkoakoak dira (n = % 6,30).

**ATXILOTUTAKO PERTSONAK
LURRALDE HISTORIKOAREN ARABERAKO BANAKETA (2023, N=20)**

- 33. Irudia -

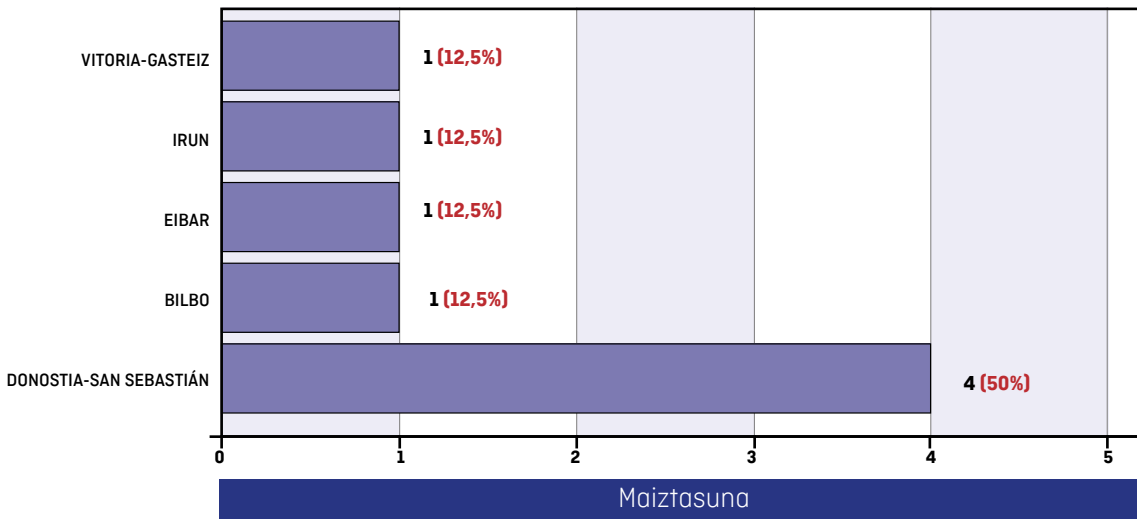
³⁶ Horrela, urteko hogeit hamar atxilotetara itzultzen da, 2022an izandako gorakadaren ondoren (n = 44). Nolanahi ere, datu hori asko aldatzen da serie historikoan, eta badirudi ez duela zerikusirik erregistratutako gorrato-gertakarien kopuruarekin: 21 atxiloteta 2021ean, 49 atxiloteta 2020an, 8 atxiloteta 2019an, 29 atxiloteta 2018an eta 7 atxiloteta 2017an.

³⁷ Kasu batean ezin da jatorrizko herrialdea zehaztu.

Atxilotuen jatorrizko udalerrinari dagokionez, gehienak Donostiakoak dira (n = 4, % 50), eta gainerako erdia berdin banatzen da Gasteizen, Bilbon, Irunen eta Eibarren artean. Kasu batean, jatorrizko lurraldea edo probintzia ezin da zehaztu (% 5).

ATXILOTUTAKO PERTSONAK JATORRIKO UDALERRIAREN ARABERA EUSKADIN (2023, N=8)

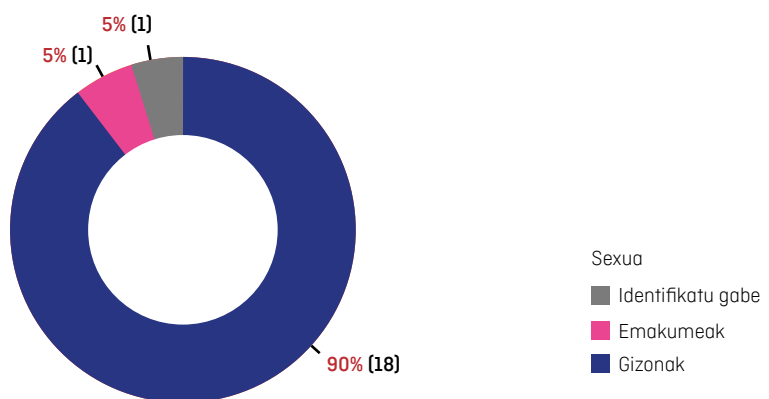

- 34. Irudia -

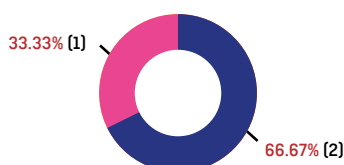
Demografiari dagokionez, azpimarratu behar da atxilotutako pertsona gehienak gizonak izan zirela (% 90), aurreko urtearen antzeko ehunekoarekin.

ATXILOTUTAKO PERTSONAK SEXUAREN ARABERAKO BANAKETA (2023, N=20)

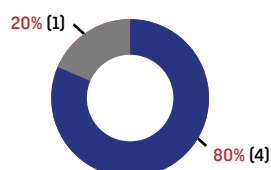
Euskadi (N=20)

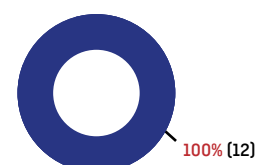
Araba (N=3)

Bizkaia (N=5)

Gipuzkoa (N=12)

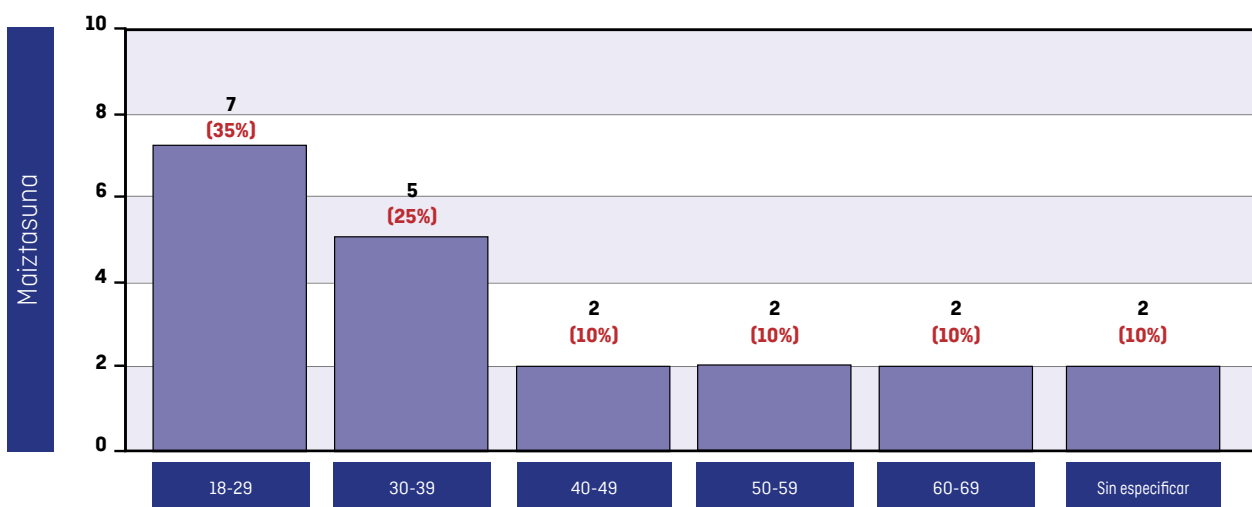
- 35. Irudia -

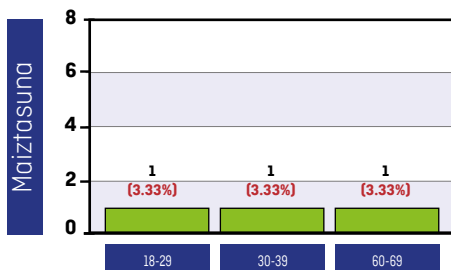
Batez besteko adina 37 urtekoa da, 2022koa baino 10 urte handiagoa. Mediana pixka bat txikiagoa da, 34 urterekin. Atxilotuen adin-tartea, berriz, 17 eta 56 urte artekoa da. Adin-tarteen banaketari dagokionez, hurrengo grafikoan ikus daitekeenez, 18-29 urteko (% 35) eta 30-39 urteko (% 25) pertsona atxilotuak nagusitzen dira bereziki. Atxilotutako gainerako pertsonari dagokienez, adin-tarte hauetan banatzen dira: 40-49 urte (% 10), 50-59 urte (% 10), 60-69 urte (% 10) eta zehaztu gabe (% 10).

**ATXILOTUTAKO PERTSONAK
ADIN-TARTEAREN ARABERA (2023, N=20)**

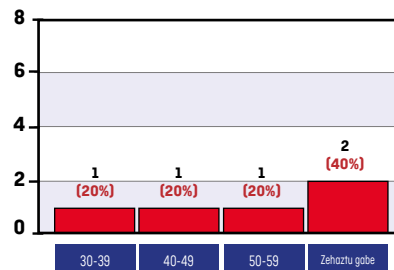
Euskadi (N=20)

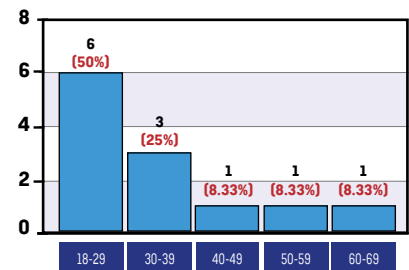
Araba (N=3)

Bizkaia (N=5)

Gipuzkoa (N=12)

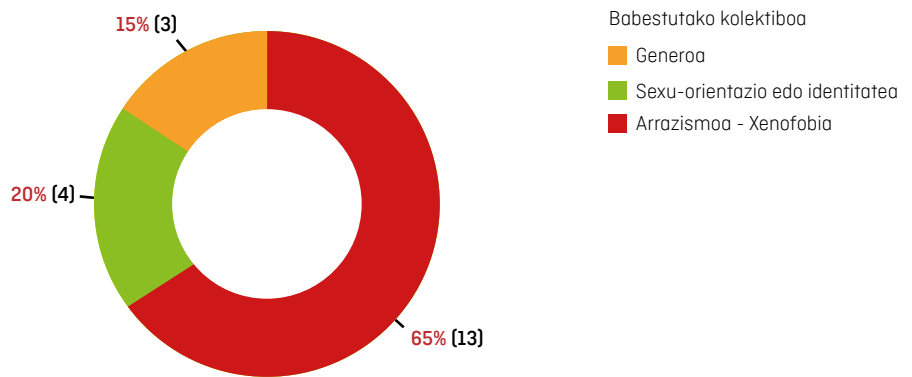
- 36. Irudia -

Jarraian, atxiloketa gehien izan diren kategoriei erreparatuz gero, ikusten da aurten atxiloketa gehienak arrazismoaren eta xenofobiaren esparruan gertatu direla (% 65). Eredu hori bereziki nabarmentzen da Araban (% 100) eta Gipuzkoan (% 67); Bizkaian, berriz, sexu-orientazioak eta -identitateak gairatzen dute (% 60).

ATXILOTUTAKO PERTSONAK DELITU-TIPOLOGIAREN ARABERAKO BANAKETA (2023, N N =20)

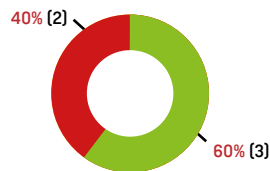
Euskadi (N=20)

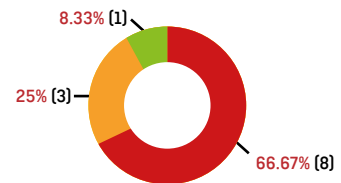
Araba (N=3)

Bizkaia (N=5)

Gipuzkoa (N=12)

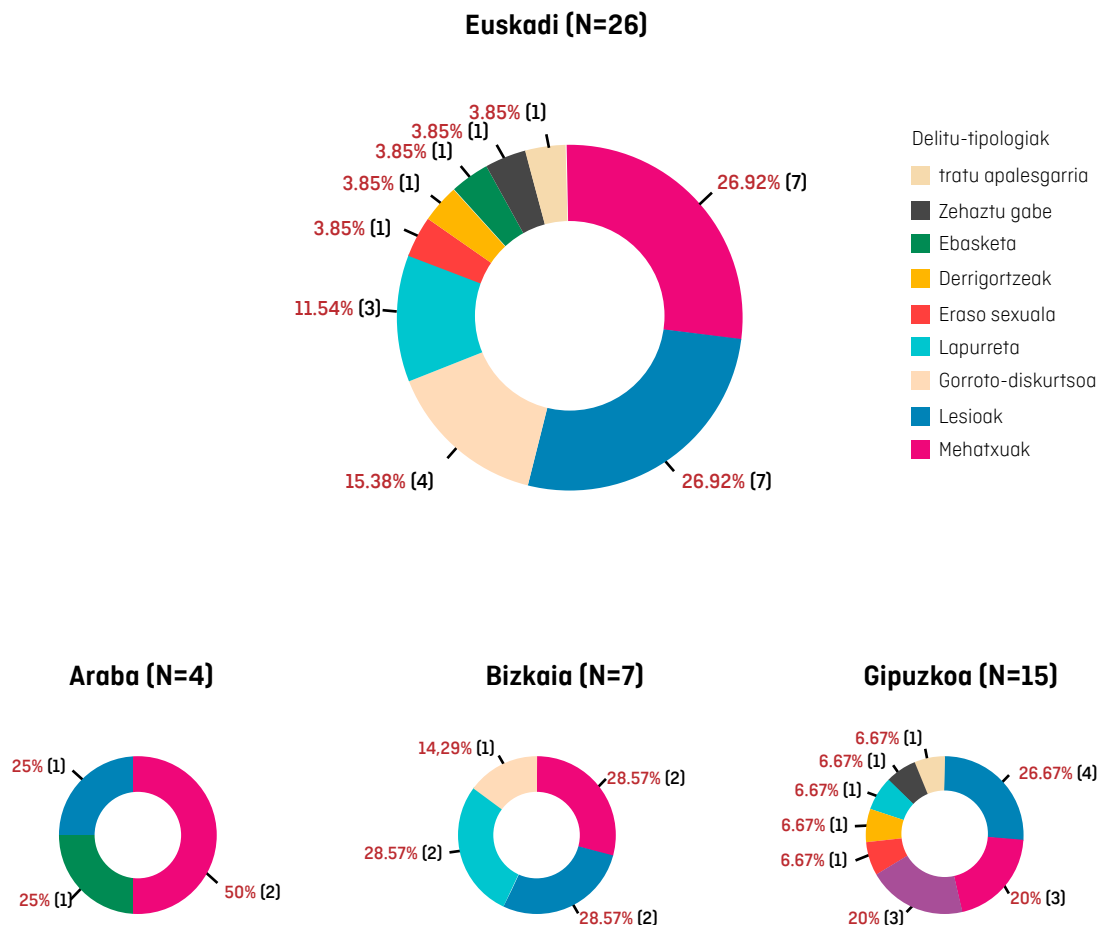

- 37. Irudia -

Azkenik, atxilotuen banaketari dagokionez, delitu-tipologiaren arabera (n = 26), hurrengo grafikoan lesio-tasa penalak nabarmentzen dira (% 27), 2022aren antzeko mailetan mantentzen baitira, eta mehatxuak (% 27), iaztik ia 10 ehuneko-puntu igo baitira. Ondoren, urrutitik, baina presentzia nabarmenarekin, gorrotoaren diskurtsoa (% 15) eta lapurreta (% 12) datoz. Gipuzkoan bakarrik agertzen dira, oro har, eraso sexualaren, derrigortzearen, ebasketaren eta tratu apalesgarriaren delitu-tipologiak.

ATXILOTUTAKO PERTSONAK DELITU-TIPOLOGIAREN ARABERAKO BANAKETA (2023, N=26)

- Figura 38 -

1.4. BIKTIMIZAZIOEN BANAKETA³⁸

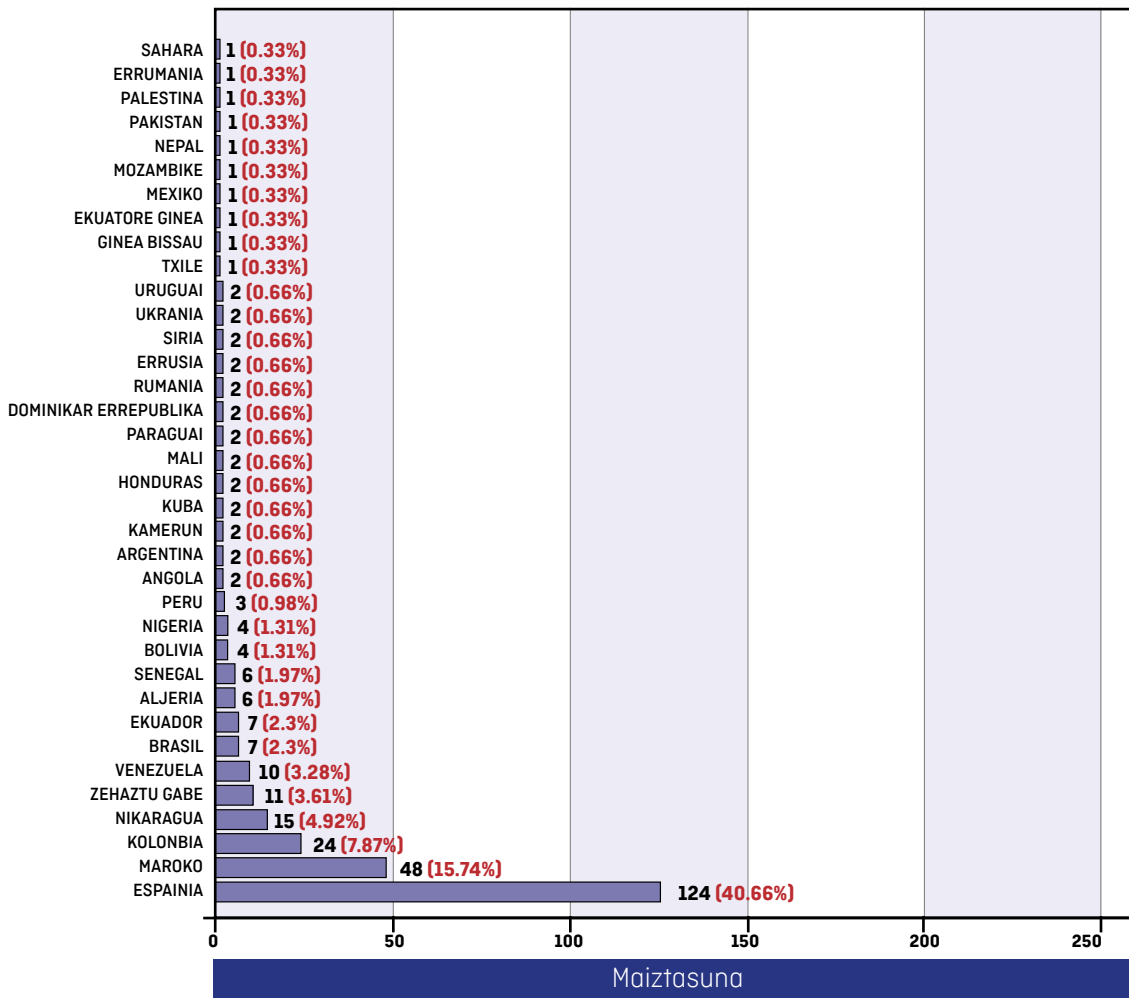
2023an, gorroto-gertaerengatik 305 biktimizazio erregistratu dira Euskadin, eta horrek esan nahi du nabarmen murriztu direla (-%47) 2022an erregistratutako biktimizazioak (n =572). Bestalde, atzerritar jatorriko biktimak biktimizazioen % 59 izan ziren 2023an (n = 181), eta Latinoamerikatik eta Afrikatik etorritako biktimak izan ziren ugarienak (biktima guztien % 28 eta % 24, hurrenez hurren). Afrikatik etorritako biktimei dagokienez, aurreko urteetan bezala, jatorri marokoarreko pertsonen presentzia handia azpimarratu behar da, gorroto-delituen biktimen % 15 baitira³⁹. Gainerako % 41 espainiar nazionalitatekoak dira (305etik 124), eta horietatik gehienak, ia % 76, Euskaditik datoz (93 kasu).

³⁸ Kasu honetan, ikertuen eta atxilotuen kasuan gertatzen zen bezala, biktimizazio-kopurua ez dator bat gorroto-delituen benetako kopuruarekin, hainbat arrazoi direla medio. Alde batetik, 7 kasutan ezin izan zen biktima zehatza identifikatu. Hau da, 298 biktimaren identifikazio-informazioa dugu. Bestalde, gertakarietako batzuek zuzeneko biktima bat baino gehiago izan zituzten. Gainera, motibazio anitzen kasuan, gerta daiteke biktima bat hainbat arrazoiengatik biktima izatea, eta hori kontuan hartzen da biktimizazioen zenbaketa orokorrean. Hau da, polizia-erregistroetan biktima jakin batekin lotutako motibazio diskriminazioa adina biktimizazio egongo dira.

³⁹ Marokoar jatorriko biktimen presentzia nabarmena izan da azken urteetan: % 15 2022an, % 13 2021ean, % 11 2020an, % 9 2019an, % 13 2018an, % 12 2017an.

BIKTIMAK

JATORRIKO HERRIALDEAREN ARABERAKO BANAKETA (2023, N=305)

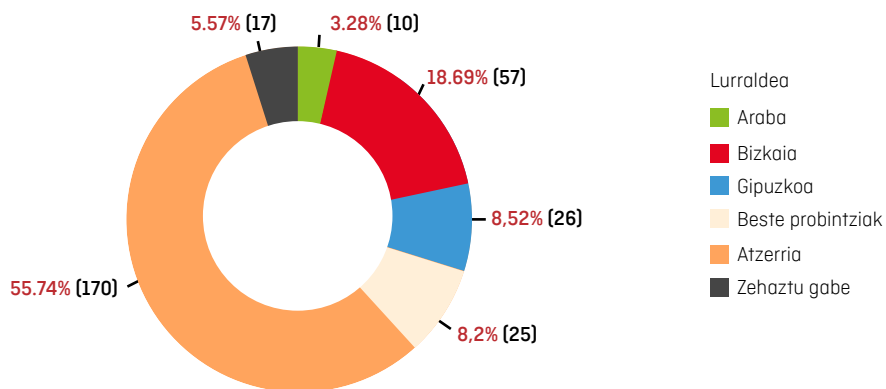
- 39. Irudia -

Ondoren, biktimen banaketa aztertzen da, jatorrizko lurralde historikoaren edo probintziaren arabera, biktimizazio guztiak kontuan hartuta. Espainiar Estatutik etorritako biktimen artean, ia guztiak Arabatik, Bizkaitik edo Gipuzkoatik datoz (% 90), eta biktimen % 10 bakarrik datoz beste probintzia batzuetatik. Lurralde historikoen arteko banaketari begiratuz gero, datuek erakusten dute Bizkaian jatorria duten biktimek biltzen dituztela berriro biktimizazio gehienak (% 53, guztizkoaren % 19)⁴⁰, Euskadin jatorria duten biktimen beste erdiak berdin banatzen dira Gipuzkoan eta Araban⁴¹.

⁴⁰ Bizkaitik etorritako biktimak guztizkoaren % 47 ziren 2022an, eta % 53 2021ean.

⁴¹ Gipuzkoatik etorritako biktimak ia 2022koak dira, aurreko urtean baino ia bi aldiz gehiago.

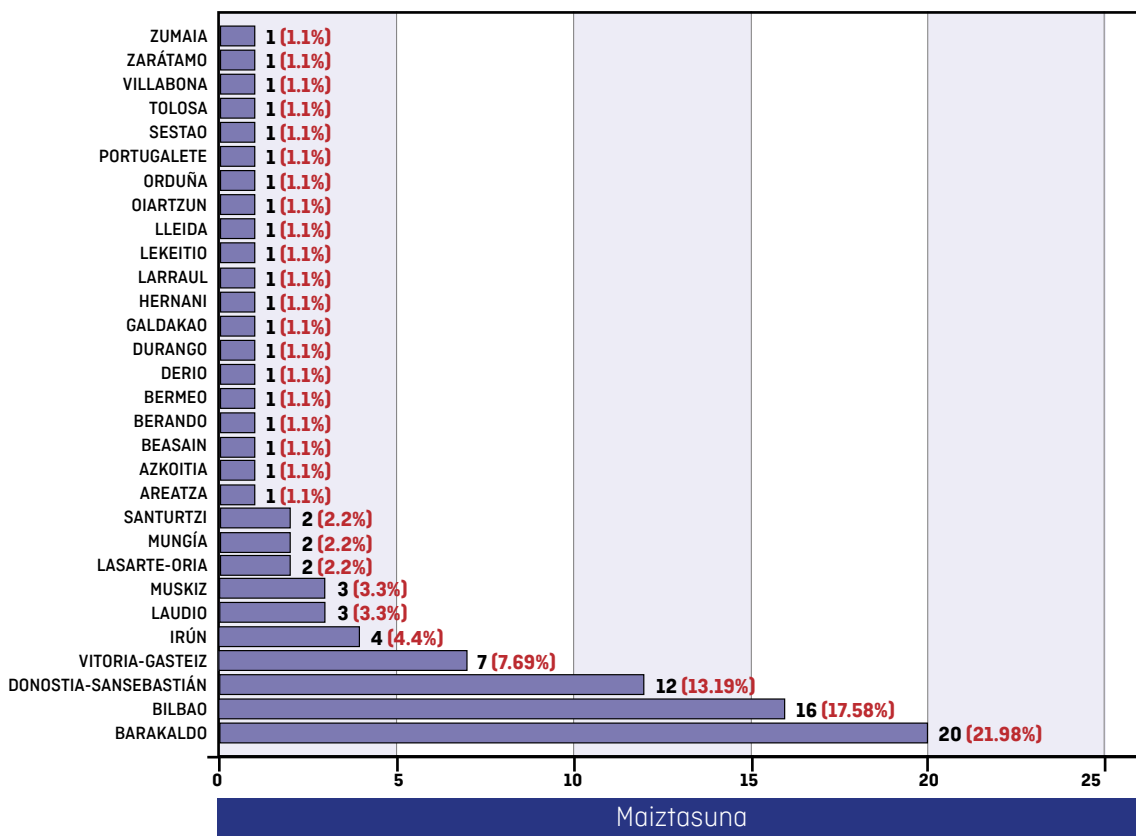
BIKTIMAK LURRALDE HISTORIKOAREN ARABERAKO BANAKETA (2023, N=305)

- 40. Irudia -

Euskadiko biktimen jatorrizko udalerriri dagokionez, Bilbo (16 kasu), Donostia (12 kasu) eta, neurri txikiagoan, Gasteiz (7 kasu) nabarmentzen dira. Nabarmentzekoa da 2023an Barakaldo izan zela biktimen jatorrizko udalerrri nagusia (n = % 20, % 22).

BIKTIMAK JATORRIKO UDALERRIAREN ARABERA EUSKADIN (2023, N=91)

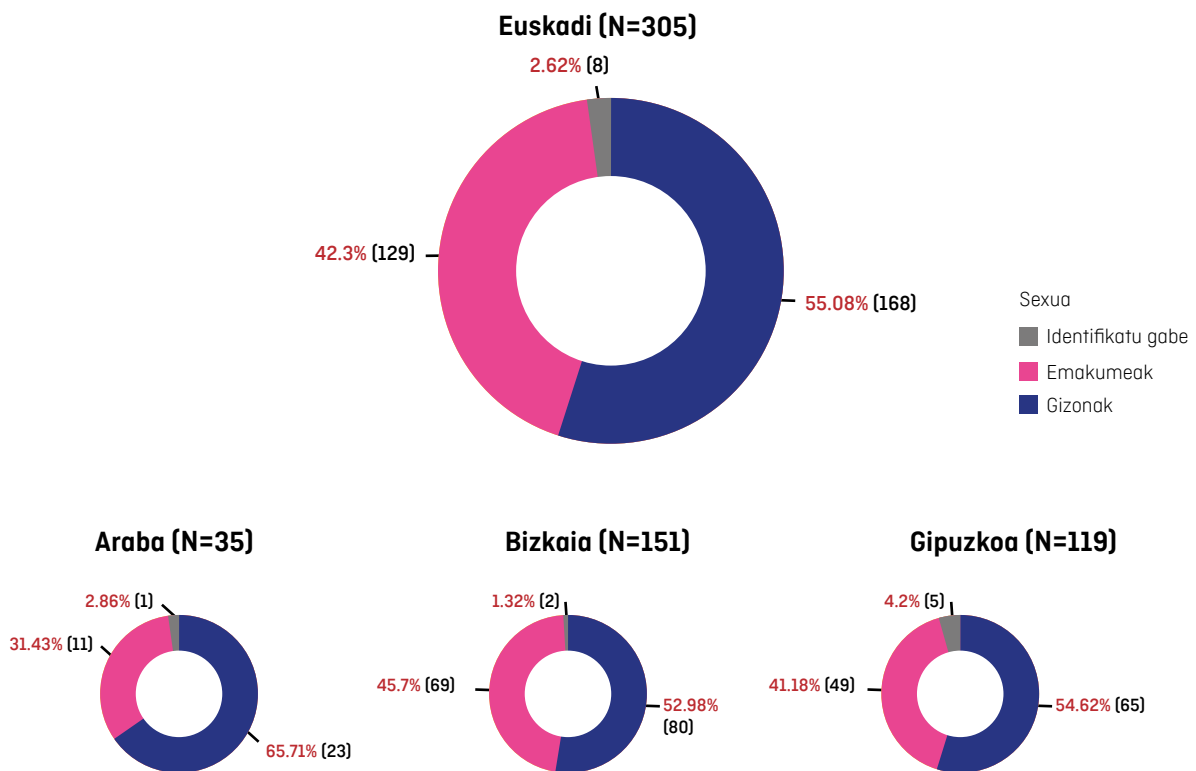
- 41. Irudia -

Jarraian, biktimen sexuari erreparaturuz gero, biktima gehienak gizona izatera irazteko gaitasuna duela ikus dezakegu (n = 168, % 55). Nolanahi ere, biktima izan diren emakumeen kopuruak gora egin du 2019an erregistratu zen % 30eko gutxienekotik 2023an erregistratu zen % 42ra (n = 129). Lurraldean araberako banaketari erreparaturuz gero, ikus daiteke Bizkaian gizonen eta emakumeen arteko proportzioa ia berdina dela; Araban, aldiz, emakumeak biktimizazioen % 31 baino ez dira.

BIKTIMAK SEXUAREN ARABERAKO BANAKETA (2023, N=305)

- 42. Irudia -

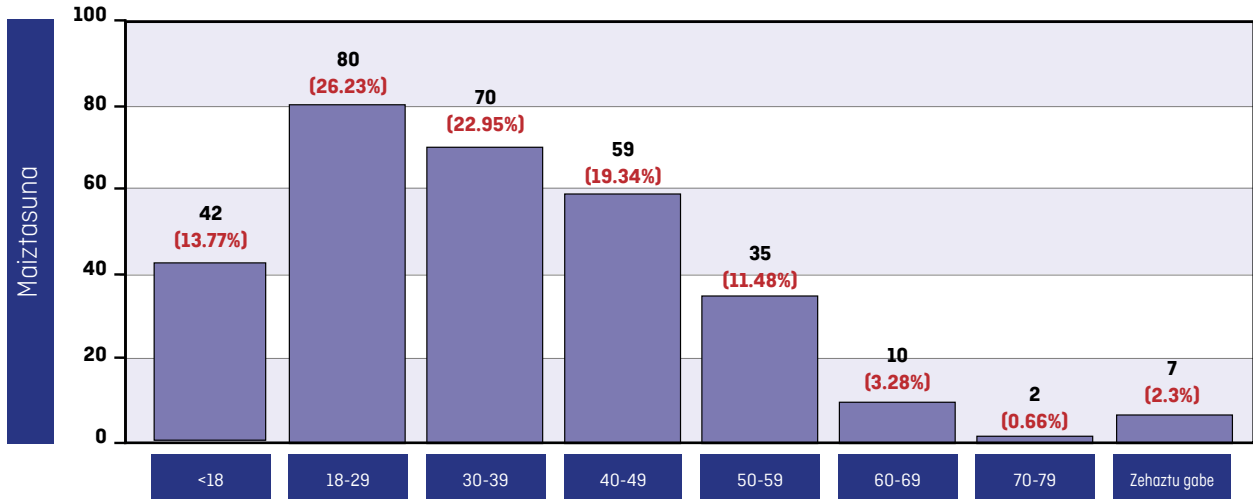
Demografiari dagokionez, biktimen batez besteko adina 34 urtekoa da, 2022ko batez besteko adina baino pixka bat handiagoa⁴². Mediana ere 34 urtekoa da. Zehazki, biktima gehienak honako adin-tarte hauetan biltzen dira: < 18 urte (% 13), 18-29 urte (% 26), 30-39 urte (% 23) eta 40-49 urte (% 19). Gainerako adin-tarteei dagokienez, 50-59 urtekoen tartea kasuen % 11 hartzen du, eta zahartzaroarenak (>60), berriz, % 6. Aurreko urtearen aldean aldaketarik nabarmenena 18-29 urteko gazteen artean gertatu da, 2022an baino ehuneko 10 puntu gutxiago okupatzen baitute. Azken batean, adin-tartea 11 eta 78 urte artekoa da.

⁴² Biktimen batez besteko adina 32 eta 37 urte artekoa izan da serie historiko osoan, 2020. urtean izan ezik, batez bestekoa nabarmen jaitsi baitzen, 28 urtera.

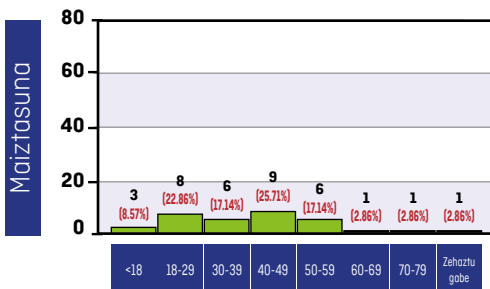

**BIKTIMAK
ADIN-TARTEAREN ARABERA (2023, N=305)**

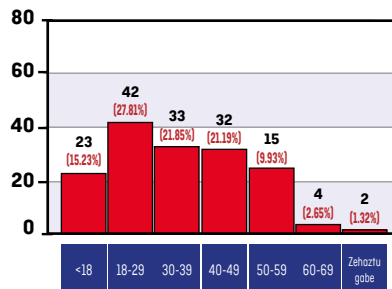
Euskadi (N=305)

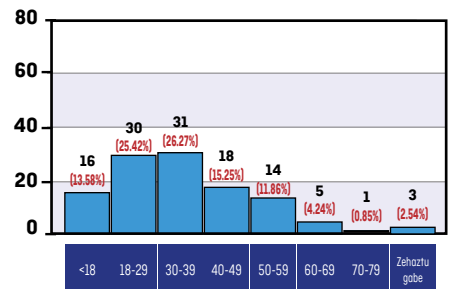
Araba (N=35)

Bizkaia (N=151)

Gipuzkoa (N=118)

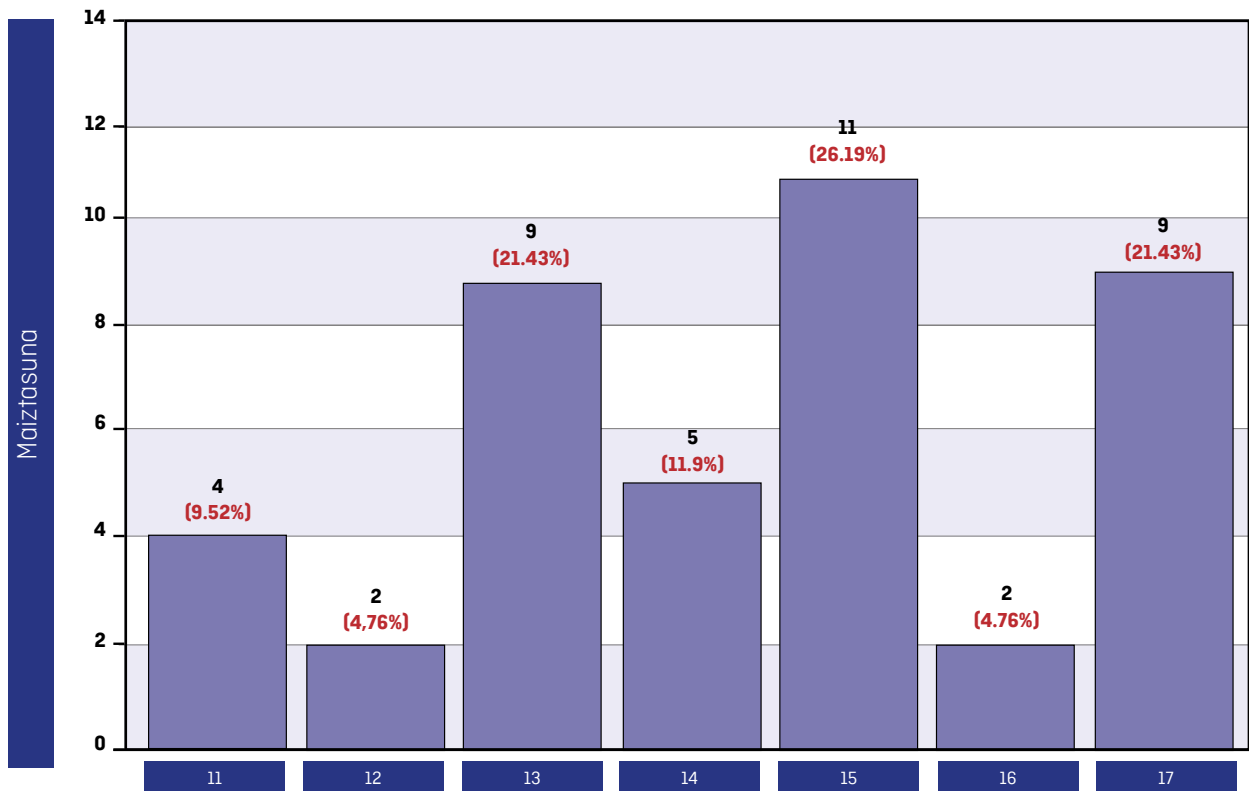
- 43. Irudia -

Arreta biktima adingabeengan jarriz gero (n = 42, % 14), biktima gehienak 14 eta 18 urte bitarteko nerabeak direla ikus daiteke (% 64). Gainerako biktima adingabeak 11 eta 13 urte bitartekoak dira (% 36). Azken horien artean, deigarria da bost biktimatik batek baino gehiagok 13 urte zituela gertakariaren unean. Aldiz, biktima adingabeen % 14k 11 edo 12 urte zituen.

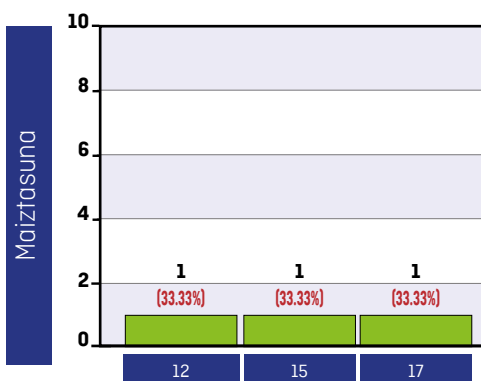

BIKTIMAK - ADINGABEAK
ADIN-TARTEAREN ARABERA (2023, N=42)

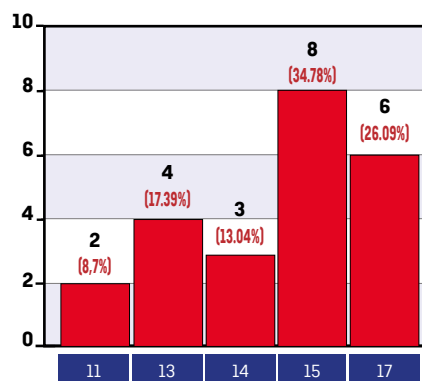
Euskadi (N=42)

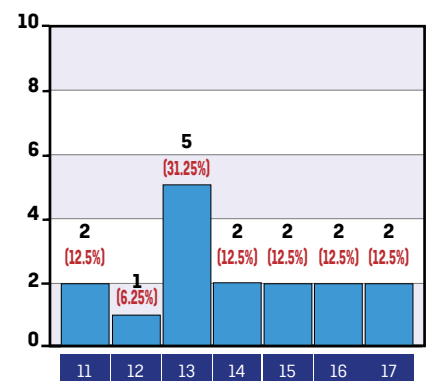
Araba (N=3)

Bizkaia (N=23)

Gipuzkoa (N=16)

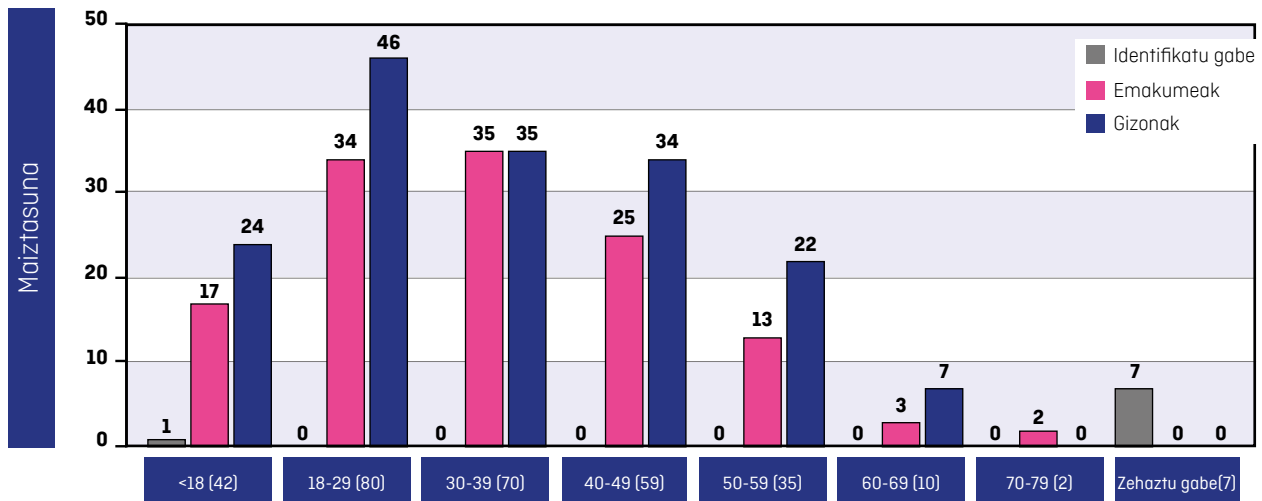

- 44. Irudia -

2022an ez bezala⁴³, biktimen adinari buruzko datuak sexuaren arabera banakatzen badira, ikus daiteke gizonak nagusi direla adin-tarte guztietan, batez ere 50-59 urteko tartean, non emakumeen kopurua ia bikoiztu egiten baita. Aitzitik, 30-39 urteko tartean gizonak eta emakumeak berdin ordezkaturata agertzen dira, ikertuen kasuan bezala.

BIKTIMAK ADIN-TARTEAREN ETA SEXUAREN ARABERA (2023, N=305)

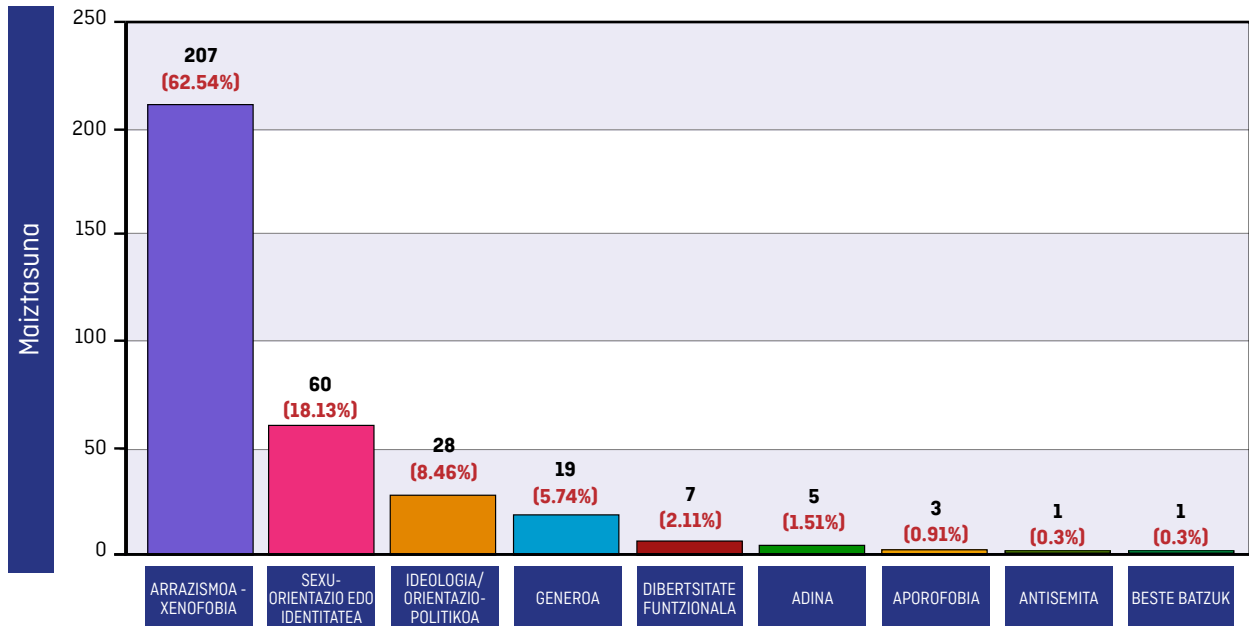
- 45. Irudia -

Bestalde, hurrengo grafikoan adierazten den bezala, biktimizazioen ia bi heren arrazismoaren esparruan gertatu dira ($n = 207$, % 63), hau da, ehuneko 6 puntuko igoera izan da 2022. urtearen aldean. Ondoren, biktimaren sexu-orientazioaren eta -identitatearen ondorioz sortutako biktimizazioak datoz ($n = 60$, % 18), eta apur bat jaitsi dira termino erlatiboetan, aurreko urtearen aldean. Bi kolektiboak batuz gero, biktimizazioen % 80 baino gehiago dira, bi kolektiboek oso ehuneko antzekoa dute gertakarien mapa globalean duten pisuari erreparatuz. Hirugarrenean, eta laugarrenean, ideologia eta orientazio politikoagatik ($n = 28$, % 8) eta genero-arrazoiengatik ($n = 19$, % 6) egindako biktimizazioak daude. Orientazio politikoak pixka bat gora egin du 2022tik, eta genero-biktimizazioak, berriz, ia erdira jaitsi dira. Alde nabarmenera agertzen dira dibertsitate funtzionala ($n = 7$, % 2), adina ($n = 5$, % 1) eta aporofobia ($n = 3$, % 1). Azkenik, antisemitismoak eragindako biktimak daude, eta beste batzuk kategoriak, biktima bana.

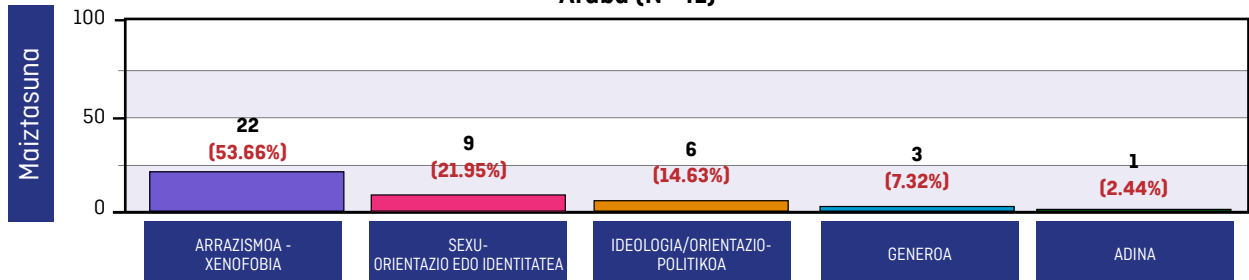
⁴³ 2022an, gizonak ziren nagusi maila baxuenetan, batez ere adingabeen eta 30-39 urteko biktimen artean. Adin-tarte horretatik aurrera, ordea, gizonen eta emakumeen ehunekoa berdinduz doa, 50 eta 59 urte bitarteko adin-tartean emakumeak gizonak baino gehiago izateraino.

**BIKTIMIZAZIOAK
DELITU-TIPOLOGIAREN ARABERAKO BANAKETA (2023, N=331)**

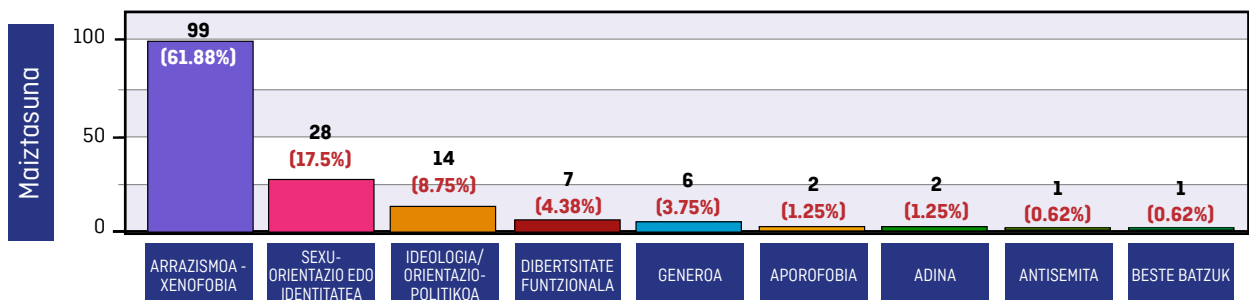
Euskadi (N=331)

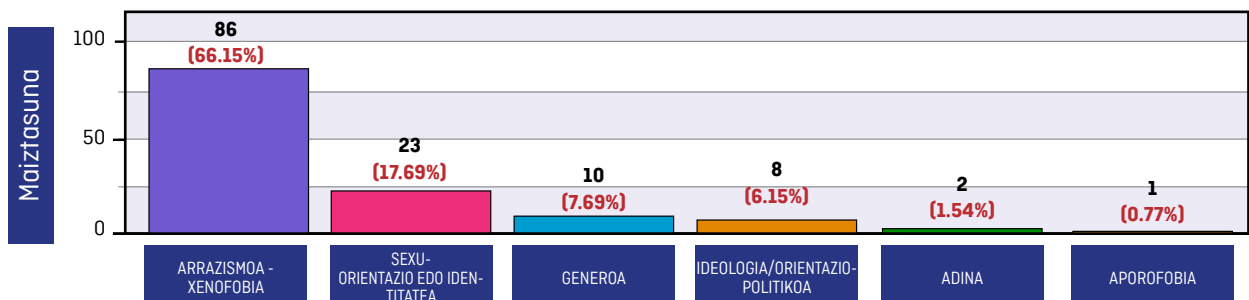
Araba (N=41)

Bizkaia (N=160)

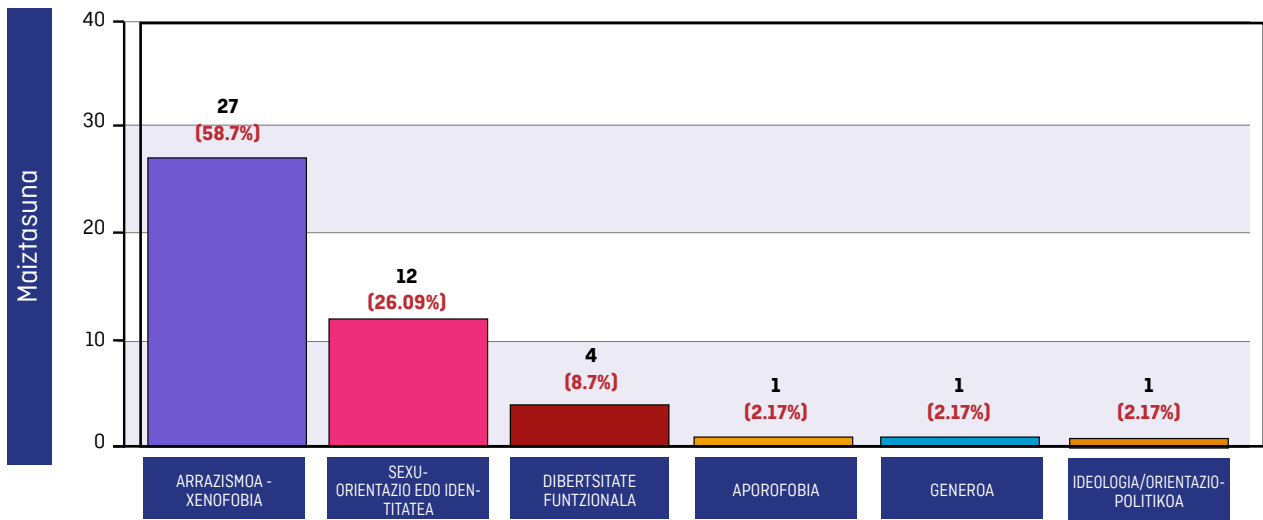
Gipuzkoa (N=130)

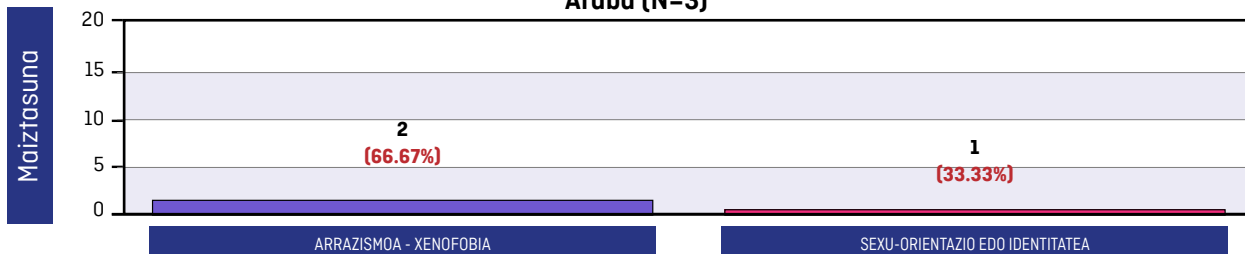
Kolektibo babestuen eredia antzekoa da arreta biktima adingabeengan jarriz gero (n = 46). Kasu horretan, arrazakeria edo xenofobia kolektiboaren pisua (n = % 27, 59) biztanleriaren batez bestekoa baino zertxobait txikiagoa da. Hala ere, orientazio edo identitate sexualagatiko biktimizazioak batez bestekoaren gainetik daude (n = % 12, 26). Nabarmentzekoa da biktima adingabeen kopuru oso txikia dela Araban, hiru biktimizazio bakarrik biltzen baititu (lurraldeko biktimizazioen % 7; Bizkaian eta Gipuzkoan, aldiz, % 16 eta % 14, hurrenez hurren).

BIKTIMIZAZIOAK - ADINGABEAK
BABESTUTAKO KOLEKTIBOAREN ARABERAKO BANAKETA (2023, N=46)

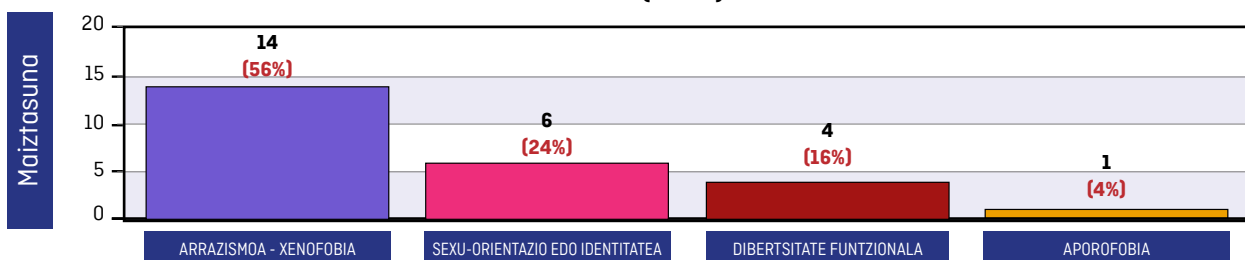
Euskadi (N=46)

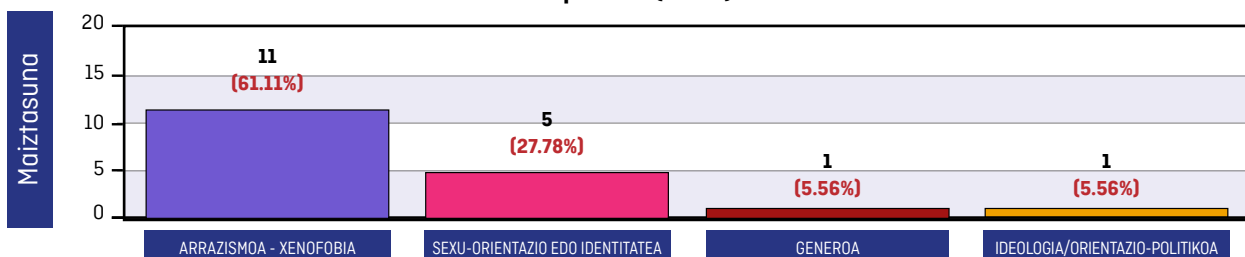
Araba (N=3)

Bizkaia (N=25)

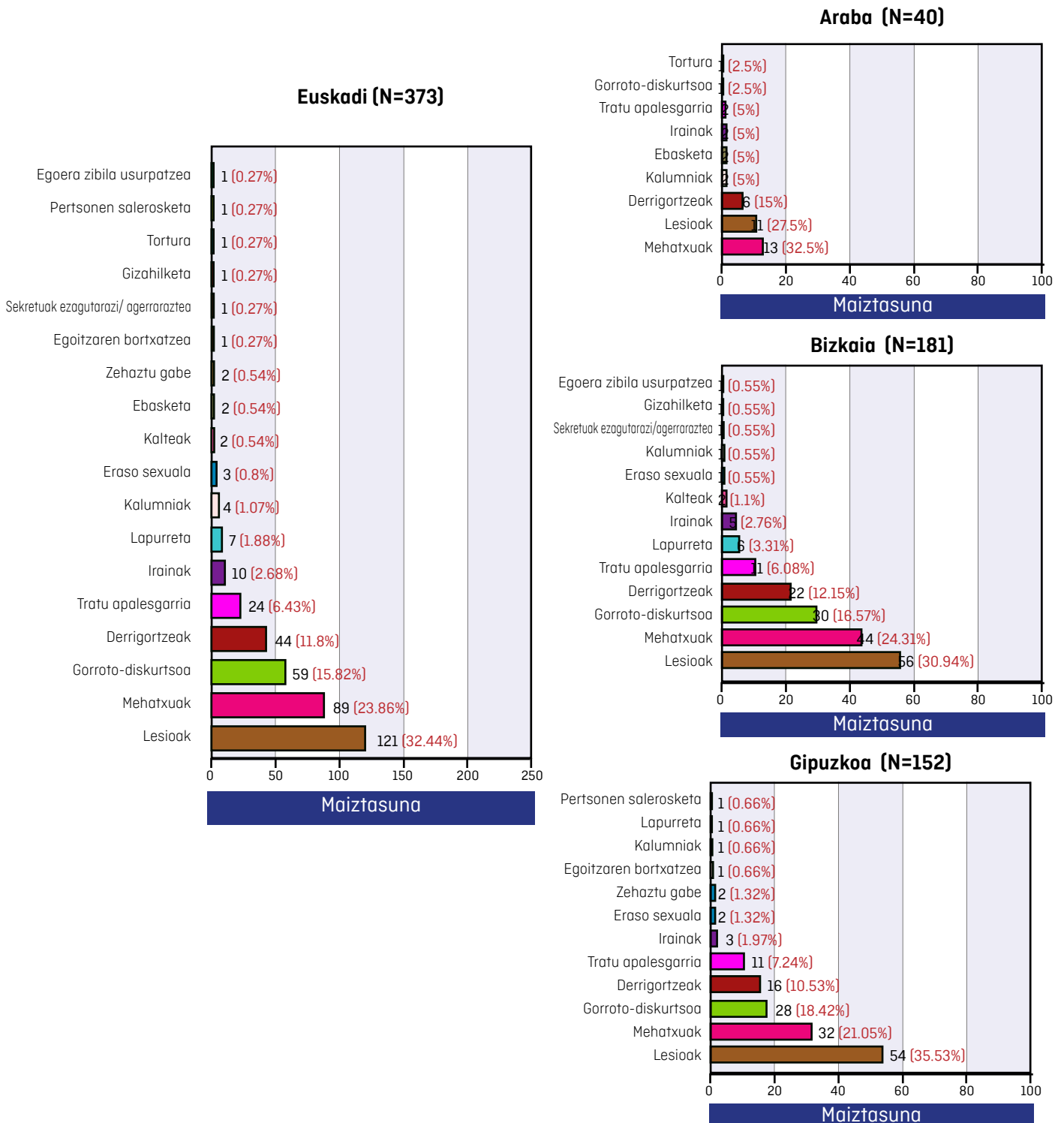

Gipuzkoa (N=18)

Azkenik, biktimak delitu-tipologiaren arabera banatzeari dagokionez, grafiko honek erakusten du lesioak (n = 121, % 32) eta mehatxuak (n = 89, % 24) jasan dituzten biktimak biktimen erdiak baino gehiago direla (% 56). Hirugarren, laugarren eta bosgarren postuetan daude gorroto-diskurtsoa (n = 59, % 16), derrigortzeak (n = 44, % 12) eta tratu apalesgarria (n = 24, % 6).

**BIKTIMAK
DELITU-TIPOLOGIAREN ARABERAKO BANAKETA (2023, N=373)**

1.5. ADMINISTRAZIOKO ARAU-HAUSTEEN BANAKETA

2023an, arau-hauste administratibo bakarra erregistratu zen, Kiroleko indarkeriaren, arrazakeriaren, xenofobiaren eta intolerantziaren aurkako uztailaren 11ko 19/2007 Legeari dagokionez.

Bilbon izan zen gertakaria 2023ko abuztuaren 27an Athletic Clubek eta Real Betis Balompiék Athletic Clubeko jokalaria bati irain arrazistak egin zizkionean. Arau-haustea larritzat jo zen.

Gogoratu behar da 2022an 3 arau-hauste administratibo erregistratu zirela lege hori aplikatuz, denak irain arrazista edo xenofoboengatik, eta futbol-zelai edo estadio batean ere egin zirela.

1.6. ONDORIOAK

1.6.1. GERTAKARIEN KOPURUA, GUZTIRA

2023an delituzkoak izan daitezkeen 281 gorroto-gertakari erregistratu dira Euskadin, baita arau-hauste administratibo bat ere kirol-arloan.

Azken urteetako gertakarien erregistro historikoa kontuan hartzen badugu, hau da, 2016an [124], 2017an [129], 2018an [130], 2019an [105], 2020an [241], 2021ean [277] eta 2022an [435], beherakada nabarmena izan da 2023an. Egia esan, aurreko urteko datuek izan zuten hazkunde nabarmenaren ondoren (% 57), oraingo honetan % 35eko beherakada ikusi dugu (serie osoko beherakada handiena). Azken hau ez da kasualitatea. Pandemiaren aurreko garaiarekin alderatuta, gertakarien kopuruak nahiko altua izaten jarraitzeaz gain, bada berrikuntza operatibo garrantzitsu bat, joan den urtearekin alderatuta kopuru horrek izan duen murrizketa absolutua azaltzen lagun dezakeena, eta, bereziki, "genero-arrazoiei" buruzko gertakarien murrizketa. Ertzaintzan bertan gorroto-delituak eta -gertakariak aztertzeari eta kudeatzeari dagokionez, Ertzaintzaren Koordinazio eta Lankidetzaren Unitatekoa den Ikerketako Koordinazio Operatibo eta Teknikoko Atala, (SCOTI) arduratuko da lehen aldiz horretaz. Jauzi kualitatibo hori erabaki estrategikoa da fenomeno kriminal horren aurkako borroka eta prebentzioa indartzeko. SCOTIk bere gain hartu zuen lan hori, eta horrekin batera doikuntza-irizpide batzuk hartu zituen gorroto-gertakariak ikertzeko eta erregistratzeko orduan, helburu bikoitza zutenak: alde batetik, iraganen hautemandako gertakari batzuk, itxuraz gorrotozkoak soilik zirenak, kontuan ez hartzea; eta, bestetik, bereziki genero-arrazoiei dagokienez, koordinazio lan bat hastea talde horretako gorroto-delituen erregistroa, eta genero-indarkeriako kasuetara zentzu hertsian bideratu behar diren ustezko delituen artean.

Ohiko gorroto-gertakarien estatistika (xenofobia-etnofobia, homofobia, transfobia...) genero-gertakariekin desegoki gurutzatzearen ondorioz funtsezko egituran aldatetak izateko arriskua dagoenez, komeni da estatistika horiek -emakumearen aurkako indarkeria versus (beste) gorroto delituak- hertsiki bereiztea. Ildo horretan, badirudi egokiena dela bi txostenetan bereiztea emakumeen aurkako indarkeria-gertakari guztien estatistika-azterketa, alde batetik, eta gorroto-gertakariena, bestetik, modu independentean.

1.6.2. GERTAKARIEN XEDE-KOLEKTIBOEN MAPA

Izaera arrazista edo xenofoboa duten gertakariak erregistratutako delituen % 64 biltzen dute 2023an (180 kasu), eta gorroto-maparen ia bi herenera iristen dira. Horrek esan nahi du mota horretako gertakarien garrantzi portzentuala nabarmen handitu dela aurreko urtearekin alderatuta (+%23). Igoera erlatiboa, neurri batean, izan da, beste arrazoi batzuegatik emandako gertaeren murrizketa handiaren eta horien portzentaje erlatiboaren dagokion jaitsieraren ondorioz (generoarenak, esaterako). Nolanahi ere, gertakari arrazisten kopuruak ere behera egin du termino absolutuetan, 180 kasu erregistratu baitira, iazko 231 kasuen aldean (-%22). Azken kasu horretan, aipatzekoa da polarizazio-faktoreak zorrotzago aplikatzeak eragina izan duela, EAEko polizia horri buruz emandako jarraibide berrien arabera.

Bestalde, sexu-orientazioaren eta -identitatearen eremuak gertakarien % 16 erregistratu ditu (45 kasu), eta iazko gertakarien erdia baino gutxiago izan dira (96 kasu), eta kolektiboaren mapan garrantzia galdu du (-%26). Hirugarrenik, ideologia eta orientazio politikoan oinarritutako gorroto-delituak daude, gorroto-delituen ia % 8 biltzen dutenak (22 kasu), 2022ko pisu erlatiboari eutsiz, baina kasuen kopuru absolutuak behera eginez (-%35). Bi taldeetan izandako murrizketaren arrazoiak bat, neurri batean, arestian aipatutako polarizazio-faktoreak aplikatzeko irizpide berriak dira.

Laugarrenik, generoagatik egindako delituak nabarmen jaitsi dira erregistratutako gertakarien % 6ra arte (-%61), aurreko urtean gorroto-mapan izan zuten hirugarren lekua galduta. Urteko murrizketa hori are nabarmenagoa da gorabehera kopuru absolutuei erreparatzen badiegu, 88 kasutik 18ra jaitsi baita (-%80). Talde honetan aipatu behar da jarraibide operatibo berriei gain, desagertu egin dela aurreko urtean horrelako gertakarien kopuru handi batek sortu zuen koiuntura-faktorea, "ziztada" bezala ezagututako gertakariak, udan, jai-testuinguruetan edo aisialdiko leku eta espazioetan pilatuta.

Bestalde, nahiz eta pisu handiena duten kolektiboetatik oso urrun egon, mapa neurri bateraino dibertsifikatu da, eta intzidentzien ia % 6 dibertsitate funtzionalaren (n = 6), adinaren (n = 5), aporofobiaren (n = 3), antisemitismoaren (n = 1) eta beste kategoriatzuen (n = 1) kategoriak dira. Aldiz, sinesmen eta praktika erlijiosoek ez dute inolako gertakaririk erregistratu 2023an.

Aurreko urtean izandako gertakarien ondoren, gorroto-gertakarien kopuru globala nabarmen murriztu da 2023an, baina serie historikoaren urteko batez bestekoaren gainera mantentzen da, krisi pandemikoaren aurreko urteetan erregistratzen ziren gertakarien kopurua bikoiztuz. Halaber, kopuru globala maximo historikoaren gainera mantentzen da (n = 277, 2021), hain zuzen ere iazko igoeraren salbuespenarekin (n = 435, 2022). Gertakarien beherakada babestutako kolektibo guztietan ikusten bada ere, ez die guztiei neurri berean eragiten. Horrela, kolektibo etnikoa (arrazismoa, xenofobia, ideologia, orientazio politikoa eta antisemitismoa) in extenso kontsideratzeak % 72 osatzen du, hau da, gorroto-maparen hiru laurden inguru, eta horren arrazoiak, funtsean, beste kolektibo batzuen murrizketa erlatiboak xurgatzean duten pisu erlatibo handiagoa da. Hala ere, nabarmen jaitsi da kolektibo sexualaren ehunekoa, hau ere in extenso kontsideratua (sexu-orientazio eta -identitateagatik eta genero-identitate/-arrazoiengatik egindako delituak barne hartuta)⁴⁴, kasuen % 22, neurri handi batean genero-arrazoiengatik egindako gorroto-delituen beherakada handiaren ondorioz.

⁴⁴ GIZA ESKUBIDEEN ETA BOTERE PUBLIKOEN UNESCO KATEDRA/ERTZAINZA, «Euskadiko gorroto-gertakarien txostena 2017», Eusko Jaurlaritza, 2018, 26. or. eta hurrengoak.

1.6.3. DELITU-TIPOLOGIAK

i. Talde prebalenteak. Zazpigarren txosten honetan, delitu-gertakarien bi taldeak mantendu dira, lesioak (101 kasu: % 32) eta mehatxuak (76 kasu: % 24), beste delitu-taldeetatik oso urrun. Biek batera delitu-gertakarien % 56 hartzen dute, hau da, gorroto-maparen erdia baino gehiago. Hala eta guztiz ere, gorroto-diskurtsoak nabarmen egin du gora, eta intzidentzia-kopuruak ere gora egin du (46 kasu: % 14).

ii. Indarkeriazko gertakariak. Lesioak multzoaren heren bat baino gehiago dira (101 kasu: % 32), eta, aurreko txostenetan aipatu den bezala, jokabideen muina izango litzateke, joerari dagokionez, larriagotu egingo liritekeelako, ZK-ko 22.4 artikuluko erantzukizun kriminala aldatzen duen inguruabarraren arabera. Hala ere, aurten nabarmen murriztu da horien erregistroa mehatxuen (76 kasu: % 24), derrigortzeen (41 kasu: % 13) eta tratu apalesgarriaren alde (22 kasu: % 7). ZK-ko 22.4 artikulua larriagotzea eragiten duten tipologia horien guztien artean, delitu guztien hiru laurden baino gehiago hartzen dituzte (% 76).

Nolanahi ere, ohartarazi behar da gorroto-indarkeria larrienak honako kategoria hauetan kontzentratuko liritekeela: hilketak, homizidioak, lesio larriak eta eraso sexual larriak. Urte horretan, eraso sexualeko 3 delitu eta giza hilketa saiakuntzako kasu bat (gauzatu gabeko delitua) egiaztatu ziren. Ildo horretan, aurreko txostenen ildo beretik oso mugatuak dauden larritasun-mailak aipatzen ditu egoerak, eta orain arte ez dago alarma-seinalerik.

"Egitatedun" delituen dinamika komisiboarekin pareka daitezkeen beste delitu batzuk in extenso kontsideratzeak (horrela, n = 101 lesio-delituei, n = 5 lapurretak, n = 3, n = 3 eraso sexualak, n = 2 kalteak, n = 1 egoitzaren bortxatzea, n = 1 sekretuak ezagutarazi / agerraraztea, n = 1 homizidioa, n = 1 ebasketa, n = 1 tortura eta n = 1 egoera zibilaren usurpazioa) delitu izan daitezkeen gertakarien % 37ko ehunekoa ematen du (n = 117). Beraz, aurreko urtearekin alderatuta, delitu-mapa egonkortu egin da adierazpen-gertakarien (adierazpen-delituen) aurrean izan diren gertakari (egitate) larrienen inguruan. Jarraian adierazten den bezala, adierazpen-delituak edo hitz-delituak nagusitzen dira berriro.

iii. Gorroto delituak "hitzekin" («*hate speech*» zentzu zabalean). Gorroto-delituak zentzu hertsian (egitateekin) ez bezala, gorrotoaren propagandako gertakariak aurten ere nagusi bihurtu dira. Mehatxuak (n = 76), gorroto-diskurtsoa zentzu hertsian (n = 46), irainak (n = 9) eta kalumniak (n = 3) batuz gero, % 42ra iristen dira (n = 134), eta % 62ra ere iristen dira (n = 197), kategoria orokorrak baina hurbilak metatzen badira, hertsapenak (n = 41) eta tratu apalesgarria (n = 22), bezala.

Azken txostenetan jakinarazi den bezala, tratu apalesgarriko kasuen multzoaren kontsiderazio zehatz batek zalantzak edo/eta zigortze-hutsuneak bete nahi izatea adieraz dezake, mehatxuzko, irainezko eta umiliaziozko jokabideen testuinguru lausoan koka daitezkeen gorroto-gertakariak tokian bertan tipifikatzean.

Delitu-mapak, beraz, gertakari adierazgarrien nolabaiteko "gehiegizko ordezkari" egiaztatzen du, ia 6tik 4ra bitarteko erlazio batean, aurreko urtearen kontrako norabidean, non lehen aldiz nagusi izan baitziren gertaeradun gertakariak propaganda-jokabideen gainetik⁴⁵.

⁴⁵ 2018 eta 2022 urteen arteko gorroto-delituei buruzko epaien duela gutxiko azterlan batean nabarmentzen denez, ZKren 510. artikulua modu ugariagoan aplikatzeko joera, dirudenez, 2015ean agindu hari erreformatu ondoren tipo penalaren hitzez hitzeko edukia irekitzearen ondorio da [1/2015 LO]. GIMÉNEZ-SALINAS FRAMIS, A. [zuz.]/LANDA GOROSTIZA, J.M. [zuz.]/FERNÁNDEZ OGALLAR, B./GORDON BENITO, I./MARTÍN SILVA, U./MONTIYA BAÑOS, M., "Análisis de casos y sentencias en materia de racismo, xenofobia, LGTBfobia y otras formas de intolerancia 2018-2022", *Ministerio de Inclusión, Seguridad Social y Migraciones - Observatorio Español del Racismo y la Xenofobia*, Madrid, 2023, 89. or. Azterlanak epaiak aztertzen dituen arren, eta ez delituak eragin ditzaketan gertakariak, badirudi epaileek eta Fiskaltzak adierazpen-izaerako gorroto-delituak aukeratzen jarraitzen dutela, oso ehuneko nabarmenetan.

1.6.4. ESPAZIO-DENBOREN BANAKETA, IKERTUTAKO PERTSONAK, ATXILOTUAK ETA GORROTO-DELITUEN BIKTIMAK

Seigarren urtez jarraian, Bizkaian daude gorroto-delitu gehienak (% 48). Udalerriari dagokionez, seigarren urtez jarraian, lurralde historikoetako hiriburuak ere nabarmentzen dira: Bilbo (n = 41), Donostia (n = 37) eta Gasteiz (n = 25). Horrela, Donostiak Vitoria-Gasteiz gainditu du gorabehera kopuruari dagokionez, 2018tik ez bezala. Halaber, Bizkaiko Barakaldo (n = 11) eta Gipuzkoako Irun (n = 17) nabarmentzen dira. Egite-lekuari dagokionez, hiriko bide publikoan (% 38) egiten dira gorroto-delitu gehien, eta, ondoren, etxebizitzan (% 15).

Denbora-banaketari gagozkiola, gertakari gehienak asteburuan izaten dira (ostiral, larunbat eta igandeetan); gertakarien % 49 izaten dira, eta arratsaldean eta gauean metatzen dira (% 65).

Inputatutako pertsona gehienak (211) espainiarrak dira (% 78), eta horien % 65 Euskaditik datoz, batez ere Gipuzkoatik (% 31) eta Bizkaitik (% 29). Atzerritar jatorriko inputatuen artean (% 20), Afrikatik (% 41) eta Erdialdeko eta Hego Amerikatik (% 33) etorritakoak nabarmentzen dira. Udalerrii dagokionez, egotzitako pertsona gehienak lurralde historikoko hiriburuetatik datoz: Vitoria-Gasteiz (n = 9), Bilbo (n = 30) eta Donostia (n = 17) eta Barakaldo (n = 19). Inputatu gehienak gizonezkoak (% 74) eta adingabeak (% 29) edo 18-29 urte bitarteko gazteak (% 17) ziren. Egotzitako adingabeen artean, gehienak gizonak dira (% 83), eta arrazoi arrazistengatik (% 60) edo biktimaren sexu-orientazio edo -identitateagatik (% 25) egindako delituengatik egozten dituzte.

Bestalde, 2023an 20 pertsona atxilotu zituzten, aurreko urtean baino bi aldiz gutxiago, 2021lekoen antzeko mailetara itzuliz. Gehienak gizonak ziren (% 90), erdiak atzerritarrek (% 50), eta gehienak Euskadikoak ziren.

Gorroto-delituen biktimei dagokionez, 2023an guztira 305 biktimizazio erregistratu dira, hau da, aurreko urtean erregistratutako biktimizazioen aldean % 47ko murrizketa nabarmena. Biktima gehienak (% 59) atzerritarrek dira, eta Latinoamerikatik eta Afrikatik etorritakoak dira ugariak (biktima guztien % 28 eta % 24, hurrenez hurren).

Euskal Autonomia Erkidegotik datozen biktima gehienak Bizkaikoak (% 53) dira, batez ere Barakaldokoak (% 22) eta Bilbokoak (% 18); gehienak gizonezkoak (55) eta 18 eta 29 urte bitarteko gazteak (% 26,01) eta 30-39 urtekoak (% 23) dira.

1.6.5. EUSKADIREN GORROTO MAPA ESTATUKO TESTUINGURUAN

i. Datu orokorrak eta xede-kolektiboak. 2023an, delituak izan daitezkeen 281 gorroto-gertakari erregistratu dira Euskadin. Estatu osoko datuei dagokionez, 2022 urteari buruzko Informe sobre la Evolución de los Incidentes Relacionados con los Delitos de Odio en España txostena abiapuntutzat hartuta⁴⁶, Euskadin, Estatu osoan polizia-instantzietara iritsi ziren gorroto-gertakarien % 22 gertatu ziren (erregistratutako 1869 gertakarietatik 407, aurreko urtean baino kopuru nabarmen handiagoa; zehazki, % 54 igo da intzidentzia-kopurua). Ildo horretan, datu horiek testuinguruan kokatzeko, 2022. urtearen amaieran, Euskadik 2.216.302 biztanle zituen — Bizkaiak 1.153.282, Gipuzkoak 726.712 eta Arabak 336.308 —, Estatuak dituen 48.085.361 biztanletatik⁴⁷.

⁴⁶ BARNE MINISTERIOAK, "Informe sobre la evolución de los incidentes relacionados con los delitos de odio en España 2022", *Ministerio del Interior - Gobierno de España*, 2023.

⁴⁷ Informazio gehiago nahi izanez gero, ikus Estatistikako Institutu Nazionalaren web orria, biztanleria egoiliarren zifra ofizialak jasotzen dituen kontsultarakako: <https://www.ine.es/jaxiT3/Tabla.htm?t=56946&L=0>

Ondorioz, Barne Ministerioak bildutako Estatuko datuek erakusten dute jauzi handia egin dela, kuantitatiboki, Euskadin 2022an gertatuko ziren gorroto-gertakarien aldean. Estatu osoari dagokionez, 2020an eta 2021ean gertakari horiek erregistratutako gertakari guztien % 16 eta % 15 baziren, ehuneko hori % 22 izango da 2022an. Ildo horretan, Barne Ministerioaren txostenak berak zehazten du aurreko urteekiko datuen alde hori ezin dela zuzenean lotu gertaeren gorakadarekin. Aitzitik, Euskal Autonomia Erkidegoan delitu-esparru horri buruzko prestakuntza-esperientzia handiagoa izatea nabarmendu da, bai eta gertakari benetan proaktiboagoak, zehatzagoak eta sakonagoak berrikustea eta bilatzea ere, hain ohikoak ez diren zigor-mota inespezifiko/periferikoagoei edo xede-taldee dagokienez.

Bestalde, beste urte batez, Barne Ministerioak idatzitako txostenak Estatuan egindako arau-hauste administratiboak islatzen ditu, 73 izan baitziren 2022an (horietatik 4 Euskadin).

Espainiaren kasuan, 2022an, xede-kolektiboen kategoria nagusiek (sexu-identitatea eta arrazismo-xenofobia) erregistratutako 1.869 gertakarien ia bi heren biltzen dituzte (% 65). Iaz ez bezala, kopuru hori askoz ere nabarmenagoa da Euskadin (erregistratutako 281 gertakarien % 80). Euskadin erregistratutako gertakarien ia bi heren arrazismo-xenofobia da (% 64), eta Espainian, berriz, % 40 (% 42, antigitanismoa gehituz gero). Sexu-orientazioari eta genero-identitateari dagokienez, bien arteko aldea nabarmenagoa da 2022an (% 16 Euskadin eta % 25 Espainian) iazkoa baino. Ideologiaren kasuan, kategoria hori hirugarren xede-talde kaltetuena da, bai Espainian (% 13), bai Euskadin, nahiz eta azken kasu horretan ehuneko nabarmen murrizten den (% 8). Alde horrek joera bereizgarri argia erakusten du oraindik Estatuarekiko, aurreko txostenetan ohartarazi den bezala.

Aurreko urtekoari dagokionez, Barne Ministerioaren txostenean kategoria batzuek soilik izan dute goranzko joera. Hori da arrazismo-xenofobiaren (755 2022an; % 18ko igoera), sexuagatiko/generoagatiko diskriminazioaren (189 2022an; % 77ko igoera), antigitanismoaren (22 2022an; % 100eko igoera), aporofobiaren (17 2022an; % 70eko igoera) eta antisemitismoaren (13 2022an; % 18ko igoera) kasua. Gainerako kategoriek beherakada orokorra izan dute, hala nola sexu-orientazioa eta genero-identitatea (459; % 1,5eko jaitsiera), ideologia (245 2022an; % 25eko jaitsiera), sinesmen edo praktika erlijiosoa (47 2022an; % 25eko beherakada), desgaitasuna (23 2022an; % 18ko beherakada), belaualdi-diskriminazioa (15 2022an; % 57ko jaitsiera) eta gaixotasunagatiko diskriminazioa (11 2022an; % 48ko jaitsiera). Ikus daitekeenez, sexu-orientazioa/genero-identitatea izango litzateke aurreko urtearekiko egonkor mantendu den kategoria bakarra.

Euskadin, ordea, 2023an beherakada orokorra erregistratu da kategoria guztietan, polarizazio-faktoreak hautemateko irizpide berrietan aipatutako arrazoiengatik. Hala ere, murrizketa horrek neurri txikiagoan eragiten dio arrazakeriaren eta xenofobiaren kolektiboari, gorroto-gertakarien % 64 osatzen baitu, Espainiako % 40aren oso gaineratik.

Ondorio gisa, esan daiteke, oro har, bi txostenetan gehien biktimizatutako kolektiboak arrazakeria/xenofobia, sexu-orientazioa eta -identitatea eta ideologia direla (nahiz eta kopuru desberdinak izan Euskadiren kasuan esparru ideologikoari dagokionez); joera komun gisa, oraindik ere ikusten da biktimizazio urria aporofobia kolektiboari eta erlijio-sinesmen eta -praktikei dagokienez, eta zailtasun edo erresistentzia bat dibertsitate funtzionaleko kolektiboak azterketa akademikoek azpimarratzen duten kopuru beltz handienetik ateratzeko.

ii. Delitu-tipologiak. Delitu-tipologiei dagokienez, bi txostenetan nabarmentzen dira lesioak (% 23 Espainian eta % 32 Euskadin) eta mehatxuak (% 18 Espainian eta % 24 Euskadin). Estatu mailan ere nabarmentzen dira, neurri txikiagoan bada ere, irainak (% 6), kalteak (% 5), gorroto-diskurtsoa (% 5) eta tratu apalesgarria (%

5). Nolanahi ere, aipatu behar da estatuko txostenean gertaeren laurdena baino gehiago (% 27) "gainerakoak" tipologiaren barruan jasotzen direla, eta horrek fideltasuna kentzen dio delitu-tipologiei buruz ematen den irudiarri. Zehaztugabetasun horrek, tipologiaren maparen zati handi batean, eragina du, baita ere, Euskadirekiko alderaketan gorroto-diskurtsoa (% 15), hertsapenak (% 13) eta tratu apalesgarria (% 7) nabarmentzen direlako azken horretan; irainak, berriz, delitu-maparen % 3 baino ez dira.

iii. Bestelakoak: biktimak, erasotzaileak, banaketa espaziala eta komisio-lekua. Biktimen profil demografikoari dagokionez, bi txostenetan gehienak gizonak izan ziren (% 59 Espainian eta % 55 Euskadin), 18 eta 50 urte bitartekoak (bi heren baino gehiago, % 72 Espainian eta % 69 Euskadin). Jatorriari dagokionez, harrigarria da oraindik ere Espainian biktimen % 61 espainiarrak izatea, eta Euskadin, berriz, % 41. Era berean, atzerritar jatorriko biktimei dagokionez, bi kasuetan biktimizazio handiena jasan zuten kolektiboak Afrikatik eta Amerikatik etorritako pertsonak izan ziren. Nolanahi ere, 2023an, jatorri latinoamerikarreko biktimak lehen postuan daude Euskadiren kasuan (% 28 eta Espainian % 13), jatorri afrikarreko pertsonen aurretik.

Erasotzaileen profil demografikoari dagokionez, bai Espainia mailan, bai Euskadi mailan, gorroto-gertakarien egileak gizonetakoak (% 79 Espainian eta % 74 Euskadin), gazte-helduak (% 62 Espainian eta % 58 Euskadin) eta nazionalitate espainiarrekoak (% 77 Espainian eta % 78 Euskadin) izan ziren.

Gertakari horien espazio-denborazko banaketari dagokionez, Barne Ministerioaren txostenak adierazten du mota horretako gertakari gehien abuztuan eta urrian gertatu zirela, 207 eta 199 gertakarirekin, hurrenez hurren. Euskadin, berriz, maiatzean (n = 30), abuztuan (n = 26) eta irailean (n = 30) erregistratu ziren intzidentziarik gehien.

Bestalde, bai Espainian, bai Euskadin, gertakari gehienak bide publikoan gertatu dira (% 36 Espainian⁴⁸ eta % 38 Euskadin). Eremu pribatuan, aldiz, etxebizitzak (% 20 Espainian eta % 15 Euskadin) nabarmentzen dira, neurri txikiagoan bada ere, gertakari horiek gertatzeko leku gisa. Azkenik, Internet bidez egindako gorroto-delituek antzeko mailari eusten diote Espainian (% 9) eta Euskadin (% 7).

Azken gogoeta. Estatua v. Euskadi konparazioa urtero egin izan da Barne Ministerioaren Txosteneko datu erabilgarriekin; izan ere, beti aurreko urtekoa denez, jauzi "estrukturala" eragiten du, urte desberdinak direlako. Hala eta guztiz ere, uste dugu emandako informazioa baliagarria dela, txosten honen historikoa hasi zenetik alderaketa-metodologiari berdin-berdin eusten zaion heinean.

⁴⁸ Barne Ministerioaren txostenak gorroto-gertakariak gehiengoz egiteko lekutzat adierazten duen "komunikazio-bideak" kategoria hartzen da erreferentziatzat (n = 668).

2. DATU OFIZIAL • EGUNERATUEN ESPARRU KONPARATUA

2. DATU OFIZIAL EGUNERATUEN ESPARRU KONPARATUA

Nazioarteko joeren eta joera konparatuen azterketak⁴⁹, aurreko txostenetan aipatu zen bezala, aukera ematen du gaiaren egoera eta etxeko ahaleginen balizko aurrerapena testuinguruan jartzeko eta modu egokiagoan neurtzeko. Jarraian, beraz, eskura dauden datu guztiak biltzen dira, gure kultura juridikoaren arloko herrialde garrantzitsu batzuek polizia-erregistroaren jardura ez ezik haren trazabilitatea identifikatzeko egindako ahaleginak erakusteko. Beste behin ere, aurreratu daiteke trazabilitate osoko agertoki ideal bat oraindik ezin dela eskaini aztertzen ari diren herrialdeetako bati dagokionez. Baina, aldi berean, agerikoa da norabide horretan egindako bide bat dutela, deskribatzea komeni dena, etorkizuneko eredu markatzen baitu.

Informazio-bloke honen helburua da, nolana ere, Euskadiko gorroto-gertakarien bilakaerari buruzko ondorioen oinarria eguneratzea, ikuspegi konparatu batean (4. apartatua).

2.1. ERRESUMA BATUA

2.1.1. ERREALITATE ENPIRIKOA, OSCE/ODIHR-TERMINOEN ARABERA

Europako Segurtasun eta Lankidetzarako Erakundeak (OSCE/ODIHR) Erresuma Batuko gorroto-delituei buruz darabilen estatistika-informazio berriena 2022koa da⁵⁰, herrialde horretako agintari nazionalak erakundeari berari emandako datuen iraulketaren arabera. Guztira, **147.447 gorroto delitu** erregistratu dituzte polizia-erakundeek, hau da, aurreko urtean baino 7% gutxiago. 147.447 gorroto-delituetatik, 145.214 Ingalaterra eta Galesekoak dira (98%) eta 2.233 Ipar Irlandakoak (2%), Eskozia alde batera utzita.

Delitu-kategoria zehatzak⁵¹ beste behin ere bananduta daude, 2021eko datuekin gertatu zen bezala. Zehazki, hainbat delitu-kategoriatan banatuta, Ingalaterra/Galesi eta Ipar Irlandari lotutako 118.716 delitu daude. Jarraian OSCE/ODIHRrek darabiltzan delitu-tipologia desberdinen arabera burututako delituen kopurua islatuko da. Jarraian datorren sailkapena delitu-tipologiaren intzidentzia handienetik txikienera ordenatuta dago:

- **Bakearen nahasmendu larria**⁵² (76.789; 65%). Motibazioaren arabera, arrazakeria eta xenofobia kategoria nagusitzen da (55.278; 72%). Horren atzean, prebalentzia-ordenaren arabera, honako hauek daude: LGBTI kolektiboaren aurkakoa (13.137; 17%), aniztasun funtzionala (4.682; 6%) eta beste erlijio edo sinesmenak (3.692; 5%)

⁴⁹ Ikus LANDA GOROSTIZA, Jon-Mirena, "Delitos de odio y estándares internacionales: una visión crítica a contra corriente", *Revista Electrónica de Ciencia Penal y Criminología*, REPC, 2020, 22-19 zk., *passim*.

⁵⁰ Interneten eskuragarri: <https://hatecrime.osce.org/united-kingdom>

⁵¹ 2021eko datuekin gertatu bezala, 2022an argitu da poliziak erregistratutako gorroto-delituek ordena publikoko delituak barne hartzen dituztela, baina horietako batzuk erakunde horrek gorroto-delitutzat hartu behar denari buruz ematen duen definiziotik kanpo geratuko lirateke. Beraz, ulertzen da kategoria horren barruan delituak egongo direla eta ez direla zenbatzen laster egingo den kategorien arabera banakapenerako. Horregatik, 147.447 gorroto-delitu erregistratu dira, baina ez dira horietatik abiatzen (118.716) delitu horien kategorien arabera banakatzeko.

⁵² Kategoria honek polizia ingelesak emandako miaketak baino ez ditu jasotzen, eta ordena publikoko delituak barne hartzen ditu. Hala ere, polizia ingelesak erregistratutako ordena publikoko delituen artean, batzuk gorrotoa bultzatzeko delitu-moduak izango dira, eta OSCEk eskaintzen duen gorroto-delituaren definiziotik kanpo geratuko dira, eta, horrekin batera, *bakearen nahasmendu larriaren kategoriatik kanpo*.

- **Eraso fisikoa** ⁵³ (29.773; 25%). Motibazioaren arabera, arrazakeria eta xenofobia kategoria nagusitzen da (20.509; 69%). Horren atzean, prebalentzia-ordenaren arabera, honako hauek daude: LGBTI kolektiboaren aurkakoa (6.038; 20%), aniztasun funtzionala (2.539; 9%), beste erlijio edo sinesmenak (444; 1%) eta zehaztu gabea (243; 0,8%).
- **Ondasunei eragindako kalteak**⁵⁴ (7.422; 6%). Motibazioaren arabera, arrazakeria eta xenofobia kategoria nagusitzen da (4.760; 64%). Horren atzean, prebalentzia-ordenaren arabera, honako hauek daude: LGBTI kolektiboaren aurkakoa (932; 13%), beste erlijio edo sinesmenak (825; 11%), aniztasun funtzionala (610; 8%) eta zehaztu gabea (295; 4%).
- **Ebasketa/lapurreta** (2.891; 2%). Motibazioaren arabera, arrazakeria eta xenofobia kategoria nagusitzen da (1.406; 49%). Horren atzean, prebalentzia-ordenaren arabera, honako hauek daude: aniztasun funtzionala (634; 22%), LGBTI kolektiboaren aurkakoa (522; 18%), beste erlijio edo sinesmenak (242; 8%) eta zehaztu gabea (87; 3%).
- **Sexu-erasoa** (836; 0,7%). Motibazioaren arabera, LGBTI kolektiboaren aurkako kategoria nagusitzen da (351; 42%) eta arrazakeria eta xenofobia kategoria (331; 40%). Horren atzean, prebalentzia-ordenaren arabera, honako hauek daude: aniztasun funtzionala (121; 14%) eta beste erlijio edo sinesmenak (33; 4%).
- **Mehatxuak eta jokabide mehatxagarria**⁵⁵ (697; 0,6%). Motibazioaren arabera, arrazakeria eta xenofobia kategoria nagusitzen da (271; 39%) eta zehaztu gabea (244; 35%). Horren atzean, prebalentzia-ordenaren arabera, honako hauek daude: LGBTI kolektiboaren aurkakoa (118; 17%) eta aniztasun funtzionala (64; 9%).
- **Sutea (177; 0,15%)**. Motibazioaren arabera, arrazakeria eta xenofobia kategoria nagusitzen da (96; 54%). Horren atzean, prebalentzia-ordenaren arabera, honako hauek daude: LGBTI kolektiboaren aurkakoa (27; 15%), beste erlijio edo sinesmenak (21; 12%), eta zehaztu gabea (21; 12%) eta aniztasun funtzionala (12; 7%).
- **Zehaztu gabea**⁵⁶ (127; 0,1%). Motibazioaren arabera, LGBTI kolektiboaren aurkako kategoria nagusitzen da (43; 34%). Horren atzean, prebalentzia-ordenaren arabera, honako hauek daude: zehaztu gabea (31; 24%), beste erlijio edo sinesmenak (26; 20%), arrazakeria eta xenofobia (23; 18%) eta aniztasun funtzionala (4; 3%).
- **Homizidio/hilketa (4; 0,003%)**. Arrazakeria eta xenofobiaren kategoria (3; 75%) eta LGBTI kolektiboaren aurkakoa (1; 25%) daude homizidio/hilketa delitu tipologiaren barruan sartzen diren delitu guztien atzean.

⁵³ Kategoría honetan *personen aurkako indarkeria* sartzen da, lesioekin edo lesiorik gabe.

⁵⁴ Sute-delitua kanpoan uzten da. Dena den, Ipar Irlandako poliziak kategoría horretan emandako delituek hilobien profanazio-delituek, gurtza-lekuen aurkako erasoak eta bandalismoa barne hartzen dituzte.

⁵⁵ Kategoría honek Ipar Irlandan erregistratutako delituek baino ez ditu, jazarpen- eta jazarpen-delituek barne (harassment and stalking offences).

⁵⁶ Kategoría hori Ipar Irlandako poliziak eman du, eta honako delitu hauek biltzen ditu: sexu-erasoa, indarkeriara bultzatzea, lapurreta, ordena publikoa aldatzea eta gizartearen aurkako beste delitu batzuk.

Egilearen motibazioari dagokionez, guztira 118.716 motibazio daude, kontabilizatutako gorroto-delituarekin (50.738) zerikusia dutenak, eta badirudi horrek iradokitzen duela ez dela motibazio anizkoitzik zenbatu. Jarraian datorren sailkapenak gorroto-delituaren dauden motibazioen kopurua ordenatzen du, agerpenaren prebalentzia handienetik txikienera:

- **Arazakeria eta xenofobia** (82.677; 70%)
- **LGBTI kolektiboaren aurkakoa** (21.169; 18%)
- **Aniztasun funtzionala** (8.666; 7%)
- **Beste erlijio edo sinesmenak** (5.283; 4%)
- **Zehaztu gabea** (921; 0,8%)

Polizia-egoitzan erregistratutako gorroto-delituak alde batera utzita, OSCE/ODIHRk **Ipar Irlandan prozesatutako 296 gorroto-delitu** aurreikusten ditu. Oraingoan, Ingalaterrari, Galesi eta Eskoziari buruzko datua alde batera utziko da. Gorroto-delituengatik kondenei dagokionez, aurreko urteetan ez bezala, OSCE/ODIHRk ez du inolako daturik ematen.

2.1.2. BESTE DATU BATZUEN EGUNERATZEA: ESKOZIA ⁵⁷

Eskoziako Gobernuak txosten bat argitaratu zuen 2023ko urtarrilean, Eskoziako poliziak 2020-21 eta 2021-22 urteetan erregistratutako gorroto-delituak buruzko informazio eguneratua emateko⁵⁸. Txosten horren arabera, Eskoziako poliziak 6.927 gorroto-delitu erregistratu zituen 2021/22an. Jakina da delituen % 58k (4.263)⁵⁹ arrazakeriatik larriagotzea zekartela, % 25ek (1.855) sexu-orientazioagatik larriagotzea, % 8k (552) desgaitasunagatik larriagotzea, % 7k (478) erlijioagatik larriagotzea eta % 2k (185) identitate transgeneroagatik larriagotzea.

Delitu-tipologiaren arabera, «jokabide mehatxatzaile edo iraingarri» gisa erregistratutako gorroto-delituak nabarmentzen dira (*threatening or abusive behaviour*)⁶⁰, gorroto-delitu guztien erdia baino gehixeago biltzen dutenak (3.703; % 53). Jarraian, «arrazagatik astundutako jokabidea» (*racially aggravated conduct*)⁶¹

⁵⁷ Atal honetan jasotakoaz gain, ikus Eskoziako gorroto-gertakariak ALLEN/ZAYEDen duten ibilbidearen la-burpen bat, "Hate crime statistics (Number 8357)", *House of Commons*, 2024, 43-48 or.

⁵⁸ SCOTTISH GOVERNMENT, "An updated study into the characteristics of police recorded hate crime in Scotland", Justice Analytical Services (Scottish Government), 2023. Egia esan, aurreko txostenaren jarraipen-azterlan bat da: SCOTTISH GOVERNMENT, "A study into the characteristics of police recorded hate crime in Scotland", *Justice Analytical Services (Scottish Government)*, 2021.

⁵⁹ Kontuan izan delitu bakar batek gorroto-marka ugari izan ditzakeela. Izan ere, 2021-22an, gorroto-delituen % 5ek astungarri bat baino gehiago izan zuten.

⁶⁰ Pertsona batek delitua egingo du baldin eta: a) mehatxuz edo erasoz jokatzeko badu; b) litekeena da portaerak arazoizko pertsona bati beldurra edo beldurra edo alarma eragitea; eta c) portaeraren bidez, beldurra edo alarma eragiteko asmoa badu, edo ausarkeriaz joakatu gero, portaerak horrek beldurra edo alarma eragin badezake.

⁶¹ Autonomiaz astundutako delitua da (standalone racially aggravated offence), eta ez du behar gehitutako astungarririk. Zehazki, modalitate horren pean zigortu egiten da arraza-arazok larriagotutako eta pertsona bati alarma edo estres larria eragiten dion edo eragiteko asmoa duen modu batean jardutea – edozein adierazpen-modalitate barne –. Delitu hori erregistratzen da portaera lekuko batek edo gehiagok berresten dutenean; bestela, «jokabide mehatxagarri edo iraingarri» gisa erregistratuko litzateke (*threatening or abusive behaviour*), eta motibazio arrazistagatik astungarri bat gehitzen zaio.

nabarmetzen da gainerakoen gainetik (% 932; 13). Azkenik, «eraso arruntaren» delitua (*common assault*) nabarmendu behar da⁶², gorroto delitu gisa erregistratutako gainerako delituetatik kuantitatiboki aldentzen baita (% 735; 11). «Eraso arrunta» kategoria izan ezik, hori delitutzat edo krimentzat hartzen baita, aurreko biek delitu modalitate bana adierazten dute edo *offences*⁶³.

Eskuragarri dauden azken datuen arabera⁶⁴, 2022/23an, poliziak 289.362 delitu edo krimen erregistratu zituen guztira, eta 172.207 delitu edo offences erregistratu zituen. Bada, delituen barruan hainbat delitu-familia daude, eta horien artean dago gizalegearen aurkako delituak (*antisocial offences*), delitu edo offences guztien % 29 hartzen dutenak (50.094). Eta, gizalegearen aurkako delituen artean, «arrazagatik astundutako jokabidea» azpikategoria (*racially aggravated conduct*) 1.396 delitu edo offences izango litzateke guztira⁶⁵. Hau da, arrazagatik astundutako jokabidea gizalegearen aurkako delitu edo offences guztien % 3 da, eta Eskoziako poliziak 2022/23an erregistratutako delitu guztien % 0,8.

Egozpen kopurua⁶⁶ Eskoziako Fiskaltzari (*Crown Office and Procurator Fiscal Service* edo, siglen arabera, *COPFS*) jakinarazi zaizkionak, Eskoziako poliziak edo beste agentzia batzuek, **gorroto-delituengatik 5.738 egozpen** izan dira 2022/23an⁶⁷.

Egozpen horietan jasotako aurreiritzizko astungarrien kopuruagatik⁶⁸, honako hauek aurkitzen ditugu: arraza (3.145 egozpen astunduak); sexu-orientazioa (1.884 egozpen astunduak); aniztasun funtzionala (772 egozpen astunduak); erlijioa (576 egozpen astunduak); eta identitate transgeneroa (55 egozpen astunduak).

Arrazagatik astundutako jazarpen eta jokabide (*racially aggravated harassment and behaviour*) delituak 1.023 egozpen hartzen ditu, arrazagatik astunduak (% 33). Arrazagatik astuntzea dakarten beste delitu batzuei lotutako gainerako 2.122 egozpenak, hala nola jokabide mehatxagarria edo iraingarria (*threatening or abusive behaviour*) edo eraso-delitua (*assault*), guztizkoaren % 67 dira.

Azkenik, komeni da ikustea zenbat egozpenek eragiten duten fiskalek jarduketara judizialak hasteko erabakia hartzea (*Court proceedings*). Kategoriaren arabera, honako hau esan dezakegu:

⁶² Erasoz larriak (*serious assaults*) eta arruntak (*common assaults*) bereizteko, eraso larrien larritasun-atalasea zehazten duen definizioa erabiltzen du polizia eskoziarrak. Hala, eraso edo eraso bat larria izango da, baldin eta biktimak ospitaleratzea eragiten duten lesioak baditu, lesio horren tratamendurako, edo lesio hauetako edozein, ospitaleratuta egon ala ez: i) hausturak (hezur bat haustea edo pitzatzea); ii) barne-lesioak; iii) garuneko konmozio larria; iv) jostura eskatzen duten eta desgaitasuna edo desitxuratzera eragin dezaketen urradurak; eta v) desgaitasuna edo desitxuratzera eragin dezakeen beste edozein lesio.

⁶³ Gogoan izan txosten mota horietan crime erabiltzen dela larritzat jotzen diren zuzenbide penalaren urraketei dagokienez (adibidez: giza hilketa edo eraso larria), eta offence, berriz, larritasun txikiagoko beste urraketei dagokienez (adibidez: ordena publikoaren alterazioa edo jazarpena). Larritasunaren irizpidea ezar litekeen gehieneko kondenarekin lotuta egongo da.

⁶⁴ Zehazki, ikus SCOTTISH GOVERNMENT, "Recorded crime in Scotland, 2022-23", *Scottish Government*, 2023.

⁶⁵ Bestalde, «arrazza-kontuek larriagotutako jazarpen-delituak» (*racially aggravated harassment*) guztira 72 delitu edo offences hartuko litzuke. Autonomiaz astundutako delitua da (*standalone racially aggravated offence*), eta ez du behar gehitutako astungarririk. Delitu horrek jarreraren baliokide den jokabide-sekuentzia oro zigortzen du (*course of conduct*) (*harassment*).

⁶⁶ Gogoan izan behar da ez dela inportatutako pertsonen kopurua edo egozpen horien oinarri diren gertakarien kopurua, baizik eta ematen diren gorroto-delituaren egozpen kopurua (*hate crime charges*). Beraz, pertsona bakarrak kargu bat edo gehiago ekar ditzake berarekin. Era berean, kontuan izan egozpen bakoitzak zentzuzko larritze bat baino gehiago ekar dezakeela, eta, beraz, datuak kategoriatan arabera banakatzeko orduan, egozpen bakarra zenbatuko da tartean dauden kategoriatan (adibidez, biktima beltz eta homosexual batek arraza-egozpen eta sexu-orientazioagatik egozpen gisa kontatzen du).

⁶⁷ Xehetasunez, datu honetarako eta ondoren garatuko diren beste batzuetarako, ikus CROWN OFFICE & PROCURATOR FISCAL SERVICE, "Hate crime in Scotland 2022-23", *COPFS*, 2023.

⁶⁸ Hala ere, adierazten denaren arabera, gorroto-delituengatik egotzitako 5.738 egozpenen artean, % 55ek gutxienez arraza-astuntze bat zuen, % 33k sexu-orientazioari buruzkoa, % 13k dibertsitate funtzionalari buruzkoa, % 10ek erlijioari buruzkoa eta % 1ek identitate transgeneroari buruzkoa.

- Arrazari buruzko 3.145 egozpenetatik 2.505 (% 80) judizializatu egin ziren azkenean. Gainera, beste 308 egozpenetan (% 10) jatorrizko akusazioa bertan behera geratu zen, baina akusatu beraren aurkako beste egozpen bat egon zen, eta kasu berean, lehen egozpenean jasotako informazioa erabili ahal izan zuen. Nahi izanez gero, termino erlatiboagoetan bada ere, 2.813 egozpenez (% 90) hitz egin daiteke, eta horiek, nolabait, jarduketa judizialetera bideratu dira. Era berean, beste 44 egozpenetan (% 1) oraindik ez dakigu zein izango den hartu beharreko azken erabakia, nola jokatu zehazteko ikerketa- eta/edo balorazio-fasean baitago.
- Sexu-orientazioari buruzko 1.884 egozpenetatik, 1.558 (% 83) judizializatu egin ziren azkenean. Gainera, beste 174 egozpenetan (%9) jatorrizko akusazioa bertan behera geratu zen, lehen aipatutako balizko ondorioekin. Beraz, 1.732 egozpen (% 92) jarduketa judizialetera bideratu dira. Era berean, beste 12 egozpenetan (% 1) oraindik ez dakigu zein izango den hartu beharreko azken erabakia.
- Aniztasun funtzionalari buruzko 722 egozpenetatik 600 (% 83) judizializatu egin ziren azkenean. Gainera, beste 61 egozpenetan (% 8) jatorrizko akusazioa bertan behera geratu zen, lehen aipatutako balizko ondorioekin. Beraz, 661 egozpen (% 91) jarduketa judizialetera bideratu direla esan daiteke. Era berean, beste 12 egozpenetan (% 2) oraindik ez dakigu zein izango den hartu beharreko azken erabakia.
- Erljioari buruzko 576 egozpenetatik 473 (% 82) judizializatu egin ziren azkenean. Gainera, beste 54 egozpenetan (% 9) jatorrizko akusazioa bertan behera geratu zen, lehen aipatutako balizko ondorioekin. Beraz, 527 egozpen (% 91) jarduketa judizialetera bideratu direla esan daiteke. Era berean, beste 14 egozpenetan (% 2) oraindik ez dakigu zein izango den hartu beharreko azken erabakia.
- Azkenik, identitate transgeneroari buruzko 55 egozpenetatik 46 (% 84) judizializatu egin ziren. Gainera, beste egozpenetan (% 2) jatorrizko akusazioa bertan behera geratu zen, lehen aipatutako balizko ondorioekin. Beraz, 47 egozpen (% 86) jarduketa judizialetera bideratu direla esan daiteke. Era berean, egozpen bakarrean (% 2) oraindik ez dakigu zein izango den hartu beharreko azken erabakia.

2021/22ean, 67.643 pertsonaren aurkako karguak aurkeztu ziren Eskozian, eta horrek 59.295 kondena ekarri zituen⁶⁹. Horien guztien artean, **550 kondenak arrazagatiko astungarria/adierazlea dute⁷⁰, 381 sexu-orientaziokoa, 151 erlijiokoa, 118 aniztasun funtzionalekoa eta 14 identitate transgenerokoa**. Gorakada orokorra da denetan, 2020/21eko datuekin alderatuz gero. Horren arrazoia da Eskoziako kondena-kopuruak ere (59.295) % 39ko gorakada izan duela aurreko urtearekin alderatuta (42.614).

450 kondenatan, arrazagatiko astungarria/adierazlea hautematen zaion pertsona gizonetza (% 82), eta 100 kondenatutan, berriz, emakumetza (% 18). Sexu-orientazioagatiko astungarria/adierazleari dagokionez, 318 gizon (% 83) eta 63 emakume (% 17). Erljioagatiko astungarria/adierazleari dagokionez, 113 gizon (% 88)

⁶⁹ Zehaztasunez, jarraian garatuko diren datu hau eta beste batzuentzat, ikus: SCOTTISH GOVERNMENT, "Criminal proceedings in Scotland 2020-21", *Justice Analytical Services (Scottish Government)*, 2023.

⁷⁰ Kontuan izan behar da jasotzen diren datuek legez jasotako eta egoitza judizialean frogatu eta baloratu diren astuntzeak ez ezik, aniztasun funtzionalari, arrazari, erlijioari, sexu-orientazioari edo identitate transgeneroari buruzko beste adierazle batzuk ere jasotzen dituztela, egozpenen baten testuingurua hobeto ulertzen laguntzen dutenak, eta delituaren izaera zehazteko giltzarri izan daitekeen informazioa gehitzen dutela. *Criminal History System (CHS)* izeneko datu-basean, polizia eta fiskaltzak edozein unetan sar ditzakete adierazle horiek. Beraz, ondorengo datuek astuntze eta identifikatzaileen bolumen homogeneoa adierazten dute. Era berean, nabarmendu behar da delitu batengatik (*crime/offence*) ezarritako kondena bati astuntze/adierazle bat baino gehiago lotzen bazaio (adibidez, arraza eta erlijioa), bi astuntze/adierazle horiek zenbatuko direla

eta 18 emakume (% 12). Aniztasun funtzionalagatiko astungarria/adierazleari dagokionez, 91 gizon (% 77) eta 27 emakume (% 23). Identitate transgeneroagatiko astungarria/adierazleari dagokionez, 12 gizon (% 86) eta 2 emakume (% 14).

Aurreko astuntze/adierazleren bat jasotzen duen delitu-tipologiaren arabera banaketari dagokionez, kondena gehienak delitu multzo batean daude (antisocial offences). Horien artean, kategoria nagusiak jokabide mehatxagarria edo iraingarria izango litzateke (threatening or abusive behaviour), honako astuntze/adierazleren arabera banaketa daukana:

- Arrazagatiko astungarria/adierazlea duten kondena guztien 379. Hau da, arrazagatiko astungarria/adierazlea duten delitu guztien –*offences eta crimes* (550)– % 69.
- Sexu-orientazioko astungarria/adierazlea duten kondena guztien 341. Hau da, sexu-orientazioko astungarria/adierazlea duten delitu guztien –*offences eta crimes* (381)– % 89.
- Erlijiozko astungarria/adierazlea duten kondena guztien 133. Hau da, erlijiozko astungarria/adierazlea duten delitu guztien –*offences eta crimes* (151)– % 88.
- Desgaitasuneko astungarria/adierazlea duten kondena guztien 100. Hau da, desgaitasuneko astungarria/adierazlea duten delitu guztien –*offences eta crimes*(118)– % 85.
- Identitate transgeneroko astungarria/adierazlea duten kondena guztien 11. Hau da, identitate transgeneroko astungarria/adierazlea duten delitu guztien –*offences eta crimes* (14)– % 79.

2.1.3. BESTE DATU BATZUEN EGUNERATZEA: IPAR IRLANDA⁷¹

Ipar Irlandako Polizia Zerbitzuak (*Police Service of Northern Ireland*, edo siglen arabera, PSNI) argitaratutako azken urteko txostenak, Ipar Irlandako poliziak berak 2022ko urriaren 1etik 2023ko irailaren 30era arte erregistratutako gorrotoak eragindako gertakari edo delitu guztiak jasotzen ditu⁷². Datu horiek aurrerago garatuko badira ere, aurreratutako behar da 2022/23an **2.999 gorroto-gertakari** zenbatu zirela (% 6ko jaitsiera 2021/22arekin alderatuta), eta **gertakari horiekin lotuta 2.028 delitu** erregistratu zirela guztira (% 12ko jaitsiera 2020/21arekin alderatuta).

Motibazio arrazistari dagokionez, 1.258 gorroto-gertakari zenbatu ziren, (gertakari guztien (2.999). %42) eta gertakari horiei lotuta 834 delitu erregistratu ziren, (delitu guztien (2.028) %41). Xehetasun gehiagorekin aztertuz, 1.258 gorroto-gertakari arrazistetatik, poliziak 707 erregistratu zituen delitu baten edo gehiagoren burutzearekin lotuta (% 56), eta 551, berriz, inguruabarretatik inongo deliturik ondorioztatu gabe (% 44)⁷³. Delitu batekin edo gehiagorekin erregistratutako 707 gertakarietatik, aurretik aipatutako 834 delituak ateratzen dira. Hain zuzen ere, 834 delitu arrazistak poliziak 2022/2023an erregistratu zituen delitu guztien % 0,8 dira. Horietatik 539 delitu

⁷¹ Atal honetan jasotakoaz gain, ikus, halaber, Ipar Irlandako gorroto-gertakarien ibilbidearen datu eguneratuak dituen laburpen bat: ALLEN/ZAYED, "Hate crime... op. cit., 49-50. orr.

⁷² Aurrerantzean, PSNI, "Incidents and crimes with a hate motivation recorded by the Police in Northern Ireland. Update to 30th September 2023", *Police Service of Northern Ireland (PSNI) Statistics Branch*, 2023 -an jasotako datu estatistikoen zerranda emango da. Kontuan izan behar da txosten hau hiru hilean behin egiten dela, eta izaera bereko aurreko txostenak ordeztzen dituela. Era berean, urteko txosten bat ere egiten da – pixka bat zehatzagoa azterketan (adibidez, biktimaren adina eta sexua)–, 2023ko azaroan argitaratu dena, eta azken urte fiskalean (*financial year*) lortutako datuetan oinarritzen dena, hau da, 2022ko apirilaren 1etik 2023ko martxoaren 31ra. Azken txosten honi ere aipamen puntualak egingo zaizkio: PSNI, "Trends in hate motivated incidents and crimes recorded by the Police in Northern Ireland 2004/05 to 2022/23", *Police Service of Northern Ireland (PSNI)*, 2023.

⁷³ Urteko argitalpen-txostenaren arabera (2022eko apirila-2023ko martxoa), 1.121 gorroto-gertakari arrazista zenbatu ziren, eta gertakari horiekin lotuta 880 delitu erregistratu ziren. 1.121 gorroto-gertakari arrazistetatik, 664 erregistratu zituen delitu baten edo gehiagoren burutzearekin lotuta (% 54), eta 557, berriz, inguruabarretatik inongo deliturik ondorioztatu gabe (% 46). Delitu batekin edo gehiagorekin erregistratutako 664 gerta-karietatik, aurretik aipatutako 880 delituak ateratzen dira.

pertsonaren aurkako indarkeria-delituen kategorian sartzen dira (*violence against the person offences*), hau da, % 65; 275 lapurreta (egoitza bortxatuz egindako lapurreta barne) eta kalteen delituen kategorian (*theft [including burglary] & criminal damage*), hau da, % 33; eta 20 delitu, berriz, gainerako delituen kategoria orokorrean sartzen dira (*all other offences*), hau da, % 2. Gertakari eta delitu horietatik asko (1.258 gertakarietatik 591, % 47; eta 834 delituetatik 416, % 50) Belfast hirian gertatu ziren. Gorroto-delitu arrazistaren biktimaren jatorri etnikoaren arabera (*ethnicity*), guztira delitu arrazistetan parte hartu duten 772 pertsonetatik, 288tan biktima zuria zen (*White*; %37), 167tan beltza (*Black*; % 22), 128tan asiarra (*Asian*; % 17). 111tan mistoa edo beste bat zen (*Mixed/Other*; % 14) eta 78etan ez zen etnia edo pertsona ezagutzen (*Ethnicity Missing/Unknown Person*; %10). Biktimaren nazionalitatearen arabera (jakina denez, ez du zertan beti bat etorri bere jatorri etnikoarekin), Erresuma Batua eta Irlandakoa (223; % 29), Indiakoa (47; %6) Poloniakoa (46; % 6) nabarmentzen dira.

Motibazio sektarioari dagokionez, 1.125 gorroto-gertakari zenbatu ziren (%38), eta gertakari horiei lotuta 792 delitu erregistratu ziren, (%39). Xehetasun gehiagorekin aztertuz, 1.125 gorroto-gertakari sektarioetatik poliziak 691 erregistratu zituen delitu baten edo gehiagoren burutzearekin lotuta (% 61), eta 434, berriz, inguruabarretatik inongo deliturik ondorioztatu gabe (% 39)⁷⁴. Delitu batekin edo gehiagorekin erregistratutako 691 gertakarietatik, aurretik aipatutako 792 delituak ateratzen dira. Hain zuzen ere, 792 delitu sektarioak poliziak 2022/2023an erregistratu zituen delitu guztien % 0,7 dira. Horietatik 371 pertsonaren aurkako indarkeriazko delituen kategorian sartzen dira, hau da, % 47; 395 lapurreta (egoitza bortxatuz egindako lapurreta barne) eta kalteen kategorian, hau da, % 50; eta 26 gainerako delituen kategoria orokorrean sartzen dira, hau da, % 3. Gertakari eta delitu horietako asko (1.125 gertakarietatik 321, % 29; eta 792 delituetatik 218, % 28) Belfast hirian gertatu ziren.

Motibazio homofoboari dagokionez, 395 gorroto-gertakari zenbatu ziren (%13), eta gertakari horiei lotuta 253 delitu erregistratu ziren, (%12). Xehetasun gehiagorekin aztertuz, 395 gorroto-gertakari homofoboetatik, poliziak 221 erregistratu zituen delitu baten edo gehiagoren burutzearekin lotuta (% 56) eta 174, berriz, inguruabarretatik inongo deliturik ondorioztatu gabe (% 44)⁷⁵. Delitu batekin edo gehiagorekin erregistratutako 221 gertakarietatik, aurretik aipatutako 253 delituak ateratzen dira. Hain zuzen ere, 253 delitu homofoboak poliziak 2022/2023an erregistratu zituen delitu guztien % 0,2 dira. Horietatik 203 pertsonaren aurkako indarkeriazko delituen kategorian sartzen dira, hau da, % 80; 44 lapurreta (egoitza bortxatuz egindako lapurreta barne) eta kalteen kategorian, hau da, % 17; eta 6 gainerako delituen kategoria orokorrean sartzen dira, hau da, % 2. Gertakari eta delitu horietako asko (395 gertakarietatik 175; % 44; eta 253 delituetatik 111; % 44) Belfast hirian gertatu ziren.

Aniztasun funtzionalagatiko, transfobiagatiko eta fedeagatiko/erlijioagatiko motibazioari dagokionez, hiruhileko txosten honetan agertzen diren datuak apalagoak dira. *Aniztasun funtzionalari dagokionez*, 105 gorroto-gertakari zenbatu ziren (% 3), eta gertakari horiei lotuta 72 delitu erregistratu ziren (% 4)⁷⁶. *Transfobiari dagokionez*, 67 gorroto-gertakari zenbatu ziren (% 2), eta gertakari horiekin lotuta 46 delitu erregistratu ziren (% 2)⁷⁷.

⁷⁴ Urteko argitalpen-txostenaren arabera (2022eko apirila-2023ko martxoa), 1.238 gorroto-gertakari sektario zenbatu ziren, eta gertakari horiei lotuta 921 delitu erregistratu ziren. 1.238 gorroto-gertakari sektarioetatik, poliziak 734 erregistratu zituen delitu baten edo gehiagoren burutzearekin lotuta (% 59), eta 504 berriz, inguruabarretatik inongo deliturik ondorioztatu gabe (% 41). Delitu batekin edo gehiagorekin erregistratutako 734 gertakarietatik, aurretik aipatutako 921 delituak ateratzen dira.

⁷⁵ Urteko argitalpen-txostenaren arabera (2022eko apirila-2023ko martxoa), 435 gorroto-gertakari homofobo zenbatu ziren, eta gertaera horiei lotuta 290 delitu erregistratu ziren. 435 gorroto-gertakari homofoboaren artean, poliziak 219 erregistratu zituen delitu baten edo gehiagoren burutzearekin lotuta (% 50), eta 216 berriz, inguruabarretatik inongo deliturik ondorioztatu gabe (% 50). Delitu batekin edo gehiagorekin erregistratutako 219 gertakarietatik, aurretik aipatutako 290 delituak ateratzen dira.

⁷⁶ Urteko argitalpen-txostenaren arabera (2022eko apirila-2023ko martxoa), 139 gorroto-gertakari zenbatu ziren aniztasun funtzionalagatiko, eta gertakari horiekin lotuta 1012 delitu erregistratu ziren. Aniztasun funtzionalagatiko 139 gorroto-gertakarietatik, poliziak 80 erregistratu zituen delitu baten edo gehiagoren burutzearekin lotuta (% 58), eta 59 berriz, inguruabarretatik inongo deliturik ondorioztatu gabe (% 42). Delitu batekin edo gehiagorekin erregistratutako 80 gertakarietatik, aurretik aipatutako 102 delituak ateratzen dira.

⁷⁷ Urteko argitalpen-txostenaren arabera (2022eko apirila-2023ko martxoa), 72 gorroto-gertakari zenbatu ziren transfobiagatiko, eta gertakari horiekin lotuta 39 delitu erregistratu ziren. Transfobiagatiko 72 gorroto-gertakariaren artean, poliziak 35 erregistratu zituen delitu baten edo gehiagoren burutzearekin lotuta (% 49), eta 37 berriz, inguruabarretatik inongo deliturik ondorioztatu gabe (% 51). Delitu batekin edo gehiagorekin erregistratutako 35 gertakarietatik, aurretik aipatutako 39 delituak ateratzen dira.

Fedeari/erlijioari dagokionez, 49 gorroto-gertakari zenbatu ziren (% 2), eta gertakari horiei lotuta 31 delitu erregistratu ziren (% 2)⁷⁸.

Ipar Irlandako Fiskaltza Publikoaren Zerbitzuak (*Public Prosecution Service for Northern Ireland* edo, siglen arabera, PPSNI) eskuragarri duen azken txostena⁷⁹ kontuan hartuta, zeinak 2022ko apirilaren 1etik 2023ko martxoaren 31ra bitarteko aldia barne hartzen duen, bertan aurreikusten da PPSNIk **419 kasu⁸⁰ jaso zituela, poliziak gorroto-delitu gisa identifikatu zituenak** (% 22ko igoera aurreko urtearekin alderatuta). Kategoria babestuaren arabera, polizia-sailkapeneko irizpideei jarraiki, 153 kasu arrazarekin lotu ziren (% 37), 113 sektarismoarekin (% 27), 62 homofobiarekin (% 15), 31 fedearrekin/erlijioarekin (% 7), 26 motibazioa anizkoitzarekin (% 6), 17 aniztasun funtzionalarekin (% 4) eta 17 transfobiarekin (% 4). Delitu-kategoria nagusiaren arabera⁸¹, 277 kasu (% 66) pertsonaren aurkako indarkeria gisa sailkatuta daude (*violence against the person*), 54 (% 13) kalte-delitu gisa (*criminal damage*), 48 (% 11) zehaztu gabeko beste delitu-talde batzuk gisa eta 40 (%10) ordena publikoko delitu gisa (*public order*).

Gainerakoan, kasu bakoitzean pertsona batek baino gehiagok parte hartu ahal izan duten heinean, norbait formalki salatzen erabakia pertsona horietako edozeinen aurka zuzendu daiteke. Beraz, jarraian datorren sailkapenak PPSNIk jasotako kasuren batean parte hartu duten pertsona guztien inguruan hartutako erabaki larrienari egiten dio erreferentzia⁸². Guztira, 473 erabaki hartu dira. Larritasun handienetik txikienera, **11 erabaki (% 2) Koroako Auzitegian (Crown Court)⁸³ epaituak izan zitezten pertsonen aurkako karguak aurkezteko izan ziren (indictable prosecution); 244 (% 52) Magistratu-Auzitegietan (Magistrates' Courts)⁸⁴ epaituak izan zitezten pertsonen aurkako karguak aurkezteko (summary prosecution)**, 46 (% 10) neurri alternatiboak hartzeko (adibidez: mota horretako beste delituren bat eginez gero, neurriak hartuko direla formalki ohartaraztea) auzitegietara jo gabe (*diversion*), eta 172 (% 36) karguak ez aurkezteko (*decision for no prosecution*), dela behar adina froga-material ez dagoelako, dela karguak aurkezteak interes publikoaren aurka joatea ekarriko lukeelako. *Summary prosecution* delakoa ardatz hartuta, pertsona gehien barne hartzen dituen erabaki-mota izanik, **190 akusatu kondenatu zituzten**, gutxienez delitu batengatik⁸⁵ [arrazak: 63; sektarismoa: 48; homofobia: motibazio anizkoitza: 18; fedea/erlijioa: 14; aniztasun funtzionala: 10 transfobia: 9;] kondena tasa % 68 izanik. Bestalde, 30 akusatu (% 11) absolbitu zituzten, eta 58 akusaturen kasuan (% 21) beste egoera batzuk gertatu ziren (adibidez: akusatuaren heriotza, akusazioak atzera egitea, etab.).

⁷⁸ Urteko argitalpen-txostenaren arabera (2022eko apirila-2023ko martxoa), 46 gorroto-gertakari zenbatu ziren fedea/erlijioarekin, eta gertakari horiei lotuta 33 delitu erregistratu ziren. Fedea/erlijioarekin 46 gorroto-gertakari artean, poliziak 26 erregistratu zituen delitu baten edo gehiagoren burutzearekin lotuta (% 57), eta 20 berriz, inguruabarretatik inongo delituri ondozotatu gabe (% 43). Delitu batekin edo gehiagorekin erregistratutako 26 gertakarietatik, aurretik aipatutako 33 delituak ateratzen dira.

⁷⁹ Aurrerantzean, estatistika-erreferentzia guztiak honako argitalpen honi egindakotzat jo behar dira: PPSNI, "Statistical bulletin: cases involving hate crime 2022/23", Policy and Information Unit. Public Prosecution Service for Northern Ireland (PPSNI), 2022.

⁸⁰ Kontuan izan kasu horietan pertsona bat edo gehiago egon daitezkeela.

⁸¹ Delitu-kategoria nagusia (primary offence) delitu larriarekin lotutakoa izango da normalean, legez ezar daitezkeen zehapen penalen arabera zehaztuko dena.

⁸² Hau da, gorrotoak eragindako gertakari guztiak, Ipar Irlandako poliziak hala direla ulertzen badu, erreferentzia-puntu izango dira.

⁸³ Batzuetan bigarren auzialdi gisa jardun badezake ere, auzitegi nagusi bat da (superior edo senior court), lehen auzialdian nolabaiteko larritasuneko zigor-prozedimenduak ezagutzen dituena.

⁸⁴ Lehen auzialdian larritasun txikiagoko kasu penalak ezagutzen dituen beheagoko auzitegiak dira (inferior courts).

⁸⁵ Gutxienez delitu batengatik kondenatuak izan direnak aipatzean (convicted of at least one offence), kontuan hartu behar da akusatu batzuk delitu desberdinengatik kondenatuak izan daitezkeela, eta kategoria horren barruan sartzen direla –hala badagokio– gorrotoak eragindako delitutik (hate motivated offence) absolbituak baina beste delitu batengatik kondenatuak izan diren akusatuak ere.

Azkenik, fiskal batek, lege-xedapen baten arabera, eta ez izaera polizialeko definizio baten arabera, aurreko guztiaren kasuan bezala, etsaitasunagatik astundutako gorroto-delitutzat (*aggravated by hostility*) hartutako kasuei buruzko datuei dagokienez, 296 erabaki hartu dira. Berriz ere, larritasun handienetik txikienera, **6 erabaki (% 2) Koroako Auzitegian (Crown Court) epaituak izan zitezten pertsonen aurka karguak aurkezteko izan ziren (indictable prosecution), 196 (% 66) Magistratu-Auzitegietan (Magistrates' Courts) epaituak izan zitezten pertsonen aurka karguak aurkezteko (summary prosecution), 32 (% 11) neurri alternatiboak hartzeko auzitegietara jo gabe (diversion), eta 62 (% 21), karguak ez aurkezteko erabakiak (decision for no prosecution) izan ziren. Berriri ere *summary prosecution* delakoa ardatz hartuta, **152 akusatu kondenatu zituzten** gutxienez delitu batengatik [arrazo: 64; erlijioa: 44; sexu-orientazioa: 29; motibazio anizkoitza: 11; aniztasun funtzionala: 4], kondena tasa % 72koa izanik. Bestalde, 28 akusatu (% 13) absolbitu zituzten, eta 31 akusaturen kasuan (% 15) beste egoera batzuk gertatu ziren (adibidez: akusatuaren heriotza, akusazioak atzera egitea, etab.).**

2.1.4. BESTE DATU BATZUREN EGUNERATZEA: INGALATERRA ETA GALES⁸⁶

Inglaterra eta Galesen gorroto-delituei buruzko informazio estatistikoaren irudi osatuagoa lortzeko, bi iturri ofizial hartuko ditugu kontuan, oso desberdinak beraien artean, bakoitza bere mugekin.

Lehenik eta behin, *Crime Survey for England and Wales (CSEW)*⁸⁷. Aurrez aurreko biktimizazio-inkesta bat da, Inglaterran eta Galesen bizi diren horien esperientzia pertsonalei buruzko informazioa ematen duena. Helburu horrekin, azken hiru urteko inkesten datuak konbinatzen dira, lagin handiagoa lortzeko eta estimazio fidagarriagoak egiteko⁸⁸. Eskuragarri dagoen azken datu-zerrenda 2017/18, 2018/19 eta 2019/20ko inkestei dagozkien datuen konbinazioari buruzkoa da⁸⁹ CSEWren hurrengo hiru urteko datuak ez dira eskuragarri egongo 2025arte⁹⁰.

⁸⁶ Atal honetan jasotakoaz gain, ikus, halaber, Inglaterra eta Galeseko gorroto-gertakarien ibilbidearen datu eguneratuak dituen laburpen bat: ALLEN/ZAYED, "Hate crime...op. cit., 5-42. orr.

⁸⁷ CSEWren datuak Barne Ministerioaren (*Home Office*) gorroto-delituaren inguruko txostenean jasotzen dira; beraz, aurrerantzean CSEWren datuak aipatzen direnean eskuragarri dagoen azken txosten horri erreferentzia egiten ari zaiola ulertu behar da: HOME OFFICE, "Hate crime, England and Wales, 2022 to 2023", *Home Office*, 2023.

⁸⁸ Datu konbinatu hauen arazoa da, joera orokorrak eta epe luzeokak islatzeko potentziala baino ez dutela. Gainera, nahiz eta teorian poliziaren eskuetara iristen ez diren delituak jaso daitezkeen, CSEWak ez ditu barne hartzen enpresa edo erakundearen aurka egindako delituak, Inglaterran eta Galesen bizi ez diren (adib.: turistak) edo 16 urtetik beherakoak diren pertsonen aurka egindako delituak, edo «biktimarik gabeko krimenak» (*victimless crimes*) gisa katalogatuta daudenak, hau da, gizabanako identifikagaririk ez duten arau-hauste penalei dagozkienak, ordena publikoko delituak (*public order offences*) izan daitezkeen bezala.

⁸⁹ Xehetasunez, ikus HOME OFFICE, "Hate crime, England and Wales, 2019/20", *Home Office*, 2020, 19-29. or.

⁹⁰ Egia esan, CSEWren zifren hurrengo argitalpena 2023rako aurreikusita zegoen, baina atzeratu egin da, aurrez aurreko inkesta bertan behera geratu zelako-202ko martxotik 2021eko urrira arte- Covid-19aren pandemia zela eta egin ziren osasun publikoaren murrizketengatik. Hurrengo lerroetan, aurreko hiru txostenetan jasotakoari helduko diogu: GIZA ESKUBIDEEN ETA BOTERE PUBLIKOEN UNESCO KATEDRA/ERTZAINZA, "Euskadiko gorroto-gertakariei buruzko 2022ko txostena", Eusko Jaurlaritza-Gobierno Vasco, 2023, 53-54. or. GIZA ESKUBIDEEN ETA BOTERE PUBLIKOEN UNESCO KATEDRA/ERTZAINZA, "Euskadi-ko... op. cit., 2021 69-70. orr.;" GIZA ESKUBIDEEN ETA BOTERE PUBLIKOEN UNESCO KAT-EDRA/ERTZAINZA, "Euskadiko gorroto-gertakariei buruzko 2020ko txostena", *Eusko Jaurlaritza-Gobierno Vasco*, 2021, 53-54. orr.

Estimazioak badira ere, CSEWk jasotzen dituen datu konbinatuek adierazten dute (2017/18tik 2019/20ra) 190.000 gorroto-delitu gertakari izan direla urtean (*hate crime incidents*). Hau da, CSEWak bere lana egiteko jasotzen dituen delituekin lotutako gertakari guztien (6,1 milioi) % 3. Halaber, CSEWek erregistratutako gorroto-delitu gertakarien % 47 poliziar jakinarazten zaizkio. Kategorien arabera, 104.000 gertakari erasotzaileak biktimaren arrazarekiko zuen jarreragatik gertatu ziren, 50.000 gertakari biktimaren aniztasun funtzionalagatik, 42.000 biktimaren erlijioagatik, 23.000 biktimaren sexu-orientazioagatik eta 7.000 biktimaren genero-identitateagatik⁹¹. Delitu-tipologiari dagokionez, lehenik eta behin, nabarmentzekoa da gorroto-delitu gertakari baten biktimak pertsonen aurkako delitu bat jasateko arrisku handiagoa duela (*personal crime*), ondasun errealekin lotutako delitu bat baino (*household crime*)⁹². Horrela, pertsonen aurkako delituek guztizkoaren % 59 (120.000 gertakari)⁹³ hartzen duten bitartean [lesiorik gabeko indarkeria (*violence without injury*), % 28; lesiodun indarkeria (*violence with injury*), % 17; pertsonari egindako ebasketa (*theft from person*), % 7; indarkeriaz edo larderi az egindako lapurreta (*robbery*), % 5; jabetza pertsonalarekin lotutako beste ebasketa batzuk (*other theft of personal property*), %2], ondasun errealekin lotutako delituak guztizkoaren % 41 hartzen dute (70.000 gertakari)⁹⁴[kalte-delitua (*criminal damage*), % 20; indarra erabiliz egindako lapurreta eta egoitza edo egoitzaren bortxatzea (*burglary*), % 10; ibilgailu-ebasketa (*vehicle-related theft*), % 5; ondasun errealekin lotutako beste ebasketa bat (*other household theft*), % 5; bizikleta-ebasketa (*bicycle theft*) % 1]. Hala ere, ondasun errealekin lotutako delituen biktimen %27 k gutxienez beste biktimizazio bat jasan du gorroto-delitu gertakari beragatik azken urtean, pertsonen aurkako delituen kasuan % 16a delarik.

Bigarrenik, CSEWren zenbait datu aztertu ondoren, gorroto-delituen polizia-erregistroei buruzko informazioa ere aipa dezakegu (*police recorded hate crimes data*). CSEWek emandako informaziotik bereizten da, besteak beste, urtean behin argitaratzen den heinean, eta biktimizazio-inkestan kanpo geratzen diren supostu haiek barne hartzen dituen heinean⁹⁵. Beraz, eskura dauden azken datuetan arreta jarrita (2022/2023)⁹⁶, Ingalaterra eta Galesko poliziak **145.214 gorroto-delitu** erregistratu zituen, 2021/22 urtearekin alderatuta, % 5eko jaitsiera. Urteko lehen beharakada da, Barne Ministerioak datu alderagarriak biltzen dituenetik.

Delitu horietako bakoitza eragin zuten arrazoiak bat baino gehiago izan daitezkeela jakinda, guztira 152.758 faktore motibazional sartzen dira aipatutako 145.214 delituetan. Prebalentziaren arabera, kategoria hauek daude: arraza (101.906 – % 67), sexu-orientazioa (24.102 – % 16), dibertsitate funtzionala (13.777 – % 9), erlijioa (8.241 – % 5)⁹⁷ eta transgeneroa (4.732 – 3%). Delitu-tipologiaren arabera, Ingalaterrako eta Galesko poliziak erregistratutako gorroto-delitu guztien erdia baino gehiago ordena publikoaren aurkako delituengatik izan ziren (% 51). Ordena publikoaren aurkako delituak, hori bai, poliziar erregistratzeko jakinaraz dakizkiokeen delitu guztien % 11 baino ez dira, gorroto-delituen kategoria espezifikoaz harago. Jarraian, pertsonen aurkako indarkeria-delituak (% 41)

⁹¹ Batuketak 190.000 gertakariren kopurua gainditzen du, 190.000 gertakari hauen baitan biktimak delitua babestutako kategoria batek baino gehiagok eragin duela adierazi ahal izan duelako.

⁹² Delitu pertsonalak (*personal crimes*) pertsonari zuzentzen zaizkionak dira, norberaren esperientziarekin lotzen direnak, eta ez etxe bereko beste batzuen esperientziarekin. Ondasun errealekin lotutako delituek (*household crimes*) jabetza batean kalteak edo lapurretak eragiten dituztenak dira, eta momentuan toki horretan bizi den beste edozein pertsonari eragiten diote.

⁹³ 120.000 gertakari hauetako bakoitza babestutako kategoria bat baino gehiagok eragin ahal izan duela kontuan hartuta, ikus honako datu banaketa hau babestutako kategoriaren arabera: arraza (66.000), erlijioa (30.000), aniztasun funtzionala (27.000), sexu-orientazioa (19.000) eta genero-identitatea (4.000).

⁹⁴ 70.000 gertakari hauetako bakoitza babestutako kategoria bat baino gehiagok eragin ahal izan duela kontuan hartuta, ikus honako datu banaketa hau babestutako kategoriaren arabera: arraza (39.000), aniztasun funtzionala (23.000), erlijioa (12.000), sexu-orientazioa (4.000) eta genero-identitatea (3.000).

⁹⁵ Polizia-erregistroei buruzko informazioak duen arriskua, ordea, bakoitza da. Lehenik eta behin, CSEWrekin gertatzen zenaren kontrara, datu hauek ez dute National Statistics-en estatusa, zeina, azken finean, Erresuma Batuko Estatistiken Kontseilu Nazionalak (*UK Statistics Authority*) ematen duen –bere ardurapeko organoen bitartez –, estatistika horiek *Code for Practice for Statistics* delakoarekin bat datozenean. Horrela bakarrik gaintzen da argitaratzen den informazio estatistikoaren fidagarritasun, kalitate eta balioaren estandarrik altuena. Bigarrenik, gogorarazi behar da gorroto- gertakari asko poliziarren ezagutzatik kanpo geratzen direla, hau muga handi bat delarik gorroto-kriminalitatearen benetako eragina ezagutu ahal izateko. Ikus OSR, "Code for Practice for Statistics. Ensuring official statistics serve the public", *UK Statistics Authority*, 2018.

⁹⁶ Datu hauek lurraldeko hainbat polizia-indarretatik datoz. Hemendik aurrera, hurrengo argitalpenen jasotako datu estatistikoaren zerranda eman- go da: HOME OFFICE, "Hate crime, England and Wales...*op. cit.*

eta kalte- eta sute-delituak (% 5) daude. Polizia-ikerketa egin ondoren, poliziak berak hasiera batean gorroto-delitu gisa markatutako delituen %89k azken emaitza bat dute esleituta (gainerako % 11 ikerketa amaitzeko zain dago emaitza bat esleitzeko). Bada, gorroto-delitu guztien % 7k akusazioak/zitazioak (*charges/summons*) eragin dituzte. Delitu-tipologiaren arabera, ordena publikoaren aurkako delituen % 9ek akusazioak/zitazioak eragin dituzte, pertsonen aurkako indarkeria-delituen % 5ek eta kalte- eta sute-delituen % 4ek.

Estatuko Fiskaltza Nagusia (*Crown Prosecution Service* edo, siglen arabera, CPS) Ingalaterra eta Galesen gorroto-delituengatik aurkeztu diren akusazio formalen kopurua argitaratzeaz arduratzen da. Zehazki, 2022/23an⁹⁸ **12.486 akusazio aurkeztu ziren gorroto-delituengatik**, % 4,5eko jaitsiera egon delarik 2021/22arekin alderatuta. Aurkeztutako 12.486 akusazioen emaitza **kondena-epaia izan da 10.498 kasutan**, kondena tasa % 84koa izanik. Zehazki:

- Arrazari lotuta aurkeztutako 9.123 akusazioetatik (aurkeztutako akusazio guztien % 73) 7630ek kondena epaia lortu zuten, % 84koa izanik kondena tasa.
- Homofobiarekin lotuta aurkeztutako 2.564 akusazioetatik (aurkeztutako akusazio guztien % 21) 2.234k kondena epaia lortu zuten, % 87koa izanik kondena-tasa.
- Erljioaren inguruan aurkeztutako 380 akusazioetatik (aurkeztutako akusazio guztien % 3) 302k kondena epaia lortu zuten, % 79,5koa izanik kondena-tasa.
- Aniztasun funtzionalari lotuta aurkeztutako 311 akusazioetatik (aurkeztutako akusazio guztien % 2) 245ek kondena epaia lortu zuten, % 79koa izanik kondena tasa.
- Transfobiaren inguruan aurkeztutako 108 akusazioetatik (aurkeztutako akusazio guztien % 0,9) 87k kondena epaia lortu zuten, % 81koa izanik kondena-tasa.

Azkenik, nabarmendu behar da oraindik ez direla argitaratu 2019/20, 2020/21 2021/22 edo 2022/23 aldiko datuak biltzen dituzten txostenak, CPSk gorroto-delituen arloan aurkeztutako akusazio horien atzean dauden delitu-tipologia zehatzak ezagutzeko ahalbidetzen dutenak⁹⁹.

⁹⁷ Zehazki, erlijio-arrazoiengatik 8.241 gorroto-delitu erregistratu ditu poliziak, eta horietatik 7.756ri buruzko informazio gehiago eman da (% 94). Erljio-arrazoiengatik 7.756 gorroto-delituetako bakoitzean, litekeena da delitu horren biktimak hautemandako erlijio bat baino gehiago egotea tartean (perceived religion). Aurrekoa kontuan hartuta, nabarmentzekoa da erlijio-arrazoiengatik gorroto-delituen % 44tan biktima musulmana zela, eta % 19tan, berriz, judua.

⁹⁸ Aurrerantzean egiten den erreferentzia oro honakoari egiten zaiola ulertu behar da: CPS, "CPS data summary Quarter 4 2021-2022", CPS, 2022. Esteka: <https://www.cps.gov.uk/publication/cps-data-summary-quarter-4-2022-2023>

⁹⁹ Ikus orain arte argitaratutako txosten guztiak biltzen dituen fitxategia esteka honetan: <https://www.cps.gov.uk/publication/hate-crime-reports>

2.2. FRANTZIA

2.2.1. ERREALITATE ENPIRIKOA, OSCETIK ATERATAKO DATUEN ARABERA

Frantziako gorroto-delituei buruz OSCE/ODIHR erakundeak darabilen estatistika-informazio berriena 2022koa da¹⁰⁰, herrialde horretako agintari nazionalak erakundeari berari emandako datuen iraulketaren arabera. Guztira, **3.807 gorroto-delitu** erregistratu dituzte polizia-erakundeek, hau da, % 11ko igoera aurreko urtearekin alderatuta.

Delitu-tipologia zehatzei dagokienez, argitu behar da sartu direla OSCEk erabiltzen duen gorroto-delituen definiziotik kanpo geratzen diren delituei buruzko datuak¹⁰¹, bai eta beste bikoiztasun batzuk ere¹⁰². Nolanahi ere, polizia-erakundeek 2022an erregistratutako 3.807 gorroto-delituetakako bakoitza delitu-tipologia zehatzen arabera berezita dago. Jarraian datorren sailkapena delitu-tipologiaren intzidentzia handienetik txikienera ordenatuta dago:

- **Mehatxuak eta mehatxuzko portaera** (2.074; 54%). [2.548; % 49,94]. Motibazioaren arabera, arrazakeria eta xenofobia kategoria nagusitzen da (1.598; 77%). Eta LGBTIren aurkakoa (476; %23).
- **Eraso fisikoa** (1.000; 26%). Motibazioaren arabera, LGBTI kolektiboaren aurkakoaren kategoria (616; 62%) eta arrazakeria eta xenofobiarena (384; 38%).
- **Indarkeria eragitea** (337; 9%). Motibazioaren arabera, arrazakeria eta xenofobiaren kategoria (216; 64%) eta LGBTI kolektiboaren kontrakoa (121; 36%). aurreikusten dira.
- **Ondasunei eragindako kalteak**¹⁰³ (268; 7%). Motibazioaren arabera, LGBTI kolektiboaren kontrakoa (126; % 49,03 eta arrazakeria eta xenofobiaren kategoria (131; % 50,97).
- **Sexu-erasoa** (58; 2%). Motibazioa hemen LGBTI kolektiboaren aurkako kategoriaren parekoa da (58; % 100).
- **Zehaztu gabe**¹⁰⁴ (58; 2%). Motibazioa hemen LGBTI kolektiboaren aurkako kategoriaren parekoa da (58; % 100).
- **Hilobi profanazioak** (12; 0,3%). Motibazioa hemen arrazakeria eta xenofobia kategoriaren parekoa da (12; % 100).

¹⁰⁰ Online sarbidea: <https://hatecrime.osce.org/france>

¹⁰¹ Hori izango litzateke gorroto-diskurtsoko ekintzen kasua (*acts of hate speech*), mehatxuen eta jokabide mehatxagarriaren kategoriaren barruan sartzen baitira (*threats/threatening behaviour*).

¹⁰² Adibidez, ez da argitzen zer neurritan bereizten den sexu-erasoaren kategoria (*sexual assault*) eta sexu-indarkeria (*sexual violence*), zeina eraso fisikoaren kategoriaren barruan sartzen baita (*physical assault*).

¹⁰³ Argitu denez, jabetzaren aurkako kalteen kategorian lapurretak, ebasketak, egoitza bortxatuz egindako lapurretak eta eragindako suteak sartzen dira.

¹⁰⁴ Argitzen denaren arabera, zehaztu gabeko kategoriak identitate-usurpazioaren, segurtasun publikoaren aldatetaren, autoritatearekiko errespetu-faltaren edo sexu-exhibizionismoaren kasuak izan ditzake, eta horietako batzuk OSCE/ODIHRk darabilen gorroto-delituaren definiziotik kanpo gera daitezke.

Egilearen motibazioari dagokionez¹⁰⁵ guztira 3.807 motibazio daude kontabilizatutako gorroto-delitueta. Badirudi horrek iradokitzen duela ez dela motibazio anizkoitzik zenbatu. Jarraian datorren sailkapenak gorroto-delitueta dauden motibazioen kopurua ordenatzen du, agerpenaren prebalentzia handienetik txikienera:

- **Arazakeria eta xenofobia** (2.333; 61%)
- **LGBTI kolektiboaren aurkakoa** (1.474; 39%)

Azkenik, OSCE/ODIHR erakundeak prozesatutako gorroto-delituen kopuruari eta Frantzian ezarritako kondenei buruzko datuak eman ditu. Guztira, jasota dago **469 gorroto-delitu prozesatu direla eta 355 gorroto-delituengatik kondena-ebazpen eman direla**.

2.2.2. ERREALITATE ENPIRIKORA HURBILKETA: BESTE DATU BATZUK

Giza Eskubideen Aholku Batzorde Nazionalaren (CNCDH) txostenaren azken edizioak, hogeita hamahirugarrenak, arrazakeriaren eta xenofobiaren arloko 2022. urteko datuak jasotzen ditu¹⁰⁶. Horretarako, urtero, Hezkuntza Nazionaleko Ministerioak, Barne Ministerioak eta Justizia Ministerioak arrazakeriaren aurkako borrokaren esparruan egindako jardueraren balantze estatistikoaren berri ematen diote Giza Eskubideen Batzorde Nazionalari, balantze horiek jaso eta laburtzen dira CNCDHren urteroko txostenean¹⁰⁷.

Barne eta Justizia Ministerioen jarduera-balantzeek arau-haustea diren arrazakeria gertakarien proportzioa erakusteko balio dute. Halaber, aipagarria da Barne Ministerioak bi balantze osagarri aurkeztu dituela: alde batetik, Barne Segurtasuneko Ministerioko Estatistika Zerbitzuarena (SSMSI), polizia-zerbitzuen eta jendarmeria-zerbitzuen benetako jardura islatzen duena; eta, bestetik, Lurralde Informazioko Zerbitzu Zentralarena (SCRT), tokiko homologoen informatzen dituzten gertakarien jarraipena egitea ahalbidetzen duena. Aurrekoari gehitu behar zaizkio informazioaren eta komunikazioaren teknologietan oinarritutako kriminalitatearen aurkako borrokaren bulego nagusiaren (OCLCTIC/SDLC) salaketak harmonizatu, aztertu, berreskuratu eta orientatzeko plataformak (PHAROS)¹⁰⁸ bildutako datuak, Frantzia diskriminazio egoeraren irudi osoago batera hurbiltzen gaituztenak, online burututako gorroto-delituak eta jokabide diskriminatzaileak jasotzean.

¹⁰⁵ Urtez urte gertatzen den bezala, «arrazakeria eta xenofobia» kategoriarik buruzko datuak erlijio batekoa izateagatik –benetakoa edo ustezkoa– egindako delituen beste datu batzuk ere xurgatzen dituzte. Beraz, gertakari antisemitak, musulmanen aurkakoa eta kristauen aurkakoa, bakoitza bere aldetik agertzen badira ere, arrazakeria eta xenofobia kategoriarik gehitu dira. Anti-LGBTI kategoriarik dagokionez, sexu-orientazioan eta genero-identitatean oinarritutako aurreiritzien kasuak sartzen dira.

¹⁰⁶ COMMISSION NATIONALE CONSULTATIVE DES DROITS DE L'HOMME (CNCDH), "La lutte contre le racisme, l'antisémitisme et la xénophobie", CNCDH, 33ème ed., Paris, 2023. 2022ko txostena bi arlo nagusitan zentratzen da: lehen zatian aurreiritzi, ekintza eta diskriminazio arrazista, antisemita eta xenofoboaren ikuspegi orokorra eskaintzen da, baita Frantzian duten tratamendu judizialarena ere, datuak egiteko erabilitako tresnen azterketa kritiko batekin batera. Bigarren zatian, "Prebenitu eta borrokatu" izenekoa, 2022an CNCDHren arreta bereganatzen duten gai espezifikoetan jartzen da arreta, eta horrekin batera, botere publikoei zuzendutako hainbat gomendio ematen dira. 2022ko txostenak gorrotoaren diskurtsoari buruzko bi ikerketa akademiko ere jasotzen ditu: bata, Youtubeko gorroto arrazista eta matxistaren diskurtsoari buruzkoa, arreta berezia eskaintzen diona kolektibo musulmanaren aurkako gorrotoaren edo etsaitasunaren diskurtsoari; eta bestea, "desberdinaren arbuioaren" instrumentalizazio politikoari buruzkoa (*rejet de l'autre*), immigrazioaren inguruko agenda politikoa eta mediatikoa aztertzen duena.

¹⁰⁷ CNCDH jakitun da estatistika administratiboak ez direla nahikoak Frantziako egoera zehatza zehazteko, eta bere adierazgarritasunari eragiten dion "zifra beltza" kontuan hartzearen alde dago, ezagutzen diren gertakarien kopurua benetan egindako gertakariena baino askoz txikiagoa baita. Hurbilketa hori osatzeko eta ozpi-adierazpenaren eragina mugatzeko asmoz, beste iturri soziologiko batzuk erabiltzen ditu, hala nola «Bizitza- eta segurtasun-koadroa» (*Cadre de vie et sécurité*). Inkesta horiek, aurpegi-aurpegi zundaketa batek eta online inkesta batek osatuak, 2007an sortu ziren INSEEn eskutik, Delinkuentziaren eta Erantzun Penalen Behatoki Nazionalarekin lankidetzan, aurreko bi urteetan herritarrek jasan ahal izan dituzten delitu-egitateak ezagutzeko eta segurtasun-gabezia subjektiboaren pertzepzioa identifikatzeko. Inkesta hori urteko lehen hiruhilekoan egiten da, Frantzia metropolitarrako 25.500 etxe inguruan. Gorroto-delitu arrazistei buruzko inkestaren ondorioak 2022ko txostenean jasotzen dira: COMMISSION NATIONALE CONSULTATIVE DES DROITS DE L'HOMME (CNCDH), *La lutte contre le racisme...* cit, 91-93 or.

¹⁰⁸ Salaketak Harmonizatzeko, Aztertzeko, Berreskuratzeko eta Orientatzeko Plataforma (PHAROS) 2009an sortutako online plataforma bat da. Bertan, herritarrek Interneten detektatutako legez kanpoko edukia edo jokabideak sala ditzakete, indar polizialek azter ditzaten.

2022ko SMSIren balantze estatistikoak poliziak eta jendarmeriak erregistratutako prozedurei buruzko datuak jasotzen ditu, Zigor Kodean «arraza, jatorri, etnia edo erlijio arrazoiengatik» egindako arau-hauste batzuk oinarri hartuta (4. eta 5. motako krimenak, delituak eta urraketak)¹⁰⁹. Nolanahi ere, ohartarazi behar da SSMSIk fiskalari bidalitako polizia-gertakariak jaso besterik ez duela egiten (salaketak, irekitako polizia-eginbideak). Ondorioz, salatu ez ziren diskriminazio xenofoboko egintzak eta Fiskaltzari helarazi ez zitzaizkion prozedurak ez daude SSMSIk ematen dituen datuetan sartuta¹¹⁰. Zehaztapen hori egin ondoren, 2022an, poliziak eta jendarmeriak 12.895 gorroto-gertakari erregistratu zituzten guztira; horietatik 6.912 (% 54) krimenak edo delituak ziren, eta 5.983 (% 46) urraketak edo faltak. Horrek esan nahi du 2022an baino % 3 gehiago direla ustezko arraza edo erlijio baten jatorriagatik, etniagatik, nazioagatik edo nazioagatik egindako arau-hausteak. Igoera krimen eta delituen arloko arau-hausteen kategorია larrienean kontzentratzen da, 2021arekin alderatuta % 10 igo baita, eta 2020ko ekitaldiarekin alderatuta % 16ko igoera esanguratsua izan baitu.

2022an erregistratutako delitu eta krimen arrazisten tipologiari dagokionez, ia bi herenak (% 65) irainak, difamazioak edo probokazioak dira, eta aurreko ekitaldietakoen antzeko pisua dute. Kategoría horren barruan, izaera arrazistako irain publikoak nabarmentzen dira, delituen eta krimenen % 58 baitira. Bigarrenik, mehatxuak eta xantaiak zertxobait jaitsi dira (delitu guztien % 17), eta herenak heriotza-mehatxuak dira. Larritasun handiagoko beste kategoría batzuk, hala nola "bizitzaren aurkako atentatuak eta indarkeriak", nahiko ohikoak ez izan arren, nabarmen igozten jarraitzen dute (% 38 2021etik). Hala ere, aurreko urteekin alderatzea oso zaila da, bai SSMSIk bai SCRTk darabiltzaten delitu-kategoriak aldatu egin baitira, aurreko ekitaldietako datuak atzeraeraginez zuzenduz (beherantz)¹¹¹.

Urraketek, ordea, nabarmen egin dute behera (-%12) 2021eko ekitaldiarekin alderatuta, 2020tik izandako goranzko joera hautsiz. Kasuen % 98an 4. mailako arau-hauste penalei dagozkie, "etnia, nazio, ustezko arraza edo erlijio arrazoiengatik publizitaterik gabe egindako irainak" direla eta.

Internet bidez egindako gorroto-delituei soilik erreparatzen badiegu **PHAROS** plataformaren eskutik¹¹² (Interneteko eduki ez-zilegiak seinatzeko atari ofiziala) 12.666 salaketa erregistratu dira bereizkeria-gertakariengatik 2022an, Internet bidez egindako delituengatik jasotako salaketa guztien %7, 175.924 guztira¹¹³. Kopuru orokor horrek nabarmen egin du behera 2021. urtearekin alderatuta (264.825), eta horren arrazoa izan daiteke online iruzur-kasu larrienak biltzen dituen THESEE izeneko plataforma berri bat martxan jarri izana¹¹⁴. Xenofobia eta diskriminazio kategoriako salaketa gehienek (% 65) arraza, etnia edo erlijioagatik gorrotoa eta diskriminazioa publikoki eragiten duten kasuei egiten diete erreferentzia, eta bigarren urtez jarraian gainditzen dituzte irain eta difamazio xenofobo edo diskriminatzaileak (% 27). Hirugarrenik, biktimaren sexu-orientazioan oinarritutako gorrotoaren eta diskriminazioaren probokazio publikoa dago (% 3). Urtez urte delitu horiek egiteko modurik ohikoena sare sozialak dira, bereziki, Twitter; izan ere, PHAROSek 2021ean jasotako diskriminazioagatik seinalamenduetan % 33tik 2022an % 43ra igo da.

¹⁰⁹ Krimenak, delituak eta urraketak dira Frantziako zigor-legedian aurreikusitako zigor-arloko hiru arau-hauste motak. Urratzeak edo faltak astuntasun txikiagoko arau-hausteak dira, eta isun-zigorra dute; 5 kategoriatan sailkatzen dira, astuntasun txikienetik (1. mailako urratzea) astunenera (5. motako urratzea). Aldiz, krimenak edo delituak (crimes et délits) arau-hauste penal astunagoak dira, eta krimen kategoría 10 urtetik gorako espetxe-zigorra duten arau-hausteentzat gordetzen da.

¹¹⁰ Ondorioz, SSMSIk ohartarazten du benetan egindako gertakarien proportzio txiki bat baino ez dutela estaltzen, biktimizazio-inkestaren emaitzek urtero berresten duten bezala (ibid., 45. or.).

¹¹¹ COMMISSION NATIONALE CONSULTATIVE DES DROITS DE L'HOMME (CNCDH), La lutte contre le racisme..., cit., 45. or.

¹¹² COMMISSION NATIONALE CONSULTATIVE DES DROITS DE L'HOMME (CNCDH), La lutte contre le racisme..., cit., 54-61. or.

¹¹³ PHAROSen iruzurren eta estortsioen salaketak dira jasotako salaketa gehienak, baina diskriminazio-salaketak ere jasotzen ditu, besteak beste eduki arrazistak dituztenak.

¹¹⁴ THESEEren helburua Interneten ikusitako iruzur-metodo nagusien salaketa erraztea da, hala nola posta elektronikoko kontuak eta sare sozialak pirateatzea, iruzur sentimentala, iragarki sailkatuetako iruzurrak, online xantaiak, etab. <https://www.masecurite.interieur.gouv.fr/fr/demarches-en-ligne/plainte-en-ligne-arnaques-internet-thesee>

Fiskaltzan eta epailetzan arreta jarritz, 2021ean (2022ri buruzko daturik ez da argitaratu orain arte) 7.721 auzi iritsi ziren Fiskaltzaren eskuetara (aurreko urtean baino % 2 gutxiago), eta **7.812** pertsona auzipetu zituzten¹¹⁵. Prozesatutako pertsona guztien % 48 (3.771 kasu) irainak, difamazioak eta gorroto-probokazioak izan ziren; % 42 (3.270 kasu) pertsonen aurkako atentatuak; % 7 (602 kasu) diskriminazioak; eta gainerako % 2a (138 kasu) ondasunen aurkako atentatuak. Prozedura judizialarekin jarraitzeari dagokionez, esan behar da akusatuen % 50 artxibatu egin zituela fiskaltzak "epaitzea ezinezkoa zelako", eta ezintasun hori, kasu gehienetan, arau-haustea behar bezala gauzatu ez izanari egozten zaio (adibidez, motibazio arrazista ezin izan zelako ezarri)

2021ean (ez dago datu berriagorik), 1.382 kondena zenbatu ziren izaera arrazistako delitu eta urraketengatik, hau da, aurreko urtean baino % 45 gehiago, eta % 19leko igoera metatua izan zen 2016aren aldean (722 arau-hauste zigortu ziren). Ez dago daturik gainerako kolektiboei buruz. Irain arrazisten eta difamazioaren delituak dira garrantzitsuenak kuantitatiboki, zigortutako delituen % 61 baitira (842 arau-hauste zigortu ziren 2021ean). Pertsonaren aurkako beste delitu batzuk (194 arau-hauste), 2021ean zehatutako arau-hauste guztien % 14 direnak, eta ondoren mehatxuak (121 arau-hauste, guztizkoaren % 9); bizitzaren eta indarkeriaren aurkako delituak (98 arau-hauste, guztizkoaren % 7); eta diskriminazioa, gorrotoa edo indarkeria bultzatzea (82 arau-hauste, guztizkoaren % 6).

Aurretik azaldutako guztiaz gain, arrazakeria/xenofobiaz haragoko datu batzuk ere aurki daitezke, zehazki, gutxiengo erlijiosoei buruzkoak. SSMSIren datuek delinkuentzia arrazistari buruz ematen duten irudiarekin kontrastean, SCRTk 2022an emandako zifrek erakusten dute gertakari arrazisten eta erlijio-askatasunaren aurkako gertakari guztien murrizketa oso nabarmena izan dela, batez ere pandemiaren aurreko egoerarekin alderatuz gero. Hala, 2022an 1.636 gertakari erregistratu ziren, 2021ean 2.128 (-%23) eta 2013an 1.983 (-%17). Hala ere, CNCDHk ohartarazi du istripuen kopuru orokorraren beherakada nabarmen hori eraso antisemitetan (436 gertakari) eta bestelako ekintza arrazistetan (1012 gertakari) izandako beherakadaren ondorio izan daitekeela, eta usulen aurkako erasoak (188 gertakari) 2019an baino maila altuagoetan mantendu direla (+%22).

SCRTk eta SSMSIk egindako datu-bilketaren izaera oso desberdin izan arren¹¹⁶–horrek zifra askoz baxuagoetara garamatza SCRTrako; 2021ean 1.636 gertaera erregistratu ziren, hau da, SSMSIko delituen eta krimenen erregistroaren heren bat gutxi gorabehera – bietan ere goranzko joera bera ikusten da gertakarien larritasunean. Ildo horretan, SCRTk berak adierazi du eraso antisemitek behera egin dutela 2021eko aldi berarekin alderatuta, baina komunitate juduko kideen aurkako indarkeria fisikoak handia izaten jarraitzen duela. Era berean, musulmanen aurkako gertakariei dagokienez, pertsonen aurkako erasoak ugartu egin dira (erregistratutako musulmanen aurkako gertakarien % 50 baino gehiago), lehen gutxiengoa baitziren erregistroan. "Beste gertakari arrazista eta xenofobo batzuk" kategoriarik dagokionez, SCRTk kezka agertu du indarkeria fisikoko gertakari kopuru handiagatik, horien bolumena handituz doalako, eta nagusiki bide publikoan gertatzen direlako¹¹⁷.

¹¹⁵ Txostenak ohartarazten du, datuen kontsolidazioak urtero jarraitzen duenez, aurreko ekitaldietako datuak apur bat desberdinak izan daitezkeela CNCDHren aurreko txostenetan argitaratutakoetatik.

¹¹⁶ Kontuan izan behar da SCRTren helburua ez dela delitu arrazistekin lotutako polizia-jarduerari buruzko estatistikak egitea. Tresna informatiboa eta operatiboa da, eta Frantziako arrazismoaren eta antisemitismoaren joera nagusien ikuspegi orokorra ematen du.

¹¹⁷ COMMISSION NATIONALE CONSULTATIVE DES DROITS DE L'HOMME (CNCDH), La lutte contre le racisme..., cit., 36. or.

Bestalde, arrazismoaren, antisemitismoaren eta LGTBI aurkako gorrotoaren aurkako borrokari buruzko Ministerio arteko Ordezkaritzak (DILCRAH), Barne Ministerioko Barne Segurtasuneko Ministerioko Estatistika Zerbitzuaren (SSMI) laguntzarekin, datuak biltzen ditu, eta urtero inbentario bat egiten du segurtasun-indarrek erregistratutako krimenen eta delituen biktimei buruz (polizia eta jendarmeria). Krimen eta delitu horiek biktimen sexu-orientazioan edo genero-identitatean –benetakoa edo ustezkoa– oinarrituta burututakoak dira. Emaitzak jarraian azalduko dira¹¹⁸.

Txosten hau ixteko datan, datuak ditugun azken ekitaldia 2022koa da. Ildo horretan, polizia-indarrek eta jendarmeria-indarrek 4.040 gorroto-gertakari erregistratu zituzten LGTBI kolektiboaren aurka: 2.420 krimen edo delitu izan ziren, eta 1.620 urraketa edo falta. Horrela, aurreko urtearekin alderatuta % 3ko igoera egiaztatu da; igoera horrek, puntuala izatetik urrun, Frantziako poliziak atzemandako gertakari homofobo eta transfoboen goranzko joera argia erakusten du¹¹⁹: 2016tik 2022ra bitartean, mota horretako intzidentzien kopurua bikoiztu baino gejiago egin da (% 129 en delituen kasuan eta %115 urraketan kasuan).

Hala ere, azpimarratu egin behar da, DILCRAHk aurreko txostenean egin zuen bezala¹²⁰, erregistratutako arau-hausteen kopuruaren gorakada hori ulertzeko, testuinguruari erreparatu behar zaio. Zehazki, poliziaren eta jendarmeriaren zerbitzuen biktimen harrera hobetzeko testuinguru berezi bat aipatzen zen, eta horrek biktimak jasandako biktimizazioak salatzea bultzatzen zitzaizkien: polizia-etxeetan eta jendarmerietan "harrera-erreferente" espezifikokoak sartzeko, langileei emandako prestakuntza espezifikoa, etab. Hori guztia delinkuentzia-mota batean, gorroto-mota batean, non, txosten horrek azpimarratzen duen bezala, LGTBfoboen ekintzen biktima gehienek ez salatzea erabakitzen dute. Horri dagokionez, "*Cadre de vie et sécurité*" inkesta aipatu zen. Inkesta horren arabera, 2012 eta 2018 artean, 14 urtetik gorakoan artean mota horretako gertakarien 7.000 biktima identifikatu ziren batez beste; irainen biktimen % 5ek baino ez zuen salaketa jarri, eta LGBTren aurkako mehatxuen edo indarkeriaren biktimen % 20k.

DILCRAHk erregistratutako krimen edo delituetara itzuliz, irainak eta difamazioak 2022an erregistratutako delituen % 36 dira (880 kasu), eta atzetik datoz eraso fisiko ez-sexualak (% 22) eta mehatxuak (% 20). Jazarpenak eta sexu-delituek proportzio txikiagoa dute (% 5 eta % 2, hurrenez hurren). Delinkuentzia larrienari dagokionez, kuantitatiboki askoz gutxiago, "anti-LGBT+" gisa identifikatutako bost hilketak eta 2016-2022 aldirian erregistratzen diren 98 bortxaketa-delitu aipatzen dira. Beste muturrean, 2022an erregistratutako urraketara mugatzen bagara, 2019an eta 2020an bezala, gehienak irainak eta difamazioak dira (% 88, 1.400 kasu, gutxi gorabehera).

Egiaztatu da arau-hauste horien biktima gehienak gizonezkoak direla oraindik (% 76, eta 2016tik antzeko ehunekoetan mantentzen dira) eta gazteak (biktimen % 52 35 urtetik beherakoak ziren). Komisio-lekuari dagokionez, kalkulatu da batez beste 100.000 biztanleko 6 arau-hauste erregistratu zirela Frantziako Estatu osoan. Aurreko urteetan gertatu zen bezala, Paris eta 200.000 biztanletik gorako hiriak gain-ordezkatuta daude, gertakarien % 56 hartzen baitute, biztanleriaren % 43arekin. Landa-eremuetan, aldiz, intzidentzia-tasa erdira jaisten da (3 100.000 biztanleko).

¹¹⁸ MINISTÈRE DE L'INTERIEUR, "Info rapide n°25 Les atteintes anti LGBT enregistrées par les forces de sécurité augmentent légèrement en 2022", *Service Statistique Ministériel de la Sécurité Intérieure (SSMSI)*, Paris, 2023, Online sarbidea: <https://mobile.interieur.gouv.fr/Media/SSMSI/Files/IIR25>. Gainera, "gorrotoaren eta LGBTren aurkako diskriminazioaren aurkako borroka" politika publikoaren ebaluazio independenterako agindu berria betez, 2022an LGTBfobiaren aurkako borrokari eta LGTBI pertsonen eskubideen babesari buruzko lehen txostena egin zuen, eremu horretako gorroto-gertakari buruzko datuak biltzen dituen, 2020ra arte eguneratuak. Ikus COMMISSION NATIONALE CONSULTATIVE DES DROITS DE L'HOMME (CNCDH), "Orientation sexuelle, identité de genre, intersexuation : de l'égalité à l'effectivité des droits", Direction de l'information légale et administrative, Paris, 2022, 97-113 or.

¹¹⁹ CNCDHren Txostenak ere aipatzen zuen joera hori (Ibid., 98. or).

¹²⁰ MINISTÈRE DE L'INTERIEUR, "Info rapide n°20: Les atteintes « anti-LGBT+ » enregistrées par les forces de sécurité en 2021", *Ministère de l'interieur*, Paris, 2022, 2 or.

Bestalde, 2022an LGBTI kolektiboaren aurka izandako gertakarietan erregistratutako biktimen erdiak baino gehiago (% 55) leku publikoetan izan ziren: % 33 bide publikoan, % 14 publikoari irekitako lekuetan eta % 9 zerbitzu publikoetan. Beraz, leku publikoetako gertakarien proportzioaren igoera logiko bat egiaztatzen da, krisi pandemikoaren ondoren zirkulaziorako murrizketa txikiagoen testuinguruak azal dezakeena. Bestalde, Interneten edo telefono-sareen bidez egindako "LGBT+ kontrako" delituen biktimen proportzioa zertxobait jaitsi da 2022an (% 7), 2020arekin eta 2021arekin alderatuta (% 9).

2.3. ALEMANIA

2.3.1. ERREALITATE ENPIRIKOA, OSCETIK ATERATAKO DATUEN ARABERA

Alemaniaiko gorroto-delituei buruz OSCE/ODIHR erakundeak darabilen estatistika-informazio berriena 2022koa da¹²¹, herrialde horretako agintari nazionalak erakundeari emandako datuen arabera. Guztira, **11.520 gorroto-delitu** erregistratu dituzte polizia-erakundeek, hau da, % 10eko igoera aurreko urtearekin alderatuta.

Zehazten denez, kalkulu horretan gorroto-diskurtsoaren delitu «batzuk» sartzen dira, nahiz eta erakunde horrek gorroto-delitutzat hartzen duenari buruz ematen duen definiziotik kanpo geratu. Era berean, argitu da gorroto-gertakari bakarra hainbat aldiz erregistratuta gera daitekeela, atzean motibazio bat baino gehiago badu. Beraz, aurrerantzean, erreferentzia-zifra 15.339 gorroto-deliturena izango da, motibazio-kopuru berarekin.

Jarraian OSCE/ODIHRrek darabiltzan delitu-tipologia desberdinen arabera lortutako delituen kopurua islatuko da. Jarraian datorren sailkapena delitu-tipologien intzidentzia handienetik txikienera ordenatuta dago:

- **Zehaztu gabe**¹²² (12.039; 78%). Motibazioaren arabera, arrazakeria eta xenofobia kategoria nagusitzen da (7.891; 66%). Horren atzean, prebalentzia-ordenaren arabera, honako hauek daude: antisemitismoa (2.305; 19%), LGBTI kolektiboaren aurkakoa (871; 7%), musulmanen aurkakoa (508; 4%), generoa (177; 1%), aniztasun funtzionala (74; 0,6%), erromanien aurkakoa (120; 1%), kristauen aurkakoa (72; 0,6%) eta beste erlijio edo sinesmenak (21; 0,2%).
- **Eraso fisikoa** (1.451; 9%). Motibazioaren arabera, arrazakeria eta xenofobia kategoria nagusitzen da (1.019; 70%). Horren atzean, prebalentzia-ordenaren arabera, honako hauek daude: LGBTI kolektiboaren aurkakoa (288; 20%), antisemitismoa (61; 4%), musulmanen aurkakoa (39; 3%), generoa (17; 1%),

¹²¹ Online sarbidea: <https://hatecrime.osce.org/germany>

¹²² "Jostun-kaxa" moduko kategoria bat da, Alemaniaiko polizia erregistratutako delituak OSCE/ODIHRren beste kategoria batean sartzen ez diren kasuetarako.

erromanien aurkakoa (11; 0,8%), kristauen aurkakoa (7; 0,5%), aniztasun funtzionala (6; 0,4%) beste erlijio edo sinismenak (3; 0,2%).

- **Ondasunei eragindako kalteak**¹²³ (953; 6%). Motibazioaren arabera, arrazakeria eta xenofobia kategoria nagusitzen da (537; 56%). Horren atzean, prebalentzia-ordenaren arabera, honako hauek daude: antisemitismoa (186; 20%), LGBTI kolektiboaren aurkakoa (129; 14%), musulmanen aurkakoa (37; 4%), kristauen aurkakoa (37; 4%), beste erlijio edo sinismenak (11; 1%), generoa (10; 1%), erromanien aurkakoa (4; 0,4%) eta aniztasun funtzionala (2; 0,2%).
- **Mehatxuak eta jokabide mehatxagarria** (680; 4%). Motibazioaren arabera, arrazakeria eta xenofobia kategoria nagusitzen da (477; 70%). Horren atzean, prebalentzia-ordenaren arabera, honako hauek daude: LGBTI kolektiboaren aurkakoa (78; 11%), antisemitismoa (54; 8%), musulmanen aurkakoa (22; 3%), generoa (16; 2%), kristauen aurkakoa (15; 2%), erromanien aurkakoa (9; 1%), beste erlijio edo sinismenak (5; 0,7%), eta aniztasun funtzionala (4; 0,6%).
- **Ebasketa/lapurreta** (149; 1%). Motibazioaren arabera, arrazakeria eta xenofobia kategoria nagusitzen da (75; 50%) eta LGBTI kolektiboaren aurkakoa (49; 33%). Horren atzean, prebalentzia-ordenaren arabera, honako hauek daude: antisemitismoa (21; 14%), aniztasun funtzionala (2; 1%), musulmanen aurkakoa (1; 0,7%) eta kristauen aurkakoa (1; 0,7%).
- **Hilobi profanazioak** (28; 0,2%). Motibazioaren arabera, arrazakeria eta xenofobia kategoria nagusitzen da (12; 43%) eta antisemitismoa (9; 32%). Horren atzean, prebalentzia-ordenaren arabera honako hauek daude: LGBTI kolektiboaren aurkakoa (4; 14%), musulmanen aurkakoa (2; 7%) eta kristauen aurkakoa (1; 4%).
- **Sutea** (26; 0,2%). Motibazioaren arabera, arrazakeria eta xenofobia kategoria nagusitzen da (17; 65%). Horren atzean, prebalentzia-ordenaren arabera honako hauek daude: antisemitismoa (4; 15%), LGBTI kolektiboaren aurkakoa (2; 8%), musulmanen aurkakoa (1; 4%), kristauen aurkakoa (1; 4%) eta erromanien aurkakoa (1; 4%).
- **Bakearen nahasmendu larria** (8; 0,05%). Motibazioaren arabera, arrazakeria eta xenofobia kategoria (7; 87,5%) eta antisemitismoa kategoria (1; 12,5%) antzerako emaitzak dituzte.
- **Homizidio/hilketa** (5; 0,03%). Motibazioaren arabera, arrazakeria eta xenofobia kategoria nagusitzen da (3; 60%). Horren atzean, prebalentzia-ordenaren arabera honako hauek daude: kristauen aurkakoa (1; 20%) LGBTI kolektiboaren aurkakoa (1; 20%).

Jarraian datorren sailkapenak Alemaniako poliziak erregistratutako gorroto-delitueta dauden motibazioen kopurua ordenatzen du, agerpenaren prebalentzia handienetik txikienera:

- **Arrazakeria eta xenofobia** (10.038; 65%)
- **Antisemitismoa** (2.641; 17%)
- **LGBTI kolektiboaren aurkakoa** (1.422; 9%)
- **Musulmanen aurkakoa** (610; 4%)

¹²³ Kategoria horren barruan bandalismoa sartzen da.

- **Generoa** (220; 1%)
- **Erromanien aurkakoa** (145; 0,95%)
- **Kristauen aurkakoa** (135; 0,9%)
- **Aniztasun funtzionala** (88; 0,6%)
- **Beste erlijio edo sinesmenak** (40; 0,3%)

Azkenik, OSCE/ODIHR erakundeak jarraitzen du daturik eman gabe auzipetutako gorroto-delituen kopuruari buruz, ezta Alemanian emandako kondena-epaiei buruz ere.

2.3.2. ERREALITATE ENPIRIKORA HURBILKETA: BESTE DATU BATZUK

Alemanian, datu estatistikoei dagokienez, erreferentzia ofizial zentrala Alemaniako Barne Ministeriotik datorrena da (*Bundesministerium des Innern, für Bau und Heimat*). Ministerio honek, Motibazio Politikoko Indarkeriaren kategoria orokorraren barruan (*Politisch Motivierte Kriminalität, PMK*) gorroto-kriminalitatea (*Hasskriminalität*) deitzen duen azpikategoria zehazten du.

Motibazio politikoko krimenen kategoriarik zabalenera dagokionez, *Verfassungsschutzbericht 2022*¹²⁴aren txostenean jasotako definizioari jarraiki, halakotzat hartuko dira Estatuaren aurkako delituen bloke klasikoari dagozkion zigor-arloko manu guztiak¹²⁵, baita motibazio politikoa kasu indibidualetan zehazterik ez badago ere. Kategoria orokor horrek ulergarria egiten du 2022eko zifra orokorra: 58.916 delitu-gertakari, motibazio politikoagatik, arlo horretan. Horien artean, 16.340 propaganda-delitu (% 28) eta 4.043 indarkeriazko delitu¹²⁶ (% 7) bereiz daitezke¹²⁷. Horrela, Alemanian arrazoi politikoengatik burututako delituen kopurua % 7 inguru igo zen 2022an, aurreko urtearekin alderatuta.

¹²⁴ BUNDESMINISTERIUM DES INNERN, FÜR BAU UND HEIMAT, "Verfassungsschutzbericht 2022", *Bundesminister des Innern, für Bau und Heimat, Berlin, 2023*.

¹²⁵ Gogoratu behar da Estatuaren babeserako delitu klasikotzat hartzen direla honako tipo penal hauek: StGB-ko ondorengo atalak: §§ 80-83, 84-91, 94-100a, 102-104a, 105-108e, 109-109h, 129a, 129b, 130, 234a edo 241a. Kriminalitate arruntaren arloan egiten diren delituak (esaterako, giza hilketa, lesio delituak, sutea, jarkitzea eta kalteak) "arrazoi politikoengatik burututako kriminalitatea" kategoriaren barruan sartzen dira honako kasuetan: egitatearen edo araua hausten duenaren ezaugarrien ebaluazio globala egin ostean, horiek motibazio-politikoaren arrazoi direla ondorioztatu daitekeenean, bere xedea borondate demokratikoan eragina izatea edo helburu politikoak lortu edo eragozteko delako; edo erabaki politikoak gauzatzeko eragotzi nahi dutenean, ordena libre eta demokratikoa edo bere oinarritzko ezaugarrien baten aurka, edo Federazioa edo bere Estatuaren egonkortasun edo segurtasunaren aurka; legekontrako kaltea eragiten dutenean konstituzio edo estatu federalen organoetako kideen jardutean, indarkeriaren edo horren prestakuntza-ekintzen bitartez Alemaniako Errepublika Federala arriskuan jarritz; pertsona bati zuzenduak daudenean ideologia politikoa, nazionalitatea, etnia, arraza, azalaren kolorea, erlijioa, munduaren ikuspegia, jatorria edo kanpoko itxura, desgaitasuna, sexu-orientazioa edo estatus soziala dela eta (gorroto delituak deritzenak). Aldi berean, kategoria honek pertsona baten aurka zuzenean bideratuta ez dauden egitateak barnean hartzen ditu; hau da, erakunde edo objektu baten aurkakoak aurreko kasuetan kokatzen diren neurrian. Ikus BUNDESMINISTERIUM DES INNERN, FÜR BAU UND HEIMAT, "Verfassungsschutzbericht 2022..." op. cit., 24-25. orr.

¹²⁶ Indarkeriazko 4.043 delitu horietatik, 1.890 lesioei dagozkie, eta 9 bizitzaren aurkako delituei saiakuntza-mailan eta 2 burututa). BUNDESMINISTERIUM DES INNERN, FÜR BAU UND HEIMAT, "Politisch motivierte Kriminalität im Jahr 2022. Bundesweite Fallzahlen", *Bundesminister des Innern, für Bau und Heimat, Berlin, 2023*, 8. orr.

¹²⁷ Datu hauetarako eta jarraian azalduko diren beste batzuetarako, ikus laburpen bat hemen: BUNDESMINISTERIUM DES INNERN, FÜR BAU UND HEIMAT, "Verfassungsschutzbericht 2022..." op. cit., 25. orr.

23.493 delitu-gertakari bereizten dira, eskuineko motibazio politikoa duen kriminalitateari atxikitakoak (% 40; aurreko urtearekin alderatuta % 7ko igoera); horietatik 14.132 propaganda delituak direlarik. Gainerakoan, 6.976 gertakari ezkerreko motibazio politikoa duen kriminalitateari atxikitzen zaizkio (% 12; % 31ko jaitsiera), 481 erlijio-ideologiari (% 0,8; % 0,4ko igoera) eta 3.886 atzerriko ideologiari (% 7; % 23,7ko igoera). Azkenik, 24.080 delitu-gertakari (% 41; % 13 igoera) ezin zaizkio egotzi aurreko kategorietako bati ere¹²⁸.

Guztira, 35.452 delitu-egitate izan dira, estremismoa atzean dutenak. Hauek demokraziarako oinarriko printzipio konstituzionalak urratzeko asmoz egin direla pentsatzeko zantzuak dituzten gertaerak dira; bizitza demokratikorako ezinbestekoak diren printzipioak urratzeko asmoz burutu direnak, alegia. Estremismoak bultzatutako 35.452 delitu horietatik, 20.967 eskuineko motibazio politikoko kriminalitateari dagozkio (% 59; aurreko urtearekin alderatuta % 4ko igoera), 3.847 ezkerreko motibazio politikoko kriminalitateari (% 11; % 37ko jaitsiera), 418 ideologia erlijiosoak eragindako kriminalitateari (% 1; % 2 igoera), eta 1.974 atzerriko ideologiak politikoki eragindako kriminalitateari (% 6; % 152ko igoera). Azkenik, estremismoa atzean duten 8.246 gertakari (% 23; % 39ko igoera) ezin izan dira aurreko kategorietako batean ere sartu¹²⁹.

Gorrotodelituen (*Hasskriminalität*) ikuspegi mugatu eta zehatzagoa hartzen bada, zentzu hertsian, murriztu egiten dira aipatu diren zifrak, 2022an guztira **11.520 gertakari** izan zirelarik. Horrek esan nahi du % 9,70eko igoera izan dela aurreko urtearekin alderatuta. Babestutako kolektiboen arabera, baina motibazio anitz egon daitezkeela kontuan hartuta¹³⁰, honako hauek aurreikusten dira: xenofobia (10.038; % 9 aren igoera aurreko urtearekin alderatuta), atzerritarren aurkakoa (5.372; % 13%-ko igoera), arrazakeria (3.180; % 14ko igoera), antisemitismoa (2.641; % 13ko jaitsiera), orientazio sexuala (1.005; % 16ko igoera), islamofobia (610; % 17ko jaitsiera), genero aniztasuna (417)¹³¹ alemanen aurkakoa (340; % 63ko igoera), misoginia (206)¹³², gorroto delituak¹³³ (195; % 8ko jaitsiera), estatus soziala (149; % 0,7ko jaitsiera), ijitoen aurkakoa (145; % 33ko igoera), kristauen aurkakoa (135; % 24ko igoera), beste etnia-kidetasun bat (98; % 21eko igoera), aniztasun funtzionala (88; % 25eko jaitsiera), beste erlijio bat (35; % 8ko jaitsiera) y misandria (15)¹³⁴.

Nabarmenezkoa da, 2022ko urtariletik eremu berriak sartu badira ere (genero-aniztasuna, misoginia eta misandria), sexu- eta genero-identitateari buruzko motibazioa ezabatu egin zela data horretan bertan, eta, beraz, ez dago aurreko urtearekiko konparaziorik. Hala ere, genero-aniztasunaren kategoria berria (417) sexu- eta genero-identitateari buruzkoarekin (2021: 340) parekatzen badugu, % 23ko hazkundera izan dela esan genezake¹³⁵.

¹²⁸ Ikus: BUNDESMINISTERIUM DES INNERN, FÜR BAU UND HEIMAT, "Verfassungsschutzbericht 2021... op. cit., 25. orr.; BUNDESMINISTERIUM DES INNERN, FÜR BAU UND HEIMAT, "Politisch motivierte Kriminalität im Jahr 2022... op. cit., 4-5. orr.

¹²⁹ Ikus: BUNDESMINISTERIUM DES INNERN, FÜR BAU UND HEIMAT, "Verfassungsschutzbericht 2022... op. cit., 25. orr.; BUNDESMINISTERIUM DES INNERN, FÜR BAU UND HEIMAT, "Politisch motivierte Kriminalität im Jahr 2022... op. cit., 25. orr.

¹³⁰ Hori dela eta, gaikako eremu guztien baturak ez du islatuko aipatutako gorroto-gertakarien zifra globala (11.520).

¹³¹ Ohartu genero aniztasuna (*Geschlechtsbez. Diversitäts*) 2022ko urtarilean sartutako eremu berria da, eta, beraz, ezinezkoa da 2021arekin konparatzea.

¹³² Ohartu misoginia (*Geschlechtsbez. Diversitäts*) 2022ko urtarilean sartutako eremu berria da, eta, beraz, ezinezkoa da 2021arekin konparatzea.

¹³³ Eremu tematiko nagusia (*Hasskriminalität*) izendatzen da, bigarren mailako eremu tematiko bat izendatu gabe

¹³⁴ Ohartu misandria (*Geschlechtsbez. Diversitäts*) 2022ko urtarilean sartutako eremu berria da, eta, beraz, ezinezkoa da 2021arekin konparatzea.

¹³⁵ BUNDESMINISTERIUM DES INNERN, FÜR BAU UND HEIMAT, "Politisch motivierte Kriminalität im Jahr 2022... op. cit., 10. orr.

2.4. LABURPENA ETA HAUSNARKETA KONPARATUAK

Gorroto-gertakariak (polizia) eta gorroto-delituak (fiskaltza eta epaitegiak/auzitegiak). Jarraian, erreferentziazko esparru konparatuari (Erresuma Batua, Frantzia eta Alemania) dagozkion datu eguneratuen laburpen sintetikoa egingo da, OSCE/ODIHR-ek ematen dituen datuak barne.

2.4.1. ERRESUMA BATUA

2.4.1.1. OSCE

Polizia. 2022an **147.447 gorroto delitu erregistratu ziren**. Horietatik 145.214 Ingalaterra eta Galesekoak dira (%98) eta 2.233 Ipar Irlandakoak (%2). Ez da Eskoziari buruzko daturik ematen. Motibazioari dagokionean, 118.716 arrazoi daude tartean¹³⁶, honela banakatzen direnak: arrazakeria eta xenofobia (82.677; 70%), LGTB kolektiboaren aurkakoa (21.169; 18%), aniztasun funtzionala (8.666; 7%), bestelako erlijio edo sinesmenak (5.283; 4%) zehaztu gabekoak (921; 0,8%).

Fiskaltza. 2022an, guztira, **296 gorroto delitu auzipetu ziren Ipar Irlandan**. Ez Ingalaterra eta Galesi buruzko daturik ematen.

Epaitegiak/Auzitegiak. 2022an **ez dago inolako daturik** Erresuma Batuan izandako gorroto-delituengatik kondenei buruz.

2.4.1.2. BESTELAKO DATUAK

A) Eskozia

Polizia. 2021/22-an **6.927 gorroto delituak** izan ziren.

Gorroto-delitu bakarrari lotutako gorroto-marka ugari egon daitezkeen arren, badakigu 4.263 delituk arraza-astungarria zekartela berekin (%58); 1.855 delitutan, berriz, sexu-orientaziokoa zen (%25); 552 delitutan, aniztasun funtzionalekoa (%8); 478 delitutan, erlijiosoa (%7); eta 185 delitutan, transgenero-identitatekoa (%2).

Fiskaltza. 2022/23an, poliziak eta beste agentzia batzuek guztira **5.738** egozpenen berri eman zioten fiskaltzari (biktimizazio anizkoitzagatik bereizi gabe). Egozpen bakoitzean dagoen kategoria bakoitza zenbatuta (biktimizazio anizkoitzaren arabera banatuz), arraza gailentzen da, 3.145 egozpenekin; ondoren, sexu-orientazioa dago 1.884, eta segidan aniztasun funtzionala 722, erlijioa 576, eta transgenero-identitatea 55.

¹³⁶ Kontuan izan behar da 118.716 gorroto-delitu aztertu direla, eta ez Erresuma Batuko agintariak OSCEri hasiera batean emandako 147.447 delituak. 2022an, poliziak erregistratutako gorroto-delitueta ordena publikoko delituak sartzen dira (public order offences), baina horietako batzuk OSCEk gorroto-delitutzat hartu behar denari buruz ematen duen definiziotik kanpo geratuko lirateke. Beraz, ordena publikoko delituak egongo dira, eta horiek ez dira zenbatuko, adibidez, egile-arrazoien bidezko banakapenerako.

Arrazari buruzko egozpenetatik, ziur dakigu gutxienez 2.505 (80%) judizializatu egin zirela. Sexu-orientazioarengatik astundutako egozpenetatik, 1.558 (83%) judizializatu egin ziren. Aniztasun funtzionalagatik astundutako egozpenetatik 1.558 (83%) judizializatu egin ziren. Erljioagatik astundutako egozpenetatik, 473 (82%) judizializatu egin ziren. Transgenero-identitatearengatik astundutako egozpenetatik, 46 (84%) judizializatu egin ziren.

Epaitegiak/Auzitegiak. 2021/22 urtean, **550 kondena izan ziren, arraza-astungarri/adierazle¹³⁷** bat zutenak, **381 sexu-orientazioari buruzkoa, 151 arrazoi erlijiosei buruzkoa, 118 aniztasun funtzionalari buruzkoa eta 14 transgenero-identitateari buruzkoa.**

B) Ipar Irlanda

Polizia. 2022/23an **2.999 gorroto-gertakari izan ziren.** Horien artean, motibazio arrazista gailentzen da (1.258 - 42%), ondoren sektarioa (1.125 - 38%), homofobia (395 - 13%), aniztasun funtzionalaren ingurukoa (105 - 3%), transfobia (67 - 2%) eta fedea/erlijioaren ingurukoa (49 - 2%). Bestalde, **gertakari horiei lotuta 2.028 delitu erregistratu ziren** (arrazak: 834 - 41%; sektarismoa: 792 - 39%; homofobia; 253 - 12%; aniztasun funtzionala: 72 - 4% eta fedea/erlijioa: 31 - 2%).

Fiskaltza. 2022/23 aldian, poliziarengandik **gorroto-delituekin lotutako 419 kasu** jaso zituen fiskaltzak, kasu bakoitzean pertsona bat edo gehiagok parte hartu ahal izan zutelarik. Kategoria babestuaren arabera, arraza gailentzen da (153 - 37%), eta ondoren sektarismoa (113 - 27%), homofobia (62 - 15%), fedea/erlijioa (31 - 7%), aniztasun funtzionala (17 - 4%) eta transfobia (17 - 4%) Gainera, 26 kasu (%6) motibazio anizkoitzarekin lotuta egongo lirateke.

Fiskaltzak hartutako azken erabakiaren arabera, bi datu mota ditugu.

Lehenik eta behin, Ipar Irlandako Poliziak gorrotoak eragindako gertakarien bolumen osoa erreferentziazat hartuta, karguak aurkezteko erabakiari buruzko datuak. 473 erabakitatik¹³⁸, **11 (%2) Koroaren Auzitegian (Crown Court) epaituak izan zitezten karguak** aurkezteko izan ziren (*indictable prosecution*). **244, ordea, (%52) Magistratuen Auzitegietan (Magistrates' Courts) epaituak izan zitezten karguak aurkezteko (summary prosecution).**

Bigarrenik, fiskal batek, lege-xedapen baten arabera, eta ez izaera polizialeko definizio baten arabera, etsaitasunagatik astundutako gorroto-delitutzat hartutako kasuei buruzko datuak. Guztira 296 erabaki hartu dira eta horietatik 6 (%2) **Koroaren Auzitegian (Crown Court) epaituak izan zitezten karguak aurkezteko izan ziren (indictable prosecution).** **196 berriz (%66) Magistratu-Auzitegietan (Magistrates' Courts) epaituak izan zitezten karguak aurkezteko (summary prosecution).**

Epaileak/Auzitegiak. 2022/23an, summary prosecution delakoa ardatz hartua, pertsona gehien barne hartzen dituen erabaki-mota izanik, honako datu mota hauek jasotzen dira.

¹³⁷ Kontuan hartu behar da kondena ezarrita dagoen prozedura berean hainbat astungarri/adierazle agertzen badira, guztiak hartuko direla kontuan eta ondorengo datuetan jasoko direla. Gainera, adierazle bat edukitzeak ez du esan nahi kondena bat dagoenik lege-astuntze batengatik; aitzitik, gerta liteke prozeduran informazio gehigarria eta interesgarria emateko balio duten adierazleak kontuan hartu izana ere. Poliziak eta fiskaltzak irauli dezakete informazio hori. Laburbilduz, delitu batengatik kondena bati astuntze/adierazle bat baino gehiago lotzen bazoizkio (adibidez, arraza eta erlijioa), bi astuntze/adierazle horiek zenbatuko dira.

¹³⁸ Kontuan hartu behar da kasu beraren baitan erabaki bat baino gehiago egon daitezkeela, adibidez, norbanako ezberdinak daudelako.

Ipar Irlandako poliziak gorrotoak eragindako gertakari bezala markatutako kasu kopurua erreferentziatzen hartuta, karguak aurkezteko erabakiari buruzko datuei dagokienez, **190 akusatu kondenatu zituzten (%68)** gutxienez delitu batengatik [arraza: 54; sektarismoa: 32; homofobia: 10; fedea/erlijioa: 16; motibazio anizkoitza: 7; transfobia: 4; aniztasun funtzionala: 2].

Fiskal batek lege-xedapen baten arabera etsaitasunagatik astundutako gorroto-delitutzat hartutako kasuak erreferentziatzen hartuta, karguak aurkezteko erabakiari buruzko datuei dagokienez, **152 akusatu (%72) zigortu zituzten** gutxienez delitu batengatik [arraza: 64; erlijioa: 44; sexu-orientazioa: 29; motibazio anizkoitza: 11; aniztasun funtzionala: 4].

C) Ingalaterra eta Gales

Polizia. 2022/23 aldian **145.214 gorroto delitu erregistratu ziren**. Era berean, guztira 152.758 motibazio-faktore presente egon dira aipatutako gorroto-delituetan. Kategoriaren eta prebalentzia-ordenaren arabera, honako hauek nabarmentzen dira: arraza (101.906 – 67%), sexu-orientazioa (24.102 – 16%), aniztasun funtzionala (13.777 – 9%), erlijioa (8.241 – 5%) eta transgeneroa (4.732 – 3%).

Fiskaltza. 2022/23 aldian **12.486 akusazio aurkeztu ziren gorroto-delituengatik**. Kategoriaren eta prebalentzia-ordenaren arabera, honako hauek nabarmentzen dira: arraza (9.123 – 73%), homofobia (2.564 – 21%), erlijioa (380 – 3%), aniztasun funtzionala (311 – 2%) eta transfobia (108 – 0,9%).

Epaitegiak/Auzitegiak. 2022/23 aldian, aurkeztutako 12.486 akusazioetatik **10.498-ek kondena epaia lortu zuten**. Zehazki, 7.630 pertsona kondenatu zituzten arrazari dagokionez; 2.234 homofobiari dagokionez; 302, erlijioari dagokionez; 245, aniztasun funtzionalari dagokionez; eta 87 transfobiari dagokionez.

2.4.2. FRANTZIA

2.4.2.1. OSCE

Polizia: 2022ean **3.807 gorroto-delitu erregistratu ziren**. Aldez aurretiko motibazioari dagokionez, parte hartzen duten motibazio kopuru bera egongo litzateke, eta honela banakatzen dira: arrazakeria eta xenofobia (2.333; 61%) LGTBI kolektiboaren aurkakoa (1.474; 39%).

Fiskaltza. 2022ean **469 gorroto-delitu** agertzen dira.

Epaitegi/Auzitegiak. 2022an gorroto delituengatik 355 kondena agertzen dira.

2.4.2.2. BESTE DATU BATZUK

Polizia. 2022an, **12.895 arau-hauste egin dira arraza, jatorri, etnia eta erlijioarekin** lotura esplizitua dutenak Frantziako lurralde osoan. Horietatik 6.912 krimenak eta delituak izan ziren (% 54) eta 5.938, 4. eta 5. mailako arau-hausteak (%46). Bestalde, 188 ekintza islamofobo erregistratu ziren, 436 ekintza antisemita, eta 4.040 arau-hauste homofobo edo transfoboak izan ziren.

Beste entitate batzuk. PHAROS plataformaren eskutik **Internet bidez egindako gorroto-delitu**ei soilik erreparatzen badiegu, **12.666 salaketa** erregistratu dira 2022an mota horretako delituengatik.

Fiskaltza: 2021ean, arraza, etnia, jatorri eta erlijioarekin lotutako 7.721 kasu iritsi ziren Fiskaltzaren eskuetara. Horietatik, **7.812 pertsona auzipetu zituzten**. Ez dago gainerako kolektiboei buruzko daturik.

Epaitegiak/auzitegiak: 2021ean, (ez dago datu berriagorik) **arrazakeriagatik 1.382 kondena delitu eta urraketengatik zenbatu ziren**, 2020an baino %45 gehiago. Ez dago gainerako kolektiboei buruzko daturik.

2.4.3. ALEMANIA

2.4.3.1. OSCE

Polizia. 2022an **11.520 gorroto-delitu erregistratu** ziren. Erregistratutako gorroto-delitu horien guztien zati batean¹³⁹, 15.339 motibazio daude, honela banatuta: arrazakeria eta xenofobia (%65), antisemitismoa (%17), LGTBI kolektiboaren aurkakoa (%9), musulmanen aurkakoa (%4), generoa (%1), erromanien aurkakoa (%0,95), kristauen aurkakoa (%0,9), aniztasun funtzionala (%0,6), eta beste erlijio edo sinesmenak (%0,3).

Fiskaltza. Ez da daturik ematen.

Epaitegi/Auzitegiak. Ez da daturik ematen.

2.4.3.2. BESTE DATU BATZUK

2022an, 58.916 delitu-gertakari izan dira motibazio politikoagatik; horien artean, 16.340 propaganda-delitu (%28) eta 4.043 indarkeriazko delitu (% 7) bereiz daitezke. Gainerakoan, 23.493 delitu-gertakari eskuineko motibazio politikoa duen kriminalitateari atxikitzen zaizkio (%40), 6.976 ezkerreko motibazio politikoa duen kriminalitateari (%12), 481 erlijio-ideologiari (%0,8) eta 3.886 atzerriko ideologiari (% 7). Aldiz, 24.080 delitu-gertakari (%41) ezin zaizkio egotzi aurreko kategorietako bati ere.

¹³⁹ Gainera, zifra horretan sartzen ez diren gorroto-diskurtsoaren delitu batzuk sartuko liriateke, datuak delitu-kategoriaren eta egile-mugikorraren edo mugikorraren arabera bereizteko. Era berean, argitzen da gorroto-gertakari bakar bat hainbat aldiz erregistratu daitekeela atzean aurreiritzi-arrazo bat baino gehiago badu.

Gorroto-delituen (*Hasskriminalität*) ikuspegi mugatu eta zehatzenak, motibazio politikoko indarkeria azpikategoria den aldetik (*Politisch Motivierte Kriminalität – PMK*), lehenagoko zifrak murrizten ditu, 2022ean **11.520 gertakari** erregistratu direlarik. Jomugan dagoen kolektiboaren arabera, baina motibazio anitz egon daitezkeela kontuan hartuta, honako hauek aurreikusten dira prebalentzia-ordenari jarraiki: xenofobia (10.038) -Fremdenfeindlich-, atzerritarren aurkakoa (5.372) -Ausländerfeindlich-, arrazakeria (3.180), antisemitismoa (2.641), orientazio sexuala (1.005), islamofobia (610), sexu- eta genero-identitatea (417), alemanen aurkakoa (340), estatus soziala (149), ijitoen aurkakoa (145), kristauen aurkakoa (135), beste etnia-kidetasun bat (98), beste erlijio bat (35) eta misandria (15).

3. ERABEREAN SAREAREN TXOSTENAK

3. ERABEREAN SAREAREN TXOSTENAK

Atal honetan, tratu-berdintasunerako eta diskriminaziorik ezerako Eraberean sareak argitaratutako azken txostena jorratuko da, Euskadiko gorroto-gertakarietako buruzko txosten honen aurreko edizioetan egin den bezala¹⁴⁰. Aurreko urteetan errepikatu den bezala, kontua ez da polizia-erregistroari dagokion logikaz bestelako bati dagozkion datuak balioestea, baizik eta lankidetzaren handiagoa sustatzea gorroto-intzidentziak antzematean dagoen kopuru beltz handia murrizteko¹⁴¹.

Eraberean Sarea 2015ean sortu zuen Eusko Jaurlaritzako Enplegu eta Gizarte Politiketako Sailak, politika publikoen eremuan eta euskal gizarte zibilean tratu-berdintasuna eta diskriminaziorik eza lortzeko helburuarekin. Hiru ikuspegirekin lan egiten duten Eusko Jaurlaritzako eta hirugarren sektoreko elkarteetako ordezkariak osatzen dute: migratzaileak, ijito-herria eta LGTBI kolektiboa. Zehazki, hauek dira elkarte horiek: Aldarte, CEAR Euskadi, Gurutze Gorria, Gao Lacho Drom, CITE-CC.OO. Bizkaia, Errespetuz, Kale Dor Kayiko, Nevipen, AGIFUGI, Gehitu eta SOS Racismo.

Sarea osatzen duten elkarteek diskriminaziorako eta eragindako pertsonetara eta taldeetara arreta emateko detekzio-gune ("antena") gisa funtzionatzen dute. Eraberean elkarteak arreta espezializatutako zerbitzu bat eskaintzen du, arrazagatik, jatorri etnikoagatik edo nazionalagatik, sexu-orientazioagatik edo sexu-identitateagatik eta genero-identitateagatik diskriminazioaren biktima izan daitezkeen pertsonetara laguntza eta orientazioa emateko. Eraberean, laguntza ematen die horrelako diskriminazio-egoeren berri dutenei.

2021eko eta 2022ko ekitaldiei buruzko datuak batera argitaratu ziren 2023ko urrian, Eraberean Sarearen jarduerari buruzko 2021-2022 txostenean¹⁴².

Txostena ez da sarea osatzen duten erakundeek artatutako kasuetan buruzko datuak ematera mugatzen; aitzitik, kasu espezifikoetako azterketa kualitatibo bat ere jasotzen du ("lehen planoak"), "estatistiketan beti agertzen ez den edo organo polizialean edo judizialean salatzen ez den diskriminazio ikusezina eta egunerokoa" islatzeko¹⁴³.

¹⁴⁰ Ildo horretan, Erabereanek 2020ko ekitaldiari buruz UNESCO GIZA ESKUBIDEEN ETA BOTERE PUBLIKOEN KATEDRA/ERTZAINZAN egindako txostenaren azterketa ikus daiteke, "Euskadiko gorroto-gertakarien txostena 2021", Vitoria-Gasteiz/Leioa, 2022, 93-96 or.

¹⁴¹ Horri dagokionez, Giza Eskubideen Europako Agentziak -aurrerantzean, FRA, ingelesezko siglen arabera- gorroto-delituaren zifra beltza batez beste %80 inguruan kokatzen du, baina zifra hori aldatu egiten da erreferentziako kolektiboaren arabera. Gorroto delitu arrazista eta xenofoboaren kasuan, %82raino igotzen da, eta arrazoi homofoboengatik egindako kasuan, berriz, % 70eraino jaisten da, gutxi gorabehera.

¹⁴² ERABEREAN, TRATU-BERDINTASUNAREN ETA DISKRIMINAZIORIK EZAREN ALDEKO SAREA, "Eraberean Sarearen jarduerari buruzko 2021-2022 txostena", Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzua, Vitoria-Gasteiz, 2023.

¹⁴³ Ibid., p. 12.

Hemen laburbilduta jasotzen ditugu, bi urteei dagokienez, Txostenean islatzen diren eta Eraberean osatzen duen elkartearen artatutako kasuen datu esanguratsuenak.

Txostenak 61 kasu islatzen ditu 2021ean eta 60 kasu 2022an, eta horrek 123 gertakari ematen ditu guztira, diskriminazio bikoitzeko kasuak barne¹⁴⁴. Beraz, zifra horiek aurreko ekitaldietan islatzen zirenen oso antzekoak dira, eta urtean 60 kasu inguru artatzen ditu Sareak¹⁴⁵. Kasu gehienak ustezko diskriminazio-kasu gisa artatu dira, biktimaren etnia, nazionalitatea edo jatorria oinarri hartuta; kasu guztien % 52 (2021) eta % 66 (2022) dira. Zehazki, migratuen aurkako diskriminazioa kasuen % 41 da (2021) eta % 48 (2022); ijitoen aurkako diskriminazioa, berriz, kasuen % 11 (2021) eta % 18 (2022) artean mugitzen da. Artatutako gainerako kasuek LGBTI kolektiboari eragiten diote, 2021ean kasuen ia erdia baitira, eta % 34 2022an. Aipatzekoa da, halaber, Sareak erregistratutako kasu gehienek "diskriminazio-zantzu objektiboak" zituztela (% 89 2021ean eta % 97 2022an), eta horrek, hala badagokio, eragindako pertsonen aholkularitza juridikoa ematea ahalbidetzen du.

Sareak artatutako pertsonen profilari erreparatzen bazaio, sexuaren arabera banaketa parekidea ikus daiteke¹⁴⁶ – gutxi gorabehera erdiak emakumeak dira eta beste erdiak gizonak bi ekitaldietan –, aurreko txostenen ildotik. Oro har, arreka gehien jasotzen duten pertsonen adin-tartea 18-30 urtekoa da, eta ondoren 31-40 urtekoa¹⁴⁷. Sexua ere kontuan hartuta, ikus daiteke zaindutako gizon gehienek 18-30 urteko adin-tartea zutela (% 43-61); emakumeen kasuan, berriz, gehienak 31-40 urteko adin-tartean daude (% 38-46).

Artatutako pertsonen jatorriari dagokionez, hamar kasutik zazpitan, gutxi gorabehera, Espainiako Estatukoak ziren (% 66 2021ean eta % 73 2022an), eta atzeritarrak, nagusiki, Latinoamerikakoak (% 16 2021ean eta % 10 2022an) eta Magrebekoak (% 8 2021ean eta % 5 2022an), Afrika beltzeko pertsonak atzetik zituztela (% 5 2022an). Horrela, atzeritarren proportzioa (% 34 2021ean eta % 27 2022an) nabarmen murriztu da 2020arekiko (% 45), eta hori koherentea da diskriminazio arrazista edo xenofoboarekin lotutako kasuen proportzio txikiagoarekin. Ijito-herriaren aurkako diskriminazioaren kasu zehatzean, eragindako pertsona guztiak espainiarrak izan ziren. Bestalde, LGBT kolektiboko pertsonen artean, gehienak (% 94,7) espainiarrak ziren, eta % 5,3, berriz, Latinoamerikako herrialderen batekoak.

Aurreko ekitaldietako ildo beretik, egiaztatu da 2021ean eta 2022an erregistratutako ia diskriminazio guztiak zuzenak izan zirela (% 84), eta zuzeneko diskriminaziotzat hartzen dira pertsona edo kolektibo jakin batzuekiko diskriminazio-tratua sustatzen duten egoerak. Soilik kasuen % 16an ziren zeharkako bereizkeria, non arau edo praktika batek, itxura neutroan, subjektua desabantaila-egoeran jartzen duen¹⁴⁸. Diskriminazio-kasuak (publikoak edo pribatuak) gertatu diren eremuari edo eremuari dagokionez¹⁴⁹, 2022ko ekitaldiak hautsi egiten du espazio pribatuaren prebalentziaren joera orokorra, hautemandako diskriminazio-kasuen agertoki gisa. Pandemiaren hasierako aldirian ere (2020), eremu pribatuan atzemandako kasuak erdiaren gainetik egon dira

¹⁴⁴ El ITxostenak zehazten duenez, 123 gertakariri erantzun zitzaizkien, diskriminazio bikoitzeko bi kasu izan baitziren.

¹⁴⁵ Hala, aurreko txostenen erreparatuz gero, ikusiko da 2020an 63 pertsona artatu zirela, 65 2019an, 65 2018an, 76 2017an eta 49 2016an.

¹⁴⁶ Artatutako pertsona ez-bitarrak 2022an jasotako kasu guztien % 2 baino ez dira, eta 2021ean ez da bakar bat ere jaso.

¹⁴⁷ Ildo horretan, txostenak azpimarratzen du biztanleria gazteena "diskurtso eta praktika diskriminatzaileen helburu nagusietako bat" dela, eta hezkuntza-esparrua dutela agertoki nagusi. ERABEREAN, TRATU-BERDINTASUNAREN ETA DISKRIMINAZIORIK EZAREN ALDEKO SAREA, "2021-2022 txostena... op. cit., 37. or.

¹⁴⁸ Txostenak, puntu honetan, 2000ko azaroaren 27ko 2000/78/EE Zuzentarauak, enpleguan eta okupazioan tratu-berdintasunerako esparru orokor bat ezartzei buruzkoak (EEAO, 303. zk., 2000ko abenduaren 2koa), 2. artikuluan ezartzen duen diskriminazioaren definizioa jotzen du.

¹⁴⁹ Zehazkiago, Txostenak darabilen espazio publikoaren nozioak bide publikoa eta Internet hartzen ditu, baita edozein dependentzia edo zerbitzu publiko ere (Segurtasun Indar eta Kidegoak, Hezkuntza, Osasuna, Gizarte Zerbitzuak, Justizia, Garraioa). Espazio pribatuaren kontzeptuan etxebizitza sartzen da, baina baita beste eremu batzuk ere, hala nola bankuak, merkataritzako eta aisialdiko lokalak edo enplegua.

beti (% 64 2019an, % 56 2020an, % 67 2021ean). Hala ere, 2022an, espazio pribatuak kasuen % 38 baino ez zituen hartu, eta % 62 eremu publikoan garatu ziren. Eremu publikoaren pisu puntual hori segurtasun-indarren eta hezkuntzaren berezko esparruetako kasuen gorakadak azalduko luke.

Bestalde, urratutako eskubideei dagokienez, intimitaterako eskubidea da nagusi 2021ean eta 2022an (kasuen % 29 eta % 24, hurrenez hurren)¹⁵⁰. Ondoren, "beste batzuk" kategoria dago, eta mota askotako kasuak biltzen ditu, hala nola atzerritarrei banku-kontuak irekitzeko ezintasuna (2021, kasuen % 29), eta duintasunaren lesioak pintaketa homofobo, arrazista, xenofobo edo antigitanoen bidez (2022, kasuen % 20). Osotasun fisikorako eskubidea % 2ra jaitsi da 2021ean, eta % 13ra igo da 2022an. Era berean, etxebizitzarako eskubidea hirugarren tokian agertzen da 2022an, kasuen % 17rekin; kasu gehienak pertsona migratuei edo arrazializatuei dagozkie.

Azkenik, txostenak 2021ean eta 2022an hautemandako diskriminazio-intzidentzien multzoaren banakapen interesgarria eskaintzen du, jazotzen diren eremuaren edo testuinguruaren arabera¹⁵¹. Hala, identifikatutako eremuak eragindako kolektibo nagusien zehaztapenarekin gurutzatzen dira, behearazko ordenan: saltokiak eta bankuak (16), aisialdiko lokalak: tabernak, diskotekak eta kafetegiak (15), etxebizitza (13), enplegua (13), hezkuntza: eskolak, akademiak eta unibertsitateak (10), segurtasun-kidegoak eta ordena-indarrak (10), bide publikoa (9), komunikabideak eta gizarte-sareak (9), osasuna (8), herritarrei arreta emateko bulegoak eta beste zerbitzu publiko batzuk (7), auzo-harremanak (6), gizarte-zerbitzuak, publikoak eta pribatuak (3), garraio publikoa (2) eta familia-harremanak (2).

---

¹⁵⁰ Txostenak ez ditu zehazten kategoria horretan sartzen diren jokabide diskriminatzaileak, baina honako hau zehazten du: "Intimitate hori gerta daiteke, bai bizipenen eremuan (bikote-harremanak, familia edo pisukideak), bai lan-merkatuari eta lankideekiko tratuari dagokienez" (69. or.).

¹⁵¹ ERABEREAN, TRATU-BERDINTASUNAREN ETA DISKRIMINAZIOARIK EZAREN ALDEKO SAREA, "2021-2022 txostena... op. cit., 109-119. or.

4 • LABURPENA ETA AZKEN ONDORIOAK

4. LABURPENA ETA AZKEN ONDORIOAK

2016-2022 urteetan izandako gertakariak jasotzen dituen polizia-estatistikako datuei begira, Euskadiko gorroto-gertakariari buruzko azken txosten horretan, funtsezko emaitzetan, **xede-kolektiboen mapa bat** egiaztatzen da, aurreko urteetako funtsezko egituraren antzekoa, eta gertakarien prebalentzia sendotzen da, lehenik, talde etnikoen zerrendaren aurka, eta, bigarrenik, sexu-taldearen zerrendaren aurka. Gainerako kolektiboek ez dute ia emaitzarik.

Baina mapa horrek berrikuntza batzuk ere islatzen ditu. Hala, badirudi gelditu egiten dela **gertakarien gehieneko kopuru globala**, iazko mailen oso azpitik, baina 2020tik aurrera izandako goranzko joeraren aldaketa kualitatiboaren ildotik. **"Genero-arrazoientatik"** gertakariak iaz lortutako aparteko gehieneko kotaren oso azpitik daude berriz ere. Deigarria da **erlijioari edo sinesmenei buruzko gertakari** bakar bat ere ez egotea. **Gertakari ideologikoak** funtsean ehunekoan mantentzen dira, eta **gainerako kategoriak** ez dira erregistro-zifra ia hutsaletatik ateratzen.

Bestalde, **delituen mapari** dagokionez, **hitzekin** delituak eragin ditzaketen gertakarien gehiegizko ordezkapenera itzultzen da (gorroto-diskurtsoa eta adierazpen-delituak), "egitateekin" egindakoei dagokienez; **lesioek** ere jarraitzen dute erregistro-kota altuetan, baina beren tarte txikian, iazko zifra historikoaren ondoren; hitzak nagusi diren gorroto-delituak (**gorroto-diskurtso kriminalizatua**) gora egiten du.

Mapa horiek, delitu-kolektibo eta delitu-tipoei buruzkoak, ñabardura handiagoz, eta **Espainiako Estatuko joerekin eta Europako joera konparatuekin bat etorriz**, haien egiturazko elementu komun batzuen eta espezialitate jakin batzuen berri ematen dute, honako puntu hauetan laburbil daitezkeenak:

1. Aurreko urteetan bezala, Euskadin nagusi da **kolektibo etnikoen** aurkako gertakarien bilketa (maparen ia 3/4ra hurbiltzen da, hau da, arraza, etnia, jatorri nazionala eta, are, erlijioa, sinesmenak eta ideologia), gure kultura juridikoaren zirkuluaren ildotik. Baina, kolektibo horren barruan, **gertakari ideologikoek** gogoeta berezia eskatzen dute. Izan ere, ideologia ez da erregistratzen espektro konparatuan xede-taldeak eratzeko elementu nagusi gisa (Alemania eta Ipar Irlanda izan ezik). Espainian, hala ere, talde nagusienetako bat izaten jarraitzen du (hirugarrena: % 13), nahiz eta bilketa zertxobait moteldu duen. Nolanahi ere, Euskadik Estatu osoan baino nabarmen erregistro txikiagoa (% 8)¹⁵² izateko joerari eutsi dio.

¹⁵² Nafarroan, izaera ideologikoko gorroto-gertakariak zifra oso altuak adierazten dituzte termino historikoetan, 2016 eta 2020 artean erregistratutako gertakarien % 42 inguru. GIZA ESKUBIDEEN ETA BOTERE PUBLIKOEN UNESCO KATEDRA, "Nafarroako gorroto-gertakarien txostena 2016-2020", Nafarroako Gobernua, 2021, 8. or.; eta Estatuarentzat, ikus BARNE MINISTERIOA, "Espainiako gorroto-delituekin zerikusia duten gertakarien bilakaerari buruzko txostena 2022", Barne Ministerioa - Espainiako Gobernua, 2023, 41. or., non gertakari ideologikoak 1869tik 245 baitira (hirugarren talde gisa), eta, Nafarroarentzat, guztira, 82 gertakaritik 30 (% 39). 2022. urteko generoari buruzko datuei dagokienez, ikus 2.3 atala, non dagokion ehunekoa % 1 ingurukoa den.

2. Sexu-kolektiboan aurkako gertakariak xede-taldean bigarren maila gisa finkatu dira Euskadin. Ereku konparatuan, joera globalak kontuan hartuta, kolektibo horiek batez ere sexu-orientazioarekin (homofobia) edo sexu-identitatearekin (transfobia) identifikatzen dira (batez ere Erresuma Batuan edo Frantzia). Badirudi Alemanian bakarrik sartzen dela argiago "generoaren" erreferentzia¹⁵³. Espainian, ordea, Zigor Kodearen azken erreformen ondoren (bereziki: 1/2015 LO -genero arazoak-; 8/2021 LO -genero identitatea-), etorkizunean mugaketa substantiboko eta estatistikoko arazoak igartzen dira eremu horretan, gertakarien kopuruan duten hazkunde-joeragatik eta konfigurazio tekniko-legalen zailtasunengatik, ikerketatik eta, hala badagokio, prozesu-zirkuitu osoan zehar, behartzen duelako bereiztera sexu-orientazioaren eta -identitatearen (homofobia, transfobia... gorroto anti LGBTIQ+) artean, baina baita (arrazoiak/identitatea) generoaren eta sexuaren artean ere. Azken horiek gorroto-delituen mapa genero- eta sexu-indarkeriaren (**emakumearen aurkako indarkeria**) koadro enpirikoarekin lotzen dute, eta horrek, etorkizunean, distortsio nabarmenak saihesteko, gomendatzen du azterketa estatistikoa indarkeria matxista osora zabaltzea, alde batetik, eta gorroto-indarkeriara, bestetik: hau da, bietatik bereizitako tratamenduarekin.

3. Etnikoak eta sexualak ez diren kolektiboek jarraitzen dute Europako eremuan (Ingalaterra/Galesen izan ezik) hondar-erregistroaren maila bat izaten, eta zailtasun nabarmenak dituzte intzidentzia-konstelazio horiek zifra beltzatik kanpo azaleratzeko. Konparatuta, kolektibo erlijiosoen (Erresuma Batuko kolektiboan mapan oso presente daudenak, edo, neurri txikiagoan bada ere, Alemanian) eta dibertsitate funtzionala duten pertsonen aurkako gertakariak (Erresuma Batuan nolabaiteko garrantzia duten zifrak), erregistro-datu baxuekin agertzen dira, bai Espainian (47 gertakari 1869ko erlijioaren ondorioz: % 2,5 eta 34 desgaitasun/gaixotasunen ondorioz: % 1,8 2022an), bai Euskadin (zero gertakari erlijioaren ondorioz, eta 6 dibertsitate funtzionalaren ondorioz: % 2,1 Euskadin 2023an).

4. Adierazpenezko gorroto-gertakariak, propagandakoek, gorrotoaren diskurtsoaren – kriminalizatuaren – ildo beretik, Estatuan eta Euskadin nolabaiteko gehiegizko ordezkaritza izaten jarraitzen dute "egitadedun" gorroto-delituen beste jokabide batzuen aurrean. Izan ere, aurrean, Euskal Autonomia Erkidegoan, berriro ere nagusi izan dira propagandako gertakariak (6tik 4ra). Azken horrek Euskadiren eta Espainiaren gorroto-mapa aldentzen du espektro konparatuaren joera globaleratik, adierazpen-jokabideetan hain zentratuta ez daudenetatik. Espainian eta Euskadin, lesio-nitxoaren gorroto-delituzko gertakari potentzial gisa erregistratzen da oraindik ere, jokabide-talde nagusi gisa, nahiz eta muturreko larritasun-mailarik ez izan (hilketak, hilketak, lesio larriak, eraso sexual larriak), ingurune konparatuan ez bezala (bereziki Alemania).

5. Ikuspegi konparatutik, ibilbide historikoa egin duten eta gorroto-gertakarien bilketa gehiago sendotu duten herrialdeak (Alemania, Erresuma Batua, Frantzia) kontuan hartuta, bada **erregistro-metodologiari** arreta handiagoa jartzen dion beste gogoeta-bloke bat, honela laburbildu behar dena:

¹⁵³ Nahiz eta gertakarien erregistroak oso baxuak diren, kontuan hartzen badugu 2021ean 340 delitu zirela -horien artean sexu-identitateari buruzkoak- gorroto-kriminalitateagatik 10.510 gertakariak. "Genero/sexu-identitatea" kategorian (*Geschlecht/Sexuelle Identität*) Polizia Kriminalaren Informazio Zerbitzuak definitzen du, motibazio politikoko kriminalitateari dagokionez (*Kriminalpolizeilichen Meldedienst Politisch motivierte Kriminalität -KPM-D-PMK-*), honako termino hauetan: "Genero": ezaugarri baten osotasuna, zeinaren arabera izaki bizidun bat gizon edo emakume gisa argi zehazten den ia beti, ugalketan duen funtzioari dagokionez. Sexu-identitatea: sexu-identitatea esaten zaio pertsona baten genero-funtsaren oinarriko/banakako autoulermenari. Horretarako oinarria da pertsona batek bere burua nola hautematen duen eta besteek nola hautematen duten". Nolanahi ere, 2022ko urtarrilaren 1etik aurrera, kategorian horren izena aldatu egingo da, eta honako hauek jarriko dira haren orde: "Frauenfeindlich" (misoginoa), "Geschlechtsbezogene Diversität" (generoari buruzko aniztasuna) eta "Männerfeindlich" (gizonekiko etsaia). BUNDESMINISTERIUM DES INNERN, FÜR BAU UND HEIMAT, *Verfassungsschutzbericht 2021*, op. cit., 12. or. (eta hitzez hitzeko aipuan, aipatutako obraren 5. orrialdearen oina).

5.1. Kolektiboen arabeko datu-bilketa. Datuak biltzeko Europako esperientzia konparatuak ia ez du aldatu urte hauetan eskainitako irudia¹⁵⁴.

Beste behin ere, kolektibo etniko-arrazional/xenofobia osatzen duten taldeen aurkako gorroto-gertakarien bilketa nabarmentzen da. Zehazki, biktimaren arraza/etniaren arabera definitutako taldea nabarmentzen da. Kategoría horrek distantzia hartzen du – gainerakoekiko –, kontrol juridiko formaleko instantziek (polizia, fiskaltza eta epaileak/auzitegiak) gertakaria detektatu eta erregistratu ondoren gertatzen diren faseetan. Hau da, gertakarien kopuruak, egozpenen kopuruak eta berriro izandako kondenen kopuruak nolabaiteko simetria dute arrazaren prebalentziaren inguruan.

Era berean, maila konparatuan nabarmendu behar da gero eta arreta eta protagonismo handiagoa ematen zaiela azpikategoria erlijiosoei (musulmanen aurkakoak, kristauen aurkakoak), eta erresistentzia dagoela (Alemanian izan ezik), ordea, “soilik” ideologikoa den hori txertatzeko.

Oro har, berriz ere, kolektibo sexuala (batez ere homofobia, transfobia, LGBTI pertsonen aurkakoak) bigarren mailan finkatzen da biktimizatutako kolektiboei dagokienez. Sexu-orientazioa, halaber, kolektibo horren erreferente nagusi gisa finkatzen dela dirudi. Genero-gertakariak, ordea, oraindik ere ez dira sartzen kolektibo erasotuen mapan, baina joera da gero eta gehiago sartzen ari direla (hala, berriki, Alemanian).

Aurreko eskemarekin alderatuta, badirudi gainerako kolektiboei buruzko informazioa hondarrekotzat edo erregistrotik kanpokotzat hartzen dela; herrialde batzuetan (hala, Erresuma Batuan) pixkanaka finkatzen ari den salbuespen batekin: aniztasun funtzionalari/desgaitasuna duten pertsonena, alegia, zifra beltzetik ateratzeko zailtasunak badaude ere.

5.2. Trazabilitatea. Nekez konpara daitekeen arren, esan beharra dago kultura-eremu anglosaxoian dauden herrialdeek (Ingalaterra eta Gales, Eskozia eta Ipar Irlanda) itzultzen duten informazioa askoz gardenagoa eta finagoa dela Europa kontinentaleko herrialdeena baino (Frantzia eta Alemania). Horren adibide da Alemania, soilik berriki –hau da, 2019ko urtarrilaren 1etik– orokortu eta zentralizatu egin baitu maila federalean *Länder*-en gorroto-delituen judizializazioari buruzko datu-bilketa. Eta, hala eta guztiz ere, Europako Kontseiluko giza eskubideen erakunde batek, ECRIn kasuan bezala, zalantzan jarri zuen 2020an Alemaniako agintarien aldetik argibiderik jaso ez izana, barneko datuen bilketa nabarmen hobetzeaz gain, trazabilitate-ariketa bat egin ote zitekeen gorroto-gertakari bakoitzaren urratsak gertutik jarraitzeko. Argitasun faltaz eta norabide horretan ahaleginak areagotzeaz hitz egiten da. Hala eta guztiz ere, common law jurisdikzioetan ere, fase batzuetan (adibidez: poliziala eta judiziala) ematen diren datuak (adibidez: erregistratutako gorroto-gertakarien kopurua eta gertakari horien ondoriozko auzipetzeen edo kondenen kopurua) ez dute zertan koordinaturik egon, ezta aldi berean urtez urte arakagarriak izan.

¹⁵⁴ GIZA ESKUBIDEEN ETA BOTERE PUBLIKOEN UNESCO KATEDRA, “Euskadiko gorroto-gertakari buruzko 2018ko txostena”, Eusko Jaurlaritza, 2019, 67. or.; GIZA ESKUBIDEEN ETA BOTERE PUBLIKOEN UNESCO KATEDRA, “Euskadiko gorroto-gertakari buruzko 2019ko txostena”, Eusko Jaurlaritza, 2020, 114. or.; GIZA ESKUBIDEEN ETA BOTERE PUBLIKOEN UNESCO KATEDRA, “Euskadiko gorroto-gertakari buruzko 2020ko txostena”, Eusko Jaurlaritza, 2021, 75-76. or.; GIZA ESKUBIDEEN ETA BOTERE PUBLIKOEN UNESCO KATEDRA, “Euskadiko gorroto-gertakari buruzko 2021eko txostena”, Eusko Jaurlaritza, 2022, 151-153. or. GIZA ESKUBIDEEN ETA BOTERE PUBLIKOEN UNESCO KATEDRA, “Euskadiko gorroto-gertakari buruzko 2022eko txostena”, Eusko Jaurlaritza, 2023, 72-73. or

Nolanahi ere, osotasunean hartuta, auzipetzeen eta kondenen zifrak eskuragarriagoak dira, finkatuago daude eta trazabilitate-elementu gehiago dituzte Britainia Handian, eredu aurreratuena den aldetik. Adibidez, Ingalaterran eta Galesen, 2021/22an, gorroto-delituengatik akusazioen kopurua erregistratutako gertakari guztien %9 ingurukoa da. Akusazio horietatik, jakin badakigu kasuen %84an, gutxi gorabehera, akusatuak erruduntzat jo zituztela gorroto-delitu batengatik edo gehiagorengatik (hau da, hasieran erregistratutako polizia-gertakari guztien % 7 inguruk kondenan amaitu zuten). Alemanian edo Frantzian, Erresuma Batuan aipatutakoaren antzeko trazabilitaterik ez badute ere, polizia-datuaren bilketarekin batera, prozesamenduei eta kondenei buruzko beste informazio-erreferentzia batzuk ere badaude, egoeraren analisi enpirikoa aberasten dutenak.

5.3. OSCE/ODIHR. Agintari nazionalen OSCEk bereganatzen dituen datuak, neurri handi batean, barneko trazabilitate-arazo guztiek baldintzatzen dituzte. Alemaniaren kasuan, adibidez, gorroto-delituei buruzko informazio judiziala – hau da, egindako auzipetzeak eta zigorrak – oraindik ez da publiko egin. Aldiz, Frantziaren kasuan (eta bigarren urtez jarraian), OSCEk prozesatutako gorroto-delituen kopuruari eta 2022. urtearekin alderatuta izandako kondenei buruzko datuak ematen jarraitzen du. Nolanahi ere, erakunde horri informazioa emateko orduan, badirudi homogeneotasuna eta koherentzia falta direla herrialdeen arteko konparagarritasun enpirikoari dagokionez. Horrek guztiak, zalantzarik gabe, nabarmen ahultzen du hausnarketa orokorrerako ahalegin oro, edo baita elkarren artean gutxieneko aurrez aurre dauden joerak islatzeko ahalegin oro ere. Datu falta nabarmena da, baina itzultzen diren zifra globalak ere herrialde bakoitzaren barne garapenaren eta hobekuntzaren egoeraren sintoma dira, gertakarien bilketan eta jarraipenean.

5.4. Estatistika Espainian. Espainiako gorroto-delituei buruzko estatistika judizialari dagokionez, botere judizialaren daturik ez dagoenez, informazio-iturri bakarra Estatuko Fiskaltza Nagusiaren eta EAEko Fiskaltza Nagusiaren memoriek ematen dutena da. Ildo horretan, Fiskaltzaren Memoriei dagokionez, gutxienez urteko informazio-iturri bat izatea ahalbidetzen badute ere, ematen dituzten datuak ez dira lurralde-fiskaltzetan biltzeko sistema homogeneo baten emaitza, gorroto-gertakarien erregistroa eta jarraipena fiskal delegatu bakoitzak eskuz eta modu asimetrikoan egiten jarraitzen baitu¹⁵⁵. Estatistika judizial fidagarririk ez egotea gairitu gabeko gaia da, eta Espainian jokabide mota horien prebentzio- eta jazarpen-politikak oztopatzen ditu.

Estatistika judizialeko arazoez edo arlo akademikotik egin daitezkeen biktimizazio-inkestez haratago, GKEen edo erakunde ez-ofizialen txostenek analisi enpirikoa aberasten lagun dezakete. Horretarako, hirugarren sektoreko txostenen eta polizia-gertakarien azterketen arteko **hurbilketa terminologikoa eta metodologikoa** behar da, iturrien balizko integrazio osagarri bat emankorra izan dadin. Duela zenbait urtetik hona, txosten honek ahalegin hori garatzen du Euskadiri dagokionez (Era berean txostenak, SOS arrazakeria...), eta emaitzak, oraingoz, apalak dira.

¹⁵⁵ Egoera hori erabot aldatu beharko litzateke, *Tratu-berdintasunerako eta diskriminaziorik ezerako uztailaren 12ko 15/2022 Lege Integralaren* 36.3 eta 4. artikuluko berriaren arabera, zeinak honako hau adierazten baitu: "3. Estatuko Fiskaltza Nagusiak eta Botere Judizialaren Kontseilu Nagusiak lege honen arabera aurkeztutako salaketan datuak bilduko dituzte, bai eta administrazio-ebazpenak eta epai judizialak ere. 4. Estatistika judizialak datu zehatzak jasoko ditu, diskriminaziozko tratuari buruzko arau-hausteen ondorioz erregistratutako gaien buruz. Datu horiek arau-hauste penalei buruzkoak direnean, gutxienez, honako hauek jasoko dituzte: jasotako salaketak, delitu horiekin lotuta hasitako prozedurak, zein delitu motagatik instruitzen diren prozedurak, zein delitu motagatik eman diren epaiak, portaera diskriminatzailetzat jotzeko kontuan hartu den diskriminazio-kausa, hala badagokio, mugikor diskriminatzailea definitzen duen astungarriaren aplikazioa, epaitutako pertsonak, prozedurak amaitzeko modua, horiei buruzko funtsezko ebazpenak eta ezarritako zigor eta neurriak".

BIBLIOGRAFIA

BIBLIOGRAFIA

ACHUTEGUI OTALAURRUCHI, P., "Victimización de los delitos de odio. Aproximación a sus consecuencias y a las respuestas institucional y social", *Revista de Victimología/Journal of Victimology*, 5. zk., 2017.

AGUILAR GARCÍA, M. Á. (dir.), "Manual práctico para la investigación y enjuiciamiento de delitos de odio y discriminación", *Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada*, 2015.

ALLEN, G./ZAYED, Y., "Hate crime statistics (Number 8357)", *House of Commons*, 2024.

BARNE MINISTERIOA, "Informe sobre la evolución de los incidentes relacionados con los delitos de odio en España 2022", *Barne Ministerioa – Espainiako Gobernua*, 2023.

BUNDESMINISTERIUM DES INNERN, FÜR BAU UND HEIMAT, "Politisch motivierte Kriminalität im Jahr 2022. Bundesweite Fallzahlen", *Bundesminister des Innern, für Bau und Heimat*, Berlin, 2023.

BUNDESMINISTERIUM DES INNERN, FÜR BAU UND HEIMAT, "Verfassungsschutzbericht 2022", *Bundesminister des Innern, für Bau und Heimat*, Berlin, 2023.

CHAKRABORTI, N., "Framing the boundaries of hate crime", HALL, N./CORB, A./GIANNASI, P./GRIEVE, J., *The Routledge International Handbook on Hate Crime*, Routledge, Oxon, 2015, 13-23. or.

CHAKRABORTI, N./GARLAND, J. "Reconceptualising hate crime victimisation through the lens of vulnerability and 'difference'", *Theoretical Criminology*, 16. bol., 4. zk., 2012, 499-514. or.

CHAKRABORTI, N./GARLAND, J./HARDY, S. J., *The Leicester hate crime project: Findings and conclusions*, University of Leicester, Leicester, 2014.

COMMISSION NATIONALE CONSULTATIVE DES DROITS DE L'HOMME (CNCDH), "La lutte contre le racisme, l'antisémitisme et la xénophobie", 33ème ed., *CNCDH*, Paris, 2023.

COMMISSION NATIONALE CONSULTATIVE DES DROITS DE L'HOMME (CNCDH), "Orientation sexuelle, identité de genre, intersexuation: de l'égalité à l'effectivité des droits", *Direction de l'information légale et administrative*, Paris, 2022.

CPS, "CPS data summary Quarter 4 2022-2023", *CPS*, 2023.

CROWN OFFICE & PROCURATOR FISCAL SERVICE, "Hate crime in Scotland 2022-23", *COPFS*, 2023.

ERABEREAN, RED PARA LA IGUALDAD DE TRATO Y NO DISCRIMINACIÓN, "Informe 2021-2022 de actividad de la Red Eraberean", *Servicio de Publicaciones del Gobierno Vasco*, Vitoria-Gasteiz, 2023.

ESTATUKO FISKALTZA NAGUSIA, "Estatuko Fiskaltza Nagusiari helarazitako memoria. Estatuko Fiskal Nagusi Álvaro García Ortiz jaunak urte judizialaren hasieran aurkeztua [2022ko ekitaldia]", *Estatuko Fiskaltza Nagusia - Justizia Ministerioa*, Madril, 2023.

ESTATUKO FISKALTZA NAGUSIA, "Estatuko Fiskaltza Nagusiaren 2021eko memoria [2020ko ekitaldia]", *Estatuko Fiskaltza Nagusia - Justizia Ministerioa*, Madrid, 2021.

EUROPEAN UNION AGENCY FOR FUNDAMENTAL RIGHTS, "Encouraging hate crime reporting The role of law enforcement and other authorities", *FRA*, Viena, 2021.

EUSKAL AUTONOMIA ERKIDEGOKO FISKALTZA NAGUSIA, "Euskal Autonomia Erkidegoko Fiskaltzaren memoria, 2023koa [2022ko ekitaldia]", *Euskal Autonomia Erkidegoko Fiskaltza*, Bilbo, 2023.

GARCÍA ESPAÑA, E./DÍEZ RIPOLLÉS, J.M./PÉREZ JIMÉNEZ, F./BENITEZ JIMÉNEZ, M.J./CEREZO DOMÍNGUEZ, A.I. (2010), "Evolución de la delincuencia en España: Análisis longitudinal con encuestas de victimización", *Revista Española de Investigación Criminológica*, 8. zk., 1-27. or.

GIMÉNEZ-SALINAS FRAMIS, A. (dir.)/LANDA GOROSTIZA, J.M. (dir.)/FERNÁNDEZ OGALLAR, B./GORDON BENITO, I./MARTÍN SILVA, U./MONTROYA BAÑOS, M., "Análisis de casos y sentencias en materia de racismo, xenofobia, LGTBIfobia y otras formas de intolerancia 2018-2022", *Ministerio de Inclusión, Seguridad Social y Migraciones - Observatorio Español del Racismo y la Xenofobia*, Madrid, 2023.

GIZA ESKUBIDEEN ETA BOTERE PUBLIKOEN UNESCO KATEDRA/ERTZAINZA, "Informe de incidentes de odio de Euskadi 2022", *Eusko Jaurlaritzza-Gobierno Vasco*, 2023.

GIZA ESKUBIDEEN ETA BOTERE PUBLIKOEN UNESCO KATEDRA/ERTZAINZA, "Informe de incidentes de odio de Euskadi 2021", *Eusko Jaurlaritzza-Gobierno Vasco*, 2022.

GIZA ESKUBIDEEN ETA BOTERE PUBLIKOEN UNESCO KATEDRA/ERTZAINZA, "Informe de incidentes de odio de Euskadi 2020", *Eusko Jaurlaritzza-Gobierno Vasco*, 2021.

GIZA ESKUBIDEEN ETA BOTERE PUBLIKOEN UNESCO KATEDRA/ERTZAINZA, "Informe de incidentes de odio de Euskadi 2019", *Eusko Jaurlaritzza-Gobierno Vasco*, 2020.

GIZA ESKUBIDEEN ETA BOTERE PUBLIKOEN KATEDRA/ERTZAINZA, "Informe de incidentes de odio de Euskadi 2018", *Eusko Jaurlaritzza-Gobierno Vasco*, 2019.

GIZA ESKUBIDEEN ETA BOTERE PUBLIKOEN KATEDRA/ERTZAINZA, "Informe de incidentes de odio de Euskadi 2017", *Eusko Jaurlaritzza-Gobierno Vasco*, 2018.

GIZA ESKUBIDEEN ETA BOTERE PUBLIKOEN UNESCO KATEDRA, "Informe de incidentes de odio de Navarra 2016-2020", *Gobierno de Navarra*, 2021.

GORDON BENITO, I., "Ciberodio. Un estudio de derecho penal comparado", *Cuadernos de RES PUBLICA en derecho y criminología*, 3. zk., 2024, 14-35. or.

GORDON BENITO, I., *Delitos de odio y ciberodio. Una revisión acerca de las posibilidades de filtrado penal del discurso a través de los arts. 22.4 y 510 CP*, Tirant lo Blanch, Valencia, 2023.

HOME OFFICE, "Hate crime, England and Wales, 2022 to 2023 second edition", *Home Office*, 2023.

HOME OFFICE, "Hate crime, England and Wales, 2019/20", *Home Office*, 2020.

IGANSKI, P., *Hate crime and the city*, Policy Press, Bristol, 2008.

LANDA GOROSTIZA, J.M., "El mapa de odio en el País Vasco. A la vez una reflexión sobre delitos de odio y violencia política en Euskadi, Catalunya e Irlanda del Norte", *InDret: Revista para el Análisis del Derecho*, 4. zk., 2018, 1-29. or.

LANDA GOROSTIZA, J.M., "Delitos de odio y estándares internacionales: una visión crítica a contra corriente", *Revista Electrónica de Ciencia Penal y Criminología [online]*, RECPC, 22-19. zk., 2020, 1-34. or.

LEVIN, J./MCDEVITT, J., *Hate Crimes. The Rising Tide of Bigotry and Bloodshed*, Plenum Press: Nueva York, 1993.

- MASON, G./MAHER, J./MCCULLOCH, J./PICKERING, S./WICKERS, R./MCKAY, C., *Policing hate crime. Understanding communities and prejudice*, Routledge, Oxon, 2017.
- MASON, G., "Being hated: Stranger or familiar?", *Social & Legal Studies*, 14. bol., 4. zk., 2005, 585-605. or.
- MCDEVITT, J./BALBONI, J./GARCIA, L./GU, J., "Consequences for victims: A comparison of bias- and non-bias-motivated assaults", *American Behavioral Scientist*, 4. bol., 4. zk., 2001, 697-713. or.
- MCNEELEY, S./OVERSTREET, S.M., "Lifestyle-routine activities, neighborhood context, and ethnic hate crime victimization", *Violence and Victims*, 33. bol., 2018, 932-948. or.
- MINISTÈRE DE L'INTERIEUR, "Info rapide n°25 Les atteintes anti LGBT enregistrées par les forces de sécurité augmentent légèrement en 2022", *Service Statistique Ministériel de la Sécurité Intérieure (SSMSI)*, Paris, 2023.
- MINISTÈRE DE L'INTERIEUR, "Info rapide n°20: Les atteintes « anti-LGBT+ » enregistrées par les forces de sécurité en 2021", *Ministère de l'intérieur*, Paris, 2022.
- OSR, "Code for Practice for Statistics. Ensuring official statistics serve the public", *UK Statistics Authority*, 2018.
- PERRY, B./SCRIVENS, R. "The Maturation of Hate Crime Scholarship", BEAN, P., *Hate Crime: Critical Concepts in Criminology*, Routledge, Oxon, 2017, 1-42. or.
- PSNI, "Incidents and crimes with a hate motivation recorded by the Police in Northern Ireland. Update to 30th September 2023", *Police Service of Northern Ireland (PSNI) Statistics Branch*, 2023.
- PPSNI, "Statistical bulletin: cases involving hate crime 2022/23", *Policy and Information Unit. Public Prosecution Service for Northern Ireland (PPSNI)*, 2023.
- PSNI, "Trends in hate motivated incidents and crimes recorded by the Police in Northern Ireland 2004/05 to 2022/23", *Police Service of Northern Ireland (PSNI)*, 2023.
- SCHEPPELE, K. L./ BART, P. B., "Through women's eyes: Defining danger in the wake of sexual assault", *Journal of Social Issues*, 39. bol., 2. zk., 1983, 63-80. or.
- SCOTTISH GOVERNMENT, "A study into the characteristics of police recorded hate crime in Scotland", *Justice Analytical Services (Scottish Government)*, 2021.
- SCOTTISH GOVERNMENT, "Criminal proceedings in Scotland 2021-22", *Justice Analytical Services (Scottish Government)*, 2023.
- SCOTTISH GOVERNMENT, "Recorded crime in Scotland, 2022-23", *Scottish Government*, 2023.
- SCOTTISH GOVERNMENT, "An updated study into the characteristics of police recorded hate crime in Scotland", *Justice Analytical Services (Scottish Government)*, 2023.
- VOZMEDIANO SANZ, L./SAN JUAN GUILLÉN, C., *Criminología ambiental: ecología del delito y de la seguridad*, Editorial UOC, Barcelona, 2010.

IRUDIEN AURKIBIDEA

1. Irudia. Gorroto delituak (2016-2023)	9
2. Irudia. Delituak babestutako kolektiboaren arabera (2023, N = 281)	11
3. Irudia. Delituak bebestutako kolektiboaren arabera (2016-2023)	12
4. Irudia. Arrazismo-xenofobiako delituak kolektiboaren arabera (2023, N = 175)	13
5. Irudia. Aniztasun funtzionala duten pertsonak. Banaketa kategoriaren arabera (2023, N = 6)	14
6. Irudia. Delitu-tipologiak (2023, N = 316)	15
7. Irudia. Delitu-tipologiak (2016-2023)	16
8. Irudia. Delitu-tipologiak babestutako kolektiboaren arabera (2023)	17
9. Irudia. Delituak lurralde historikoaren arabera (2023, N = 281)	17
10. Irudia. Delituak udalerrri mailan (2023, N = 281)	18
11. Irudia. Delituak lurralde historiko eta kolektiboaren arabera (2023)	19
12. Irudia. Delituak lekuaren arabera (2023, N = 281)	20
13. Irudia. Delituak lekua eta kolektiboaren arabera (2023)	21
14. Irudia. Delituak hilabetearen arabera (2023, N = 281)	22
15. Irudia. Delituak urtaroaren arabera (2023, N = 281)	23
16. Irudia. Delitu-tipologiak urtaroaren arabera (2023)	24
17. Irudia. Delituak asteko egunaren arabera (2023, N = 281)	24
18. Irudia. Delituak eguneko aldiaren arabera (2023, N = 281)	25
19. Irudia. Delituak orduaren arabera (2023, N = 281)	26
20. Irudia. Delitu-tipologiak orduaren arabera (2023)	26
21. Irudia. Ikertutako pertsonak. Jatorriko herrialdearen arabera banaketa (2023, N = 269)	27
22. Irudia. Ikertutako pertsonak. Lurralde historikoaren arabera banaketa (2023, N = 269)	28
23. Irudia. Ikertutako pertsonak. Jatorriko udalerrriaren arabera Euskadin (2023, N = 172)	28
24. Irudia. Ikertutako pertsonak sexuaren arabera (2023, N = 269)	29
25. Irudia. Ikertutako pertsonak adin tartearen arabera (2023, N = 269)	30
26. Irudia. Ikertutako pertsonak adin-tartearen eta sexuaren arabera (2023, N = 269)	30
27. Irudia. Ikertutako pertsonak-adingabeak (2023, N = 78)	31

28. Irudia. Ikertutako adingabeak sexuaren arabera (2023, N = 78).....	32
29. Irudia. Egozpenak. Delitu-tipologiaren araberako banaketa (2023, N = 327)	33
30. Irudia. Egozpenak-adingabeak. Babestutako kolektiboaren araberako banaketa (2023, N = 114)	34
31. Irudia. Egozpenak. Delitu-tipologiaren banaketa (2023, N = 345).....	35
32. Irudia. Atxilotutako pertsonak. Jatorriko herrialdearen araberako banaketa (2023, N = 20)	36
33. Irudia. Atxilotutako pertsonak. Lurralde historikoaren araberako banaketa (2023, N = 20).....	36
34. Irudia. Atxilotutako pertsonak. Jatorriko udalerriaren arabera Euskadin (2023, N = 8)	37
35. Irudia. Atxilotutako pertsonak. Sexuaren araberako banaketa (2023, N = 20)	37
36. Irudia. Atxilotutako pertsonak adin-tartearen arabera (2023, N = 20).....	38
37. Irudia. Atxilotutako pertsonak. Delitu-tipologiaren araberako banaketa (2023, N = 20)	39
38. Irudia. Atxilotutako pertsonak. Delitu-tipologiaren araberako banaketa (2023, N = 26).....	40
39. Irudia. Biktimak. Jatorriko herrialdearen araberako banaketa (2023, N = 305)	41
40. Irudia. Biktimak. Lurralde historikoaren araberako banaketa (2023, N = 305)	42
41. Irudia. Biktimak. Jatorriko udalerriaren arabera Euskadin (2023, N = 91).....	42
42. Irudia. Biktimak. Sexuaren araberako banaketa (2023, N = 305).....	43
43. Irudia. Biktimak. Adin-tartearen arabera (2023, N = 305)	44
44. Irudia. Biktimak-adingabeak. Adin-tartearen arabera (2023, N = 42)	44
45. Irudia. Biktimak. Adin-tartearen eta sexuaren arabera (2023, N = 305).....	46
46. Irudia. Biktimizazioak. Delitu-tipologiaren araberako banaketa (2023, N = 331).....	47
47. Irudia. Biktimizazioak-adingabeak. Babestutako kolektiboaren araberako banaketa (2023, N = 46)...	48
48. Irudia. Biktimak. Delitu-tipologiaren araberako banaketa (2023, N = 373).....	49

I. Eranskina:

PRENTSAN NABARMENDU DIREN KASUAK 2023AN

I. Eranskina

PRENTSAN NABARMENDU DIREN KASUAK 2023AN

Atal honetan, gorroto-gertakariak Euskal Autonomia Erkidegoan argitaratutako egunkarietako orrialdeetan izan duten islaren lagin bat aurkezten da: BERRIA, DEIA, DIARIO de NOTICIAS de ÁLAVA, EL CORREO, EL DIARIO VASCO, GARA, NOTICIAS DE GIPUZKOA, bai eta Euskal Herriko edizioa duten edo izan duten estatukoetan ere: EL MUNDO, EL PAÍS, EL DIARIO.ES, 2023. urtean. Bilaketa bitarteko horien online formatuetan egin da.

Ez da ikerketa sakon bat, kazetaritza-berrikuspen bat baizik. Horren helburua da adieraztea zer iristen den gizartera gorroto-delitu/gertakariaren edo gorroto-diskurtsoaren terminoaren pean, bitarteko inprimatu horien bidez, gorabehera horien izaera zehazten duten lege-manuetatik harago.

Prentsan islatutako interpretazio horiek ez ditu nahitaz baliozkotu behar txosten hau idatzi duen taldeak; aitzitik, pieza editorialetan gaiari buruz ematen diren iritzizat edo ustezko gorroto-delitu gisa parekatzen diren gertakariak buruz egindako kazetaritza-informazioen ondorioztat hartu behar dira.

Sarritan, egunkarietan ustezko delitu edo gorroto-gertakari gisa islatzen dira arauarekin guztiz bat ez datozen gertaerak. Hori askotan gertatzen da izaera ideologikoa eta orientazio politikoa dutenekin.

Jarraian, eranskinean, azterlan honetan erabilitako kategoria babestuen sailkapenaren arabera banatutako kasuak laburbilduko ditugu.

PRENTSAN NABARMENDU DIREN KASUAK 2023an

Kasuen laburpena babestutako kategoriaren arabera

ARRAZAKERIA-XENOFOBIA

- BERRIA 30 enero. «Arrazakeria» salatu dute Arrigorriagan gazteen mailako futbol partida batean gertatutakoarengatik
- EL DIARIO.ES 13 febrero. Mujeres gitanas denuncian “racismo” en tiendas de Bilbao: “Han normalizado que nos persigan y acosen, pero ya basta
- GARA 14 marzo. Archivan la investigación a la ex candidata de Vox que denunció una falsa agresión
- BERRIA 8 junio. «Esklabismoa» salatu du LABek itsasontzi batean
- EL MUNDO 11 junio. Manifestación en Irún por la orden [anulada] que daba días libres a los policías por detener migrantes: “Señor policía, ¿Cuánto valgo yo?”

- EL CORREO 22 junio. La Fiscalía pide 14,8 años para los siete mayores de edad acusados de apalear a 'Alex'
- EL DIARIO.ES 18 septiembre. Iparvending "niega rotundamente" haber despedido a un trabajador por "racismo" sino porque no pasó el periodo de prueba
- EL DIARIO VASCO 4 octubre. A juicio por llamar a hacer una 'caza de moros' en Irún
- DEIA 8 noviembre. La indignante reseña racista de un cliente sobre una camarera
- GARA 1 diciembre. Seis meses de prisión para el ertzaina que agredió a una detenida en Getxo

SEXU-ORIENTAZIOA ETA IDENTITATEA

- GARA 31 enero. Denuncian a un hombre por acosar a personas del colectivo LGTBI+ de Donostia
- GARA 9 abril. Arrestados por amenazas homófobas en una procesión en Bilbo
- EL DIARIO VASCO 16 mayo. Villabona y Zizurkil denuncian la agresión del domingo y convocan a una concentración contra la homofobia para mañana a las 12
- EL CORREO 12 junio. Hospitalizado un joven por una agresión homófoba en fiestas de Gallarta
- EL CORREO 25 julio. Denuncian una agresión homófoba en las fiestas de las "Madalenas" de Elantxobe
- NOTICIAS DE GIPUZKOA 25 octubre. El presunto 'asesino de las citas' de Bilbao, un "seductor" que actuó "deliberadamente"
- BERRIA 19 diciembre. Pintaketa homofoboak egin dituzte Gasteizko Abendaño ikastolan

IDEOLOGIA

- GARA 19 abril. El TS estipula que la GC no puede ser amparada por «delito de odio»
- EL CORREO 10 julio. «Me preguntó si era del PP, me gritó facha y 'Gora ETA' antes de darme un puñetazo»
- GARA 24 agosto. El juez rechaza suspender el festival Callejero de Aste Nagusia a pesar de la denuncia de Vox
- EL PAÍS 6 octubre. Atacados con pintura y heces el monolito y la tumba de Fernando Buesa, asesinado por ETA en Vitoria
- EL DIARIO VASCO 16 noviembre. En libertad con medidas cautelares los 20 ultras detenidos por una agresión a un donostiarra en Soria
- GARA/NAIZ 16 noviembre. Detienen a 11 miembros de un grupo neonazi, dos en Hego Euskal Herria

SEXU-GENEROA

- EL MUNDO 30 marzo. Una mujer, en estado muy grave al prenderle fuego su ex pareja en Bilbao
- GARA 9 mayo. Denuncian a un entrenador de baloncesto de Gasteiz por agresión sexual a una menor
- EL DIARIO VASCO 4 junio. 12 años de cárcel por abusar de una menor vitoriana y exigirle que no abortara para «tener papeles»
- GARA 1 agosto. Detenido por agresión sexual a una menor en fiestas de Algorta
- NOTICIAS DE GIPUZKOA 27 septiembre. Detenido en Donostia un hombre acusado de, al menos, una quincena de agresiones sexuales
- EL CORREO 29 noviembre. Denuncian la violación de su hija de 12 años por otro menor en un centro tutelado
- BERRIA 4 diciembre. Lau urteko kartzela zigorra, adingabe bati sexu eraso bat egiteagatik
- BERRIA 15 diciembre. Espainiako Auzitegi Gorenak kartzela zigorra berretsi dio Abanton emaztea eta alaba hil zituen gizonari
- EL DIARIO VASCO 17 diciembre. Investigan al responsable deportivo del Lointek Gernika por presuntos abusos sexuales a una jugadora menor
- GARA 22 diciembre. El TSJPV declara firme la sentencia que condena a Tubacex por discriminación por género

APOROFOBIA

- EL CORREO 6 febrero. Intenta quemar a un 'sin techo' mientras dormía en una chabola en Bilbao.
- BERRIA 3 marzo. Etxegabe bat hiltzen saiatu zirela salatu dute Atxurin

SINISMEN EDO PRAKTIKO ERLIJIOSOAK

- NOTICIAS DE ÁLAVA 7 marzo. Le impiden trabajar en un restaurante en Vitoria por llevar velo islámico

DESGAITASUNA/DIBERTSITATE FUNTZIONALA

- EL CORREO 16 noviembre. Multa de 6.000 euros por abusar dos veces en una tarde de una discapacitada en Vitoria

Arrazakeria / Xenofobia

BERRIA

30 de URTARRILA 2023

berria

ERIA

| POLITIKA | EUSKARA |

SALAKETA

«Arrazakeria» salatu dute Arrigorriagan gazteen mailako futbol partida batean gertatutakoarengatik

Haur sikh bati buruko zapia kenarazi nahi izan dio epaileak, eta Federazioak 300 euroko isuna jarri dio taldeari

Edu Lartzunguren
2023KO URTARRILAREN 30A

Ecuador Etxeak, kulturarteko harremanetan lan egiten duen elkarteak, «arrazakeriaren adibide penagarri» gisa gaitzetsi du urtarrilaren 21ean gazteen mailako partida batean gertaturikoa. Arrigorriagako (Bizkaia) Padura futbol zelaian jokatzeko ari ziren partida, elkarteak kontaktu duenez, eta, bigarren zatiaren hasieran, epaileak jokoa gelditu zuen, jokalarari bati «txanoa» kentzeko eskatzeko.

Ez zen txano bat, ordea, baizik eta patka bat, hau da, sikh erlijioaren jarraitzaileek eraman behar duten zapia, burua estaltzeko. Helduek dastar edo pagh izenekoa daramate, eta haurrek horren bertsio txikiago bat. Helduek ere eraman dezakete patka turbantearen azpian, lo egiteko orduan, edo kirola egiteko.

ELDIARIO.ES

13 de febrero de 2023

Mujeres gitanas denuncian “racismo” en tiendas de Bilbao: “Hemos normalizado que nos persigan y acosen, pero ya basta”

Asociaciones de mujeres gitanas en Bilbao han convocado una manifestación a las 18.30 frente a la Diputación de Bizkaia para denunciar que siete mujeres han sufrido “humillaciones” en dos tiendas por ser gitanas

Entrevista — Tamara Clavería o cómo acabar con el antigitanismo: “Crear que el pueblo gitano es más machista es una trampa”

Maialen Ferreira

13 de OTSAILA de 2023 17:18h

— “¿Me estás diciendo que nos has seguido solo porque una vez unas IJITOAAs robaron? ¿Por ese simple hecho nos has seguido por la tienda?”

— “Sí, yo te lo admito y también te pido perdón si te sientes ofendida”.

Esta conversación, grabada por un grupo de cinco mujeres de entre 17 y 20 años en una tienda de Bilbao, ha servido como prueba para denunciar ante la Ertzaintza el “acoso”, la “discriminación” y el “ARRAZISMOA” que han sufrido por parte de los trabajadores del establecimiento por el mero hecho de ser IJITOAAs. “Entramos tranquilamente a mirar y en seguida notamos una presencia. Un varón empezó a seguirnos de un pasillo a otro de una manera descarada y acosadora. Le preguntamos si sucedía algo y empezó a reírse sin motivo con prepotencia y aires de superioridad y seguido nos dijo 'os ha tocado' le preguntamos si era por ser mujeres IJITOAAs y nos confesó que sí”, explica Manuela Vega, una de las jóvenes que tras lo ocurrido acudió a la Asociación de Mujeres IJITOAAs de Euskadi (AMUGE) para denunciarlo.

GARA

14 marzo de 2023

2023 MAR. 14

NAIZ
Gasteiz

Archivan la investigación a la excandidata de Vox que denunció una falsa agresión

Un juzgado de Gasteiz ha archivado la investigación de la supuesta agresión que denunció, en noviembre de 2021, haber sufrido en Gasteiz una excandidata de Vox. Los hechos fueron desmontados por la Ertzaintza, que apuntó a una denuncia falsa.

PUBLIZITATEA

Un juzgado de Gasteiz ha archivado la investigación abierta por la Ertzaintza contra una excandidata de Vox que denunció haber sido agredida en la capital alavesa «por cuatro jóvenes magrebíes» sin que la Policía hallase ningún indicio que confirmara ese ataque. El Juzgado de Instrucción número 3 de Gasteiz ha acordado el archivo provisional de esta investigación, como así lo solicitó la Fiscalía. Los hechos que dieron lugar a este caso se remontan a URRIA de 2021 cuando la mujer, Begoña L.V., y que fue candidata de Vox a las Juntas Generales de Araba en 2015, presentó una denuncia ante la Ertzaintza que poco después se intuyó era falsa. En ella aseguró que había sido golpeada por cuatro personas en la zona de El Batán del barrio de Mendizorrotza de la capital alavesa, unas heridas de las que tuvo ser tratada en el hospital de Santiago. PP y Vox se apresuraron a denunciar los supuestos hechos y utilizaron el caso para apuntar a los «menas». Tras días de investigación, la Ertzaintza no encontró ninguna pista que confirmara la supuesta agresión pese a haber revisado las grabaciones de las cámaras de vigilancia de la zona. 22/1/24, 12:54 Archivan la investigación a la excandidata de Vox que denunció una falsa agresión |

Ante estos hechos, la Policía autonómica presentó una denuncia judicial porque la mujer podría haber incurrido en una «aparición de delito», algo que consideró debía ser investigado. Sobre este caso, ahora archivado provisionalmente, opinó el consejero de Interior, Josu Erkoreka, quien dijo que sería «muy grave» si se confirmara que la mujer hizo una denuncia falsa porque supondría incentivar el odio contra las personas de origen magrebí.

BERRIA
8 de junio de 2023

berria

«Esklabismoa» salatu du LABek itsasontzi batean

2023KO EKAINAREN 08A - 00:00

BERMEO. LABek deituta, 30 lagun inguru batu ziren atzo Bermeon (Bizkaia), *Beti Euskal Herria* arrantzontzian gertatutakoa salatzeko. Sindikatuak jakinarazi duenez, maiatzaren 8an, itsasoratzeko prest zeudela, armadoreak arrantzaleei esan zien portuan geratuko zela ontzia, «ezelako arrazoirik eman gabe». Kofradiara jo zutenean, han argitu zieten enpresak Gizarte Segurantzatik atera zituela. Ez dute kaleratze gutunik eta ordainik jaso.

Lan baldintzak «XXI. mendeko esklabismoa» zirela dio LABek, eta zortzi langileetatik lau kontratu gabe zeudela. Sindikatuak uste du

Kozinatu eta
Iker Markinez
egunkarian argit
errezetak zeu

2023KO EKAINAREN 08A

BERMEO. LABek deituta, 30 lagun inguru batu ziren atzo Bermeon (Bizkaia), *Beti Euskal Herria* arrantzontzian gertatutakoa salatzeko. Sindikatuak jakinarazi duenez, maiatzaren 8an, itsasoratzeko prest zeudela, armadoreak arrantzaleei esan zien portuan geratuko zela ontzia, «ezelako arrazoirik eman gabe». Kofradiara jo zutenean, han argitu zieten enpresak Gizarte Segurantzatik atera zituela. Ez dute kaleratze gutunik eta ordainik jaso.

Lan baldintzak «XXI. mendeko esklabismoa» zirela dio LABek, eta zortzi langileetatik lau kontratu gabe zeudela. Sindikatuak uste du arrazakeria ere badagoela: «Paperik gabe, inolako eskubide aitortu gabe eta bizimodua aurrera ateratzeko edozein lan baldintza onartu beharra daukaten migratzaileez aprobetxatzen diren eskupulurik gabeko enpresariak daude».

EL MUNDO

11 de junio de 2023

PAÍS VASCO

Manifestación en Irún por la orden (anulada) que daba días libres a los policías por detener migrantes: "Señor policía, ¿cuánto valgo yo?"

La polémica orden policial, cuya existencia denunció el sindicato Jupol Gipuzkoa, iba a entrar en vigor el 1 de julio pero fue anulada por la Jefatura Superior de Policía del País Vasco cuando supo de su existencia.

"Señor policía, ¿cuánto valgo yo?", es la pregunta usada como lema de la concentración que este domingo se ha celebrado, convocada por la Red de Acogida a migrantes de Irún, ante la comisaría de la Policía Nacional de esta localidad guipuzcoana, para protestar por la orden policial anulada que ofrecía días libres por arrestos.

"CAZA DE MIGRANTES"

Han denunciado "la medida que pretendían implantar para premiar a policías" de Irún por "la caza de migrantes", una noticia "muy perturbadora y grave" que supone "pisar los derechos fundamentales" de estas personas, algo que sin embargo "no es nuevo en la comarca del Bidasoa".

"No podemos acostumbrarnos a estos horrores, no procede ni es legal", y "no podemos aceptarlo", han dicho Gómez y Lasarte, una en castellano y otra en euskera, tras lo cual han exigido al Ministerio del Interior la dimisión de los implicados y que "depure las responsabilidades en profundidad".

EL CORREO
22 de junio de 2023

Q

EL CORREO

La Fiscalía pide 14,8 años para los siete mayores de edad acusados de apalear a 'Alex'

La familia reclama que sean condenados a prisión permanente revisable por intento de asesinato, banda criminal y robo con violencia

El padre de 'Alex' observa el emotivo abrazo en el que su hijo Alexandru Ionita se funde con su madre. Jordi Alemany

Ainhoa de las Heras

Jueves, 22 de EKAINA 2023, 01:16 | Actualizado 09:14h.

La Fiscalía solicita 14,8 años de prisión para cada uno de los siete jóvenes MAIATZAres de ADINA que apalearon a Alexandru Ionita, 'Alex', de 24 años, en un parque de Amorebieta en el UDA de 2021 y le dejaron en estado vegetativo de por vida, según las calificaciones provisionales a las que ha tenido acceso este periódico. Los acusados serán juzgados por un jurado por el delito de asesinato en grado de tentativa. El Ministerio público reclama para la víctima, que sufre secuelas graves e irreversibles, una de las MAIATZAres indemnizaciones por un delito penal, más de un millón de euros. Los ocho menores implicados también en la paliza ya han sido juzgados y condenados por un juzgado de menores, cuya sentencia ha sido ratificada por la Audiencia vizcaína, a penas de entre 3 y 5 años de internamiento en centro cerrado, según el grado de autoría de cada uno.

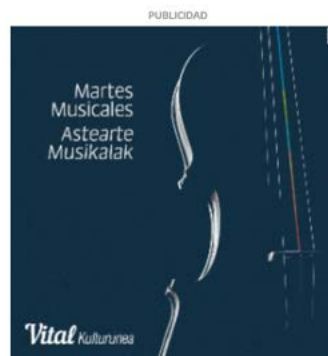
ELDIARIO.ES

18 de septiembre

Iparvending “niega rotundamente” haber despedido a un trabajador por “racismo” sino porque no pasó el periodo de prueba

La empresa asegura que el trabajador, que denunció también racismo por parte de la Ertzaintza, “no pasó el periodo de prueba por motivos ”que prefiere no detallar por respeto a la persona“

— ESK denuncia el despido “racista” y trato “denigrante” padecido por un trabajador por parte de su empresa y Ertzaintza

Una de las máquinas de la empresa. IPARVENDING
elDiario.es Euskadi / Europa Press
Vitoria —28 de IRAILA de 2023 17:00h

Iparvending Group de Vitoria ha negado que “en ningún caso” ha despedido al trabajador que ha denunciado “ARRAZISMOA y trato denigrante por parte de la empresa y de la Ertzaintza” a través del sindicato ESK. La empresa asegura que el trabajador “no pasó el periodo de prueba” por motivos que “prefiere no detallar por respeto a la persona”.

Iparvending Group “niega rotundamente” las acusaciones de ARRAZISMOA y, tal y como han subrayado, “lo demuestra el hecho de que el trabajador fue contratado sin tener en cuenta nada que tenga que ver con sus condiciones personales”.

De hecho, añaden desde Iparvending Group, “multitud de personas diversas trabajan en la empresa de servicios de distribución, algo de lo que, tal y como han resaltado, se sienten” plenamente orgullosos “.

Los hechos fueron dados a conocer este miércoles por el sindicato ESK quien, en un comunicado, denunció que este trabajador, de origen marroquí, había sido despedido durante el periodo de prueba de su contrato eventual de seis meses y había recibido “un trato denigrante y racista por parte de la empresa y de la Ertzaintza”.

EL DIARIO VASCO
4 de octubre de 2023

EL DIARIO VASCO

A juicio por llamar a hacer una 'caza de moros' en Irun

Un varón se enfrenta a una pena de tres años de prisión por un delito de odio cometido a través de las redes

Aiende S. Jiménez
San Sebastián
Miércoles, 4 de URRIA 2023, 12:36

Un hombre va a ser juzgado este mes por la Audiencia de Gipuzkoa por realizar llamamientos para hacer 'caza de moros' en Irun a través de sus redes sociales. El acusado se enfrenta a tres años de prisión por un delito de odio, además de una multa de 2.400 euros y de la inhabilitación para ejercer profesiones educativas en el ámbito docente, deportivo y del tiempo libre durante un periodo de ocho años.

En el escrito de acusación provisional de la Fiscalía de Gipuzkoa se recoge que el acusado, «con ánimo de incitar a la violencia contra un colectivo determinado», en este caso el de la población de origen magrebí, realizó el 15 de IRAILA de 2021 tres publicaciones en su Instagram, que estuvieron accesibles durante 24 horas en sus 'stories'. Su perfil estaba abierto para todos los usuarios de la red.

DEIA

4 de octubre de 2023

La indignante reseña racista de un cliente sobre una camarera

Se hace viral el comentario de un comensal que calificó de "excelente" al restaurante

Miguel Áriz | NTM

08-11-23 | 18:56 | Actualizado a las 18:58

← Post

Soy Camarero @soycamarero · 8h
Es cliente, a pesar de ser g.l.p. llas.

El comienzo del post. / X (@SOYCAMARERO)

Las reseñas que se dejan en las páginas especializadas sobre

PUBLICIDAD

Tal y como empieza, la reseña no parece que vaya a terminar con la desagradable sorpresa que aguarda al final, porque en primer lugar ese cliente o clienta califica al restaurante con las cinco estrellas que se puede poner como máximo, y añade a mano un 10/10, por si había dudas de que le gustó la experiencia en una cena de entre 20 y 30 euros que disfrutó en el local.

“Lugar encantador, con personal del mismo carisma. Excelente”, arranca, para luego estropearlo todo con lo que dice de la camarera que se encargó de su mesa. “La camarera que nos atendió, Vera, lo hizo de maravilla a pesar de ser BELTZA”, suelta a continuación, para terminar insistiendo en las bondades del sitio. “Recomendadísimo”, escribe.

GARA

1 de diciembre de 2023

GARA
 2023 ABEN. 01

Seis meses de prisión para el ertzaina que agredió a una detenida en Getxo

Las «valiosísimas grabaciones videográficas» fueron claves para probar los hechos, según reconoce el juez en la sentencia en la que condena a seis meses de cárcel a un ertzaina, al que, además, impone una pena de inhabilitación temporal por agredir a una detenida, condenada, a su vez, por desobediencia a agentes de la autoridad.

GARA
BILBO

La Audiencia de Bizkaia ha condenado a seis meses de prisión a un ertzaina por abofetear y propinar dos puñetazos a Silvia, una mujer detenida en los calabozos de la comisaría de Getxo en el año 2018, a quien también condena a una multa por un delito de desobediencia a agentes de la autoridad.

Además de la pena de prisión, la Sección Primera de la Audiencia vizcaina ha acordado la inhabilitación especial para cargo público del agente durante el tiempo de la condena y le impone el pago de una multa de tres meses a razón de diez euros por día (sobre 900 euros). El tribunal también ha determinado que el procesado indemnice a la mujer con 12.400 euros por el daño moral causado y por la «agravación de la clínica psiquiátrica» que esta padecía con anterioridad al hecho.

Sexu-Orientazioa / Identitatea

GARA

31 de enero de 2023

2023 URT. 31

NAIZ

Denuncian a un hombre por acosar a personas del colectivo LGTBI+ de Donostia

Un hombre ha sido denunciado por calumniar, injuriar, acosar, amenazar, agredir y atentar contra la integridad moral de personas del colectivo LGTBI+ de Donostia. Uno de los afectados ha interpuesto una querrela en su contra y está siendo investigado.

PUBLIZITATEA

ENTRA

y descubre
qué pasó
un día
como hoy

El Juzgado de Instrucción número 2 de Donostia investiga a un hombre que ha sido denunciado por acosar a distintas personas del colectivo LGTBI+ de Donostia, uno de los cuales ha presentado una querrela en su contra por la presunta comisión de un delito de odio, según informa Efe. El querellante le imputa también distintos delitos de calumnias, injurias, acoso, amenazas, lesiones y otro más contra la integridad moral. La querrela, a raíz de la cual ya se ha tomado declaración tanto al perjudicado como a un testigo, sostiene que los hechos denunciados están «todos relacionados con personas LGTBI+, dado que el conjunto de hombres con los que se relaciona el investigado» en el citado contexto es «homosexual». Los hechos ahora investigados se remontarían al año 2013, cuando la víctima comenzó a utilizar una red social basada en la geolocalización para conectar con hombres homosexuales y bisexuales. Mediante esta herramienta conoció al ahora querellado, aunque sin llegar nunca a «quedar en persona», a pesar de que intercambiaron sus números de teléfono. Según la querrela, en 2019, transcurridos seis años, la víctima contactó por medio de la citada red social con un «perfil» con el que acordó un encuentro en Hernani, si bien cuando acudió a la cita constató que la otra persona era en realidad el hombre que conoció en 2013 y que supuestamente ahora se escondía tras un perfil falso. Meses después, el perjudicado volvió a contactar con otro perfil diferente en la misma red social, tras el que paradójicamente se volvía a ocultar el querellado, con el que la víctima quedó sin saberlo en un domicilio de la misma localidad. Una vez accedió al interior de este piso, el perjudicado descubrió que allí se encontraba la misma persona que la vez anterior por lo que «decidió marcharse». En ese momento, el hombre le cogió por la cabeza y presuntamente le golpeó contra el marco de la puerta, si bien «tras un breve forcejeo», la víctima pudo marcharse «con un gran ataque de ansiADINA». A partir de este suceso, el damnificado comenzó a recibir «constantes llamadas de números ocultos» con amenazas de agresiones y de muerte.

GARA

9 de abril de 2023

2023 APR. 09

NAIZ

Arrestados por amenazas homófobas en una procesión en Bilbo

PUBLIZITATEA

Zer kontatu
genuen
gaurko
egunez?

SARTU

La policía local de Bilbo arrestó el pasado lunes a dos individuos acusados de haber insultado y amenazado a una pareja de hombres que caminaban cogidos de la mano.

Arrestados por amenazas homófobas durante una procesión religiosa el pasado lunes en el barrio de San Francisco de la capital vizcaína, según ha trascendido este domingo.

Fuentes de la guardia urbana han confirmado a EFE la detención de dos varones por un presunto delito de amenazas con el agravante de delito de odio, durante el transcurso de la procesión del Nazareno el pasado lunes, en el Muelle Siervas de Jesús, junto a la ría.

Tras hacerse público el incidente, la iniciativa Bilbao Bizkaia Harro ha condenado «de manera firme y rotunda» esa «agresión homófoba a una pareja de chicos», a quienes insultaron y amenazaron de muerte. Además, ha instado a la Fiscalía «a que actúe ante esta agresión que es un claro delito de odio por razón de orientación sexual». El colectivo ha opinado que «ante una agresión no vale el silencio» por lo que ha reclamado a las instituciones «una condena pública y firme», así como establecer «protocolos de movilización ante casos de LGBTIfobia» y reforzar «las políticas dirigidas a la prevención y a la actuación ante las agresiones».

EL DIARIO VASCO
16 de mayo de 2023

EL DIARIO VASCO

Villabona y Zizurkil denuncian la agresión del domingo y convocan una concentración contra la homofobia para mañana a las 12

Agresión en Villabona · Condena generalizada a la agresión sufrida el fin de semana por una pareja gay colombiana, que la Ertzaintza sigue investigando

Miguel Ángel Mata
San Sebastián
Martes, 16 de MAIATZA 2023, 14:51 | Actualizado 20:32h.

Los ayuntamientos de Amasa-Villabona y Zizurkil han "denunciado" este martes la agresión ocurrida este fin de semana a la salida de un bar de la primera localidad y han convocado para este miércoles a las 12.00 del mediodía una concentración unitaria en el puente que une ambas localidades contra la LGTBI-fobia, con motivo de la celebración del Día Internacional contra la Homofobia, la Transfobia y la Bifobia.

El llamamiento se produce mientras se siguen investigando las motivaciones y detalles de la agresión, sufrida por un matrimonio gay de origen colombiano y residente en Zizurkil, que fue atacado de madrugada por un grupo de jóvenes que les gritaron '¡maricones de mierda, extranjeros; largaos de aquí!', según denunciaron las víctimas. Como resultado de la agresión, la víctima más afectada tiene rotas la nariz, la cara y la muñeca. Aunque puede andar, lo hace con dificultad.

EL CORREO
12 de junio de 2023

Q

EL CORREO

Hospitalizado un joven por una agresión homófoba en fiestas de Gallarta

Al igual que su pareja recibió en la madrugada del domingo insultos y un puñetazo cerca del recinto de txosnas, antes de terminar cayendo y golpeándose la cabeza contra el suelo

Laura González
Lunes, 12 de EKAINA 2023, 18:57 | Actualizado 19:29h.

Los hechos se produjeron en la madrugada del sábado al domingo, sobre las 6 de la mañana, cuando la pareja, formada por dos hombres menores de 30 años, se disponía a abandonar el recinto festivo tras pasar allí toda la noche para ir a casa a descansar. En ese momento los dos fueron insultados al verles avanzar juntos de la mano, cerca del recinto de txosnas. Después de haber sido increpados a gritos cada uno de ellos recibió un fuerte puñetazo.

La mala fortuna hizo que uno de ellos perdiera el equilibrio y cayera directamente al suelo, golpeándose la cabeza con el mismo, motivo por el que tuvo que acudir posteriormente al hospital de Cruces para ser observado, siendo ingresado para evaluar posibles secuelas del impacto.

EL CORREO
25 de julio de 2023

EL CORREO

Denuncian una agresión homófoba en las fiestas de 'Madalenas' de Elantxobe

Ha sido el Ayuntamiento de la vecina Bermeo el que ha hecho público el ataque

I. Astui

Martes, 25 de UZTAILA 2023, 20:14 | Actualizado 23:10h.

El Ayuntamiento de Bermeo ha condenado una agresión homófoba sufrida por un joven en las fiestas de 'Madalenas' de Elantxobe. Los actos, al parecer, sucedieron el sábado tras la popular celebración que comparten ambos municipios costeros. El Consistorio, que no ha facilitado más datos, ha denunciado los hechos y se ha solidarizado con la víctima. «No aceptaremos nuevas agresiones», publicó en las redes sociales con una foto en la que se ve la balconada del edificio consistorial con una bandera en apoyo del colectivo LGTBI.

Sería la quinta agresión sexista que sufre la zona este UDA. El movimiento feminista de Bermeo aseguró la pasada semana, en el acto de condena por un ataque que se había producido días antes, que aquella era «la cuarta agresión que se ha producido en el último mes» en la villa marinera.

NOTICIAS DE GIPUZKOA
25 de octubre de 2023

Noticias de Gipuzkoa

Resumen 'asesino de las citas' de Bilbao, un lictor" que actuó "deliberadamente"

o, juzgado por un intento de estrangulamiento a un vecino de Bilbao en diciembre de 2021, se declaró en un caso visto para sentencia

12

La Audiencia de Bizkaia estaba abarrotada de estudiantes de Medicina y Derecho.

PUBLICIDAD

Era guapa en los 90, ahora cues mirarla

Publicidad PLA

Los médicos forenses que valoraron la imputabilidad del Nelson David M. B., acusado por un intento de estrangulamiento a un vecino de Bilbao en ABENDUA de 2021, han sostenido que actuó de forma "deliberada y planificada". Con esta observación han desmontado la versión del procesado, que durante la vista oral que se está celebrando estos días ha defendido que obró "en un impulso".

El juicio, que ha quedado visto para sentencia, ha finalizado con las palabras del joven colombiano de 25 años, que ha mantenido su inocencia. "No soy un asesino en serie", ha declarado el acusado, al que la Ertzaintza ha investigado, además, por siete homicidios y otro intento de homicidio.

El procesado, que de momento solo está respondiendo ante la justicia por un crimen frustrado tras la denuncia de un superviviente, ha empleado su última palabra para defenderse. "Me entregué para limpiar mi nombre, tengo la conciencia tranquila", ha aseverado en la sala 3 de la Audiencia vizcaína, abarrotada de estudiantes de Derecho y Medicina, tratando de desmentir que se viera acorralado. "Era un niño, me gustaba la fiesta y las drogas. Y he sacado dinero de tarjetas que no eran mías", ha admitido Nelson.

BERRIA

19 de diciembre de 2023

berria

Babestu Berria

EUSKAL HERRIA

| POLITIKA | EUSKARA | HEZKUNTZA | OSASU

Pintaketa homofoboak egin dituzte Gasteizko Abendaño ikastolan

Steilas sindikatuak salatu du pintura beltzez zikindu dituztela LGTBI banderaren koloreekin margotutako eskailerak.

LGTBI komunitatearen eskubideen aldeko ikur bat zikindu dute Gasteizko Abendaño ikastolan: ortzadarraren koloreekin margotutako eskaileraren gainean gurutze beltz batzuk marraztu zituzten atzo. Steilas sindikatuak salatu du «ekintza homofoba» izan dela, eta ez dela izan ikastolan halako pintaketak agertzen diren lehen aldia.

Erasoari erantzunez, Abendaño ikastolako ikasleek protesta egin zuten atzo, eta dibertsitatearen eta elkarbizitzaren aldeko konpromisoa berretsi zuten, pankarta baten bidez. Steilas sindikatuak, berriz, eraso gaitzetsi du sare sozialen bidez, eta esan du pintaketa horiek ekintza «faxistak, transfoboak eta homofoboak» direla. Azpimarratu dute eskola publikoek «askatasun eta errespetuzko espazioak» izan behar dutela, eta errespetua zor zaiela hezkuntza komunitateko kide guztiei.

Hau ez da Gasteizen gisa honetako pintaketak egiten dituzten lehen aldia: iazko otsailean, Arantzabela ikastolan LGTBI banderaren koloreekin margotutako pareta bat zikindu zuten mezu homofobo eta transfoboekin. 2021eko ekainean, berriz, antzeko eraso bat salatu zuten Umandi ikastolan.

Ideologia

GARA

19 de abril 2023

2023 APL. 19
Ramón SOLA
DONOSTIA

El TS estipula que la GC no puede ser amparada por «delito de odio»

Una nueva sentencia del Tribunal Supremo (TS) español arroja luz sobre una cuestión recurrente estos años: la Guardia Civil no puede ser protegida por la legislación sobre «delitos de odio» al no tener «especial vulnerabilidad». Y cita el «caso Altsasu», donde la división de criterio derivó en dos ponentes.

«La Guardia Civil como institución queda fuera del marco de protección del artículo 510 del Código Penal [delitos de odio], por más que los actos de hostigamientos o de humillación a los distintos Cuerpos y Fuerzas de Seguridad del Estado y sus componentes puedan obtener protección a través de BESTE BATZUK preceptos». A la Guardia Civil «no le es atribuible, como cuerpo, una situación objetiva de especial vulnerabilidad».

Son dos extractos de una reciente sentencia del Tribunal Supremo (TS) español que insiste en un tema muy recurrente estos años y que ha aparecido en diferentes causas contra ciudadanos vascos, entre las que destaca la de los jóvenes de Altsasu. El caso ahora juzgado se produjo en Teruel. Dos personas fueron juzgadas y condenadas por injurias a la Guardia Civil a causa de los mensajes que publicaron en redes sociales tras matar un delincuente conocido como "Igor el ruso" a dos agentes, el 14 de ABENDUA de 2017. Sobre el «delito de odio», el Tribunal Supremo señala que solo ampara a «colectivos necesitados de especial protección» en cuanto «sobre ellos se proyectan los vectores capaces de generar discriminación por los motivos que el precepto indica».

EL CORREO
10 de julio de 2023

Q

EL CORREO

Juicio por delito de odio

«Me preguntó si era del PP, me gritó facha y 'gora ETA' antes de darme un puñetazo»

Piden 5 años de inhabilitación para trabajar con menores, una pena simbólica de cárcel y una multa para una joven acusada de agredir en Vitoria a un joven militante popular

David González
Lunes, 10 de UZTAILA 2023, 13:29

¿Fue una riña de sábado noche o un delito de odio? La Audiencia Provincial de Álava ha tratado esta mañana de lunes la presunta agresión a un militante del PP alavés llamado Ander García Oñate, candidato popular a Legutio en las dos últimas elecciones locales, a manos de una joven. El altercado bajo la lupa judicial ocurrió en IRAILA de 2021 a las puertas de una conocida discoteca de Vitoria.

El perjudicado se ha ratificado en que se debió a motivos ideológicos. «Yo estaba con unos amigos. Vino y me preguntó si era del PP. Yo le dije que sí y a partir de ahí me empezó a insultar. Me llamó pijo de mierda, me gritó facha y gora ETA, te mereces una hostia y que era un hijo de papá. Luego me agarró del cuello y me dio un puñetazo». Esta versión ha sido corroborada por dos amigos del denunciante.

GARA

24 de agosto de 2023

2023 ABU. 24

NAIZ

El juez rechaza suspender el festival Callejero de Aste Nagusia a pesar de la denuncia de Vox

La Audiencia Nacional ha rechazado suspender el festival Callejero que se celebrará este jueves en Bilbo y que se anunciaba con una imagen de Abascal, aunque ha acordado que sea vigilado por la Policía. Esta decisión se produce tras la denuncia de Vox, que lo considera «apología al terrorismo».

PUBLIZITATEA

ENTRA

v descubre

El juez de la Audiencia Nacional española Joaquín Gadea ha rechazado suspender los conciertos del festival Callejero previstos en la noche de este jueves en el marco de Aste Nagusia de Bilbo, promovidos con un cartel con una imagen del presidente de Vox, Santiago Abascal, con lo que Vox, formación denunciante, ha interpretado que era sangre dibujada saliendo de su nuca.

El magistrado de refuerzo del Juzgado Central de Instrucción número 6 ha seguido el criterio de la Fiscalía y no ha visto motivos suficientes para suspender los conciertos, como solicitaba Vox, que ha presentado una denuncia por los posibles delitos de amenazas, odio y enaltecimiento y «apología del terrorismo» a raíz del cartel. Dice el juez en su auto, conocido este jueves, que la suspensión que solicita Vox es «precipitada», ya que «la existencia de indicios racionales de criminalidad no justifica, sin embargo, la suspensión del acto convocado al no apreciarse un riesgo concreto derivado de permitir su celebración».

En cuanto al concierto, sí que acuerda encargar a la Ertzaintza, a la Guardia Civil y a la Policía española que lo vigilen adoptando las medidas que estimen necesarias para evitar que en su desarrollo se cometan «actos terroristas» y, en el caso de que se produjeran, «proceder a la identificación y detención de sus autores», que era precisamente lo que instaba el Ministerio Público

EL PAÍS

6 de octubre de 2023

EL PAÍS

España

DELITOS DE ODIOS >

Atacados con pintura y heces el monolito y la tumba de Fernando Buesa, asesinado por ETA en Vitoria

Los sabotajes, perpetrados en menos de 24 horas, reciben la condena de los partidos y el “rechazo” de EH Bildu

MIKEL ORMAZABAL

San Sebastián - 06 OCT 2023 - 11:47CEST

El panteón familiar de la familia de Fernando Buesa, asesinado por ETA el 22 de OTSAILA de 2000 junto a su escolta, el ertzaina Jorge Díez, ha sido atacado con pintura y heces por desconocidos. La Policía se ha personado este viernes por la mañana en el cementerio de Santa Isabel de Vitoria para investigar lo ocurrido y tratar de dar con los autores de este ataque. Estos daños se producen un día después de los perpetrados este jueves contra el monolito levantado en memoria de ambos en la capital alavesa.

La teniente de alcaldesa de Vitoria, Beatriz Artolazabal (PNV), ha expresado en las redes sociales su “más absoluta condena y solidaridad” con los familiares del dirigente socialista víctima del terrorismo. “Nuevo ataque a la memoria de Fernando Buesa. Y no es casualidad. Este no es el camino para la convivencia”, ha señalado. El lehendakari, Iñigo Urkullu, ha calificado de “absolutamente deplorables” los ataques registrados en las últimas horas contra la tumba y el monolito en memoria de Buesa, unas acciones que ha atribuido a “grupúsculos que nuevamente están en una dinámica de reivindicar la violencia política”.

La policía investiga si los autores del ataque contra el panteón de Buesa son los mismos que un día antes rociaron con pintura BELTZA el monolito en su memoria y la del escolta Díez, ubicado en el campus de la Universidad del País Vasco (UPV), muy cerca del punto donde la banda terrorista colocó el coche bomba que provocó la muerte de ambos. Esa misma tarde, poco después de conocerse el sabotaje, operarios municipales acudieron al lugar a retirar las marcas.

EL DIARIO VASCO

16 de noviembre de 2023

EL DIARIO VASCO

En libertad con medidas cautelares los 20 ultras detenidos por una agresión a un donostiarra en Soria

El juez les impone una orden de alejamiento de los campos de fútbol. Ion Aranburu, de 44 años, recibió varios golpes en la cabeza antes del partido Numancia-Cornellá y permaneció en coma dos semanas y media

Lara Ochoa y Bruno Parcero

San Sebastián

Jueves, 16 de AZAROA 2023, 10:57 | Actualizado 17:06h.

Un total de veinte aficionados ultras han sido detenidos en los últimos días por su relación con la agresión sufrida por el donostiarra de 44 años Ion Aranburu el pasado 27 de MAIATZA, en la previa del encuentro de Primera RFEF disputado en Los Pajaritos que enfrentó al Numancia y al Cornellá. Aranburu recibió varios golpes en la cabeza antes del partido Numancia-Cornellá del pasado MAIATZA y permaneció en coma dos semanas y media. Tras pasar a disposición judicial han quedado en libertad con medidas cautelares, entre ellas una orden de alejamiento de los campos de fútbol, que varía en función de las acusaciones a cada arrestado, según han informado desde la Dirección General de la Policía Nacional.

Según recoge la Policía Nacional, el ataque sufrido por Aranburu «obedece a motivaciones de odio hacia un grupo con ideología contraria, presentándose alguno de los indicadores de polarización de los delitos de odio que se describen en el 'Protocolo de actuación de las Fuerzas y Cuerpos de Seguridad para los delitos de odio y conductas que vulneran las normas legales sobre discriminación'».

NAIZ

16 de noviembre de 2023

naiz:

Artefaktua Info Bizi Iritzia Kirolak Kultura Musika

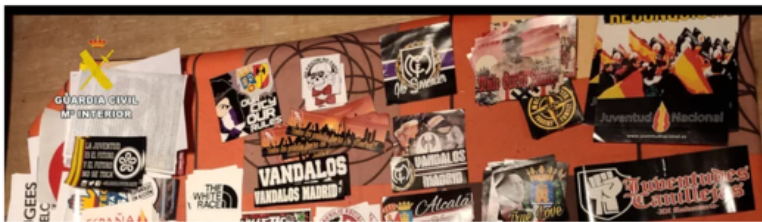
2023 ABEN. 16

NAIZ

Detienen a 11 miembros de un grupo neonazi, dos en Hego Euskal Herria

Se les acusa de los delitos de asociación ilícita, injurias a las instituciones del Estado, atentado, tenencia ilícita de armas y fomento, promoción e incitación al odio, la discriminación y la violencia hacia diversos colectivos, informa la Guardia Civil en una nota de prensa.

PUBLIZITATEA

ENTRA

vdecupro

La Guardia Civil ha dado por desmantelada «una organización paramilitar de ideología nazi» con la detención de «once de sus líderes» y la investigación de BESTE BATZUK once miembros. Dos de las detenciones se han producido en Hego Euskal Herria: uno en Bizkaia y otro en Nafarroa. El resto en Almería, Alacant, Castelló, Jaén, La Rioja, Madrid, Málaga, Teruel, Pontevedra, Segovia, Sevilla, Toledo, Valencia y Zaragoza. La asociación tenía una estructura jerárquica en la que usaban rangos militares y contaban con elementos distintivos como sus propios himno, bandera o «cuartel general», ubicado en Málaga. Se les acusa de los delitos de asociación ilícita, injurias a las instituciones del Estado, atentado, tenencia ilícita de armas y fomento, promoción e incitación al odio, la discriminación y la violencia hacia diversos colectivos, informa la Guardia Civil en una nota de prensa.

Los agentes también han hallado numerosos efectos propagandísticos de ideología neonazi. Las investigaciones comenzaron en AZAROA de 2021, cuando la Guardia Civil detectó cómo uno de los líderes difundía numerosos vídeos en los que se denigraba gravemente y difundía el odio hacia diferentes colectivos, especialmente hacia los migrantes, las mujeres o el colectivo LGTBI.

Sexua - Generoa

EL MUNDO

30 de marzo de 2023

PAÍS VASCO

Una mujer, en estado muy grave al prenderle fuego su ex pareja en Bilbao

El agresor, de 63 años, ha sido detenido

Un coche de la Ertzaintza Patxi Corral Araba Press

Una mujer ha resultado herida de gravADINA e ingresada en la Unidad de Grandes Quemados del Hospital de Cruces, al prenderle fuego su ex pareja en Bilbao. Según ha informado la Ertzaintza, la agresión se ha producido poco antes de las cuatro de la tarde en el domicilio de la mujer, en el barrio de Deusto de Bilbao.

El agresor, de 63 años, ha sido detenido en el lugar por prender fuego a la ropa de su ex pareja, que presenta graves quemaduras y contusiones en diferentes partes del cuerpo. La mujer declaró a los agentes que el agresor había sido su ex.

"Poco antes de las cuatro de la tarde residentes de un inmueble de Bilbao han alertado de la presencia en el lugar de una mujer herida de gravADINA, al parecer como consecuencia de una agresión", informa el departamento vasco de Seguridad en un comunicado,

"De inmediato han acudido a dicho enclave dotaciones policiales y sanitarias, comprobando que la víctima presentaba graves quemaduras y contusiones por diferentes partes de cuerpo que han hecho precisa su evacuación al hospital de Cruces".

Los agentes han podido confirmar que el causante de las graves lesiones había sido su ex pareja, el cual "en el transcurso de un altercado ocurrido en el domicilio de ésta había llegado a prender fuego a su vestimenta".

GARA

9 de mayo de 2023

2023 MAI. 09

NAIZ

Denuncian a un entrenador de baloncesto de Gasteiz por agresión sexual a una menor

La Federación Alavesa de Baloncesto ha suspendido a un entrenador denunciado por agresión sexual a una menor. Los hechos denunciados tuvieron lugar la temporada pasada en un equipo de categoría junior del Club Baloncesto Toju de Gasteiz.

Erlazionatutako albisteak

Alertan de que la Justicia castiga menos las violaciones cometidas por la pareja o expareja

PUBLIZITATEA

La Federación Alavesa de Baloncesto ha suspendido la ficha de un entrenador tras ser denunciado por agresión sexual a una jugadora de categoría EKAINAr durante la temporada pasada en el Club Baloncesto Toju.

A través de un comunicado, la Federación explicó este lunes que, tras conocer la interposición de la denuncia y «con el fin de no perjudicar la actividad federativa», la Junta Directiva acordó «suspender y apartar de toda actividad federativa a la persona denunciada» hasta que se resuelvan las actuaciones policiales.

Asimismo, la Federación manifestó su «rotunda solidaridad y apoyo incondicional a la parte denunciante». «Rechazamos y lamentamos profundamente cualquier tipo de comportamiento que atente contra la integridad personal y la libertad de las mujeres, apostando y defendiendo un modelo de relaciones justas e igualitarias», expresó la Federación a través de un documento firmado por su presidente, Luis Miguel Corres. «Es del todo intolerable, reprobable y denunciante, cualquier tipo de actitud, comentario, acoso, intimidación o agresión que menoscabe la dignidad o que ataque contra la integridad moral, sexual y/o de GURTARRILAA de cualquier participante de la práctica del baloncesto», apuntó.

EL DIARIO VASCO
4 de junio de 2023

Q

EL DIARIO VASCO

12 años de cárcel por abusar de una menor vitoriana y exigirle que no abortara para «tener papeles»

Audiencia Provincial de Álava · «Conocía mi edad. Yo no sabía qué hacía y ahora tengo miedo. Me ha pegado mucho», dijo en el juicio la víctima, que llegó a robar a su familia para dárselo a su agresor

David González
Domingo, 4 de EKAINA 2023, 08:37

Él la hizo creer que eran novios. En realidad, la sometió a una tortura. Un martirio durante un año y siete meses en que la alejó de su entorno, para someterla sin que la víctima se percatara. «Fue mi primera relación. Yo era una niña y no sabía lo que hacía. Estaba ciega», puntualizó esta chica durante el juicio, celebrado hace unas semanas en la Audiencia Provincial de Álava.

Lo suyo fue un infierno íntimo. Sin testigos. Porque su familia jamás conoció a ese compañero que casi le doblaba en ADINA. Él, 29 años. Ella, quince. Malvivieron en Vitoria a caballo entre la dura calle, lonjas y habitaciones alquiladas. Ahora, este adulto ha sido condenado a un global de doce años y cuatro meses por cinco cargos: «un delito continuado de abuso sexual sobre menor de 16 años, tres delitos de maltrato esporádico sobre pareja sentimental y otro de maltrato habitual».

Y eso que el investigado declaró en la vista que nada raro pasó entre ellos. Algún beso, contadas caricias y que, cuando él quiso cortar, «ella me buscaba». Nada más lejos de la realidad. «No le cabe ninguna duda a este tribunal que en la relación existente entre los implicados existieron episodios de maltrato físico. Era una relación basada en insultos, menosprecios y control por parte del acusado y estaba marcada fundamentalmente por la situación psíquica y de necesidad afectiva, social, económica y de todo tipo que tenía la víctima, llegando incluso a quitar cosas a sus familiares para satisfacerle».

GARA

1 de agosto de 2023

2023 ABU. 01
GARA
BILBO

Detenido por agresión sexual a una menor en fiestas de Algorta

La Ertzaintza detuvo la madrugada del domingo a un hombre acusado de agredir sexualmente a una menor de ADINA durante las fiestas de Algorta, según informó ayer el Departamento de Seguridad de Lakua.

La víctima había presentado una denuncia poco antes. El detenido seguía ayer en dependencias policiales en Getxo, a la espera de que concluyeran las diligencias correspondientes para ser puesto a disposición judicial. Esta nueva denuncia se produjo en la misma semana en la que se había registrado otra detención, de un hombre de 26 años, por una agresión sexual en una jornada festiva en Getxo, en este caso el pasado martes 25 de UZTAILA durante la celebración de las populares paellas de Aixerrota.

ARRESTOS EN GASTEIZ

Por otro lado, la Policía Local de Gasteiz informó ayer de la detención durante el fin de semana de tres hombres. Dos de ellos fueron arrestados por sendos delitos de violencia machista y un tercero por quebrantar una orden de alejamiento impuesta por esa misma causa. En concreto, un hombre de 56 años fue arrestado el sábado en Abetxuko por agredir a su pareja. El domingo, sobre las 7.00, un joven de 24 años fue detenido por hechos similares en la confluencia de las calles Ortiz de Zárate y Fueros. Otro joven de 23 años fue arrestado el sábado, en torno a las 10.00 de la mañana, también por la Policía Local, como presunto autor de un delito de quebrantamiento de una orden de alejamiento en el ámbito de la violencia de machista. Los hechos se produjeron en la calle Portal de Bergara de la capital alavesa.

NOTICIAS DE GIPUZKOA

27 de septiembre de 2023

noticias de Gipuzkoa

Detenido en Donostia un hombre acusado de, al menos, una quincena de agresiones sexuales

El arrestado se desplazaba en una bicicleta negra y tocaba el culo a sus víctimas antes de emprender la huida

Jorge Napal

27-09-23 | 20:10

Un coche patrulla de la Ertzaintza entra en el Palacio de Justicia de Donostia. / EFE

PUBLICIDAD

La Ertzaintza ha arrestado este miércoles a un hombre que acumula al menos una quincena de denuncias por agresión sexual en Donostialdea. Según ha podido saber este periódico, el detenido siempre utilizaba el mismo modus operandi: se desplazaba en una bicicleta BELTZA y se acercaba por sorpresa a sus víctimas, a las que tocaba el culo tras lo cual emprendía la huida.

Tanto la Ertzaintza como la Guardia Municipal tenían constancia de su actividad delictiva desde el mes pasado, aunque las descripciones facilitadas hasta ahora de su perfil resultaban "un tanto confusas", lo que había dificultado su identificación. En algunas denuncias se detalla que el agresor vestía sudadera BELTZA, oculto tras unas gafas de sol y una ADINA comprendida entre los 30 y 40 años. Según informan fuentes de la investigación, "el estado de shock" en el que quedaban las víctimas no había permitido hasta ahora "dar con un retrato fidedigno". La Ertzaintza activó el lunes un dispositivo especial con presenciade mujeres de paisano.

El operativo ha surtido efecto este miércoles por la tarde cuando dos agentes que patrullaban por la Avenida Satrustegi de Donostia han observado a un varón que pronto ha levantado sospechas al circular sin ninguna dirección, lo que parecía un errático deambular en bicicleta.

Según indican las mismas fuentes, dos agentes de paisano le han sometido a un seguimiento durante el cual han sido testigos de una nueva agresión a una mujer, a la que el sospechoso le ha tocado el culo para darse nuevamente a la fuga.

EL CORREO

29 de noviembre de 2023

Q

EL CORREO

Denuncian la violación de su hija de 12 años por otro menor en un centro tutelado

Los padres de la niña consideran que el hogar de la Diputación no adoptó las medidas de vigilancia y control para impedir la agresión

Ainhoa de las Heras

Miércoles, 29 de AZAROA 2023, 00:22

Los padres de una niña de 12 años, a los que la Diputación retiró la guardia y custodia hace siete meses, denuncian que ha sido violada presuntamente por otro menor en el centro en el que ambos están tutelados. La familia ha presentado recursos judiciales contra la orden foral que les alejó de sus dos hijas -tienen otra pequeña de 4 años- al entender que una medida tan extrema, que debe ser adoptada como última alternativa, no estaba justificada.

Los progenitores consideran que en el centro, dependiente de la institución foral, no se adoptaron las medidas de control y vigilancia necesarias para impedir que su hija fuera víctima de una agresión sexual presuntamente por parte de un compañero y reclaman que se les devuelva la guardia y custodia de ambas menores.

El pasado martes, día 9 de AZAROA, el coordinador de Diputación que se encarga de revisar la situación de las dos pequeñas, llamó a la madre informándole de que había ocurrido algo «muy grave», pero que no se lo podía comunicar por teléfono sino en persona y la citó para el día siguiente. En la reunión, en la que también estaba presente una cuidadora del centro, le transmitieron que estaban «muy tristes» y afectados. Según le explicaron, habían surgido unos «rumores» entre los menores acogidos que se referían a su hija, pero que ella negaba. «Al final, después de insistir, la niña explotó y contó que era verdad que había sido violada por un compañero». Los hechos se habían registrado en una habitación del hogar tres días antes, el martes 7 de AZAROA.

BERRIA

4 de diciembre de 2023

berria

Babestu Berria

EUSKAL HERRIA

| POLITIKA | EUSKARA | HEZKUNTZA | OSASUNA |

Lau urteko kartzela zigorra, adingabe bati sexu eraso bat egiteagatik

Akusatuak gertatutakoa aitortu du. Gasteizen, berriz, 36 urteko gizon bat eta 40 urteko beste bat atxilotu dituzte: bat, ukituak egiteagatik, eta bestea, bikotekideari eraso egiteagatik.

Isabel Jaurena
2023KO ABENDUAREN 04A

Gizon bati lau urteko kartzela zigorra ezarri diote, 13 urteko adingabe bati sexu eraso bat egiteagatik. Donostia eta Tolosa (Gipuzkoa) artean egindako auto bidaia batean gertatu zen eraso. Akusatuak aitortu egin du gertatutakoa. Kartzela zigorrak harago, erasotzaileak 10.000 euro ordaindu beharko dizkio biktimari, eta ezin izanen da harekin harremanetan jarri hamar urtez. Gainera, kartzelatik ateratzen denean zaintzapean aske egon beharko du bederatzi urtez.

2019an gertatu zen eraso: erasotzailea eta biktima Donostiatik oinez zihoazen, eta gizonak ipurdia ukitu zion adingabeari. Jarraian, hiriburutik Tolosara eramane zituen auto batean, atzeko aldean eseri ziren, bertze pertsona batek gidatzen zuen bitartean. Bidaia hartan, erasotzailea biktimari ukituak egiten hasi zitzaion, haren baimenik gabe.

Tolosara iritsi zirenean, beren eraikineko igogailura sartu ziren, barrideak baitziren. Bertan, gizona adingabea musukatzen hasi zen, haren baimenik gabe. Horren ondorioz, biktimak egokitze nahasmendu larria izan zuen hainbat hilabetez, eta eguneroko ekintzak egiteko zailtasunak ere bai.

BERRIA

15 de diciembre de 2023

berria

Babestu Berria

EUSKAL HERRIA

| POLITIKA | EUSKARA | HEZKUNTZA | OSASU

Espainiako Auzitegi Gorenak kartzela zigorra berretsi dio Abanton emaztea eta alaba hil zituen gizonari

Akusatuak 44 urteko kartzela zigorra bete beharko du. Durangon gizon bat atxilotu dute, indarkeria matxista egotzita.

Espainiako Auzitegi Gorenak berretsi egin du joan den martxoan EAEko Auzitegi Nagusiak eta iazko urrian Bizkaiko Probintzia Auzitegiak emandako ebazpena: 44 urteko kartzela zigorra bete beharko du Abanton (Bizkaia) emaztea eta alaba hil zituen gizonak. 2020ko martxoaren 10ean Miren Uranga eta Paola Mendez ama-alabak hil zituen gizonak, beren etxean. Hala azaldu zuten fiskalak eta akusazioek, eta hala aitortu zuen gizonak, Bizkaiko Probintzia Auzitegian, bere aurkako epaiketan.

Gainera, Espainiako Auzitegi Gorenak gURTARRILA astungarria ezarri dio. Izan ere, sententziaren arabera, kondenatuak ez zuen «ezezagun» bat hil, eta hilketa ez zen gertatu bikote harremanarekin zerikusirik ez zuen zerbaitengatik; dokumentuak dio bikotekidearekin zerikusia duen hilketa bat dela, eta, gainera, alabarekin ere bai. Beraz, gURTARRILA ikuspegia txertatzeak hor du jatorria. «Egileak uste du porrot egin duela biktimaren psikean ezarri nahi zituen lotura fisiko eta psikologiko horien sorreran, eta bi emakumeak hil ditu», dio sententziak.

EL DIARIO VASCO
17 de diciembre de 2023

EL DIARIO VASCO

Investigan al responsable deportivo del Lointek Gernika por presuntos abusos sexuales a una jugadora menor

Mario López está siendo investigado por violar a una jugadora hace cerca de dos décadas cuando ella tenía trece años y él era su entrenador. La Federación Española de Baloncesto condena «enérgicamente» los presuntos abusos del exseleccionador nacional

Juan Pablo Martín
Domingo, 17 de ABENDUA 2023, 13:43 | Actualizado 22:37h.

La Federación Española de Baloncesto (FEB) ha «condenado enérgicamente» los abusos sexuales presuntamente cometidos por el responsable deportivo del Lointek Gernika, Mario López, a una jugadora hace cerca de dos décadas, cuando ella tenía 13 años y él era su entrenador, un caso que ha desvelado este domingo el diario El País.

El organismo señala que tuvo un conocimiento parcial de este asunto a partir de una denuncia contra el club recibida el 29 de URRIA de este año. «En ella se alude a que, presuntamente, hay un procedimiento judicial en marcha por unos presuntos abusos sexuales», destaca. A pesar de no tener ninguna notificación de otro tipo al respecto, incoó un expediente de investigación y lo notificó a la denunciante, al denunciado (el club), a la Federación Autónoma del País Vasco, al Consejo Superior de Deportes y a FIBA.

GARA

22 diciembre de 2023

2023 ABEN. 22

NAIZ

El TSJPV declara firme la sentencia que condena a Tubacex por discriminación por género

El Tribunal Superior de Justicia del País Vasco (TSJPV) ha declarado firme la sentencia que condena a Tubacex por discriminación por razón de género a una trabajadora en la aplicación del ERTE, según LAB.

PUBLIZITATEA

El Tribunal Superior de Justicia del País Vasco (TSJPV) ha declarado firme la sentencia que condena a Tubacex por discriminación por razón de GURTARRILAA a una trabajadora en la aplicación de su último ERTE, según ha informado LAB. La sentencia establece la existencia de la vulneración de un derecho fundamental ya que, estando la empleada en reducción de jornada por cuidados, la empresa le aplicó el expediente de regulación de empleo con MAIATZAr efectos que al resto.

El sindicato señala que la trabajadora, con reducción de jornada por cuidado de menores, ostenta la categoría profesional de coordinadora, cubierta principalmente por hombres. Tubacex, en la aplicación de su último ERTE, «decidió que la afectación del ERTE fuera MAIATZAr para esta persona, lo cual supuso un perjuicio económico añadido a su propia situación, de la cual la empresa era concedora».

Ahora, el TSJPV reconoce que la afectación de este último ERTE para la trabajadora ha sido «desproporcionada y discriminatoria» por razón de GURTARRILAA y acogimiento a medidas de conciliación familiar.

Aporofobia

EL CORREO

6 de febrero de 2023

Intenta quemar a un 'sin techo' mientras dormía en una chabola en Bilbao

El detenido, vecino de la zona, roció con gasolina la caseta y la víctima sufrió quemaduras al abrir la puerta en llamas para escapar

[Ainhoa De las Heras](#)

Lunes, 6 de febrero 2023 | Actualizado 07/02/2023 13:23h.
22comentarios

Un individuo de 45 años ha sido detenido en Bilbao por intento de homicidio al querer quemar una chabola donde dormía un 'sin techo', según ha podido saber este periódico en fuentes cercanas al caso. El suceso se produjo durante la noche del pasado domingo en la zona de Vía Vieja de Lezama, en el barrio alto de [Uribarri](#).

Un individuo de 45 años ha sido detenido en Bilbao por intento de homicidio al querer quemar una chabola donde dormía un 'sin techo', según ha podido saber este periódico en fuentes cercanas al caso. El suceso se produjo durante la noche del pasado domingo en la zona de Vía Vieja de Lezama, en el barrio alto de Uribarri.

Un joven se encontraba durmiendo esa fría noche en la caseta, construida en la calle Molino de Viento. Alrededor de las 23.30 horas, se despertó al escuchar ruidos. Le pareció extraño que oliera a gasolina y comprobó asustado que la puerta de la chabola se encontraba ardiendo.

De inmediato, saltó de la cama para intentar escapar. Muy nervioso, intentó abrir. Logró salir a la calle, pero sufrió quemaduras en una mano y en un pie. Al otro lado de la puerta había un hombre, al que no conocía de nada, que seguía rociándole con un líquido. Después se supo que se trataba de combustible. Mientras le echaba gasolina, le gritaba: «¡muérete, muérete!».

Traslado a Basurto

El propio autor del incendio llamó después a la Ertzaintza admitiendo que había intentado prender fuego con gasolina a unas chabolas en las que se encontraba pernoctando una persona en su interior. El comunicante pedía ayuda a la Policía autonómica porque también él se había quemado en un brazo provocando el fuego. Varias patrullas policiales se desplazaron hasta la dirección indicada y comprobaron la veracidad de la información. Los agentes localizaron en el lugar a la víctima, que presentaba lesiones por quemadura en ambas manos. El herido señaló al presunto autor del incendio. Tras identificarle como un vecino de la zona, los ertzainas procedieron a detenerle como autor de un delito de homicidio en grado de tentativa.

BERRIA

3 de marzo de 2023

berria

Babestu Berria

EUSKAL HERRIA

| POLITIKA | EUSKARA | HEZKUNTZA | OSASU

Etxegabe bat hiltzen saiatu zirela salatu dute Atxurin

2023KO MARTXOAREN 03A

00:00

BILBO.

Atxuri Harrera Sareak elkarretaratze bat egin zuen atzo, Bilboko Uribarri auzoan gertatutako «eraso arrazista eta aporofobo bat» salatzeko. Hain zuzen, etxegabe bat hiltzen saiatu ziren OTSAILAREN 6an. Atxuriko hainbat bizilagunek babesa adierazi zioten eraso jasandakoari.

Sinismen edo praktika erlijiosoak

NOTICIAS DE ÁLAVA

7 de marzo de 2023

Noticias de Álava

Le impiden trabajar en un restaurante de Vitoria por llevar velo islámico

La experiencia de una joven se ha hecho viral y ha generado polémica en las redes sociales

Sara Cortés

07/03/23 | 11:16 | Actualizado a las 14:33

PUBLICIDAD

El uso del velo islámico en el trabajo es un debate que, por desgracia, sigue abierto. La Justicia Europea ve admisible prohibir el velo islámico en el trabajo por "neutralidad religiosa" pero es verdad que cada vez hay más personas que denuncian esta práctica. Es exactamente lo que le ha pasado a una gasteiztarra. La joven ha compartido en un vídeo de TikTok la mala experiencia que ha tenido en uno de los restaurantes más caros de Vitoria al que ha acusado de ARRAZISMOA o islamofobia.

En cuestión de horas el vídeo de la joven se ha hecho viral y ha generado polémica en las redes sociales. "El otro día subía a mi historia de Instagram un post en el que ponía: 'No soy racista, pero no contrato a una chica que lleve velo', y me respondió mucha gente diciéndome que esto hoy en día ya no pasa", comienza explicando en su vídeo antes de relatar su reciente experiencia laboral. Según cuenta la gasteiztarra, se puso en contacto con el jefe de uno de los mejores restaurantes de Vitoria gracias a la recomendación de una amiga. Habló con el jefe por teléfono y empezó a trabajar al día siguiente. Ella preguntó por el uniforme que tenía que llevar pero la respuesta del jefe, según cuenta, fue que no se preocupara, que empezara el primer día y si le gustaba el trabajo más adelante le daría el uniforme.

El primer día de trabajo todo parecía que iba bien pero la situación cambió cuando por la tarde conoció al jefe en persona. "Nada más verme, ni me saludó, y me dijo: '¿Has trabajado con el trapo ese en la cabeza? Es que aquí con eso rompes toda la estética del restaurante y aquí tenemos que ir todos igual, con el pelito suelto. Si quieres trabajar aquí te lo tienes que quitar'", relata la joven sobre su experiencia en un restaurante de Vitoria.

Desgaitasuna / Aniztasun funtzionala

EL CORREO

16 de noviembre de 2023

EL CORREO

Delitos sexuales

Multa de 6.000 euros por abusar dos veces en una tarde de una discapacitada en Vitoria

Un hombre sometió a la víctima en su casa y luego en Mendoza. La mujer, «manipulable y vulnerable», acumula una quincena de denuncias por hechos similares

David González

Jueves, 16 de AZAROA 2023, 00:50 | Actualizado 10:18h.

Es la MAIATZAr víctima sexual de Álava. Acumula una quincena de denuncias en los juzgados con BESTE BATZUK tantos sospechosos. Ayer miércoles, la Audiencia Provincial de Álava convocó a uno de estos imputados. Pesaba sobre él una petición fiscal de doce años de prisión –más una indemnización de 6.000 euros y la opción de expulsión del país– por un «delito continuado de agresión sexual» sobre esta mujer.

Ella está diagnosticada de un «trastorno esquizoafectivo de larga evolución asociado a un retraso mental moderado». Hablamos de una persona «manipulable e influenciable, lo que determina su falta de capacidad para consentir libremente relaciones sexuales», según la acusación. Como en la MAIATZAría de casos tramitados en el Palacio de Justicia con esta mujer como víctima, ella se acercó al investigado en un parque de Vitoria. Entablaron conversación y él la invitó a su casa. Sin testigos y pese a que varios informes forenses hablan de que su discapacidad es «plenamente apreciable», el procesado se aprovechó «de esta circunstancia». Luego la llevó en su coche hasta el pueblo de Mendoza, donde consumó un nuevo ataque sexual.

II. Eranskina:

**EAE-KO FISKAL NAGUSIAREN
ETA ESTATUKO FISKALTZA
NAGUSIAREN 2023KO
MEMORIEN LABURPENAK
(2022KO EKITALDIA)**

Anexo II

EAE-KO FISKAL NAGUSIAREN ETA ESTATUKO FISKALTZA NAGUSIAREN 2023KO MEMORIEN LABURPENAK (2022KO EKITALDIA)

ESTATUKO FISKALTZA NAGUSIAREN 2023ko MEMORIA (2022ko EKITALDIA)

Estatuko Fiskaltza Nagusiaren 2023ko Memoriak, 2022ko ekitaldiko datuak biltzen dituenak, "gorroto-delituei eta diskriminazioaren aurkako delituei" eskaintzen die, ohi bezala¹⁵⁶. Gorroto-delituei buruzko datu judizialak biltzeko eta horien jarraipena egiteko zailtasunak, eta sistema judizialeko polizia-gertakarien trazabilitatea, sistema judizial osoaren egitura-arazoak dira, Fiskaltzaren eremutik harago doazenak¹⁵⁷. Zailtasun horiek oraindik ez dira konpondu gaur egun, eta probintzietako fiskaltzetan gorroto-delituei buruzko gaien erregistro "homogeneoa eta datu garrantzitsuekin, lantzen ari garen errealitate kriminala zehatzago ezagutzeko eta Fiskaltzaren jarduna bideratzeko aukera emango duena" ezarri izanaren kontu-memoriak ez du balio¹⁵⁸, Espezialitateko Sala Fiskal Delegatuak 2021ean azpimarratu zuen bezala¹⁵⁹.

Gogoan izan behar da, memoriak berak onartzen duen bezala, gorroto- eta diskriminazio-delituekin lotutako prozedura-erregistro nagusi bat ezartzea lege-betebehar bat dela, Tratu-berdintasunerako eta diskriminaziorik ezerako uztailaren 12ko 15/2022 Legeak Fiskaltzaren Estatutu Organikoan sartu berri duena¹⁶⁰. Estatuko Fiskaltza Nagusiaren iritziz, esanbidezko aurreikuspen hori "behin betiko motorra izan liteke hain eskatutako erregistroa izateko, non bereizi egingo baitira bai delitu-motak, bai bereizkeria-arrazoi bakoitza, bai prozedura bakoitzean ematen diren epaien erregistroa, epaiaren instantzien eta zentzuaren arabera"¹⁶¹. Hala ere, fiskal espezialistek aho batez partekatzen duten asmo-adierazpen horrekin batera ez da inolako zehaztasunik ematen Fiskaltza Nagusian erregistro edo gordailu nagusia ezartzeko prozesuari buruz.

¹⁵⁶ ESTATUKO FISKALTZA NAGUSIA, "Estatuko Fiskaltza Nagusiari helarazitako memoria. Estatuko Fiskal Nagusi Álvaro García Ortiz jaunak urte judizialaren hasieran aurkeztua [2022ko ekitaldia], Estatuko Fiskaltza Nagusia - *Justizia Ministerioa*, Madril, 2023, 967-991 or. Online eskuragarri: https://www.fiscal.es/memorias/memoria2023/FISCALIA_SITE/recursos/pdf/MEMFIS23.pdf [azken sarrera: 2024ko urtarrila].

¹⁵⁷ Ildo horretan, Fiskaltzak nabarmendu du 2015eko irailaren 21ean Botere Judizialaren Kontseilu Nagusiak, Estatuko Fiskaltza Nagusiak eta Gobernuko hainbat organok arrazakeriaren, xenofobiaren eta bestelako intolerantzia-moduen aurka sinatutako esparru-hitzarmenean parte hartu zuela. Hitzarmen horrek jarraipen-batzorde bat du, hainbat lantaldek osatua, eta Fiskaltzak parte hartzen du batzorde horretan. «Epaioen analisia eta estatistika-datuaren bilkeña» barne. Erakundeen arteko lankidetzeta-ildo horretan, "Gorroto-delituen aurrean erantzun penala hobetzeko gomendioak eta horien trazabilitatea" izeneko dokumentu bat egitea aipatzen du memoriak. Dokumentu horren ardatza izango litzateke "jurisdikzio-organoen eta Ministerio Fiskalaren eremuan delitu horiei buruz dauden erregistroak hobetzea, eta ezinbestekoa izango litzateke kontrol-sistema bat izatea delitu horientzako kausa penalen trazabilitatea ahalbidetzeko, hasten direnetik erabat amaitu arte" (979-981 or.).

¹⁵⁸ ESTATUKO FISKALTZA NAGUSIA, "Estatuko Fiskaltza Nagusiaren 2021eko memoria (2020ko ekitaldia)", Estatuko Fiskaltza Nagusia - *Justizia Ministerioa*, Madril, 2021, 1080. or.

¹⁵⁹ Komeni da gogoraraztea 2021eko Memoriak erregistro judizialerako aplikazio informatiko desberdinek dituzten gabeziak azpimarratzen zituela, eta eginbideak aurkitzeko eta haien jarraipena egiteko arazoak zehazten zituela, bai eta erregistro-sistemek emandako datuen kalitate eskasa ere. Askotan, lurralde-fiskalek "modu pertsonalean eta eskuz" erregistratzen eta kontrolatzen dituzte prozedurak, "barne-erregistroetan eta aplikazio orokorretan sartuta ez dauden erregistroetan".

¹⁶⁰ Hala, Fiskaltzaren Estatutu Organikoaren 18.3 artikulua, 15/2022 Legeak emandako idazketan, honako agindu hau jasotzen du, Probintzia Fiskaltza bakoitzean gorroto-delituen aurkako atal bat kontatzeko beharraz gain, espezialitate horretako zigor-prozeduretan zuzenean koordinatzeaz edo esku hartzeaz arduratuko dena: "Gorroto-delituen aurkako atalean, gertakari horiekin zerikusia duten prozeduren erregistro bat eraman beharko da, eta horrek aukera emango du fiskalei kontsulta egiteko, kasu bakoitzean horretarako eskumena esleitura duten prozeduren berri dutenean".

¹⁶¹ ESTATUKO FISKALTZA NAGUSIA, "Estatuko Fiskaltza Nagusiaren 2023ko memoria", zit., 984. or.

2023ko Memorian islatzen diren datuei erreparatzen badiegu, aurrekoan ez bezala, "Prozedura judizialak eta atestatu polizialak" 2020 eta 2021eko ekitaldietarako gutxi gorabeherako kalkulua jasotzen baitzuen¹⁶², egungo memoriak galdu egin du erreferentzia orokor hori, nahiz eta oraindik ere banakatuta dauden hasitako eginbideak, egindako akusazio-idazkiak eta fiskal espezialistek emandako informaziotik abiatuta emandako epaiak. Jarraian, Estatuko Fiskaltza Nagusiak bere memorian jasotako estatistika-datuen taula agertzen da. Bertan, Espainiako epaitegi eta auzitegietan 2021eko eta 2022ko ekitaldietan izandako gorroto- eta diskriminazio-delituei buruzko prozedura judizialak zerrendatzen dira¹⁶³:

---

¹⁶² Zehazki, 2020 eta 2021 ekitaldietan gorroto- eta diskriminazio-delituengatik hasitako prozedura judizial penalen estimazio bat egiten zen, 1.434 eta 1.824, hurrenez hurren.

¹⁶³ *Ibíd.*, 985-989 or. 2023ko Memorian emandako tauletan, aurreko ekitaldian txertatutako "Gorroto-delituak gortzea edo justifikatzea 510.2.b" kategoria desagertu da.

1. Hasitako ikerketa-eginbideak:

	2021	2022
Talde jakin batzuei egindako mehatxu delituak (ZK-ko 170.1 art.)	1	1
Diskriminazio arrazoiengatik buruturiko torturak (ZK-ko 174 art.)	-	-
Enpleguan buruturiko diskriminazio delituak (ZK-ko 314. Art.)	-	-
Enpleguan buruturiko diskriminazio delituak (ZK-ko 314. Art.)	116	35
Duintasuna kaltetzea (ZK-ko 510.2.a art.)	83	109
Prestazioak ukatzea (ZK-ko 511-512 art.)	5	3
Diskriminaziorako legez kontrako elkarteak (ZK-ko 515.4)	-	-
Erlijio sentimenduen aurkakoak (ZK-ko 522-525 art.)	1	1
Osotasun moralaren aurkakoak (ZK-ko 173.1 art.)	4	3
Delitu astunduak (ZK-ko 22.4 art.)	8	13
Besteak	6	1
GUZTIRA	224¹⁶⁴	166

2. Fiskaltzak egindako akusazio-idazkiak:

	2021	2022
Talde jakin batzuei egindako mehatxu delituak (ZK-ko 170.1 art.)	-	1
Diskriminazio arrazoiengatik buruturiko torturak (ZK-ko 174 art.)	-	-
Enpleguan buruturiko diskriminazio delituak (ZK-ko 314. Art.)	-	-
Enpleguan buruturiko diskriminazio delituak (ZK-ko 314. Art.)	21	6
Duintasuna kaltetzea (ZK-ko 510.2.a art.)	78	79
Prestazioak ukatzea (ZK-ko 511-512 art.)	-	-
Diskriminaziorako legez kontrako elkarteak (ZK-ko 515.4)	3	3
Erlijio sentimenduen aurkakoak (ZK-ko 522-525 art.)	-	-
Osotasun moralaren aurkakoak (ZK-ko 173.1 art.)	1	-
Delitu astunduak (ZK-ko 22.4 art.)	8	10
Besteak	81	91
GUZTIRA	192	192

3. Epaiak:

	2021	2022
Talde jakin batzuei egindako mehatxu delituak (ZK-ko 170.1 art.)	1	-
Diskriminazio arrazoiengatik buruturiko torturak (ZK-ko 174 art.)	-	-
Enpleguan buruturiko diskriminazio delituak (ZK-ko 314. Art.)	-	-
Enpleguan buruturiko diskriminazio delituak (ZK-ko 314. Art.)	5	12
Duintasuna kaltetzea (ZK-ko 510.2.a art.)	28	53
Prestazioak ukatzea (ZK-ko 511-512 art.)	-	-
Diskriminaziorako legez kontrako elkarteak (ZK-ko 515.4)	-	3
Erlijio sentimenduen aurkakoak (ZK-ko 522-525 art.)	-	-
Osotasun moralaren aurkakoak (ZK-ko 173.1 art.)	-	-
Delitu astunduak (ZK-ko 22.4 art.)	8	11
Besteak	49	73
GUZTIRA	91	152

¹⁶⁴ 2021ari dagokionez, Memoriak, ziurrenik oker, 236 ikerketa-eginbide abiarazi ditu guztira, baina ez dator bat banakatzen diren zifren batukariarekin.

2022an hasitako ikerketa-eginbideei dagokienez (n =166), jaitsiera nabarmena izan da (% -26) 2021eko ekitaldiarekin alderatuta (n =224)¹⁶⁵. Kasuen % 21ean (n =35), gertakariak IKTen bidez (online) gertatu dira. Hasitako prozedura guztietatik, memoriaren arabera, % 60 baino gehiago artxibatu ziren (n = 101),¹⁶⁶ eta % 13k (n = 22) izapidetze-prozesuan jarraitzen zuten urtea amaitzean. Soilik % 25 (kop. = 43) jarri zuen salaketa fiskaltzak.

Aurreko memorian gertatzen zen bezala, oinarritzko delituez gain, gorroto-delituengatiko (eginbideak, akusazioak eta epaiak) prozedura judizialen fase bakoitzerako diskriminazio-arrazoen banaketari buruzko datuak ere ematen dira. Hala ere, ez da zehazten babestutako motibazioari/kolektiboari buruzko datuak 2021eko edo 2022ko ekitaldikoak diren, eta, beraz, memorian egiten den balorazioa kontu handiz hartu behar da. 2023ko memoriak kondena-epaien goranzko joera azpimarratzen du, batez ere sexu-orientazioak, sexu- edo genero-identitateak eta arrazakeriak eragindako gorroto-delituengan¹⁶⁷. Zehazki, 2022ko ekitaldian 152 epai identifikatu dira, eta horietatik 125 kondena-epaiak izango lirake (% 82), 2021eko 91 ebazpenen aldean; horrek esan nahi du epai guztien bolumena % 37 handituko litzatekeela. Gorakada hori, batez ere, ZKren 510. artikuluko gorroto-diskurtsoagatiko epai kopuru handiagoari egotz dakioke, ia bikoiztu egiten baitira aurreko ekitaldiarekin alderatuta¹⁶⁸.

Izan ere, Fiskaltzak emandako datuen irakurketa orokor batek berresten du kolektibo etnikoak eta sexualak, zentzu zabalean, estatistika judizialaren buruan finkatzen direla fase guztietan, eta pisu oso antzekoa dutela Fiskaltzak atzemandako akusazio-idazkietan eta epaietan. Zehazki, kolektibo etnikoaren aurkako gorroto-delituak -antigitanismoa, antisemitismoa eta islamofobia- eta sexu-delituak akusazio-idazkien eta emandako epaien ia bi heren dira. Hasitako ikerketa-eginbideetan, etniaren garrantzia ia zenbaketa osoaren erdiraino igotzen da, eta sexu-kolektiboa bigarren postuan dago, hasitako prozedura guztien herena baino gehiagorekin. Urrunago, arrazoi ideologikoak (erlijioa eta sinesmenak barne) eta genero-motiboak daude, bakoitzak formulatutako idazkien eta emandako epaien % 15 inguru adierazten baitu. Hasitako prozedurei begiratuz gero, berriz, arrazoi ideologiko-erlijiosoak % 7an geratzen dira, eta generokoak % 3an.

Aplikaturako tipo penalei dagokienez, deigarria da Zigor Kodearen 510.1 artikuluan jasotako gorrotoa, diskriminazioa edo indarkeria bultzatzeko delituaren aplikazioaren funtsezko murrizketa, 2021etik % 50era jaitsi baita hasitako eginbideen kopurua; eta egindako akusazio-idazkien % 10etik % 3ra. Espezialitatean emandako epaietan bakarrik igo da pixka bat gorroto diskurtso delitua, zehazki % 5etik % 7ra. Aitzitik, ZKren 510. artikulua 2. apartatuko duintasun-lesioaren delitua nabarmen handitu da hasitako ikerketa-eginbideen lehen fasean, % 35etik % 65era igaro baita 2022an; idatzietan, berriz, % 40 ingurukoa izan da, eta emandako epaien herena gainditu du; ZKren 22.4 artikulua diskriminazio-astungarriaren ondoren gehien aplikatu den bigarren tipo penal gisa finkatu da. Horrela, 510. artikuluko gorrotoaren diskurtsoaren bi modalitateengatiko prozedura judizialek hasitako prozeduren zati handi bat hartzen jarraitzen dute (% 86), baina ez dira iristen gai horretan formulatutako idazkien eta emandako epaien erdira (% 44).

Azkenik, 2023ko memoriak azterketa luze bat egiten du tratu-berdintasunerako eta diskriminaziorik ezerako uztailaren 12ko 15/2022 Lege integralaren onarpenari buruz, eta nabarmentzen du Ministerio Fiskalaren antolamendu-eragina,¹⁶⁹ zeinak gorroto-delituak eta diskriminazioaren aurkako delituak koordinatzeko sala-fiskal

¹⁶⁵ Memoriak beherakada hori egotzen dio "partikularrek eta elkarteek gero eta gehiago ezagutzeari gorroto-delitu baten aurrean egoteko izan behar dituzten elementuak, eta, beraz, gutxiago salatzen da fiskaltzetan" (986. or.).

¹⁶⁶ Memoriak azaltzen du artxibatzeak hainbat arrazoiri erantzun diezaiokela: "Ohikoena da ez dela kontuan hartzen gertakariak delituzkoak direla ikertu ondoren, eta beti agerrarazten da salatzaileari jakinarazten zaion artxibo-dekretuan, ados ez badago bide judizialean salatzeke ahalmena duela. Arrazoi horri gehitu behar zaio egitateak judizializatuta egotetik eratorritako artxiboena (Prozedura Kriminalaren Legearen 773.2 artikulua) eta baita beste fiskaltza bati egindako inhibizioena ere, fiskaltza bera baita gertakariak ikertzeko eskumena duena lurraldean" (986 or.).

¹⁶⁷ ESTATUKO FISKALTZA NAGUSIA, "Estatuko Fiskaltza Nagusiaren 2023ko memoria", zit., 990. or.

¹⁶⁸ Zehazki, ZKren 510. artikulua aplikatzen duten 33 epaitik 65era igo dira.

¹⁶⁹ ESTATUKO FISKALTZA NAGUSIA, "Estatuko Fiskaltza Nagusiaren 2023ko memoria", zit., 971-973 or.

bat izango baitu. Horrek esan nahi du, praktikan, gai horretan dedikazio eskusiboa izango duela, eta prozesu aurreko ikerketa-eginbideak gauzatzeko eginkizunetan gauzatu dela, eta zuzenean esku hartu ahal izango duela garrantzi berezia duten zigor-prozesuetan, probintzia-atalen lana gainbegiratzean eta koordinatzean, bai eta gorroto- eta diskriminazio-delituen arloko fiskaltzek jarduteko dituzten irizpideak koordinatzean ere¹⁷⁰.

EAE-KO FISKALTZAREN 2023ko MEMORIA (2022ko EKITALDIA)

Bestalde, aurreko ekitaldietan bezala, EAEko Fiskaltza Nagusiaren 2023ko Memoriak (2022ko ekitaldia) berdintasunaren eta diskriminazioaren aurkako babes penalaren egoera errepasatzen du Euskadiko lurralde-fiskaltzen eremuan¹⁷¹. Aurreko ekitaldietan adierazi den bezala, Memorian jasotzen diren datuak ez dira zehatzak, eta Ertzaintzak hasitako atestatuen zerrendak laguntzen dituen fiskaltzen atalen eskuzko erregistroaren isla dira¹⁷². Erreferentziatzen diren prozeduren guztizko kopuruak ez du ia aldaketarik jasan, eta urteko hamar kasuen inguruan kokatzen da; zifra horrek benetan baxua izaten jarraitzen du Euskadin atzemandako polizia-gertakarien kopuruarekin alderatuta.

Fiskaltzak irekitako ikerketa-eginbideei dagokienez, guztira sei prozedura hasi dira, hasiera batean gorroto-delitutzat jo direnak 510.2 a) artikuluan¹⁷³. Ez da berariaz jakinarazten, behintzat, ZKren 22.4 artikuluko astungarriari lotutako prozedurarik ireki den. Bestalde, bost akusazio-idazki egin dira, 2020an eta 2021ean hasitako eginbideetan oinarrituta; hiru Bizkaian eta bi Araban. Egindako akusazio-idazki gehienak osotasun moralaren aurkako delituetan edo diskriminazio-arrazoiengatik larriagotutako lesioetan oinarritzen dira (173.1, 147.2), eta gainerakoa gaixotasunagatik zerbitzu bat ukatzeagatik. 512 PK.

Azkenik, 2022an Bizkaian eta Araban emandako lau epai aipatzen dira, hiru kondena-epai eta absoluzio-epai bat. Fiskaltzak identifikatu dituen ebazpenen kopurua txikia da, eta pertsona bakarreko organo batek emandako epaia baino ez da aipatzen¹⁷⁴. Aipatutako bi epaik kolektibo etnikoa aipatzen dute (arrazakeria, antisemitismoa), eta beste bik dibertsitate funtzionala eta gaixotasuna aipatzen dituzte diskriminazio-arrazoi gisa. Aplikatutako tipo penalei dagokienez, kondena-epaiek intimitatearen aurkako delituengatik dira (197.7 ZK), prestazioak edo zerbitzuak baztertze aldera (Zigor Kodearen 512 artikulua), eta lesio-delitu batengatik (ZKren 147.3 artikulua)

¹⁷⁰ 50/1981 Legea, abenduaren 30ekoa, Fiskaltzaren Estatutu Organikoa arautzen duena, 20. artikulua 2bis paragrafoa, tratu-berdintasunerako eta diskriminaziorik ezerako uztailaren 12ko 15/2022 Lege integralak emandako idazkera berrian.

¹⁷¹ EUSKAL AUTONOMIA ERKIDEGOKO FISKALTZA NAGUSIA, "Euskal Autonomia Erkidegoko Fiskaltzaren memoria, 2023koa (2022ko ekitaldia)", *Euskal Autonomia Erkidegoko Fiskaltza*, Bilbo, 2023, 88-89 or. Online eskuragarri: <https://www.fiscal.es/documents/20142/923f2aa1-fdd-8a61-b9fc-ab20102c33d6> [azken sarrera: 2024ko urtarrila].

¹⁷² *Ibid.*, 88. or.

¹⁷³ Badirudi memoria ez datorrela bat. Izan ere, 1.1. atalean, hasiera batean, "Euskal Autonomia Erkidegoko fiskaltzetan aurten ez da ikerketa-eginbiderik hasi delitu horiengatik" adierazi zen, baina, ondoren, 1.3 atalean, honako hau adierazi zen: "6 gai hasi dira, eta hasiera batean gorroto-delitutzat jo dira". Zigor Kodearen 510.2 a) eta 510.5 artikulua, eta, bestalde, arrazoi homofoboengatik, arrazogatik eta generoagatik, eta epaitzeke daude".

¹⁷⁴ Nolanahi ere, pertsona bakarreko organo judizialek (instrukzio-epaitegiak, zigor-arloko epaitegiak) emandako epaiei buruzko informazioa lortzeko egiturazko zailtasuna agerikoa da GIMÉNEZ-SALINAS FRAMIS, A. [zuz.]/LANDA GOROSTIZA, J.M. [zuz.]/FERNÁNDEZ OGALLAR, B./GORDON BENITO, I./MARTÍN SILVA, U./MONTÓYA BAÑOS, M., "Análisis de casos y sentencias en materia de racismo, xenofobia, LGTBfobia y otras formas de intolerancia 2018-2022", *Gizarteratze, Gizarte Segurantzza eta Migrazio Ministerioa - Arrazakeriaren eta Xenofobiaren Espainiako Behatokia, Madril*, 2023. Txosten horretan, ez zen zehatza izan nahi, eta CENDOJK emandako eta Espainiako organo judizial guztiek 2018-2022 aldian emandako 2.400 epaieetatik abiatzen zen. Genero-arrazoiengatik diskriminazioa baztertu zuen lehen filtrazio garrantzitsu baten ondoren, 177 sententzia esanguratsuko lagin bat hautatu zen. Lagin horretan zigor-arloko epaitegiek emandako 11 epai baino ez dira islatzen, eta gainerakoak kide anitzeko organoei dagozkie. Era berean, txostenak identifikatzen dituen EAEko organo judizialek emandako epaien kopurua 6 kasutara mugatzen da (36. or.).

gorroto-diskurtsoko batekin (510.2.a PK). Azken hori da gorroto-diskurtsoko delitu batengatik Memorian jasotzen den kondena bakarra.

Bizkaiko Probintzia Auzitegiaren gainerako absoluzio-epaiak atzera bota zuen Fiskaltzak egindako kalifikazioa¹⁷⁵; izan ere, arrazoi antisemitengatik sare sozialen bidez egindako gorrotoa bultzatzea egotzi zion Fiskaltzak (ZKren 510.1 artikulua dela eta. Zigor Kodearen 510.3 artikulua), hiru urteko espetxe-zigorra eskatuz. Audientziaren iritziz, akusatuaren jokabideak ez zuen behar besteko garrantzirik arrisku-egoera bat sortzen zuela ulertzeko, nahiz eta Facebookeko profileko bere argitalpenak eta Youtubeko bideoetan egindako iruzkinak objektiboki antisemitak izan eta fededun chien aurkako diskriminazioa defendatzen zuten. Zehazki, Auzitegiak garrantzia ematen zion " jokabidea zazpi urtean garatu da, iruzkinen kopurua oso urria da, iruzkinak gerrako testuinguru batean egiten dira eta haien eragin publikoa ia nulua izan da"¹⁷⁶.

---

¹⁷⁵ SAP Bizkaia [1. atala], 50/2022 zk., irailaren 5ekoa [ECLI: ES: APBI: 2022:2028].

¹⁷⁶ Ibid., FJ 3º.

Euskadi, auzolana, bien común

EUSKO JAURLARITZA
GOBIERNO VASCO

eman ta zabal zazu

Universidad
del País Vasco

Euskal Herriko
Unibertsitatea